

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte
Et Statv Religionis**

Qvo Qvid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quām in
specie, De Religione Societatis Jesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Tractatvs Nonvs De Varietate Religionvm, Tam In Genere, Qvam In Specie,
Complectens Libros Dvos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

TRACTATVS NONVS
DE VARIETATE RE-
LIGIONVM, TAM IN GE-
NERE, QVAM IN SPECIE, COMPLE-
CTENS LIBROS DVOS.

Liber Primus.

De varietate religionum in genere.

C A P V T I.
Vtrum potuerit, vel debuerit esse in Ecclesia religio-
num varietas.

fus. disp. qu. 35. vbi querit, an expedit in eodem pa-
go plures esse religiosoru conuentus, responder no
expedit, tum quia difficile est vnum inuenire con
dignum prælatum, ne dum plures, tum quia inter
eos qui sunt eiusdem artis, facile oruntur conten
tiones, & emulaciones, quod (inquit) idem ferè in
hac vita solet accidere, initio enim contentiones à rebus
bonis ausplicant, cum inter se certam alii alios studeant
superare, dum progressus maiores faciunt, postremo simul
tates contentiosas delabuntur. Loquitur autem Basilius
de monasteriis eiusdem rationis, & religionis, mul
tò autem grauius sequuntur illa in commoda in di
uersitate religionum. Accedit tamen, quod si semel
hac varietas admittatur, in infinitum crescere, &
multiplicari potest, vt etiam experientia nos docet,
quia homines semper amant noua, & inuenitiones
propriae; atque num in multitudine non potest non
parec confusione, vt dicitur in c. vlt. de Regulari.
& cap. vnic. eodem tit. in 6. ergo. &c.

Nihilominus veritas Catholica est, varietate religionum ad decorum, & uilitatem Ecclesie, maiusque Dei obsequium pertinere. Haec veritas de fide certa est, ad quam confirmandam sufficiunt nobis sanctorum exempla, qui varias religiones instauruerunt, & communis Ecclesie confitens, Pontificis authoritas, quæ illas approbarunt, & optima verba Gregorij XIII. in quadam Confl. Ascendenti Domino, in Societatis confirmationem, vbi sic inquit, *Cum diuina prouidentia, pro temporum necessitate, variæ, & salutaria ordinum instituta, in Ecclesiæ sua producitur, non usque in ea subiungit necessibus morbis noua rem: dia, nouis que en ergentibus hostium impugnationibus, nova regulâ illi ordinum auxiliare excedit, & cuique illorum, iuxta cuiuslibet peculiariis gratia vocatiouem, peculiares qualitatæ novas, peculiares insignia, & opportunæ ad finem, quæ intendent media suggestoris, &c.* Constat ergo varietate religiōnū diuina prouidentia introductam esse, eisq[ue] Ecclesie opportunam, & auxiliarem. Ut autem hæc veritate magis explicitum, & confirmatum, tria puncta declaranda sunt; Primum, qualis distinctio, & varietas inter religiones intelligi possit. Secundum, Puncta 3.
tractanda
proponendum quæ sit sufficiens ratio eius; Tertium, si qua incommoda ex illa nasci possint, quomodo caueantur, per quod allatis in n. i. in pugnationibus satiescit.

*Qualis distinctio & varietas inter religiones intel-
ligi posse.*

Circa primum statuendum in primis est, omnes religiones necessariò conuenire in substanciali ritu statutus.

*fines peculia-
ri, aut ex-
medio pe-
culandi.*

status religiosi, qui consistit in duobus, scilicet, in intendenda perfectione charitatis erga Deum, & consequenter etiam circa proximum, & in renuntiatione seculi per tria vota substantialia, & traditionem illam talibus votis firmatam, per quam homo se totum consecrat diuino obsequio. Hęc duo satis constant ex omnibus haec tenus dictis de statu religionis, cum hęc enim sint substantialia illi statutū, non possunt non conuenire omni verò religione, siue illa sit substantialia generica, siue specifica, de quo statim. Hinc D. Thomas 2. 2. quast. 188. artic. 1. concludit, duobus tantum modis posse distinctionem inter religiones inveniri, scilicet, vel in fine proprio, vel in exercitiis, & mediis, quibus ad eundem finem tendit. Cum enim religio sit status tendens in finem perfectionis, necessitatis est ut per certa, ad determinata media tendat: ergo non potest alia distinctione inter religiones cogitari, nisi ex fine proprio, vel mediis.

IV.
*Obiectio cō-
tra Varia-
tem ex fine.*

Dices, inīd non videntur religiones distinguiri in finibus, sed solum in mediis, omnia enim, que intendunt, vel operantur, sunt media in finem charitatis perfecte, ergo solum possunt distinguiri in mediis, quibus vtuntur ad hunc finem charitatis perfecta. Respondeo, verum quidem esse, omnes fines particulares religionum singulariter, esse media, si cum generali perfectione charitatis comparantur, sunt tamen nihilominus fines proprii, quia sunt bona per se honesta, quae propter se proxime expetuntur, & propter ipsa reliqua omnia exercitria talium religionum instituta sunt, vel assumuntur. Dici etiam possunt illi fines, quia sunt quasi formales quedam actiones ipsius charitatis, qua ut in se tales sunt, intenduntur ut fines, ut vero per eas comparatur perfectio charitatis ab solute, & secundum se spectatae, media dici possunt. Itaque si caritas secundum se confideretur, plura haber officia, in quibus exercetur, & eisdem proxime augetur: sunt autem illa adē diuersa, ut non possint omnia, & singula per se primò ab omni religione intendi, quia quedam in contemplatione Dei, alia in operatione circa proximum versantur, & inter actiones erga proximum magna est varietas, qua non potest sub eodem vi- ta instituto principaliter intendi, ut redemptio captiuorum, infirmorum curatio, &c. Hinc ergo factū est, ut quedam religio dicatur instituta ad huc finem proprium, id est, ad hoc officium charitatis, alia ad aliū, & hac ratione distinguuntur aliquæ religiones ex finibus, ut religio contemplativa, ab activa, & sic de aliis. Ad hunc autem finem propriū consequendum, & religiosè exercendum, vñtū vnaquaque religio propriis modis, & obseruantis, ut orationibus, ieiuniis, operibus manuum, & similibus, & hęc vocantur propria media, quia immediate referuntur ad illum proprium finem, & illo mediante ad generalem finē perfectionis charitatis. Contingit autem aliquando duas religiones ad eundem proximum scopum esse institutas, ut ad militiam v.g. vii tamen diuersi obseruantis, ad illum finem religioso exercendum, & tunc dicuntur religiones distinguiri in mediis, & non in fine; sicut motus interdum distinguuntur, quia ad diuersos terminos tendunt, aliquando vero quia ad eundem tendunt diuersa figura, vel per diuersa spatiā: quae posterior distinctio foler à Philosophia reuocari ad distinctionem terminorum formalium, cūm prior distinctio sit per terminos reales, & formales: sicutque in proprio dici possunt religiones omnes distinguiri ex fine, quia licet aliqua in proximo fine realiter conuenire videantur, tamen quatenus illum intendunt per diuersa media, & exercitia, etiam in ipso formaliter distinguiri videntur, quia sub alia ratione, aut modo, aut perfectione illam intendunt. Modus autem loquendi Diui Thomae sic-

ut magis realis est, ita etiam est magis perspicuus, & clarus.

Ex quo recte idē infert, magis distinguiri religiones, quae ex fine, quām que ex solis mediis, siue exercitiis in ordine ad eundem finem distinguuntur. Quod est per se satis clarum: tum quia distinctio in rebus moralibus maximē est ex finibus; religio autem moralis res est: tum etiam, quia religiones, que in finibus distinguuntur, regulariter etiam in mediis, & exercitiis diuersitatem habent, quia ad fines diuersos regulariter media diuersa requiruntur, etiam si in aliquibus eorum possit esse conuenientia: tum denique, quia quo maior est conuenientia inter aliqua duo, eo illa minus distinguuntur, religiones autem, quae in fine conuenient, magnam inter se habent conuenientiam, quam alia non habent: ergo. Quapropter adeō verum hoc est, ut religiones, quae in fine distinguuntur, possint quodammodo dici specie diuersa, alia vero tantum accidentaliter. Pater proportionali ratione, nam finis est, qui in moralibus dat speciem; ergo religiones, que distinguuntur in fine, dici possunt specie diuersa. Item artes, que tendunt ad diuersos fines, specie distinguuntur, sed religiones sunt veluti quedam spirituales disciplinae, seu artes: ergo. Hęc autem distinctio in finibus tanto erit maior, quanto inter ipsos fines secundum se spectatores maior fuerit. Ali quando enim fines ipsi erunt quasi substantia altera diuersi, ut hospitalitas, & praedicatio verbi Dei, alii quando vero solum secundum magis, & minus, ut contemplatio perpetua, seu diurna, vel solum definiti horis: item praedicatio Euangelij inter fideles, vel in vniuerso orbe, & inter inimicos, & sic de aliis. Claram est ergo maiorem esse diuersitatem religionum, quando fines sunt substantia altera diuersi, tuncque magis dici possit religiones ipsas substantia diuersas: quamuis in hoc opere magnam vim in verbis constitueret, quia hic re vera non potest esse diuersitas in substantia quia physica, ut sic dicam, quia traditio, & tria substantia vota, quae in omnibus religionibus sunt, eiusdem speciei, & essentiae sunt: igitur religionum diuersitas non potest esse in substantia status. Moraliter autem dici possunt quodammodo substantia altera differre, quae in primaria fine differunt, comparatione earum, quae in ordine ad eundem finem solum in mediis, seu exercitiis distinguuntur.

Rursusque inter has tanto erit maior diuersitas, quanto media, & exercitia fuerint magis diuersa, aliquando enim tam parva est differentia, ut solū in habitu, & insigniis, & paucis ceremoniis distinguantur, ut religio Sancti Benedicti, & S. Bernardi inter monachos; & inter militares, Alcantaræ, aut Calatravæ, & similes, que videntur solū numero distinguiri, quamvis in ea latitudine magis distinguantur, quām duo monasteria eiusdem habitat, sicut in naturalibus homo albus, & niger, solū numero differunt, quamvis magis in ea latitudine, quām duo homines albi distinguuntur videantur. Ut vero mendicantes religiones ut Minorum, & Predicatorum, non videntur distinguiri in fine, sed in modo, & mediis, & est differentia longè maior, ita ut ad speciam differentiam magis accedere videatur.

Maximē vero distinguuntur religiones, si in virtute fine, scilicet, & exercitiis distinctionem habent. Et præsertim si in votis ipsis, & in obseruantia finium, & votis consistoria substantia beatitudinis, diuersitas illis maximē ad substantiales accedit. Sic dicimus beatos distinguiri in essentiali beatitudine, quia in re illa in qua est substantia beatitudinis, habent aliquam varietatem, licet in rigore diuersitas illa specifica, aut essentialis non sit. Tandem aliquando intra

Difinitio
et diuersitas
religionum
varietatis.
VIII.
Vt ueris
gum e con-
trario, & v-
niuersitatem
finis
punda.

intram eandem religionem videtur esse tanta varie-
tas, ut plures religiones esse appareant, vt inter Mi-
niores, quod maximè verum est, quando sub diuer-
sis Praelatis generalibus verfantur, quia tunc sunt
veluti diuersi exercitus, habentes diuersos duces, &
insignia distincta, & interdum etiam arma diuersa,
quamvis in fine, & alius multum conueniant. His
ergo modis potest distinctio, & varietas in religio-
nibus reperi.

VIII.
Vt ueris
gum e con-
trario, & v-
niuersitatem
finis
punda.

Ex quibus intelligere licet, ad uinitatem religio-
nis requiri conuenientiam in fine, & in mediis, que
quanto maior fuerit, tanto erit maior uinitas: nam
bonum ut aiunt ex integra causa, uinitas autem ha-
bet rationem boni, pluralitas vero, quia talis à per-
fectione declinat: nam vt dixit Augustinus serm. 27.
de verbis Domini, preponitur uinum multum, non enim à
multis uinum, sed multa ab uno. Item res morales maxi-
mè recipiunt uinitatem vel distinctionem ex fine:
uinitas autem religionis, vt numer. 5. dicebam, mo-
ralis est; maximè ergo requirit uinitatem & conuenientiam in fine proprio, qui est velut scopus reli-
gionis.

IX.
Item ab u-
niuersitate
derum.

Deinde necessaria est etiam conuenientia in me-
diis, tuuia quia, ut numero 4. artigi, nunquam finis
est omnino & formaliter idem, si per diuersa me-
dia, & vias omnino distinctas queratur. Tum etiam
quia religio est quasi via quadam, & tendentia in
fine, ut autem, ut sit eadem, non satis est quod ad
eundem terminum tendat, sed per eadem media. Tum
denique quia si media sunt diuersa, mores et
iam, & vita consuetudinem diuersa esse oportet,
cum qua diuersitate non stat vera uinitas moralis.
Hoc autem intelligendum est de præcipuis & sub-
stantialibus mediis, quia nonnulla diuersitas in re-
bus minutioribus, & accidentibus, non obstat.
Intelligendum etiam est de mediis non subordina-
tis, aut conexis inter se, si quidem intra eandem
religionem possunt esse plura media, & consequen-
ter plures gradus personarum, quæ ad diuersa mu-
nera destinantur, quia varietas non impedit uinita-
tem, quia sunt velut membra eterogenea eiusdem
corporis.

X.
Vt ueris
gum e con-
trario, & v-
niuersitatem
finis
punda.

Præter illa autem duo, finis scilicet, ac mediorum
conuenientiam, requiri potest ad uinitatem, con-
uenientiam in uino capite, vel supremo prælato pro-
prio eiusdem religionis, sed si considerent ea,
qua tractatu præcedente lib. 2. cap. 2. de prælatis
religionum diximus, hæc conditio non videtur ita
necessaria, si alias sit conuenientia in regula, & ori-
gine religionis; maximè secundum modum lo-
quendi, non solum vulgi, sed etiam iuris: sic enim
moniales omnes regulam sanctæ Clare, v. g. profi-
cientes, eiusdem religionis esse perhibentur, quam-
uis aliqua earum monasteria Episcopo subdantur,
aliqua vero prælato regulari, qui inter se minime
subordinantur; & eadem prælatorum diuersitas
in aliis, tam foeminarum, quam virorum con-
uenientibus facile reprehendit potest, quanquam neg-
ari non debet maiorem fuisse futuram uinitatem,
si non solum regulam, sed etiam prælatum eundem
habent, quia politicum corpus, qualis est reli-
gio, ex uinitate capitum recipit etiam uinitatem, siue
id caput una sit persona, siue aggregatum ex plurimi-

XI.
Difinitio
et diuersitas
religionum
varietatis.
Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Addi præterea potest, requiri ad religionis uinita-
tem conuenientiam in exteriori habitu: quia licet
hic non sit de substantia religionis, est tamen signu-
talis, vel talis professionis. Hac etiam conditio non
est adeo necessaria, quia intra eandem religionem
nonnulla diuersitas in exteriori habitu permitta-
tur, ut sentiūt Glossa, & Doctores ex textu in Clem.
1. de electione, & vsu ipso confit. Et ratio est, quia
interdum ipsam regula postulat positivè (vt sic
dicam) hanc diuersitatem, iustas ob causas, ut vide-

mus in religiosis laicis & clericis eiusdem religio-
nis. Aliquando vero illam diuersitatem permittit,
quatenus directè non prohibet, & id quod de ha-
bitu statuit, seruari potest cum aliqua diuersitate
in aliis conditionibus, vt si statuat de figura, & ma-
teria: non vero de colore habitus, tunc licet aliqua
varietas in colore in diuersis monasteriis aut pro-
vinciis permittatur, non erit contra uinitatem reli-
gionis. Hæc autem varieras in habitu nunquam
potest tanta esse, quia aliqua uinitas seu conuenientia
conseruetur, quæ uinitatem talis religionis indi-
cit, vt videre est in religione S. Francisci Observan-
tiae & Conventualium, ac Capucinorum, & in reli-
gione Sanctissimæ Trinitatis, ac multo magis in re-
ligione canoniconum regularium. Omitto Societa-
tem IE. S V, quia peculiarem habitum non assumptis,
& ita admittit illam varietatem, quam habetus cle-
ricorum in diuersis regionibus habuerit: seruando
tamen illam uinitatem, nimurum ut ubique eo ha-
bitu honesto, & ad statum religiosum decente ut-
tur. In aliis vero religionibus semper seruatur alii-
qua uinitas vel in figura, vel in colore, vel in vitroq;
signo, vel in aliquo alio signo speciali, quod iuxta v-
niuersusque religionis regulam obseruandum est,
ut uinitas religionis quoad habitum retineri cen-
seatur. Et hæc de primo punclo.

*Approbatur ac defenditur dicta religionum
varietas.*

Secundū dicendum est varietatem religionum
non sine magna diuina prouidentia dispositionem
& Spiritus Sancti directione inuenitam esse, & in Ec-
clesia introductam, tanquam illi valde uitem. Ra-
tio penetrabilis est, quia status religionum propo-
nit hominibus tanquam via uirilissima ad per-
fectionem acquirendam, fieri autem non poterat,
moraliter loquendo, ut una religio vnuisque viuen-
di modus omnibus accommodaret propter va-
rias hominum complexiones ac propensiones; ut
notauit Gregor. 6. Moral. c. 26. alias 27. Nonnulli nam-
que hominum (ait) ita otiosa mentis sunt, ut se labora-
cupationis accipiant, in ipsa operi occupatione succubant,
& nonnulli ita inquieti sunt, ut si vacationem laboris habe-
rint, grauius labores, quia tanto deteriores tumultus sole-
rant, quanto elicitius ad cogitationem vacat. Unde nec-
esse est, ut nec quieta mens ad exercitationem se immoderatio-
per dilates, nec inquietus ad studium contemplationis angu-
stet. Ob hæc ergo causam uirilissimum fuit quafdam
esse religiones ad quietem, & otium contemplationis
ordinantis, alias ad actiones, alias ex vitroque
mixtas, ut omnes haberent, vnde, quod fibi magis
expidire, eligere possent. Et eadem est ratio de
aliis differentiis, hi enim his actionibus, & exercitiis
potius quam aliis delectantur, quidam ad solitaria,
alijs ad socialem vitam propensi sunt: quidam cor-
poribus fortiores ad labores, & rigores corporis
sunt apti, alijs ad studia, & spiritualia exercitia: sic
ergo per varietatem religionum omnibus subuen-
tum est. Alia ratio etiam valde generalis est, quia re-
ligiones ex intentione Spiritus Sancti non solum in-
finitæ sunt ad bonum eorum qui in eis congrega-
tur, sed etiam ut per eos alij, atque adeo vniuersa
Ecclesia iuuentur: quia ergo varia sunt actiones, &
ministeria, in quibus possunt religiones Ecclesie in-
seruire, & non sufficit una pro omnibus actionibus,
ideo ex earum varietate consurgit plenitudo mini-
strorum, qui possint omnibus modis, & in omni ac-
tionum genere Ecclesiam iuuare. Et hoc est etiam
quod Gregor. XIII. citato loco dixit, Pro temporam
etiam varietate prouide Deum varias religiones, prout oc-
casione, vel necissitate temporum postulabant. Addit etiā
Bernard. in Apolog. Guillel. Abb. ad pulchritudinem
Ecclesie pertinere hanc varietatem iuxta id Psal. 4. 4.

A a Astitit

Astitit regina à dextrè suis in vestitu deaurato, circundata
varitate. Nec mirum (inquit) si in hoc exilio, peregrinante
Ecclesi, si huiusmodi pluralis videntur & una pluralitas, cum
in illa quoque patria quando & ipsa regnabat, futura sit ali-
qua dispar equalitas, cùm scriptum sit, in domo patri mei
mansione, multe sunt.

XIII.

Ex his ergo constat, quā longē isthac religione
distinctio ab omni Ecclesiæ distinctione, & schismate,
sicut enim in eadem domo diversitas manionum,
& cubiculorum, non destruit, sed pulcherrimè co-
struit unitatem domus, & in republica, vel ciuitate
pluralitas artium, & officiorum, non est contra
unitatem, sed potius est maximè necessaria, vt ciui-
tas sit consummata, & perfecta, ita in Ecclesia va-
rietatis religionum eius unitatem non diuidit, sed il-
lustrat. Neque obstat quod charitatis perfectio vna
sit, quia via ad illam possunt esse plures, non quidē
quoad substantiam omnino diuersa, sed quoad a-
ctionē, vel quoad modū, & (vt ita dicā) quoad mi-
stionem, & participationem actionū. Omnes enim
religiones in substantia easdē ferē actiones exercēt,
tamen quādā in quibusdam excedunt, alia in aliis,
quādā hoc modo, aliae alio illas participant, omnes
tamen sunt sanctæ, & ad supra dictos fines necessa-
ria. Incommoda autem, quæ ex hac varietate sequi-
obiciuntur, minoris momenti sunt, neque cum vi-
tutibutis numerosis possunt comparari. Res enim
humana huiusmodi sunt, vt nūquam omnibus in-
commodis careant, & ideo quando hac sequuntur,
nō ex re ipsa, vel actione, sed ex infirmitate, vel ma-
litia hominum, non sunt propter illa omittēda bo-
na maiora, sed adhibenda remedia, ne illa mala se-
quantur; potissimum autem est charitas. Vnde ele-
gācer Bernard, in dicta Apologia. Requiratur (inquit)
a me, cur, cum omnes ordines laudem, omnes non teneant,
laudo enim monachos, & diligo, ubiqueque iuste, & pie visitant
in ecclesiæ: vnum opere teneo, ceteros & charitate: facies a te
charitas (sideret loquor) ut ne illorum quidem fructu fra-
der, quorum instituta non sequor.

XIV.

Diuīs autem Basilius citato loco non loquitur
propriè de diversitate religionum, sed de multiplicati-
one domorum, seu monasteriorum eiusdē re-
ligionis in eodem oppido, tractatque prudentialē
quæsiōne, an expediat talia monasteria multi-
plicari in eodem oppido: & ipse fert probable iu-
dicium expedire magis, vt in uno domicilio, & sub
vno prælato omnes aggregentur. Hæc autem que-
stio longè diuersa est ab ea, quam nunc tractamus,
estque in ea satis verisimile Basilius iudicium, & for-
tasse regulariter ita est; & maximè eo tempore, in
quo, vt supponere videtur Basilius, religiose domus
erant ita distinctæ, vt non vñirent sub vno
capite, quarum multiplicatio vicina poterat facilè
discordiam parere, & non erat necessaria, quia re-
gula erat uniformis omnino in modo viuendi se-
parato, & remoto ab actionibus externis. Ait etiam
Basilius tunc penitentiam hominum, quia huius-
modi domos regere vtiliter possent, quia monachi
regulariter sacerdotes non erant, neque docti. Quæ
rationes hoc tempore cessant, nam in eadem reli-
gione sunt variae actiones, vel ad studia, vel ad cō-
ciones, & alia ministeria, est etiam vno earum in-
ter se, & sub vno superiori prælato, nec desunt ho-
mines docti, & prudentes, per quos possint guber-
nari, & ideo etiam hoc modo possunt vtiliter sive
monasteria in eadem ciuitate multiplicari. Quia
vero in vtrahoc multiplicatione poterat esse exces-
sus, ideo multiplicatio religionum Summo Ponti-
fici merito referuata est, vt patet ex Concil. Later. in
c. vlt. de Religios. dom. & Concil. Lugdun. in c. vnic.
eod. tit. in 6. In Concilio autem Trident. sess. 25. cap.
3. de Regul. ad alia incommoda viranda statuuntur,
vt sine licentia Episcopi monasteria non erigan-
tur.

C A P V T II.

Vtrum religiosa vita in solitariam, & canobii.
cam recte distinguitur: & vtra perfec-
tior sit.

SUPponendum est, sermonem esse de proprio sta-
tu religioso, latè enim potest religiosa vita appellari
omnis illa, quæ ad diuinum cultum instituitur,
etiam si non habeat omnia requista ad religiosum
statum, vt ex superius dictis latius notum est. Vide-
tur autem hoc modo non posse habere locum di-
stinctio proposta; quia repugnat vitam esse vtrum
religiosam, & esse solitariam. Primo, quia vota
religiosa esse debent sub speciali obedientia aliquis
prælati, qui autem solitariam vitam agit, nullius ob-
edientie specialiter subiectus est, vt patet de Io-
anne Baptista, de Paulo primo eremita, & simili-
bus: ergo. Secundo, quia vita religiosa debet esse
regularis, debet enim statui, & firmari per profes-
sionem sub aliqua certa regula: vnde & in iure re-
ligiosi regulares appellantur, & pro eodem reputan-
tur: sed qui vitam solitariam agit nullam regu-
lam proficit, vt per se constat. ergo. Tertium, quia
status religiosus requirit Ecclesiæ approbationem,
& acceptationem; in vita autem solitaria nihil horum
repperitur. In contrarium est, quia antiqui, &
perfektissimi monachi hanc vitam profecti sunt: l-
iòm hac ratione Ioannes Baptista eorum princeps,
& dux in lege gratia appellari solet, & ante illum
in lege vocari Elias censetur huic statui principium
dedisse: cuius exemplum etiam Christus dare vo-
luit, quando in desertum per quadraginta dies se-
cessit, vt ieiunio, & contemplationi vacaret. Aequa
ita est apud Patres vulgaris distinctio monachorum
in anachoretas, & cenobitas, vt videtur licet apud
Hieronymum epist. 22. ad Eustochium de Custod.
virgin. Casianum collat. 18. cap. 4. Hidorum lib. 1.
de Offic. Eccles. cap. 15. de Monachis, & lib. 7. ery-
molog. cap. 13. vbi anachoretas & eremitas in duos
ordines distinguitur, nam eremitas vocat qui semper
a principio solitariam vitam profitentur, ancho-
retas qui post acquisitione perfectionem in vita ce-
nobatica, in solitudinem separantur. Sufficien-
tiam est bimembri divisio: nam quicunque solita-
riam vitam agunt, vt nomine appellari solent,
& cum illa duo membra quasi per contradictionis
differentias distinguantur, adhuc quare distinguuntur
diuersum. Solent etiam Patres addere alia membra
illius diuersi, vt patet ex proximè citatis, & ex S. Be-
nedicto in principio sua Regule. Veruntamen illa
alia membra non pertinent ab ipsis & religiosis
monachos de quibus agimus, sed dantur de quibus-
dam ficti & reprobus monachis, qui illis tempora-
bus vigeant.

Tota ergo difficultas huius diuisions, vt argu-
menta ostendunt, versatur in altero membro, scilicet
vita solitaria: nam de vita cenobatica non est
dubium. Dicitur enim cenobatica vita, quæ agitur
in religiosa congregazione, cuiuscunque ordinis illa sit,
quæ diei etiam potest vita communis, & soci-
lis. Sed quia haec voces generaliores sunt, idc reli-
giose vita, quæ in conuentu fratrum sit, vox illa
ratio accommodatisima sit statui religioso, per se
notum est, tum ex vsu Ecclesiæ, in qua hic modus
vitæ religiosæ præualuit, ac ferè solis conser-
tur: tum etiam, quia ad omnia vota religiosi flau-
tui substantialis, & ad proximam omnium consilio-
rum, & virtutum est valde opportuna, vt statim
magis patet. Vnde de hac interpretatur Augustini
illud Psalm. 132. Quam bonum, & quam iucundum
habitat

habitate fratres in vnum: quia in huiusmodi religiosis
conobis ita sunt multi, vt tamen sit cor vnum, &
anima vna, cuius initio, & quasi exemplar ait fusile
in conaculo, vbi post Christi Domini ascensionem
erant Apostoli cum fidelibus congregati in vnum,
orationibus instantes, & expectantes Spiritus Sancti
aduentum. Et ideo in hos etiam conobitis inter-
pretatur, optimè conuenire monachi nomen,
quia licet ab initio sumpsum sit, monos enim est
vnu, unde monachus, quasi vnu & solitarius di-
ctus est; tamen etiam conobitatem monachi recte dic-
tuntur, Nam quis si vuunt in vnum (ait August.) vi vnu
hominem faciant, vi, si illis verum, facie scriptum est, cor vnu,
& anima vna, multa corpora, sed vnu cor, & vna
anima, recte dicitur monos, id est, vnu solus. Igitur modis
omnibus, & res, & vox religiosi status in huiusmodi
congregaciones, earumque religiosos conuenit: de
alio ergo membro videndum superest.

ne totius Ecclesie, propter quod in Concil. Chalcedon. c. 4. dictum est, *Qui vere, pureque solitariam el gunt vitam, digni sunt conuenienti honoris habetur 16. quæst. 1. cap. Qui vere.* Supposita verò illius vita sanctitate, ostendere oportet, siue verè statum religiosum. Circa quod sciendum est, vitam illam solitariam duobus expliciter assumi posse: primò, statim a principio cœnobiorum ab illa inchoando: secundò, ad illam a cœnobitica vita transiendo. Hoc posteriori modo consilunt Patres vitam illam esse assumendam, postquam scilicet, aliquis in cœnobio per multos annos se exercuerit, & magnos progressus in perfectione fecerit, ut monet Hieronym. in epist. 22. de Custodi. virgin. ad Eust. in fin. & epistol. 4. ad Rusticum, *De tuto monasteriorum huiuscmodi volumus regredi milies, quos eremus durar rudimenta non terreat.* Id semper Augustin. lib. 1. de Morib. Eccles. c. 3. Celsian. collat. 10. cap. 3. Benedictus cap. 1. sua regulæ, Bern. serm. 3. de Circuncis. & Isidor. lib. 2. de officiis. c. 15. sub titulo *De tertio genere monachorum.* refert monachum antiquum siue, ut per viginti annos, alias 30. prius probarentur in cœnobitis, & poftea non nisi per electionem obedientia, ad solitariam vitam transire, in Canone autem 41. Trullano falso quatuor anni requiruntur, & Episcopi approbatio. Hac ergo vitam solitariam manifestum est, & supponere, & includere religiosum statum, quia ex illo, quem in monasterio quispiam professus est, ad eum invenimus transit, per hunc autem transitum non auferitur religiosus status, qui in tali persona supponitur, cum talis status immutabilis ex se sit, sed vsus eius accidentaliter mutatur. Vnde quod spectat ad castitatem, & paupertatem, manifestum est in illa solitaria vita perfectissime posse seruari, & eandem obligationem manere: quod obedientiam verò existino, huiusmodi transitum semper debuisse fieri seruata obedientia lege, & obligatione: imò etiam in ipso seruato semper conseruari debuissent subordinationes aliquam ad præglatum secundum aliquam regulam: quia obedientia votum in se manebat etiam integrum, & ideo aliquem vium eius siue necesse est, iuxta regulam tamen, & consuetudinem videntur. Et eadem ratione illa separatio a cœnobio non repugnat traditioni, quam de se feceras quispiam monasterio per professionem suam, quia illa traditio etiam intelligitur iuxta mensuram regulæ, & obedientia, & tota ordinatur ad malum bonum, & perfectionem profitentis, quæ omnia in illo transi-
tus erubantur.

fini, & à S. Antonio de Paulo, Vincentio Ferrar. & Bernard. Senep. s. p. in suis concionibus, & Concilio Aquit. gran. citat sermonem de communia vita clericorum, qui eiusdem ordinis, & rationis esse censetur. Et fortasse non pauci inter illos inferti eruntur, qui non sint Augustini, de quo iterum libro sequenti cap. 8. num. 8. tamen quod aliquos inscriperit eo titulo, verisimilium est ob tantam antiquitatem. Sic etiam Cartusianii eremita appellari solent, & in sua professione promittunt conuersio- nem, & emendationem morum in illa eremo; constat autem illorum vitam cenobiticam esse, licet multum participem de vita solitaria. Alio vero modo dicuntur eremiti, qui vitam solitariam profi- tentur extra omnem hominum congregacionem, & conuersationem, qualem egit sapientis Elias in monte Carmelo, & Ioannes Baptista in deserto, & Paulus primus Eremita, vt in Kalendario Rom. appellatur.

Hanc ergo vitam eremiticam in hoc rigore fum-
ptam sanctam, & Deo gratam esse ostendit latè Bel-
lar. contra huius temporis hæreticos lib. 2. de Mo-
nachis, cap. 39. vbi plurima, & optima congerit Pa-
trum testimonia, quæ ibi videri possunt, nam res
statis clara est, tam ex se, quam ex vīsi, & approbatio-
ne Sicut de *Monachis*, p. 111.

Quando vero statutus ille eremiticus immediate
inchoabatur, fine illo transitu per cenobium, nec
per professio nem in illo facta, ut fuit in Sancto Pau-
lo per totam vitam, & Antonio multis annis, & ples-
trisque aliis, difficile est definire, an & quo modo in
eis fuerit vera professio religiosi statutus. Quia licet
quoad obseruantiam, summam paupertatem, &
perfectissimam castitatem coluerint; non constat
nobis, an talia vota emitterent. Deinde licet demus
ea emisisse, ex illo affectu, quem habebant se totos
consecrandi cultui diuino, & perfectioni quaren-
dæ, & quo vitam illam assumebant firmo proposito
in illa perpetuo manendi, & ideo credibile fit per-
petuam illam perseverantiam Deo promisisse: ma-
xime quia non ignorabant, hoc esse melius, & grati-
tus Deo, hoc tamen totum ad verum religiosum
statutum non sufficit. Et, quod caput est, illi nullam
obediētiā alicui homini profitebantur, nec secū-
dum certam regulā, vel voluntatem alienam viue-
re statuebant, aut promittebant: quomodo ergo
poterat in eis esse statutus religiosus perfectus? De hac
vero difficultate inferius dicam in n.12.

Venio ad alium modum vite religiose priuatum Modus qui-
quidem, non tamen omnino solitarum. Vbi pri- dam vita
mum reiiciendus est quidam monachorū gradus, solitaria

cuius mentionem fecit Hieron. in epist. 22. de cuius
memorativa, & recensuit.
stod. virginit. in fin. eoque Remo ib. appellat, quod
nomen Egyptium est, qui non omnino soli, sed bini,
vel terni habitabant, suo tamen arbitratu, & si-
ne obedientia viuebant, & licet aliqua opera pau-
pertatis, & penitentiae ficerent, perfectionem ta-
men vita non proficebantur. Eorumdem videtur
facere sermonem Benedictus in sua Regula, c. i. vbi
duo genera horum hominum distinguit. Sed eos
missos faciamus, nihil enim ad presentem cauam
pertinent, non enim erant veri religiosi, sed ficti, &
perditi homines, & vt tales, dicti Patres eos repre-
hendunt.

VII.
*Aliar modus à sanctis
virginibus inuenientur
etiam in propriis
domibus viuebant,
quamvis etiam in
propteritatem
professa fuerant, & ab eo
velcum acceperant. Vnde Aug. ser. 1. de commun. vir-*

*cleric. Virgo (ait) est nunquam fuerit in monasterio, si vir-
go sacra est, illi vivere non liceat, quamvis esse in monasterio
non compellatur. Hinc Conc. Tolet. IV. c. 8. & est apud
Burch. lib. 8. decret. c. 48. & Gratian. 27. q. i. c. 7. Devi-
dus (ait) & puellis, qua habitum religiosu in domibus pro-
priis, tam a parentibus, quam per se mutauerint, si postea co-
tra instituta Patri, vel praescripta canonum conjugia aut au-
xiliis copulanda, ramdis a communione habeantur suspira-
ta, quamdiu quod licite parcerant emendaverint. Quibus
verbis significatur illas sive veras religiosas, & in-
capaces matrimonij, quamvis in domibus propriis
professa fuissent: imo significatur professionem ta-
cram per solam gestatione habitus sive sufficientem. Idem sumi potest ex Cœcil. Carthag. IV. c. 54. &
ex aliis, quæ referuntur a Gratiano 27. q. i. Clarius
ex Concilio Carthagin. III. c. 33. colligimus virgines
sacras, quæ parentes habebant, sub eorum custodia in
propriis domibus viuere potuisse: ac mortuis par-
tibus dicitur ibi, in monasteriis sub proutientia E-
piscopi esse custodiendas. Quod etiam ex Concil. A-
fricane, ii. refert Burchar. lib. 7. c. 75. qui etiam c. 54.
refert decretum Eugenij Pap. dicentes, Mulieres sub
obtentia religiosa viuere, aut in monasterio regalariter vi-
vunt, aut domibus suis iacentibus habent casu obseruantur.
Hinc etiam in Concil. Eliber. c. 27. permittitur Epi-
scopo, & presbytero apud se habere filiam virginem
Deo dicatam. Denique in c. exp. parte 2. de conuer. co-
iung. clare supponitur, in propria domo posse rel-
igious professionem fieri. & idem clarus habetur
in c. insinuante, qui cler. vel videntur.*

*Constat igitur etiam hoc modo recte distinguiri
posse statum religiosum in cenobiticum, seurregu-
larem, & solitarium, seu vita priuata, quia in hoc
etiam interueniunt omnia, que sunt de essentia talis
status: non enim est de essentia eius quod fiat sub
certa regula, ut supra ostensum est: potestque habe-
re Ecclesia approbationem sufficientem, si talis pro-
fessio cum vera traditione, & votis substantialibus
religionis, authoritate Ecclesie recipiat, & ap-
probetur. Quamvis autem hoc ita sit, & olim fuerit
in usu, nunc iam non est in Ecclesia talis consuetu-
do: quia nulla professio ab Ecclesia recipitur, quæ
non fiat secundum aliquam regulam ab eadem Ec-
clesia approbatam, iuxta capit. ultimum de religios.
domibus & capit. vnic. eod. titul. in 6. ergo qui nun-
quam religiosi fuerunt, nec sub obedientia alicuius
prælati, & approbata regula viuunt, sine dubio
non sunt veri religiosi, etiam si forte castitatem vo-
ueant.*

*IX.
Hodie dicta
dispositio sim-
plior locu-
num habet.*

Quapropter distinctio hæc iam non habet fer-
locum in Ecclesia, nam licet sint aliqui, qui solitaria
vitam agunt, & Eremitæ dicuntur, illi aut profesi
sunt sub obedientia alicuius regulae approbatae, sub

qua etiam viuunt, licet à consorio communis-
gregationis separati: aut tales professionem num-
quam emiserunt. Piores, vt benè notauit Sylvester
Eremita, non sint præcisæ Eremitæ, sed sunt reli-
giofi ducentes vitam eremiticam, qui in prepara-
tione animi, etiam ducent vitam cohabitacum, si
ad illam per obedientiam reuocentur. Cuius vita
antiqua vestigia, & exempla in Hispania conferunt
Patres Sancti Benedicti in celeberrimo, & religio-
fissimo conuento Sanctæ Mariae de monte Serrato.
Quocirca licet in his distinguit possit vita solitaria
à cenobitica, quantum ad actualem viuendi mo-
dum, vt sic dicam, non tam quantum ad statum
religiosum: quia est unus & idem variæ actiones
sub eadem regula, & obedientia exercens.

Postiores autem non sunt veri religiosi, vt co-
muniter authores sentiunt, adeò vt multi negent.
Eius gaudere prívilegio clericali. Nam primò illi non
vouent, nec se tradut in manibus alii, nec pro-
fitentur secundum aliquam regulam approbatam.
Secundò, vel castitatem non vident, vel si vident, fatio-
nib[us] id est merè priuatim, & simpliciter, vnde nec inha-
biles sunt ad matrimonium: nec publicè, & coram
Ecclesia vouent, per se loquendo. Tertiò, non obli-
gantur ad paupertatem, vt ait Glossa in c. quatuor
16. q. i. quam omnes Doctores sequuntur: Vnde etiam
possunt condere testamentum, vt suppont
Gratianus 19. q. 3. §. contra. vbi etiam ait Paulum
primum eremitarum testamentum condidisse: sed in
facto deceperunt eis, vt constat ex Hieronymo in vita
Pauli, quidquid sit de iure an illud condere posse-
rit. Quartò, nec obedientiam vouent, vt ait S. Thom[as] in 4. d. 27. in expositione litera ad finem circa
illa verba, *Eremi solitudinem elegit*. Sed solitum tenentur
obedire Episcopis sicut alij fideles, vt idem ait 1.
q. 186. art. 5. ad 3.

Hinc à multis Doctoribus hi eremiti non repu-
tantur personæ Ecclesiasticæ, nec gaudere prívile-
gio clericali. Quod sentit Ioannes de Lignano in
Clem. per literas: de proben. Abb. in cap. null. a defore
compet. Angel. ver. Eremita, n. 3. qui tamen monachus
at hunc eremitarum esse personam Ecclesiasticæ,
& de foro Ecclesiastico, per cap. null. a defore, d. 9. &
cap. 11. q. 3. qui textus nihil omnino de habeat
loquuntur, nec ad illam faciunt, & hoc repugnat
cum eo, quod proximè dixerat hic author, hos eremiti
esse laicos, & manere sub iurisdictione Impe-
ratoris, quia nihil habent, quod illos examinaret. Item
fine causa negaretur eis prívilegium clericale, si per-
sonæ essent Ecclesiasticæ: vnde Glossa in dicto cap.
qui vere, dicit, eos gaudere prívilegio clericali, quia
ibi in texu dicitur, *Qui vere, p[ro]p[ri]etate tamen di-
gni vitam, d[omi]ni gnoesse competentis honore. Sed hoc longe
diuersum est, nimisque generale. Vnde Archid[omi]
quem sequitur Sylvester, ait, gaudere, si subfini re-
gionis, vel persona religiose, gaudenti illo prívile-
gio. Sed licet hoc demus, id non erit, quia sunt reli-
giofi, sed quia tunc sunt veluti conuersi, aut ob-
ligati religioni: de qua re dixi plura in tom. 5. in
3. part. disp. 22. sect. 1. numer. 1. exponendo canonem,
& quis suadente. vbi partem negariam sequitur*

An vero idem sentiendum sit de antiquis fandis
eremitis, Paulo, & similibus, quod scilicet veri reli-
giofi non fuerint, iudicium alii relinquo. Nam D.
Thom. 2. 2. quæstione 186. art. 5. ad 3. videtur eos in
ter religiosos computare, & ideo conatur declarare,
quomodo habeant sufficientem obedientiam
ad illum statum, quia scilicet subsum Episcopis.
Quod quidem esset verum, si constaret eas videntur
speciale obedientiam Episcopis, sed hoc nobis non
constat. Idem vero D. Thom. q. 188. art. 8. ad 3. signifi-
cat hos sanctos habuisse obedientiam in prepara-
tione animi, id est satis illis finis, quia actu obedi-
(art)

(ait) non est necessarium perfectis. Sed licet hoc sit verum respectu perfectionis personalis, tamen respectu status necessarium videtur actuale votum obedientiae, in quo illa apostoludinalis obedientia fundetur, & non tantum in generali obligatione praceptorum: de hoc autem voto nobis dubium est, an illi sancti eremiti, qui solitariam omnino vitam a principio vixerunt, illud emiserint. Et probabilius, ac ferè certum videtur, non emisisse illud, nec alia vota in manu alicuius, qui vice Dei, eiusque auctoritate illa recipere, & acceptare, arque adeò nec veram professionem ad statum religiosum necessariam fecisse. In hac ergo re nihil certi habeo, quod respondeam, & ideo mallem aliorum iudicio hoc relinquare, quam quicquam definire. Aut enim dicendum est, hos sanctos Patres priusquam in eremum secederent, religiosam professionem in manibus Episcoporum fecile, quod est diuinare, nam in historiis, seu vitiis eorum hoc non legitur: aut dicendum est, eos non fuisse proprii, ac formaliter religios quoad statum publicum, & approbatum iure ordinario in Ecclesia, sed fuisse religios apud Deum altiori ratione, specialiter approbata peculiari Spiritus sancti instinctu. Quod videtur significasse D. Thom. quest. 188. art. 8. cum ait, in illis sanctis viris Spiritum sanctum sua gratia suppleuisse, quod in aliis per exercitationem acquiritur: unde dicere possumus in eis fuisse statum religiosum quasi eminenter, per abundantiam gratia confirmantis illos quasi immobiliter in tali viuendi modo, & suppletis directionem obedientiae, que in aliis per homines fieri solet, & in illis sanctis erat perfecta in animi preparatione respectu praeatorum Ecclesie. Quod paulo inferius amplius declarabitur.

XIII. Neque etiam habet locum praedicta distinctione, etiam vita solitaria non sumatur in illo rigore, sed ut distinguitur à vita cenobitica, seu in communitate aliqua. Nunc enim iam non possunt fieri vota religionis, nec professio valida in statu omnino priuato, sed propter fieri in religione approbata per Romanam sedem, iuxta cap. ultim. de religios. dom. & cap. vnic. eod. tit. in 6. Talis autem religio non est nisi communitas aliqua sub obedientia aliquius prelati, & sub aliqua regula viuens; cuius membrum effici necesse est, si quis te tradere, qui secundum illam statu religiosum afflumit, ac proficitur. Quocirca omnes sive viri, sive foeminae virgines priuatum vitam agentes, quantumvis se Deo dedicant, & voleant castitatem, vel etiam paupertatem, & obedientiam, etiam in manibus Episcopi, religiosi non sunt, quia illa non est vera professio, nec traditio, cum non sit acceptata ab habente potestatem, nec modo ab Ecclesia prescripto, ut satis ex superioribus pater.

Vita sive perfectior, cenobitane, an solitaria.

XIV. Ultimò constat ex dictis, quid dicendum sit de comparatione inter hos duos status, solitarium, & cenobiticum. Nam D. Thom. d. quest. 188. art. 8. videtur simpliciter solitariam vitam preferre, quando debito ordine, ac modo assumitur: quia comparatur ad aliam, sicut terminus ad viam; terminus autem ex suo genere perfectior est via. Et in presenti cenobia ad hanc sunt, ut homines tendant ad perfectionem, vita autem solitaria supponit perfectionem acquisitam, unde solum est ad exercendam perfectionem. Sed in primis D. Thomas loquitur de vita solitaria, quando ad illam per vitam religiosam in cenobio, seu conuento transiit. Quomodo vita haec solitaria iam supponit verum statum religiosum, & ita non praefertur status statui, sed in eo-

Franc. Sua. de statu relig. Tom. IV.

dem statu praefertur gradus perfectorum, gradu proficiuntium. Vnde etiam supponitur diligens exercitatio in vita communis religiosa, ita ut perfectio iam comparata sit, & ad illam exercendam solitudo eligatur, non proprio iudicio, sed superioris arbitrio, nam talis solitaria vita non caret obedientiae subordinatione, cum non defracta religiosum statum, sed periciat.

Quapropter in viro iam religioso solitaria vita altera assumpta, non solum perfecta non est, verum ne laudabilis, quia obedientiae, & obligationi priori professionis repugnat. Neque quondam hoc credendum est, cuicunque spiritui moueti ad vitam solitariam, contra superioris voluntatem assumentem: nam quia à Deo sunt, ordinata sunt. Vbi applicari possunt verba Innocentij III. in cap. nesciunt priorem, de electione, vbi ad quandam Episcopum, qui cedere Episcopatu volebat sine alia legitima causa, vel auctoritate, solum ut contemplationi vacaret, sic inquit; Sit dux, Spiritus vbi vulnus: & nisi vnde venias, cui quo vadat: & ideo non est, qui possit vias illius spiritus perferi, stari, qui vero spiritu Dei aguntur, non sunt sed legi, quia vbi spiritus Dei, ibi libertas, quare si cedendi quod nos in praefecti dicere possumus, si recedendi potest data ab homine non fuerit, nihilominus tamen cedes, (seu recedes) à Deo certe (respondit Pontifex) despiciens pīnam quoniam spiritu Dei agitur, qui contra Spiritum Dei agit, si enim vera sunt quae præmissus (sic) est de obligatione Episcopi, & idem est in praefecti de obligatione professionis) (mo quia indubitate sive vera) procul dubio contra spiritum Dei agit, qui aliquid contra veritatem assertat, quoniam ipse est spiritus veritatis.

Dices, nonne licet religioso ad arctiorem religionem tranfrire sine obtenta licentia sui prelati? Respondeo primò, illum transitum esse ab Ecclesia illo modo approbarum. Deinde ibi mutatur status in perfectiorem, quia exceptio fuit in priori professione virtute inclusa, & ita non agitur contra illam: hic vero non mutatur status, sed in eodem assumitur certus vita modus, quem non licet propria voluntate assumere, quia licet ille modus vita videatur secundum se perfectior, tamen ei, qui in tali statu existit, melius est obedire, & contra obedientiam nullus viuenti modo potest esse in tali statu perfectior.

At vero quando hic status vita solitaria non supponit statum religiosum, licet possit fortasse dici modus viuendi perfectior, quod actionem, vel quod vsum, non potest dici status perfectior, quia status non est: & ex ea parte imperfectus modus vita est, qui potest propria voluntate mutari. Quomodo dixit Glossa in dict. c. qui vire, Eremitam transiundo ad monachum, tranfrire ad vitam arctiorem, quia iam non potest habere proprium addere, & quia iam est sub obedientia, quod est omnium optimū, quantum ad statum spectat. Quin potius licet supponatur religiosus status, si non supponitur exercitatio religiosa in congregatione fratrum, & magna virtus, ac perfectio acquisita: illud vita genus regulariter loquendo eligibile non est, quia non est via secura ad perfectionem, sed periculis plena: Nisi diuina gratia (ait D. Thomas) supponat quod in aliis per exercitationem acquiratur, si in S. Benedicto, & alio. Quam obrem absolutè, ac humano modo loquendo, ille viuendi modus omnino solitarius, illo modo assumptus, non cadit sub humanum consilium, nec potest dici simpliciter melior, sed solum cum hoc addito, nisi specialis Spiritus sancti instinctus interueniat, ita ut homo interitus ab Spiritu sancto certitudinem accipiat, quod sub protectione, & directione sua illum suscipiat. Quin etiam addo, regulariter item loquendo, etiā religiosis viris, & in vita sanctitate exercitatis, salubrius esse in fratrum con-

gregatione, quam in solitudine verfari, ut docuit Basilius ser. i. de Institutis monachorum, vbi ad minimum in conuentu denarium numerum requirit, ex professo vero id disputat regula 7. ex fusioribus, comparatione facta inter vitam solitariam, & coenobiticam, & hanc multis rationibus praefert.

XVII.

Quæ à fortiori probant, statum religiosum in vita communis esse longè utiliore, & securiore, quam in vita privata domestica, & non omnino solitaria, quia in tali modo viuendi & desunt utilitates vita communis, quales sunt, maior, & quasi continuus obedientia influxus, adiutorium aliorū fratribus per exemplum, per correctionem, & per alia charitatis opera, plures item occasiones exercendi omnes virtutes, humilitatis præcipue, ac charitatis, maior custodia, & vigilancia ad proficiendum, & vitando omnes defectus, atque aliae similes. Debet etiam in illo viuendi modo illa specialis cōmoditas, vacandi semper Deo, propter quam vita solitaria in veneratione, & admiratione habetur. Unde factum est, ut vterque modus vita religiosa priuata, seu solitaria, ferè ab vsu Ecclesiæ sublatus fuerit. Domesticus quidem & urbanus (ut sic dicitur) ut parum utilis, & occasionibus expositus: eremitus vero, & omnino solitarius ut periculosis, & ordinariè etiam minus utilis, nisi sub actuali obediētia alii cuius religionis retineatur.

XVIII.

Addo preterea, etiam illo modo, quo vita eremita præfertur à D. Thoma cœnobiticæ, intelligentium id est præcise stando intra latitudinem vitæ contemplatiæ, ideo enim solitaria vita præfertur, quia ad actualem contemplationem aptior est. Nil hominius tamen si vita illa omnino solitaria & otiosa illo sancto orio, quod diligit charitas veritatis, ut Augustinus ait, si illa (inquam) comparetur cum vita actuosa, actione illa, quæ ex contemplatione manat, & aliquam conuersationem inter homines requirit: perfectior simpliciter est hac vita, quam illa omnino solitaria, ut manifestè probat discursus eiusdem D. Thomæ, d. q. 188. art. 6. & idem in art. 8. ab illa comparatione vita socialis, & solitaria, separatur religiones, quæ ad actiones aliquo modo ordinantur, de quibus iam dixerat, eas, quæ ad docendum, & prædicandum ordinantur, ex suo genere præferre his, quæ tantum contemplationi vacant, quia altius est perficere, quam perfici, & ex abundâta perfectionis prouenit, contemplata aliis tradere. Vnde Basil. dicit. regula 7. vitam socialem maximum præfert propter exercitium operum charitatis, inter quæ potissimum sunt quæ proximè ex ipsa contemplatione nascuntur. Hoc etiam viderur confirmari exemplo Ioannis Baptistæ, qui post vitam solitariam ad prædicandum accessit. Item ad hoc propositum viri Innoc. III. in d. c. n. s. i. c. p. idem, de renum. exemplo Ieremie, dicens ad quandam Episcopum, qui propter orium contemplationis Episcopum munus recubabat; Sire debes non isto te confundere in vetero sancto, & ideo non oportet te producere iam suscepere responde ministerium, &c. Et in fine illius capituli plura dicit in confirmationem huius sententiae, quæ inferius e.s. cum iterum hac comparatio occurret affreremus.

XIX.

Vita solitaria
antiquior.

Vtimò possunt hi duo status comparari in antiquitate, ut scilicet antiquior fuerit. Quidam enim sententia eremiti fuisse antiquorem: nam authorem cœnobiorum dicunt fuuisse Antonium, quem præcessit Paulus, qui eremitarum pater post Christum appellatur, quamvis ante ipsum Christum illius vita exempla præcesserint in Elia, Eliseo, & Joanne Baptista teste Hieronymo epist. 22. Sed nihil certum existimo posse in hoc statu: & si quid affirmandum est, verisimilius videtur, cœnobia fuisse antiquiora. Nam à tempore Apostolorum, & D. Marci incepserunt, sive clericorum, sive monachorum, ut

in superioribus tactum est, & infra tract. io lib. i. etiam dicetur. Et tempore etiam Elisei & Prophetarum fuisse societatem aliquam inter solitariam vitam agentes, ex antiquis authoribus colligitur. Verisimile autem est nunquam defulsi aliquos, qui tam amauerint, ut ait Cassianus collar. 18. c. 6. & id eo hi duo status quoad hoc dici possunt æquales, quamvis ordine magis cœgruo cœnobiticus debet præcedere, ut dixi n. 15. licet interdum ex diuinâ inspiratione ordo mutetur, sicut Paulus ad solitudinem statim vocatus est, occasione quidem vitandi persecutione, ut suprà ait Cassianus & Nicephorus lib. 8. Histor. cap. 39. & 40. ex speciali tamen Dei prouidentia ad singulare illius vita exemplum Antonius & Benedictus solitariam vitam prius coluerunt, & postea ad multorum perfectionem cœnobiticam instituerunt.

CAPUT III.

Vtrum religio recte diuidi possit in militarem, &
non militarem.

OMNIS statu religionis solitario, quia vel in usu iam non est, vel si aliquo modo est, pars est cœnobitici, & de illo iam satis diximus: agendum sequitur de varietate quadam adhuc genera ordinum religiosorum, nempe militarem. Nam militares ordines multum ab aliis differre videntur, & in cōtroueria est, an sint religiones simpliciter, vel secundum quid, ideo hoc in primis discutiendū est. De aliis enim non militaris lquet, & dari in ecclesia, & in ea esse non solum statum religiosum simpliciter, sed etiam maximè perfectū, & pro nunc satis distingui à militaris per negacionem his illarum, quia videlicet ad corporalem militiam ordinatus non est.

De militaris ergo ordinibus duplex quæstio tractari potest. Una est de possibili, an posse religio militaris institui, id est, per se primo ad militandi, quam præsenti è expedienti. Alia de facto, an ordines militares, qui nunc sunt instituti, sint veri, proprii, ac simpliciter religiones quam in capitulo quiesceremus. Præsentem ergo quæstiōnem træbat D. Thom. 2. 2. quæst. 188. art. 3. & respondet affirmando: & rationem reddit, quia militare debito modo, potest esse opus insignis charitatis, & religionis; religiones autem actuæ ad huiusmodi actus instituuntur. Ut autem certa ab incertis distinguitur, supponendum est, secum militari debitis circumstantiis factum, esse opus bonum, & iusti, quod latius ostendit in materia de Bello 2. 2. quæst. 40. contra aliquos hereticos, qui dixerunt, bellum esse intrinsecè malum, vel saltem legi Euangelica prohibitum, quod est euidenter falsum, ut positio cōstat ex tota Scriptura veteri, ex nouo autem, saltem negatiæ, quia nulla talis prohibicio in ea contineatur, nec ex traditione habetur, sed potius opposita conflat ex consuetudine Ecclesiæ: nam Christiani Principes sapientia bella gerserunt iustissima propter Ecclesiæ defensionem, approbantibus, immo ex citantibus Summis Pontificibus, immo & Deo ipso miraculose ea confirmante. Denique ratio est evidens, quia ad pacem, & defensionem Ecclesiæ id fidei necessarium est: & in Principibus supremis est fides, & potestas ad tuendam, immo & ad vindicandam Rempublicam.

Est autem vterius considerandum, duplex posse esse bellum iustum: unum, quod ad temporalem utilitatem, finem tantum proximè ordinatur, ut sunt v.g. beli, negotiorum, quæ ordinariè geruntur inter Principes Christianos, nam licet ex altera saltem parte fini iusta, non tamen per ea intendunt, nisi aliquod tempore domi-

dominium, quo priuat sunt, aut iustum vindictam
alium publice iniurie, vel aliquid simile. Aliud
vero est bellum non solum iustum, sed etiam pius
ac religiosum, quia proxime a militantibus ordi-
natur ad defendendam religionem, finem, vel Dei
populum ab iniuriis infidelium, paganorum, vel
haeticorum. Tale fuit bellum Machabeorum,
quorum exemplo D. Thomas maximè vituperat, & in
Ecclésia tale habitum semper fuit bellum contra
Turcas pro defensione, vel restaurazione terræ sanctæ.
Et idem antiquissimum fuit, voto se Deo conse-
crale ad huiusmodi bellum, vel ad præstantium fa-
tuorem, vel auxilium in eo militantibus, & insigne
crucis assumere in signum talis voti, & obligatio-
nis, ut colligit ex cap. ex mula, & ca. postulatis, cum
multis aliis de voto, & ex supra dictis de votis sim-
plificibus referuntur, inter quæ tale votum computatur.
Huiusmodi etiam fuit bellum Caroli V. Impera-
toris contra hereticos Luteranos, & similia.

dum ab ipso auxilium in eo munere maximè necessarium. Est autem valde utilis ad conseruandam animæ puritatem, adeo necessarium his, qui vitam suam tot periculis expositam gerunt. Denique ad sanitatem, & robur corporis conseruandum, ad illud munus adeo necessarium, plurimum conferre potest. Atque exēd, vel similes utilitates in votu pauperatis inueniri possunt. quia vt aliquis verē, & ex corde Dei militiae se consecret, & lucrum temporale in ea non querat, nulla potest esse melior dispositio, quam rebus omnibus temporalibus omnino renunciasset; totumque illius affectum deponuisse, alius multum semper esset periculi, bellandi potius propter rem familiarem augendam, quā propter Deum, ex qua intentione se pīsime orиuntur bella iniuria, fūta, ac prædationes, & similia. Deinde status militiae requirit animum liberum, omni cura & solitudine, vel augendi, vel conseruandi temporalia bona. Item requirit animum adeo despiciētrem res huius mundi, vt etiam vitam suam contemnet, propter diuinum obsequiū, eamque quotidie periculis exponat, ad qua omnia optima dispositio est abrenuntiatio temporalium bonorum.

Religio ergo ad militandum, non pro quo cunctis
bello iusto initium potest, ut benè adnotauit Caïet.
dicto art. 3. & significauit D. Thomas cum dixit, militia
religiosam non ordinari ad bonum temporale,
sed finem mundanum: hic enim finis non ex-
cludit quin bellum fieri iustum, nam seruata exequita-
tione potest quis velle sua temporalia bona, & propter
temporale commodum, vel propter ipsum principia-
tum terrenum. At vero militia inter hos limites
contenta, quantumvis iusta, non potest esse finis re-
ligiosi status, quia illi actio merè terrena, & tempora-
lis, non minus quam mercatura, vel alia similiis
negotiorum. Item, qua status religiosus debet primario
refpicere cultum Dei, & pietatem, ac perfe-
ctionem animæ, militia autem illo modo spectata,
licet habeat quandam bonitatem moralem, quaten-
us iusta effigio tamen continet diuinum cultum,
nec est opus pietatis, nec per se confert ad animi
perfectionem: quin potius ex se multis est periculis
exploita, qua non compenserunt ex aliquo perfecto
fine religionis, & boni communis, non sunt eligibili-
ae ei, qui velit perfectionem consequi.

At vero obedientia, etiam seclusa religione, per se maximè necessaria est in bello, quia fine illa nec debitus ordo, nec executio opportuna occurrentium actionum, & mediorum, nec debita solicitude, ac prouida rerum omnium distributio, seruari posset: cum tamen ex his circumstantiis felix bellum successus maximè penderat. Ergo si militia fit religiosa, & solum propter Deum, ad perfectionem eius maximè pertinebit, vt illa obedientia voto fit consecrata Deo: si enim & superiores maiori cum potestate, & fiducia precipient, & inferiores maiori cum reverentia, & promptitudine obedient. Accedit, quod in negotio tam arduo nihil potest esse felicissima, quam diuino nutu, per Vicarium, cui Dei nomine se tradidit, gubernari, sic enim & ipsa opera erunt maioris meriti, & maiori ratione poterit enim diuinum auxilium sperari. Tandem, qui hoc Dei bellum militat, debet esse exppositus, vt huc, vel illuc, ubi fuerit necessarium, vel ad actionem communii bono magis opportunam, mittatur, banc autem animi praeparationem confert obedientia: est ergo hoc votum tali statui maximè accommodatum.

Vnde etiam concluditur, traditionem illam, que
in profersione religiosa fit, huic statui maxime con-
ruere, quia illa nihil aliud esse videtur, quam pra-
paratio quadam ad perfectam obedientiam, & si-
nul ad paupertatem, & rerum omnium nudatio-
rem. Nam qui se tradit, se abnegat, & se quod am-
modo derelinquit; ideoq; optimè dispositus est ad
bediendum, &c. Quin potius qui militiam profi-
etur, non solum actionem, sed etiam animam &
vitam ponit in manibus prælatorum, perfectè ergo se
tradit: nihil igitur in tali vivendi modo, ad verum
atum religionis deerit, si ita institutus fit.

At vero si sumuntur militia religiofa (vt sic dicam) id est, que pro defensione Christianae religionis, & Ecclesie, ac innocentium affluitur, sic quidem potest esse hinc aptus, vt propter illum institutum religionem, & hoc modo dicendum est, possibilem esse religionem militarem, id est, ad religiosè militandum, tanquam ad proprium scopum, & finem institutam. Hac est mens D. Thomas supra, cuius sententia fine controversia ferè communiter recepta est, & vbi Ecclesia satis confirmata: nam militares ordinis sub nomine, & approbatione religionum, iam diu in Ecclesia fuerunt, & initium sumperunt ab Urbano II. ante 570. annos, vt ex historis illorum temporum constat, & attingit Thomas Bofius tom. 2. de signis Ecclesie lib. 19. cap. i. num. 22. vbi originem, & progressum harum religionum breuiiter recenset. Probatur autem ratione, quia finis ille optimus est, & valde perfectus, & ad Dei gloriam, & cultum multum pertinens; sed ad illum finem possunt esse aptissima media illa eadem, quæ substantialiter constituant religiosum statum: ergo si accedat debita potestas, seu authoritas Summi Pontificis, vt facilè potest, nihil deerit ad verum statum religiosum. Consequente euidentis ex extensus dictis. Maior etiam declarata iam est. Minor explicatur, & probatur. Nam in primis votum castitatis aptissimum est ad illum finem, quia obligatio coniugis, & onera matrimonij multum impedire libertatem necessariam ad militandum, & ad exponentium vitam suam bellorum periculis, nulla habita cura vxoris, aut filiorum. Supposito autem celibatu, confractio castitatis per votum per se est gratissima Deo, eritque utilis ad obtinend

Contra hanc veritatem visus est tenere Sarmientum in suo defenso. 1.p.monit.57. ita obicit, officium, quod tendit ad irregularitatem, opponitur religioni; sed officium militandi tendit ad irregularitatem homicidij, ut per se patet: ergo non est vera religio quae ad hunc finem instituitur. Quo argumento ipse quidem solum intendit probare, religiones militares, quae nunc sunt, non esse veras religiones; tamen, si ratio est alicuius momenti, eriam probat, non esse possibilem tamē religionem veram, et verò ipse hoc senserit, vel calore disputationis excellerit, & consequitionem non viderit, haud satis scio. Respondeo tamen facile, distinguendo maiorem, officium tendens ad irregularitatem, opponitur religioni clericorum, transfor-

religioni laicorum, nego assumptum. Quia cum talis status non ordinetur ad sacerdotium, nihil ei officit irregularitas, cum illa nec peccatum sit, nec ex peccato trahatur, nec sit per se intenta, sed per accidentem consequatur. Illa ergo consecutio irregularitis, valde accidentaria est ad statum perfectionis.

VIII.

Grauius obici potest, quia status religionis debet esse schola perfectionis acquirendæ, at verò status militiæ non potest esse status perfectionis acquirendæ: ergo. Probatur minor, tum quia perfectio duo requirit, & carentiam, vel diminutionem culparum, quoad fieri possit, & profectu in omnibus virtutibus, præsertim in charitate, & cognitione Dei. Ad virumq; autem est ille status valde impropotionatus. De primo patet, quia minus illud est infiniti periculis peccandi expositum, tum propter minimam exteriorem communicationem cum aliis hominibus, qui nec religionem profitentur, nec ordinariè honestè viuunt, quia conuersatio, & familiaritas vix potest moraliter excusari, tū propter ordinariū otium, quod in hoc vitæ genere esse solet, quandiu actuale bellum non agitur: tum propter alias innumeræ occasionses, quarum effectus satis ipsa experientia ostendit. De secundo patet, tum quia ob eadem occasionses, & causas non potest esse in his hominib; frequens virtutis exercitium; tum etiam, quia nulla, vel parua est, aut moraliter esse potest in tali statu institutio spiritualium magistrorum, minorque vigilancia, & custodia prælatorum: quomodo ergo potest esse talis status, status perfectionis?

IX.

Respondeo, statum perfectionis esse omnem illum, in quo præceptorum obseruantiam, confliorum via custodienda est ex vi talis viuendi modi, & præsertim vbi seruanda sunt tria illa magna consilia, quæ offendimus in tali statu posse repertiri. Certum est autem in illo statu posse seruari præcepta, & illa etiam, & ad hunc finem posse prouideri sufficientia media. Item status perfectionis est ille, qui definitur ad aliquid agendum proper Deum, quod perfectionem charitatem & requirit, & ostendit, & afferit; tale autem opus est animam suā ponere pro amicis suis, vt Christus dixit, quod plañe faciunt, qui huic sacre militiæ se consecrant: ergo talis status ex ratione sua sine dubio perfectionis est.

X.

Considerandum autem est, in rebus creatis nullam substantiam esse perfectam, nisi debitum sit accidens ornata, & similiter in rebus moralibus, & præsertim in statu vita, non satis esse quod habeat substantiam (vt sic dicam) talis status, sed necessarium esse vt debitus sit circumstantia, & particularibus mediis communitus. Solum ergo concludit ratio facta, in huiusmodi statu moraliter necessarium esse, vt priusquam milites actuali militiæ committatur, in virtute aliquo tempore instruantur, & exerceantur, quod libenter concedimus. Tum quia dignè, & cum debita intentione religiofa militare, est potius opus perfectionis acquisitæ, quam acquirendæ: religio autem, licet possit esse ad exercendam perfectionem, per se requirit, vt sit schola acquirendæ perfectionis, & debitus ordo postulat vt prius quis perfectionem acquirat, quam illam exerceat. Tum etiam, quia nisi huiusmodi milites prius sint in virtute radicati, & fundati, nō poterunt, moraliter loquendo, effugere pericula peccandi, quæ in eo statu occurunt, vt obiectiones factæ offendunt. Ex quo etiam vterius colligi potest, conuenientissimum esse, & moraliter necessarium, vt in talibus ordinibus militaribus sint conuentus religiosi, in quibus fratres milites aliquando versentur, & in virtute, ac perfectionis via instruantur, prius quam militiæ se dedant, & ad illos

aliquoties recurrent tempore pacis, seu quando ab vnu militiæ commode vacare possunt, vt in virtute instaurentur, & si pro humana fragilitate lapsi fuerint, vel de virtute aliquid remiserint, reparentur, & reficiantur.

Denique ex eodem principio colligitur, valde etiam opportunum, ac expediens est, vt ha religiones non sint purè militares, sed coniunctionem aliquam, seu missionē habeant cum religione spirituali, & societatem cum religiosis, qui non militia, sed spiritualibus exercititis, & cultu diuino incumbant; vt nimis possint milites a clericis religiosis in rebus spiritualibus instruiri, & iuuari. Vnde in historiis de origine ordinis militaris Sancti Iacobi referunt, apud Didacum de Mota lib. i. de fundatione illius ordinis cap. 2. §. 2. & cap. 3. cum prius ille ordo in foliis militibus per modum quoddam fraternitatis incepisset, & in vita honestatæ, ac virtutis profectu perseuerare non potuerit, milites ad se reuersos intellectisse, se non posse domino militare, nea institutum suum secundum debitum finem perficere, sine religiosis sacerdotibus, & spiritualibus, à quibus spiritualia recipieren, ideoque cum religiosis quibusdam canonici regularibus in unum religionis corpus conuenient. Atq; hunc modum aliq; religiones militares in vniuersum feruant, vt constat. Atque ita sufficierent ostensum est, & religionem militarem esse possibilem, & obiectum est quomodo debeat exerceri munus illud, vt statui perfectionis accommodetur.

C A P V T . IV.

An religiones militares, que nunc sunt de fide, comprehendantur propriæ sub genere status religiosi.

Svpereft dicendum de altera questione, quæ difficiiliore est, an religiones militares prout nunc sunt in Ecclesia, quoad milites, sint vero religiones simpliciter, & absolute. Dico autem, q. *ad milites*, quia quoad clericos, vel monachos, cum quib; habent supradictam in proximo cap. nu. ii. vniensem, non est dubium quin illi veri religiosi sint, veram enim professionem faciunt, & se Deo dedicant immutabiliter, & tria vota substantialia plenè obseruant, ex vi sua professionis. Difficultas ergo est de militibus, & constitui maximè solet in hoc, quod illi non emitunt vorum castitatis simpliciter, sed coniungunt tantum, hac autem castitas non videatur sufficiens ad confitendum statum simpliciter religiosum: ergo. Probatur minor, primo, quia dæ ratione status religiosi est votum castitatis, adeo ut hoc non possit Summus Pontifex immutare, vt dictum in cap. *ad monasterium*, de statu Monachorum, sed illud non est votum castitatis simpliciter, sed tantum secundum quid: ergo non potest constituerre statum religiosum simpliciter, sed tantum secundum quid. Secundò, quia status religiosus postulat professionem obseruandi consilia, præferti castitatis, illud autem votum non est de confitentia castitatis seruando, sed solum de seruanda castitate, quæ ex natura rei est necessaria, & in praetexto: ergo non satis est ad statum religiosum confitendum, quia modus ille seruandi eadem castitate alias necessariam, maiori obligatione non promouet homines ad opera consilij, & perfectionis facienda, sed solum ad seruanda strictius præcepta, vel ad summum ad maiorem perfectionem eiusdem operis præcepti, quod satis non est ad operis perfectionis. Tertiò, si attendat confidere ratio, ob quam est necessaria obseruatio continentia ad perfectionem, planè constabit, castitatem coniuga-

Uigilem ad hunc finem satis non esse. Quia quod maximè impedit profectum perfectionis, est ipse vius matrimonij, cum omnibus oneribus, & curis, quas secum affert. Vnde Paul. 1. Cor. 7. quando consilium castitatis dat, præcipue consultit abstinere à matrimonio, & virginitatem seruare, & rationem subdit dicens, *Volo autem vos sine sollicitudine esse. Quis iste in uxore est? quis in iuncte, quomodo placet?* Deo. *Qui auem cum uxore est, iunctus est, quia fuit mundus, quomodo placet uxori, & diuisus est. & infra, Porro hoc ad visitationem vestram dice, non vi laqueos vobis iniciam, sed ad id, quod habetis sit.* Et quod facultatem probebas sine impedimento Domini obseruandi. Sentit ergo matrimonium, & vius eius, hoc impedimentum afferre, & non solam illicitam venerem, sed etiam coniugii honestatem diuidere cor, & afferre curas, & sollicitudines, quæ perfectionem impediunt: ergo ad statum perfectionis simpliciter non potest sola castitas coniugalis sufficere. Vnde Basil. regula 5. ex fusiis disputatis, locum hunc tractans, ait, *Paulum occupationem, quæ ex matrimonio nascentur, cum his, quæ propter Deum sumuntur, opposuisse,* *Perinde quasi haec cum illis cohævere non possemus.*

II. Quartæ accedunt similes rationes ex alijs duob. vobis deflumptæ, nam talis paupertas ab his militibus voveretur, vt non liberet eos à sollicitudinibus huius seculi, nec seprimat affectum conquirendi diuitias. imò, quod peius est, ad hoc talen paupertatem vovere videntur, vt diutiores fiant. denique, cum parentes filiorum sint, illis thesaurizare debent: quomodo ergo perfectam, & religiosam paupertatem prosteri possunt? De obedientia formari argumentum posset simile, quia qui obligatus est uxori, & cura filiorum, ac familia, non potest perfectam obedientiam prosteri: tamen quidquid sit de vobis, quod hanc partem non est difficile rationem religiosi status salvare, si cetera non de-sint.

III. Propter has, & similes difficultates nonnulli modi authores docuerunt, hos militares ordines, prout iam instituti sunt, & vobis seruantur, non contineare verum religiosum statum, quoad milites, sed tantum secundum quid. Primus huius assertions author videtur suisse Soto lib. 7. de iustitia, articul. 3. & in 4. d. 27. quæst. 1. articul. 4. vbi vñementi inuehitur in mores, & vitam horum equitum, quā fortasse par est. Eius tamen opinio nem secutus est Sarmiento in suo Defensorio initio, & p. 1. monit. 6. & lib. de Redit. Eccles. p. 4. cap. 1. qui etiam addidit, hos milites non esse personas Ecclesiasticas, neque gaudere priuilegio canonis, vel fori: & monit. 16. negat hos emittere vota substantia religionis. Idem tenuit postea Azeuedo libro 5. Nouæ recopil. lib. 3. titul. 5. lib. 14. num. 3. Ludouicus Lopez in Instruct. conf. 2. p. cap. 4° & nonnulli alii, qui in suum fauorem aferunt D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 4. ad 3. vbi sic ait, *illis modi viuendi, in quibus homines matrimonio vivuntur, non sunt simpliciter, & absolu e loquendo religiones, sed secundum quid, in quantum sint et in aliquo participant quadam, que ad statum religionis pertinent.* Imò significat vñterius Soto, milites hos, cum quibus dispensatum est, vt possint uxores ducere, non solum post hanc dispensationem, verum etiam ante illam, quando inhabiles erant ad matrimonium, non fuissent verè religiosos: arguens enim, quia si ante hoc priuilegium matrimonium contrahere tentarent, nihil facerent, quod non aliunde emanare videatur, nisi ratione religionis. Respondet, non inde prouenire quod sit vera religio, sed ex Pontificis statuto. Vnde etiam concludit, non solum modo, verū etiam antea, per professionem huius militiaz

non dissolu matrimonium præcedens ratum; & non consummatum: quod etiam de militibus S. Ioannis affirmat in 4. vbi suprà. Quamvis fateatur, quod certum est, eos nunc esse inhabiles ad matrimonium: sentiens etiam illos non esse inhabiles ex vi voti, seu veritatis religionis, sed ex statuto Papæ: & ideo subiungit ibidem, posse Pontificem cum his dispensare vt ducant uxores, salua eorum religione, licet non esset (inquit) ita honestum & condecens: quia omnia ferè sequitur Sarmiento supra.

In quo non loquitur Sotus consequenter, nam in priori loco lib. 7. de Institut. concedit hos milites Sancti Ioannis esse propriæ religiosos, quia *pro suo instituto (air) conuentum habent, & obedientia spicimur, neque matrimonium contrahunt.* At in altero loco 4. air., non contrahere matrimonium, solum ex statuto Papæ, non ex proprietate religionis: & in alijs religiosis militibus censet id non fuisse antea sufficiens, vt essent veri religiosi, cum tamen in reliquis pares essent, nam etiam habent obedientia specimen, & antea maius habebant. ex sua etiam institutione conuentum habent, quamvis hoc ad veritatem religiosi statutus necessarium non sit. Aliam etiam repugnantiam in dictis eius inuenio, nam aperte sentit, hæc vota omnium horum militum, etiam S. Ioannis, per se esse simplicia, & solum habere, vel habuisse illum effectum inhabilitandi ad matrimonium ex statuto Pontificis, sicut votum ordinis sacri: alijs vero locis ipse contendit ad veritatem religionis necessarium esse votum natura esse sua solenne, id est, vi sua, absque constitutione Ecclesiæ impediens, ac dirimens matrimonium, quomodo ergo cum his stat, vt milites Sancti Ioannis sint veri religiosi? Denique in eo etiam non sibi constat, quod ait, non esse ita honestum, & condecens cum his, sicut cum alijs militibus dispensare, vt matrimonium possint contrahere: nam si votum eorum est eiusdem rationis, & in alijs fuit decens, & expediens, vt in lib. de Iustitia ipse docet, cur non erit in his? tam enim est obseruatu difficilis castitas ab his, sicut ab alijs; & in eiusdem periculis verfantur, & eodem modo latè viuunt. Est ergo de omnibus eadem ratio, si Papa velit sua potestate vti, de facto vero fortasse non est inuenta tanta necessitas in militibus sancti Ioannis: & præsertim, quia impensis sue professioni, & militie vacant, & maiorem quandam rationem ordinis, & obedientia retinent.

De militibus ergo sancti Ioannis, pro constanti supponimus, esse veros religiosos ex vi institut. assertio-nis sua. Ita sentiunt omnes Doctores citandi, pro militib. & Soto non negat. Et probatur, quia possibilis est religio vera & militaris, vt supra ostensum est; sed in hoc instituto inuenitur quidquid ad veritatem talis religionis desiderari potest; ergo. Patet minor, quia in primis habent integrum votum castitatis, vt supponitur, vota autem paupertatis, & obedientiae non habent certam mensuram necessariam ad veritatem statutum religiosi, sed satis est quod sine secundum aliquam regulam approbatam, qualis est illa religio. Præsertim, quia quod ad paupertatem re vera sunt incapaces dominij, & omnis vius, seu dispositionis eius, finis superiorum facultate: quod autem in hac maiorem aliquem latitudinem habeant, spectare potest ad minorem rigorem, non ad tollendam substantiam religionis. Eademque ratio est de obedientia, præsertim cum ex vi instituti teneantur ad obedientium in re sat ardua, & difficulti, qualis est aggregati quæcunque pericula belli propter fideli defensionem.

Quod

IV.

V.

VI.

Quod autem Soto ait, impedimentum contrahendi matrimonium in his religiosis esse tantum ex statuto Ecclesie, & non ex vi religionis: primum nihil obstat veritatibus status religiosi, nam hoc commune est omnibus religiosis professis, vt ex sententia Bonifacij, & Gregorij Pontificum, & ratione temporum praeced. ostendit. Deinde, voluntarii videtur hoc dicunt, in hoc genere professionis, seu religionis, magis quam in aliis: nec ab ipso Soto differentiatione hac aliqua ratione probatur, aut declaratur. Cur enim in alijs religionibus inhabilitas haec intrinseca oritur ex natura talis professionis, & in haec non, nisi ex statuto Ecclesie? Aut enim ex sola ratione generali, quia militaris religio est, vel ex aliquo speciali: primum dici non potest, alias nulla militaris religio posset esse vera religio, & quia ipse Soto putat, illam solam esse veram religionem, que vi sua asserta inhabilitatem consequens autem falso esse ostensum est cap. praeced. Secundum etiam ex cogitari non potest, que enim specialis ratione potest necessaria ad hunc effectum, que in religione militaris inueniri possit, & in haec non inueniatur? Denique ipse ait, hunc effectum sequi extra religionis, sed haec traditio inuenientur in his religiosis, alioqui religiosi non sunt, quod ipse Soto alibi dicere non audet. Igitur si in alijs religionibus illa inhabilitas sequitur ex natura votorum, & professionis, etiam in hac: vel quod verius est, sicut in aliis, ita etiam in hac solennitate illa est ex constitutio Ecclesie, quod ad veritatem, & proprietatem religionis nihil referit. Quare falsum est etiam quod Soto ait, per professionem in hac religione non dirimi matrimonium ratum, non consummatum, oppositum enim in citato tomo ostendimus. Denique non video qua consequentia, aut ratione Soto admittat Pontificem posse in hac professione dispensare, cum de ceteris religionibus non militibus id neget, de quo etiam infra dicendum est. Quae ferè omnia attingit & confirmat Nauarrus confil. 2. de conuersione coniugat. quod incipit, Quidam nobilis.

VII.
Consecutio
ex assertio
ne.

prias religiones fuisse: nam rationes factæ de religione sancti Ioannis, prout nunc est, idem de ceteris probant, quoad illum statum, & tempus, pro quo durauit.

*An etiam ordines militares, qui castitatem
tantum coniugalem vovent, sint
proprie religiones.*

VII.

ad eum statum defecerunt; nam iam perinde se ha-
bent ac si principio ita essent instituta; quia iam
re vera nihil amplius vident, aut profertur, et ita
remissio illa non est tantum in vfo; sed in ipsis
statu, & ideo videtur transisse a statu religioso, ad
non religiosum, seu solum secundum quid reli-
giosum.

IX.

IX. Nihilominus communis opinio est, nos in fine
Opinio Na- etiam nunc esse veros religiosos, simpliciter, & ab-
uari affr. solutamente, ita teneat Naur, confil. ii. de regular. quo-
eos esse vere incipit, *Quidam erudit simius*, vbi ad hoc confirmari
religiosos. dum afferat communem sententiam afferentem con-
tra D. Thomam, Pontificem posse dispensare cum
religioso ut vxorem ducat: sed illa sententia, ut ego

opinor, nihil ad rem præsentem facit, nam illa non
affterit posse fieri per dispensationem, vt religiosus
manens religiosus ducat vxorem, licet, & valide,
sed vt definat esse religiosus, & ita possit id facere.
Nec rētē dici mihi videtur, statum hunc esse reli-
giosum, cum perpetua (vt sic dicam) dispensatione
fed cum li institutione, que iam non requirat dis-
pensationem, & ideo dixi num. præced. perinde illa
hanc rem considerandam, ac hā principio religio
ita esset instituta. Affert etiam ibi Nauarrus ad hoc
declarandum, solemnitatem voti iure Ecclesiæ, &
non diuino esse adiunctam professioni religioꝝ.
Sed hoc etiam non existimo ad rem facere, nam
cetera inhabitas ad matrimonium sit ab Ecclesiæ ad-
dita, tamen votum integrum castitatis, & obliga-
tio ad non nubendum à Christo tradita sunt, & sub
confilio polita cum statu religioso: punctum ergo
difficultatis est, an tale votum, integrè falem obligans,
sit de essentia status religiosus absolitus dicū.
Nam quod Nauarrus ibidem subiungit, sicu
lennitas voti fuit ex institutione Ecclesiæ, ita etiam
ex eiusdem voluntate, & institutione p̄dere, quod
ad religiosum statum requiratur votum integrum
castitatis, vel partiale sufficiat, non est aquæ certū,
nec eiusdem rationis. Nam solemnitas illa, qui
consistit in inhabitate ad matrimonium, intrinsecè
non est necessaria ad perfectionem, licet deseruat
ad occasions tentationum magis collendas: & non
est res confitens in voluntate hominis, sed ex
extrinseca lege; at quod votum castitatis sit integrum,
vel coniugale tantum, multum videtur ad perfe-
ctionem pertinere intrinsecè, & natura sua: & ideo
non videtur simile, quod posuit Ecclesia statum
perfectionis approbare fine solemnitati voti, &
etiam sine integritate.

Eandem nihilominus sententiam docuit idem
Nauarrus statim confil. 13. & latius in tit. de Redi-
tibus Eccles. q. 1. monit. 5. & 6. & q. 3. monit. 27.
& sequentib. quibus locis latè contra Sarmiento
rem hanc disputat. Eandem sententiam compro-
bat Martinus Ayala in Compendio, & declaratio-
ne ordinis sancti Iacobi, cap. 1. & 2. Brevis em-
attigit Couarr. in Epit. 4. p.2. cap. 3. §.1. num. 18. b.
allegat Fortunatum Garcianum in quodam confil.
pro ordine sancti Iacobi: latè Michael Medina lib.
4. de Sacr. hominum continen. controuer. 7.ca.9.
Pro eadem sententia referit alios, & praefertim va-
rios Doctores Hispania, qui ei subscriperunt. Di-
dacus Motta, in speciali opere de hacre lib. 2. cap.
& 2.

Fundamentum huius sententiae patrum
rate nititur, partim ratione. Primo ergo ad hoc af-
feruntur Bullæ Pontificiæ, à quibus ha[m] militis ap-
probata sunt, ut ordines regulares, ac religiosi ap-
ita in eis sapientia nominantur. Has late[r]e, & erudi-
tæ adducit Didacus Motta in 1.lib. illius operis, & in
lib. 2. earum verba docte expendit, & ideo pauca
hic attingam. Solum aduero in eis numquam ex-
prefse, dñe[r]et, & quasi ex instituto tractari, an talis
fuit vera religio, necne, sed solum sub nomine reli-
gionis sapientia significari, & de illa tangam de Ec-
cl[esi]astico quadam gradu tractari, ac denique ei-
habitum, fraternitatem, religiosam professionem,
milia, huic statui, &c. alijs religiōnibus attribuiri. Sic
Alexander III. in principio sui Bullæ, In Ecclesiasti-
cū gradibus (air) generationis iustorum per tempora suis
cedunt: iudicans statum illum ad gradus Ecclesiasti-
cos pertinere: & infra, In habitu, & conversatione reli-
gionis, sub r[ati]o[n]e magistris stassurum obediencia commorari:
& infra, A Sede Apostolica requisitus, vi ros tanguam pe-
culare filios in defensionem vestram, & locum, in quo caput
ordini factum fuerit, in ins. & proprietatem facie. Romane
Ecclesie suscipere deberimus: & infra, Ordinum regnum ex-
tendit.

libertate Apollonica confirmantes, &c. & infra, Inser ea, que in professione vestra ordine statuum est obseruari, primis isti, ut sub viuis magistris obedientia, in communione humilitate ab eis, disordia, sine proprio vivere debeatis. Et statim adduci exemplum primitiae Ecclesie, quod, ut sancti docent, omnes religiones imitare sunt; & statim adiungit votum continentia coniugalis. Et infra prohibet post factam professionem redire ad seculum, vel ad alium ordinem transire sine magistris obedientia: & infra. Declarat, has personas frui priuilegio canonis. Similia verba reperiuntur multa in alijs bullis, quorum fragmenta predictus author refert, que omitto, quia eiusdem rationis sunt.

Ex fragmanto autem regula hec adnotanda censui. Primum refertur ibid. n. 17. & 18. longam disceptationem Archiepiscoporum, & Episcoporum circa illum ordinem factam fuisse. Quod (dicitur ibi) cum magnō gaudio, & celebratō, ordinem fundit, & confirmationē dignum acceptarunt; atq; ita Summum Pontificis illum confirmasse. Numero autem 21. ponuntur tria vota, quae ab his militibus emittuntur, & subditur statutum n. 22. Prædicta autem tria, vi vera, & per dachā itaī complūmentum sunt instituta. Quibus verbis aperte significatur, hunc esse statutum perfectionis: ne autem quis dicat sermonem esse de substantiali tantum perfectione charitatis, subditur statutum, Cū ēsēs perfecta charitas, foras om̄em avūcū timorū, & prædictis fratres, protæxalitione Christiana fit, & frat̄ unū defensione per sonas, & res vniuersas diversis periculis, & maris usq; in dīffidētē exponant: Deum tota mente, & totū virūbus, & proximū sicut seipso diligere & cōprobantur. Constat enim hanc charitatem perfectionem, que foras mīctit timorem, & que ita omnia contemnit propter Deum, non esse communem, sed excellentem, ac religiosam. Denique in discursu illius regula multa traduntur, quæ, si seruentur, magnam quidem perfectionem afferent, & sine profecto in perfectione seruari non possunt: ergo signum est professionem illius regula esse statutum perfectionis, quia & modus viuendi stabilis est, & à Pontifice probatur, ac votis firmatus, & ad perfectionem dicitur; cum ergo non sit status Episcopalis, erit religiosus, quia non est alijs status perfectionis.

XIII. Atq; hinc tandem manifesta relinquitur fundamentalis ratio pro hac sententia, nam hic ordo est verus status perfectionis, ergo est verus status religionis, ergo eius membra sunt veri religiosi. Prima consequentia probata iam est, & secunda est per te nota, quia verus status religionis non est nisi in singulariis personis. Antecedens autem probatum est ex verbis regulae: & declaratnr amplius, quia hic status non est vita ordinaria, & communis obseruantorum præceptorum; sed etiam subleuat ad obseruanda consilia, non vt cuncte, sed cum vera traditione totius hominis, totiusq; vita eius ad obsequium Dei, & in actu satis difficulti, qualis est vita pro defensione honoris, & Ecclesie eius tot periculis, ac laboribus exponere. Ac denique cum obligatio[n]e perpetua ad illa tria magna consilia, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiae, quatenus ad illum finem accommodata sunt, & sufficiunt, ergo est ita perfectionis.

XIV. Quia vero in his votis, & præserrim castitatis opposita opinio num. 8. maximè hæret, amplius in hoc puncto explicanda est dicta ratio. Ponderanda ergo sunt illa ultima verba in fine praedictis nupolita, quatenus ad talentum finem accommodata sunt, & sufficiunt. Quia, ut recte Nauarr. Co[u]r[er] & alij adiungunt, non est de ratione status religiosi in communione sumpti, vt summam paupertatem, vel obedientiam profiteatur, alioqui vix illa esset vera religio: & saltem hæ religiones, de quibus agimus, etiam quoad illam partem, qua ex clericis

constant, non essent verae religiones, quod nullus audebit concedere: sequela autem patet, quia etiam illi non profertur summa paupertatem, vel obedientiam, sed iuxta suam regulam. Ergo unaquaque religio determinat sibi certum modum, & mensuram circa materiam horum votorum: hec autem non potest melius aliunde sumi, quam ex fine religionis: quia omnes res morales ex fine fortuntur media, & speciem, modum, & formam, haec autem vota sunt media ad perfectionem, unde fit ut perfectio in tali religione, queritur determinata in tali actione, quæ est scopus proprius illius religionis, ita etiam vota & eorum materia debent illi accommodari. Cum ergo hec religiones, etiam quoad milites, hæ vota usurpent, cum debita mensura, ac modo respectu sui finis, & finis alas si sufficiens ad perfectionem, vt in c. 3. probatum est, nihil illis deesse potest ad veritatem religionis.

At enim dicer aliqui rationem hanc optimè satisfacere pro voto paupertatis, & obedientiae: Prædictam de quibus profecto nulla potest esse ratio dubitan- ratione nom- di, si de insufflatione, non de voto loquuntur, vt lo- vidare con- cludere quo: ad voto est. castitatis.

At enim dicer aliqui rationem hanc optimè satisfacere pro voto paupertatis, & obedientiae: Prædictam de quibus profecto nulla potest esse ratio dubitan- ratione nom- di, si de insufflatione, non de voto lo- vidare con- cludere quo: ad voto est. castitatis.

Explicanda ergo sunt tria: primum quomodo castitas coniugalis accommodata sit huic insituto. Tria expli- Secundum, quomodo sufficiens ad statutum religio- canda pro sum. Tercium, quomodo tale votum sit de ma- teria consilij. Primum in regula & bullis citatis proxima, insinuatur, & ex ipso fine, & actionibus ad illum necessariis non obscurè intelligitur. Cum enim finis illius instituti sit, agere iustum bellum pro dei defensione, non potest natura sua non esse multis periculis humanis expositus, considerata hominis fragilitate. Quia necesse est, vt inter frequentes occasions milites versentur: item necessarium est ad conseruandas corporis vires, pro laboribus belli sustinendis, illud abundantius reficeret, & robustius reddere, quod vix potest fieri, quin simili aculei carnis, & sensualitatis augentur. Deinde proratione statutus, & munieris, hæ personæ non possunt in clausis viuere, nec ordinari, & ex regula asperioribus vestibus vti, nec denique applicare alia media ad castitatem seruandam moraliter necessaria. Quia ergo status religiosus ita debet ad opera perfectionis in ordine ad aliquem finem obligare, vt non impliceat homines periculis peccandi: ideo considerata ratione illius finis, & status, castitas coniugalis videtur accommodataissima.

Deinde erit talis castitas sufficiens, si finis illius reli-

288
religionis, seu instituti per eam satissim. Quod ergo satissim, sic patet. quia finis illius instituti non est contemplari, nec contemplata alijs tradere, nec spiritualibus ac internis exercitijs impensis vacare, ad quos fines necessaria est perfecta custodia castitatis. Et de his loquebatur Paulus, cum dicebat, qui sine vxore est, solitus est que Domini sunt, qui autem cum uxore est, solitus est que sunt mundi: quia illa sollicitudo re vera impedit praedictos fines spirituales, & consequenter perfectionem status, qui ad illos ordinatur. At hörum militū status ordinatur ad seruendum Deo in actib. externis, & re militari; ad quem finem non est absolute necessaria castitas, qua excludat coniugium: nam licet quis vxorem habeat, potest cum tota perfectione necessaria debitis temporibus militia vacare: ergo ad talēm statū sufficiens esse potest votum castitatis coniugalis.

XVIII.

Primus mo-
dus expli-
candi parū
sufficiens.

Secundus
modus ex-
plicandi.

Quod denique hoc votum aliquo modo sufficiat, vt confilium castitatis in tali statū aliquo modo seruari dicatur, explicari potest: Primō, quia offere Deo, & voto consecrare castitatem alioquin necessariam, confilium est; sed hoc non videtur satis, quia illud non est profiteri castitatem, qua sit in confilio, sed solum est facere opus confilij in votu. Secundō ergo explicatur, quia ex vi voti castitatis tenerunt hic religiosus abstineat ab uxore, qua est materia confilij castitatis, quia, secluso voto, abstinet a tali viu, non est preceptum. Assumptum patet, quia hi milites tenentur multis temporibus separari ab uxoris, vt militiae interlinet, & uxores etiam hoc patienter ferre, de quo debent a principio admoneri ante matrimonium, si veri iam religiosi fiant. Quā explicatio non displiceret, si sufficienter probaretur hanc obligationem nasci in his militibus ex voto castitatis, hoc facile negabitur, sed nasci dicitur ex voto obedientia, vel ex regula. Et potest hoc suaderi, quia licet hi milites aliquando forte peccent non endo ad bellum contra obedientiam, aut contra iustitiam, si tenentur ratione stipendi, vel commendæ adire: non tamen peccabunt contra votum castitatis, etiam si illo tempore suis uxoribus vtrantur: ergo signum est non obligari ad eundum in bellum ex voto castitatis. Antecedens patet ex bullis, & instituto ipsorum: quia solum vident castitatem coniugalem, sed ille actus non est contra castitatem coniugalem, vt per se patet: ergo non est contra votum. Imo licet militiam debito tempore omittant, ob amorem uxoris, vel ob nimiam libidinem, aut affectum rei uxoria, licet peccent contra iustitiam, vel obedientiam, ratione actus precepti, à quo impediuntur, non tamen videntur peccare contra castitatem coniugalem, & consequenter nec contra votum.

Sed nihilominus probabile mihi est, eos peccare contra castitatis votum, saltē quando debitam militiam omittunt ex affectu ad rem uxoriā, quia iam tunc ille affectus in tali persona non solum est contra iustitiam, vel obedientiam, sed est contra castitatem, quia est intemperatus affectus libidinis, quia licet de se mala non sit, ex indebito modo potest affectus eius esse malus, & quamvis videatur illa malitia confiteare in hoc, quod est causa alterius mali, seu omissionis: tamen non solum est malus ille affectus, quia causa est, sed etiam quia in se inordinatus est: non enim ideo est inordinatus quia est causa, sed quia est inordinatus ideo est causa: effectus ergo non conferit, sed indicat malitiam: quia in illo affectu non est alia nisi intemperatus contra castitatem: ergo actus libidinis ex illo affectu procedens, etiam si cum propria uxore, contra castitatem est, quia in illa delectatione ultimus finis constituitur: ergo eadem ratione est contra votum castitatis talis persona; quia votum castitatis con-

iugalis, licet non prohibeat vsum castum propriū uxoris, impedit nihilominus omnem vsum intemperatum illius, sic enim omnis vsum uxoris proprius, vel contra debitum ordinem, aut modum, aut propter solam voluptatem, est contra votum castitatis coniugalis, licet sit magis, vel minus graue peccatum pro ratione materiae. Quocirca licet votum castitatis coniugalis in alijs personis non habentibus talem statum, non inducat talem obligacionem, quia in eis talis affectus non est malus, nec nimius in persona nihilominus, quia illum statum, per tale votum simul cum alijs profert, vsum illius est castitatis contrarius: atque ita necesse est, vt votum solius castitatis coniugalis in tali statu factum, aliquam continentiam comprehendat, quia simpliciter sit in confilio, & non in praecerto.

Potest etiam hoc alio exemplo, seu actu declarari, quia veritatem illud est, obligari hos milites ex vi sua professionis ad ita moderandam rem uxoriā, vt per illam non extenuent viribus, sibi ad militiam necessarijs. Nam cum ad eum unum primarij profectantur, & haec media ab eis assumuntur, & promittantur, vt necessaria mora literat ad illum finem consequendum, videntur profecti, sicut ex voto obedientiarū obligantur ad obedientiam illi fini necessariam, & cum proportione ad paupertatem, ita etiam obligari ad castitatem coniugalem, quę continentiam illi fini necessariam prefecbat. Igitur ex hoc etiam capite nimis uxoris vsum poterit in tali persona esse malus, & voto contrario, qui alias in persona omnino libera non est peccatum. Vnde in eadem regula Sancti Iacobi cap. 9. alias 2., dicitur, milites non debere vitā abdimentijs, & afflictionib. corporis, quie vires ad militiam necessarias debilitent: ideoq; in his rebus obedientiam esse Magistro: ergo multo magis in alia matrem requiri moderationem. Et sicut ibi obedientiam, ita hic vult regulam esse castitatis observationem. Neque nunc contendō, an tale peccatum mortale sit, vel veniale: nam licet sit contra votum, poterit interduum esse veniale, quia in ordinario illius in ordine ad castitatem, videri potest materia leuis: id quod parum refert, satis enim est ad statum perfectionis, quod ille obligatur ad seruandam continentiam, quantum materia est capax in tali actu, vel opportunitate. Vnde licet haec persona videntur intelligi de castitate coniugali proportionata tali persona, ac statui: quia castitas non solum in cludit abstinentiam ab omni vago concubitu, & ab omni turpi delectatione ad illum pertinente, sed etiam debitam moderationem in vii propria uxoris, conuenienter ad finem talis status. Denique huic etiam spectare videtur, quod in dicta regula cap. 13. alias 32. prohibentur hi milites ab uxoris actione, cum leuauerint, & in solennitatibus Sanctorum, & in alijs maiorib. festiuitatibus, & vigilijs earunt. Et in Bulla Alexandri III. de confirmatione illius ordinis, ante medium, significatur, non debere hos milites fulciri uxores fine licentia Magistri: maribus, transfr. voluerint. Haec autem omnia indicant in hoc statu seruandam esse, saltē secundum regulam, aliquam castitatem, quę non est in praecepto, sed in confilio: quam totam verisimile est sub votō comprehendi, quia videntur seruare tria vota iuxta talem regulam.

Atque haec quidem omnia probabiliter declarant materiam talis voti, tamen ne scrupulos, aulaqueos iniiciam, non exstimo certum, nec necessarium, has circumstantias castitaris, quas explicat, licet pertineant ad perfectionem, & ad regulam, & conuenientem modum illius religionis, cadere lib. proprium

proprium votum castitatis, ita ut in eis peccare sit propriè sacrilegium aut maius peccatum, quam sit illud, ad quod obligat talis regula; quia coniectura adducta, licet sint congruentes, tamen non co-gunt; ut afferamus illam esse materiam talis voti, sicut multa seruantur ex regula in aliqua religione, quæ ad perfectionem paupertatis pertinent, & tamen non statim sunt materia voti paupertatis, vel vilioribus pannis vti, vel quid simile, ita ergo in illis omnibus dici potest. Quamvis autem hoc admittatur, nihilominus ad statum religiosum censetur sufficiens, castitatem necessariam ad sacramentum ex voto seruare, maorem vero aliquam ex regula, & generali obligatione tendendi ad statum perfectionis, quæ quis profectus est, est si illa obligatio non sit ex voto, nec etiā fortasse sub culpa mortali.

XXII.

Dicitur,

in causa,

v. 14.

quid p. est.

patrum.

XXXIII.

Dicitur,

in causa,

pauperum,

aliam.

nig.

XXXIV.

Dicitur,

in causa,

pauperum,

aliam.

nig.

perfectionis sufficiens: immo si attente bullæ, & regulæ horum ordinum legantur, inuenientur non parum perfectionis in hac parte profiteri, quantum est ex vi instituti, quidquid sit de voto, vel dispensationibus, quibz se ab actuali exercitio obedientiæ eximunt: hoc enim non minuit veritatem, & proprietatem status religiosi, licet perfectionem personarū posuit minuere. Et ad eundem modum de aliis observantii, & regulis discurrendum est. Ergo consideratis omnibus, nihil deesse videtur huic statui, quomodo propriè, & verè religiosus censendus sit.

Non desunt tamen, qui has sententias in concordiam redigere volentes, distinctione vtantur, dicentes, statutum religiosum posse & latè, & strictè sumi, ut est communis distinctione iuristarum in Rubrica de Regulari, & Summis, verb. Religio. Atque priori modo, hos milites esse religiosos, eorumque statutum verè religiosum: posteriori autem modo non esse religiosos, nisi secundum quid, & hoc putant significare D. Thomam in loco superius citato in n. 3. Ne autem per hanc distinctionem tota quæstio reuocetur ad vsum terminorum, necesse est interrogare ab his Doctoribus, quid per religiosum late sumptum intelligant? Nā si sub ea voce omnes personas comprehendant, quæ speciali modo diuino obsequio obligatae sunt, & non solum præceptorū, sed etiam confiliorum viam profertur (sic enim saepe vox illa religiosus, etiam in iure accipi solet) param profecti his personis tribuunt, idque nec Soto, nec Sarmiento, vel alij negarent: sed id satis non videatur ad ea omnia, quæ Pontifices in suis bullis significant, cum proprietate intelligenda. Si vero aliquid amplius his personis, quod ad proprietatem status religiosi pertinet, attribuunt, quid est cur eos latè modo religiosos, & non strictè, sicut alios appellant? Deinde interrogabo, an in illo latè modo includatur analogia, & tanta diminutio, ut non simpliciter, sed tantum cum addito, & secundum quid, hi dicendi sint religiosi, nam contra videntur procedere omnia adducta: si verò vnuoce, & simpliciter tales sunt, non oportet ambiguitatem media illa distinctione introducere.

Igitur absolute afferendum censemus, hos milites quoad statutum esse proprie religiosos, quamvis quoad vsum, & obseruantiam reuera non vivant simpliciter religiosos, sed valde secundum quid: hoc sic enim negare non possumus, nisi adulatores videri velimus. Ut autem distinctus conteret quid per verba illa esse scilicet religiosos propriè quo ad statutum, non ita tamen quo ad vsum, signinatur; addimus. In primis ex illo principio (quod scilicet habent statutum simpliciter religiosum) haberi, has personas esse Ecclesiasticas, simpliciter loquendo, & gaudere priuilegio canonis, & fori, ita enim in prædictis bullis expresse dicitur. Et patet, quia specialiter sunt assumptæ sub Summi Pontificis protectione, tanquam personæ specialiter diuino cultu dicatae. Deinde religiosorum appellatione in iure veniunt, simpliciter loquendo, præsertim quod fauores, & gratias: tum quia in suis Pontificis bullis ita simpliciter appellantur: tu etiam, quia censentur haberi in Ecclesia proprium, & speciale statutum Ecclesiasticum, & non secularem, nec clericalem, ergo religiosum.

Dices, ergo talis status venit in iure sub nomine regule, aut religionis approbatæ; consequens videatur falsum, alias ciuius personæ comprehendenteretur sub c. vno, devoto in 6 dicente, votum castitatis solennizari per professionem factam in religione approbata. Item comprehendenter sub decreto Concilii Tridentini fess. 25. c. 15. de Regularib. quod annos decimum sexum atatis completum, & integrum annum probationis requirit ad valorem professionis. Respondeo, concedendo primam, & sordum nullum principalem iillationem, hoc enim probat testimonia tum esse.

B b

Ponti-

Differitur
denuo de
obedientia.XXV.
Conclusio
Stringitur
opinione
reverentie.XXVI.
Vera decisio
controversia

XXVII.

Obicitur

tripli ab

sardo.

Tandem hinc multo facilius conccluditur, in hoc statu non deesse verum obedientię votum ad statutum

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Pontificum, quæ de approbatione horum ordinum adducta sunt. Confirmari etiam potest ex c. vlt. de Relig. dom. & c. i. eodem tit. in 6. vbi prohibetur omnis professio facta in religione non approbata per Sedem Apostolicam; sed professio in his ordinibus valida est, & consentanea illis decreta: ergo re vera hi ordines comprehenduntur ibi sub religiobus approbat. Vnde è contrario non dubito, quin, si aliqui intentarent nouam religionem militarem introducere sub specie religionis, & professionis, sine approbatione Papæ, grauitate peccarent, & incidenter in penam excommunicationis latam in d. c. i. de Religiosis dom. in 6. etiam non perfectiora vota emittent, quam in his ordinibus modo emituntur, quia & verba, & ratio, & consequenter intentio Pontificum in illis textibus ad has religiones propriè, & meritò extenduntur. Cum enim agitur de multitudine, & varietate religionum, quæ est in Ecclesia, militares planè comprehenduntur: cum ergo ait Pontifex se velle ponere modū, & terminum huic multiplicationi religionum, has etiā comprehendit: nā simpliciter, & generatim loquitur: item non minor confusio, & perturbatio sequi potest in Ecclesia ex multiplicatione voluntaria religionum militarium, si ab aliis Apostolica Sedis approbatione fiat, quam ex alii: in d. eō possent sequi maiora pericula, quia talis religionis modus, minus austoritatis, & plus habet libertatis: ergo ha religiones comprehenduntur sub illo decreto: atque adeo in iure sunt simpliciter religiones approbatæ.

XXVIII. Prima vero illatio, quæ ex ipsa principali consequentiæ subinferebatur, nō sequitur, nam licet votum castitatis horum militum sit emissum in religione approbata, non tamen est votum integræ castitatis, dictum autē c. vnicum de voto in 6. loquitur de voto integræ castitatis, & ideo non sequitur votum horum militum esse solenne: itaque ex parte status, & approbationis nihil illi decesser ad solennitatem, de qua est sermo in illo texu, si alioqui ex parte intentionis materia esset sufficiens. Repugnat autem directè, votum esse de sola castitate coniugali, & esse solenne, quoad inducendū impedimentum irritans subsequens matrimonium. Et eadem ratione certum est, tale votum non esse solenne, quoad irritandum matrimonium antea contracitu non consummatum: impossibile enim est matrimonij vinculum dissolui per votum, quod simili stare potest cum matrimonio postea subsequito, vt infra in discursu de votis Societatis iterum dicam tract. 10. lib. 4. c. 1. & 2. Et in præsenti est valde absurdum, vinculum matrimonij dissolui per assumptionem status, quo perseverante, & durante in tota sua perfectione, posset contrahe matrimonium alia.

XXIX. Adierto tamen licet hoc votum non habeat solemnitatem quoad prædictos effectus, nihilominus participare aliquid de voti solennitate quoad perpetuitatem absolutam, propter coniunctionem, quam habet cum vera traditione religiosa: propter quod solent à Nauarro, & aliis authoribus supra n. 10. citatis, vota horum religiosorum solenia appellari. Vnde etiam habent, vt difficilis multo dispensari possint, quam vota mere simplicia: quia traditio ipsa ex suo genere, ac natura difficultorem habet dispensationem, quam votum mere simplex, vt in superiori tomo tacitum est. Hac autem vota velominino, vel certè difficillime possunt separari à tali traditione, & statu, argumento c. cum ad monasterium, in fin. de Regularibus, & ideo multo difficilis dispensari possunt, quam vota pure simplicia, quæ extra statum religionis sunt. In d. addo ex parte causa difficilis posse dispensari, quam votum perfectè solenne, quia in hoc potest occurtere necessitas, & causa iusta dispensationis, supposita potestate in il-

lo vero, etiam si potestas ex parte Pontificis non deficit, vix potest causa sufficiens cogitari, quia cum hoc votum non impedit matrimonium tam licet quam validum, nulla communis, vel publica necessitas potest dare causam tali dispensationis, nam illi sufficiens per matrimonium succurrunt: alia vero causa priuatæ, & occultæ, quia exigitur possunt, ex fragilitate hominis, vel quid simile, nihil referre possunt, cum lex ipsa naturalis obliget ad superandam illam difficultatem, & alia remedia inquirenda. Vnde potius quando necessitas occurrat dispensandi in proprio solenni voto integra continentæ, optimum consilium erit non omnino statum religiosum in non religiosum statum transferre, sed in aliquo militaris religionis statum cum castitate coniugali commutare, si aliquid speciale non occurrat, quod talen personam ad humectati inhabilem, aut minus idoneam reddat.

Vtima denique illatio, quæ siebat ex Concilio Tridentino à Nauarro variis in locis, admittitur scilicet, ad professionem faciendam in his religionibus militaribus, esse necessarium integræ probationis annum, & etatem sexdecim annorum ita indicat in consil. 10. de Regularibus, quod incipit, c. Vincentius, n. 10. ad 3. agens enim de militibus Sancti Stephani, ait, in Rota declaratum est, eos posse sua vota omittere infra annum probationis: ex quo aliqui inferebant, eos nō esse vere religiosos: ipse tamen responder, illud esse in eis speciale, id est veri religiosi sint ex dispensatione Pontificis, qui pot Concilium Tridentinum tale illius religionis statutum confirmarunt. Vnde aperte intelligi, in nulla religione militari, quam ipse veram religionem esse vbiique defendit, posse professionem alter fieri, quam servitus conditionibus Concilij Tridentini, nisi speciale dispensationem à Pontifice habeat. Et in consil. 12. quod incipit, Per dilatationem, ait, hos religiosos milites, qui in monasterio habitum sibi ciunt, & postea de licentia Magistri, vel alios legitimis Prelati, extra claustrum illum defuerunt per annum in illo probationem sufficienter implere, quia dum versantur sub obedientia prelatorum, cum habitu, moraliter censentur in claustro veri: quod ad probationem fatis est: supponit ergo annum probationis esse his religiosis ad professionem necessarium. Præterea hoc expresse videtur affirmare in Consil. 9. de iis, quæ vi, incipit, Namobis, vbi licet expressis loquuntur de defectu status, ratiōne & latitudine clare loquuntur de vtroque, & plenè est eadem ratio, quam ipse ibi expendit, quia nimis Concilium aquæ de vtraque conditione loquitur, & generalia valde habet verba, scilicet, In quaunque ratione virorum, aut mulierum, & ita generaliter intelligendum est, etiam non militet in omnibus eadem omnino ratio, & maximè addita distributione, quacunq; quæ magnam habet vim, ut libet exponit, adducit Doctoribus.

Quamvis haec probabilem efficiant hæc partem nihilominus inter responsa Congregationis Cardinalium inuenio circa illa eadem verba, In quæ cunctæ religiones, ita gecularum esse, Hoc dicitur, & de cimento, infra, Quicunque regulari, non comprehenduntur ordinis regulares militares, sic etiam Rota decidit, vbi non ex privilegio, & dispensatione Papæ, sed ex ipsorum decretorum, significat Congregatio, non comprehendi prædictam religionem. Hoc autem supposito, respondendum est, non ideo excepti ab illo decreto, quia religiones non sunt, tam oppositi in ipsa declaratione supponit, sed quia de cedula illa nec necessaria, nec accommodata sunt illis religionibus: & Concilium loquuntur, et de religionibus, quibus propter obseruantur, & rigorem talia decreta si nō necessaria, loquuntur, et autem generaliter, quia, iuxta frequentem modum loquuntur,

Votum horum
cofessantium
quid parti-
cipet de so-
lenitate.

quendi, cum est sermo de religionibus, intelligitur esse sermo de his, maximè si subiecta materia id ex postulat.

XXXII. Et per hoc satis factum existimo difficultatibus etiam in principio positis: probant enim religiones has, vel secundum praesentem statum & visum, parum habere (regulariter loquimur quoad milites) de exercitu perfectionis ac religionis, vel etiam secundum se, minorem quandam perfectionem religionis participare; non tamen probant secundum suam institutionem, & substantiam non esse veras religiones.

C A P V T V.

Verum conuenienter, & sufficienter diuidatur religio in contemplatiuam, & actiuam.

Diuisio hac aliam supponit, quæ eadem habet membra, diuersum tamen diuisum, scilicet vitam, quæ in actiuam, & contemplatiuam diuidi solet: ex cuius diuisionis intelligentia pender illa, quæ nunc tractamus, & ideo pauca de illa præmitenda sunt, plura enim legi poterunt apud D. Thom. 2. 2. à qua s. 179. usque ad 182. inclusiu.

Explicatur diuisio vita in actiuam & contemplatiuam.

I. Primò ergo statuendum est, vitâ hominis Christiani partim contemplatiuam esse , partim actiuam, & ita conuenienter in illa duo membra diuidi posse. Quam partitionem irrident Lutherani, qui omnia confundunt, voluntque Christianos omnes eiusdem ordinis, status, & occupationis esse, sed contra eos sufficiunt dicta de statibus in gene-

Rat diuisa
quod rem
hanc, de
40.

re, tom. præced. Veritas ergo hæc, quantum ad rem ipsam spectat, de fide certa est; quam aliqui colligere volunt ex illis verbis Pauli 2. ad Timoth. 2. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, vt ei placeat, cuius probauit. Et illud Matth. 6. Nemo potest duobus dominis seruire, & infra, Non potisfis Deo seruire, & Mammonem. Sed haec loca magis conferunt ad probandum distinctionem status religiosi à seculari, quæ ad distinctionem duplicitis virtutum, actiua, & contemplatiua, quæ & in secularibus inuenitur, & maximè in ipsiusmet hominibus Deo specialiter dicatis, quibus omnibus, sive contemplationi, sive actioni videntur, commune esse debet, vt non seruant Mammonem, neque implacent se negotiis secularibus. Nam si haec verba intelligentur de seruitio, & implicatione illicita, per ea verba distinguuntur iusti ab iniustis hominibus; non contemplatiui ab actiuis; si vero intelligantur de amore temporalium, & negotiatione in eorum lucris procurandis, licet quidem, secularibus tamen ac temporalibus, sic distinguuntur homines sequentes perfectiōnem, vel obsequiis diuinis specialiter dicati, à communī Christianorū vita: nam qui diuicias immoderatas querunt, & seingerunt negotiacionibus humanis propter diuicias, vel honores, vel propter potentiam humanam acquirendam, non sunt apti ad perfectionem sectandam, non solum per vitam contemplatiuam, verum etiam nec per actiuam: inde ergo non recte probatur illa distinc-

II. Neque erit facile in Scriptura inuenire loca, in quibus ad literam hæc distinctione tradatur: inuenimus tamen multa, in quibus utraque pars, seu membrum illius vita commendetur, tanquam ab alio distinctum: quod satis est ad illam diuisionem confirmandam. Ut autem hoc ostendamus, oportet supponere primò, nomine vita hæc significari actu-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

vitæ, seu illam rationem viuendi, quæ ad tales etum exercendum destinatur, ac tendat. Quod explicuit optimè D. Thom. dicit. q. 179. art. 1. ex generali viuencie ratione, quæ in hoc consistit, quod habeant principium seipso mouendi, seu operandi in seipsis, nā inde actualis vita in ipsa operatione censetur consistere, & illa operatio, ad quam vnumquodque maximè tendit, dicitur vita eius. Secundo supponenda est distinctio illa vulgaris non solum Theologica, sed etiam metaphysica, contemplationis, seu speculationis, & praxis, seu actionis practice; hæc enim distinctio in praesenti accommodatur ad modos viuendi hominum, morales, studiosos, & rectos. Contemplatio enim in praesenti non sumitur pro cuiuscumque speculatione veritatis, sed illius, quæ ad Deum, eiusque cognitionem spectat; nec sumitur pro speculazione arida, & iterili, quæ nullum habet fructum circa voluntatem, & rectitudinem eius; sed pro illa, quæ ita subleuat mentem in Dei cognitionem, ut ei totam animam vniat. Actio vero sumitur propriè pro exteriori opera, & occupatione, non tamen pro qualcumque seculari negotiacione, sed pro actione virtutis, præcipue misericordiæ, quæ subleuandis proximorum miseriis, vel corporalibus, vel spiritualibus intendit.

III. Sic ergo explicatis nominibus, solet præcipue colligi hæc diuisio ex celebri loco Luc. 10. vbi Christus Magdalenam defendit dicens, Optimam partem in re ipsa de electi. Vacabat enim Maria contemplationi verbo-fide.

rum Christi, eiusque dulcedine, & amore fruebatur, quod institutum Christus maximè commendavit. Dum vero eam approbat ut optimam partem, aliam insinuat esse partem, non malam, licet non & quæ bonam, illam scilicet, cui Martha intendebat, Christo ministrando, eique necessaria preparando. Ita intellexerunt locum illum Patres Ecclesiæ, qui proinde dixerunt, in illis duabus fororibus has duas vitas effigie significatas. Augustinus lib. 1. de confess. Evangel. cap. 5. & lib. 22. contra Faustum, c. 52. & sequentibus, & serm. 27. de verb. Dom. & tract. 127. in Ioan. Greg. lib. 5. in libros Regum, cap. 4. & homil. 14. in Ezech. circa medium, & lib. 6. Moral. cap. 26. & 28. alias 17. & 18. Hieronymus in cap. 3. Threnor. circa verba illa, Bonum est viro, cum portaret iugum ab adolescentia sua, sedebit solitarius, & tacebit, &c. Per quæ etiam verba dicit, laudari vitam contemplatiuam, & condiscipi ab actiua; quamvis ad actiuam pertinere dicat, omnem aliam viuendi rationem, præter monasticam & eremiticam: de quo postea videbimus. Idem Hieron. epist. 22. ad Eustoch. de Virginit. post medium, vbi vitam contemplatiuam virginibus sacris præcipue commendat, illamque optimè describit. idem Basil. in constitut. monast. cap. 2. latè & optimè, & aliqua addit. cap. 5. Est denique distinctio hæc apud alios Patres satis communis, quos in sequentibus referemus. Et ad confirmandam adduci possunt omnia loca Scriptura, in quibus vel diuina contemplatio, vel proximorum beneficentia, & misericordia commendantur, nam priora contemplatiuam vitam, posteriora actiuam commendant. De priori dicitur Psal. 47. Vacate, & videte, quia ego sum Dominus. Ad Col. 1. Sine intermissione orate. 1. Cor. 13. Viderimus nunc per speculum in enigmate: & Christus dixit Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Dei videbunt: quod etiam in hac vita suo modo impleri Sancti interpretantur, sicut etiam dixit, Ioan. 14. Hæc est vita eterna, vt cognoscamus te solum Deum verum, &c. De posteriori dicitur Matth. 25. Quod unius ex minimis isti fecisti, mibi fecisti, & cap. 5. Beati misericordes, &c. cum similibus. Ex his ergo locis recte colligimus, esse in nobis duplex genus operationis gratia, & sanctitatis, quæ vita supernaturalis est: vnu

ad internam considerationem, aliud ad externam operationem pertinet: cum ergo vtrique hæc operatio sit quedam vita, rectè secundum illam duplex vita distinguitur; quarum altera contemplativa, altera activa meritò nominatur, iuxta communem vñsum illarum vocū, etiam apud Philosophos, vt supposui: ius.

IV.
Obiectio
contra nunc
desolata.

Sed dicit aliquis, hæc duo genera actuum humana, & supernatura, non esse separata ab aliquo modo vivendi huic vita mortalitatem recte instituto, & ideo non recte distinguuntur actiuam & contemplatiuam tanquam duas viuendiones, sed ad summum tanquam duas operationes, quæ in omni statu recte instituto copulanda sunt. Antecedens expresse est Augustini 19. de Ciuitate, cap. 19. & ostendi potest ex eisdem locis suprà adductis, nam omnibus hominibus recte viventibus dicitur, Vacate & videite, & estote misericordes: & (quod Basilius etiam tanquam mirabile aduerit) Paulus eisdem hominibus ait, Sine intermissione orate, & Nocte ac die laborante. Et idem Basilius in Regulis suis disputatis, regula 37. ex professo ostendit, neminem esse excusandum ab operatione, & labore, prætextu contemplationis, sed ita horis vtrunque esse exercendum. Et Christus ipse quando Magdalena defendit, non negavit actionem esse necessariam, sed excessum & nimicetatem eius reprehendit, concludit autem, vnum esse necessarium scilicet, quod ad sustentationem vita vel propriæ, vel proximi fuerit necessarium, vt idem Basilius notauit in Breuiorib. regul. in 20. Et ratio est, cum quia in vita mortali non potest homo semper esse continuus intentus contemplationi, & ideo oportet vt in aliarum virtutum actibus exerceatur: cum etiam quia vñusquisque indiget propria mortificatione, & societas hominum sine mundi obsequiis conseruari non potest, & ideo aliqua actio omnibus est necessaria. Martha etiam licet ministerio in cumberet, non omnino priuabatur contemplatione, vt ponderauerit Gregor. lib. 5. in 1. Regum, cap. 4. circa finem, circa illa verba Luca 10. Quæ fuit, & ait. Quo exemplo (inquit) instruimus, vt, qui fratibus ministria exhibemus, si per moram federe ad redemptoris pedes non possumus, per aliquantulum morulam redemptori assistere debeamus. Confidet autem Gregorius, Marcham dum sedulo ministrabat, aliquando per transitus vidisse, & audisse Christum, aliquando vero sterisse, vnde concludit, Sed bene assisi mus si transfundo, & seruendo videamus. Quid est autem transfundere Dominum cernere, nisi in omnino bono operare ad ipsum dirigere cordis intentionem? transfusum enim cum huic illi discurrendo in membris suis Domino ministramus, sed transfundere Dominum cernimus. siper omne quod agimus presentem nobis ipsam, cui placere cupimus, contemplamur. Vult ergo actionem non debere esse sine contemplatione, & merito, tum quia sine oratione nihil possumus rectum & pium ex nobis facere, tum etiam, quia nisi interna consideratione homo innumeris periculis exponitur, etiam si in bonis operibus versari videatur, iuxta illud Hierem. 12. Desolacione desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recognitet corde.

V.

Hæc obiectio postulat vt sensum & sufficientiam diuisionem explicemus. Et in primis responderi potest, ad vitam actiuam propriè non pertinere quamcumque externam actionem, sed illam tantum, quæ ad alium dirigatur, vt sunt misericordiæ opera. Hoc autem modo recte posse vitam contemplatiuam ab actiu separari, quia potest esse vita, quæ nullus misericordia operibus incumbat. Et è contrario contemplationem solùm dici confederatiōnem veritatis ratione sui, & ita etiam posse inueniri actionem sine contemplatione, sed hoc simplici-

ter verum non est: nam licet contemplatione precepit obiectum sit Deus, non tamen adiquatur, sed est omnis veritas, quæ ad Deum ordinatur. Item, licet speculatio Philosophica sit in cognitione: hæc vero contemplatio affectiu, eminenter est practica, & non excludit ordinem ad effectum. Ac denique, licet vita actiuæ præcipue versetur in actionibus ad alterum, vt in optimo agibili, adquate vero comprehendit omne agibile, & virtutes omnes morales, vt tradit D. Thom. 2. 2. quæst. 180. art. 1. & quæst. 181. art. 1. & 3. d. 35. quæst. 1. art. 2. & 3. quæst. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & 101. & 102. & 103. & 104. & 105. & 106. & 107. & 108. & 109. & 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 7710. & 7711. & 7712. & 7713. & 7714. & 7715. & 7716. & 7717. & 7718. & 7719. & 7720. & 7721. & 7722. & 7723. & 7724. & 7725. & 7726. & 7727. & 7728. & 7729. & 7730. & 7731. & 7732. & 7733. & 7734. & 7735. & 7736. & 7737. & 7738. & 7739. & 7740. & 7741. & 7742. & 7743. & 7744. & 7745. & 7746. & 7747. & 7748. & 7749. & 7750. & 7751. & 7752. & 7753. & 7754. & 7755. & 7756. & 7757. & 7758. & 7759. & 7760. & 7761. & 7762. & 7763. & 7764. & 7765. & 7766. & 7767. & 7768. & 7769. & 7770. & 7771. & 7772. & 7773. & 7774. & 7775. & 7776. & 7777. & 7778. & 7779. & 77710. & 77711. & 77712. & 77713. & 77714. & 77715. & 77716. & 77717. & 77718. & 77719. & 77720. & 77721. & 77722. & 77723. & 77724. & 77725. & 77726. & 77727. & 77728. & 77729. & 77730. & 77731. & 77732. & 77733. & 77734. & 77735. & 77736. & 77737. & 77738. & 77739. & 77740. & 77741. & 77742. & 77743. & 77744. & 77745. & 77746. & 77747. & 77748. & 77749. & 77750. & 77751. & 77752. & 77753. & 77754. & 77755. & 77756. & 77757. & 77758. & 77759. & 77760. & 77761. & 77762. & 77763. & 77764. & 77765. & 77766. & 77767. & 77768. & 77769. & 77770. & 77771. & 77772. & 77773. & 77774. & 77775. & 77776. & 77777. & 77778. & 77779. & 777710. & 777711. & 777712. & 777713. & 777714. & 777715. & 777716. & 777717. & 777718. & 777719. & 777720. & 777721. & 777722. & 777723. & 777724. & 777725. & 777726. & 777727. & 777728. & 777729. & 777730. & 777731. & 777732. & 777733. & 777734. & 777735. & 777736. & 777737. & 777738. & 777739. & 777740. & 777741. & 777742. & 777743. & 777744. & 777745. & 777746. & 777747. & 777748. & 777749. & 777750. & 777751. & 777752. & 777753. & 777754. & 777755. & 777756. & 777757. & 777758. & 777759. & 777760. & 777761. & 777762. & 777763. & 777764. & 777765. & 777766. & 777767. & 777768. & 777769. & 777770. & 777771. & 777772. & 777773. & 777774. & 777775. & 777776. & 777777. & 777778. & 777779. & 7777710. & 7777711. & 7777712. & 7777713. & 7777714. & 7777715. & 7777716. & 7777717. & 7777718. & 7777719. & 7777720. & 7777721. & 7777722. & 7777723. & 7777724. & 7777725. & 7777726. & 7777727. & 7777728. & 7777729. & 7777730. & 7777731. & 7777732. & 7777733. & 7777734. & 7777735. & 7777736. & 7777737. & 7777738. & 7777739. & 7777740. & 7777741. & 7777742. & 7777743. & 7777744. & 7777745. & 7777746. & 7777747. & 7777748. & 7777749. & 77777410. & 77777411. & 77777412. & 77777413. & 77777414. & 77777415. & 77777416. & 77777417. & 77777418. & 77777419. & 77777420. & 77777421. & 77777422. & 77777423. & 77777424. & 77777425. & 77777426. & 77777427. & 77777428. & 77777429. & 77777430. & 77777431. & 77777432. & 77777433. & 77777434. & 77777435. & 77777436. & 77777437. & 77777438. & 77777439. & 77777440. & 77777441. & 77777442. & 77777443. & 77777444. & 77777445. & 77777446. & 77777447. & 77777448. & 77777449. & 77777450. & 77777451. & 77777452. & 77777453. & 77777454. & 77777455. & 77777456. & 77777457. & 77777458. & 77777459. & 77777460. & 77777461. & 77777462. & 77777463. & 77777464. & 77777465. & 77777466. & 77777467. & 77777468. & 77777469. & 77777470. & 77777471. & 77777472. & 77777473. & 77777474. &

est nec aliorum quam quo diuina officia mentis magnitudo, que bone hominum voluntati manum porrigitur soler. Non parum autem hoc quoque estimandum est, si quis secundum virtus genus complexus probitati studeat. Vtrumque ergo vita genio proprie sanctificationis, & perfectioni principaliter studet. Ergo utrumque aptum est, vt per modum status tendendi ad perfectionem assumatur, & votis religiosis consecratur.

VII. Quod etiam ita factum esse vobis ipse Ecclesia catholica satis ostendit: nam quædam sunt religiones monasticae, quæ ad contemplationem solam principaliter ordinantur, cuiusmodi sunt illæ, quæ per se, & ex institutione sua circa proximos non versantur, & in laude Dei præcipue occupantur, & quid habent actionis, ad propriam tantum perfectionem resurgent, vel accidentarium est tali statu. Aliæ verò sunt religiones, quæ ad actiones misericordie exercendas erga proximum, præcipue instituta sunt, & in ordine ad illas expedite, & perfectè exercendas, & coeliberatus eligit, & curæ omnes diuinarum tolluntur, & obedientia promittitur, vt patet in religionibus Mendicantibus, & aliis, quæ vel infirmis curandis, vel redimendis captiuis, aut aliis similibus operibus incumbunt. Rechè ergo diuiditur religio in contemplatiuum, & actiuam: quia religio una distinguitur ab alia ex proprio fine, seu scopo, & propriis mediis, vt supra dictum est cum D. Thoma quæst. 188. art. 1. & 6. At hæc religiones habent diuersos fines proprios, quæ enim conuenient in generali fine querendi propriam perfectionem, & diuinum obsequium, tamen proximos fines habent diuersos, scilicet perfectionem contemplationis, vel actionis, vt declaratum est.

VIII. Vnde consequenter necessarium est, vt in propriis mediis principalioribus differant, nam licet aliqua generalia habeant communia, vt sunt tria vota substantialia, aliqua corporis castigatio, oratio aliqua & familiæ: necessarium nihilominus est, vt in aliquibus omnino propriis differant, quia necesse est vt ad proprium & singularem finem propriæ etiam media accommodentur, qualia sunt v. g. confabulatio cum proximo, vel ab illo separatio: peregrinari extra domum, aut in claustrorum semper manere, exercitium chori, aut studij, & familiæ. Ergo meritò religionis status in hæc membra diuiditur, ut diuersa: nam in his rebus non metaphysica, aut physica distinctio querenda est, sed moralis, quæ cum illa physica quandam proportionem obseruetur.

IX. Quidam pars, priuata. Major difficultas est circa sufficientiam huius divisionis. Aliqui enim censent, addendum esse tertium membrum religionis mixta ex contemplatione, & actione: nec sine magna fundamento, quia non repugnat dari religionem, quæ simul contemplationi, & actioni principaliter intendat. Primi, quia hæc duo non sunt inter se ita repugnantes, quin simul possint cum magna perfectione simul principaliter intendi. Secundi, quia Christus Dominus hoc vita genus professus est, ideo enim & pernoctabat in oratione Dei, & prædicabat, ac discurrebat benefaciendo & sanando. Vnde idem vita genus Apostolos docuit, nam & cum ipso in montem ascenderant, & in horum Gethsemani frequenter cum ipso ad orandum conueniebant: & cum eo similiiter incedebant ad prædicandum, & ab eo mittebant binâ ad prædicandum, & curandum infirmos: denique hac ratione ipsi dicebant Actor. 5. Nos autem orationi, & verbo inflantes erimus. Terti suimi potest argumentum ex verbis Christi, Luce 10. Maria optimam partem elegit, prout expenduntur à Cæterano 2.2. q. 182. art. 1. Maria enim puræ vacabat contemplationi, & ideo Christus illam appellavit partem, eam præferens alteri parti, quæ in sola actione Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

conficitur. Significans esse aliud vita genus totale (vt sic dicam) & ex utraque parte mixtum, & compositum. Arque ita Caietanus ibi hanc videtur sequi sententiam.

X. Contrariam verò partem suadere videtur in primis authoritas D. Thomæ dicta q. 179. art. 2. vbi divisionem illam bimembræ sufficientem esse docet, & videtur esse communis sententia Patrum, quos suprà n. 3. retulimus, duas enim tantum vitas vibique distinguunt, & ideo per duas sorores Martham, & Mariam significari dicunt: & similiter per Rachel, & Liam, vt latè August. 22. contra Faustum, cap. 52, & seq. Greg. lib. 6. Moral. cap. vlt. Ratio est, quam D. Thom. ibi ad 2. insinuat, quia nullum est vitæ sanctæ genus, quod contemplationem, & actionem non amplectatur, vt suprà explicatum est, ac denominatur contemplatiuum, vel actiuum ab eo, quod excellit, semper autem aliquod horum predominatur, ergo necesse est vt vel contemplatiuum, vel actiuum dicatur, & ita diuissim erit sufficiens. Dicet fortè aliquis, posse dari genus vitæ cum tanta æqualitate utramque partem complectens, vt nulla predominaret, & consequenter à neutra denominari, & ita esse addendum tertium membrum. At profectò id morale non est, nec ostendetur tale genus vitæ in Ecclesia; quod autem non est, nec forte vñquam fuit, non est in moribus recensendum. Accedit, quid illo etiam posito, denominaretur saltem à nobiliore, & ita esset vita illa contemplatiua.

XI. Tertio tamen argumentor aliter, quia non potest vobis & idem status habere duos fines proximos, quos propter se intendat, quæcumque ergo religio contemplationem, & actionem complectitur, vel intendit actionem propter contemplationem, vel è contrario contemplationem proper actionem, non autem utramque propter ipsam; status autem denominatur ex fine: ergo semper est vel contemplatiuum, si actionem solum propter contemplationem querat, velactiuum, si querat contemplationem propter actionem. Et ita D. Thom. 2.2. q. 188. art. 6. religiones illas, quæ ad spiritualia ministeria circa proximos ordinantur, vitam actiua profiteri dicit, licet magna ex parte diuinis laudibus, & contemplationi videntur, quia contemplationem ad actionem ordinant, scilicet, vt contemplata aliis tradant. Et ita Societas, quæ vna ex his religionibus est, contemplationem sumit ut vnum ex præcipuis mediis ad auxilia spiritualia conuenienter proximis præstanta, vt constat ex eius constitutionibus p. 10. §. 2. Sic ergo erit sufficiens diuissim, nec oportebit tertium membrum adiungere.

XII. Controuersia hæc magna ex parte potest esse de nomine, & ideo non multum refert alterutro modo loqui, nam utrumque loquendi modus in Patribus inuenietur. Dico tamen satis aptè diuidi statum religiosum in illa tria membra, maioris claritatis gratia, & quia D. Augustinus 19. de Civitate, cap. 19. tertium vita genus adiungit, ex actuoso, & otioso composite. Potestque hæc sententia confirmari ex doctrina Prosperi in discursu librorum de Vita contemplatiua: Nam in lib. 1. postquam vitam contemplatiua declarauit, à cap. 13. ostendit, pontifices Ecclesia, & prædicatores vitam contemplatiua deberi profiteri, quibus nihilominus tam in illo, quæ in sequentibus libris magna officia tribuitur vita actiua. Idem licet colligere ex doctrina Abbatis Nestori apud Cassianum collat. 14. c. 4. vbi sic ait, Quidam summissam intentionem sue erga remi secreta, & cordis constituant puritatem, vt in preteriti Eliam, & Eliseum, nostrisque temporibus B. Antonium, aliquosque euilem profecti sectatores familiarissime Deo per fiduciam silentium cohesisse cognoscimus. Quidam erga institutionem

294
 iurionem fratrum, & per uigilem cenobiorum curam, omnem studij sui sollicitudinem dederunt, ut nuper Abbatem 10-
 armem, qui in vicinia ciuitatis, cui nomen est Thunus, grandi
 cenobio prefuerit, ac nonnullos eiusdem meriti viros Apostolicis
 etiam signis meminimus claruisse. Quoddam Xenodochij,
 & susceptionis pium delectat obsequium, per quod etiam in
 preteritis Abraham Patriarcham, & Lotu Domino placuisse
 sumus, ut nuper B. Macarius singularis mansuetudinis atque
 patientie virum, qui Xenodochio ita apud Alexandriam pre-
 fuit, ut nulli corum, qui sollicitudinibus sunt secreta secesserit, infe-
 rior sit credendus. Quidam eligentes agrotantium curam, alii
 intercessione, que pro inferis atque oppressis impenditur, exequentes,
 aut doctrina infantes, aut elemosynas pauperibus largientes,
 inter magnos ac summos viros pro affectu suo ac
 pietate viguerunt.

XIV.

Hac autem partitio magis est enumeratio quædam singulorum statuum, qui sub actiuo, & contemplativo inueniri possunt, quam methodica, & immediata diuisio statutis religiosi. Si enim omnia verba attenue considerentur, supponunt diuisiōnēm supradam de contemplativa, & actua vita, & vtramque subdividunt. Nam in duabus primis clausulis videtur diuidi vita contemplativa in solitariam, & cenobiticam; de qua diuisione nos suprad cap. 2. sub generaliori ratione diximus: significatur autem in verbis prædictis solitariam vitam tenere apicem pura vita contemplatiꝫ: cenobiticam autem aliquid de actua participare, præcipue in illis, qui aforiori institutionem & peruvigilem curam ac sollicitudinem suscipiunt: & ita quoad hanc partem indicatur ibi trimembri diuinitio. In aliis vero duabus ultimis clausulis diuiditur vita actua in variis species, iuxta varietatem finium & actionum. Potuerit autem aptius distingui in vitam actiua, qua corporalibus misericordiæ operibus occupatur, qualia sunt plura eorum, quæ ibi numerantur: & quæ incumbit spiritualibus actionibus, que in solo verbo ibi insinuantur, aut doctrina insiniantes, sub quo verbo (vt ad equa fit partitio) comprehendunt debent omnia ministeria quibus animæ proximorum iuantur, sive sit concio, sive confessio, sive priuatum colloquium, & similia. Et hoc posterius genus vita actiua non solum non excludit contemplatiꝫ, verum potius illam requirit ut germanam fororem, vel potius eam quodammodo intrinsecè includit, quia magnam internam considerationem in operante exigit, ergo ex illo etiam tertium membrum vita mīflæ rectè colligitur.

XV.

*Idem insti-
tutum con-
ficiunt consi-
deratio acti-
bus con-
ducendi, &c.*

Nam concio v. g. tota est contemplatio quædam externis actibus expressa, quæ non solum ipsos concionantes, sed etiam alios, quantum in se est, in Deum eleuat; supponit autem, ut recte fiat, diuernam orationem, & meditationem eorum, quæ dicenda sunt: & hæc præcedere debet lectio, quæ pars etiam est vita contemplatiꝫ, vt D. Thomas docet 2. 2. q. 158. art. 6. Et per se constat, quia est veluti primum initium elevationis mentis in Deum: lectione enim discimus, & accipimus quæ per meditationem conseruamus, & digerimus, & ita paulatim inflammatur anima in Deum. Hinc sunt illi quatuor gradus, quos posuit, & exposuit Bernard. lib. de Scala claustral, lectio, meditatio, oratio, & contemplatio. Quamvis enim ultimus tanquam perfectissimus, contemplationis nomen per antonomasiam ibi visurum: tamen, generaliter loquendo, vita contemplatiꝫ omnes complectitur. Quia lectio inquit, meditatio inuenit, oratio postulat, contemplatio degustat, ut bidem ait Bernardus, qui postea recte subiungit: Ex his possumus colligere, quod lectio sine meditatione arida est, meditatio sine lectione errorosa, oratio sine meditatione tepida, contemplatio sine oratione infructuosa, oratio cum devotione contemplationis acquisi-

tiva, contemplationis adeptio sine oratione aut rara, aut maculosa. Sicut ergo inter se connexa sunt, ita cōtemp-
 platius status, vt talis est, illa omnia complectitur, tanquam initium, medium, & finem. Si enim dixit Isidorus, & confirmari potest ex illo Bonae-
 uen. in Pharetra, lib. 4. cap. 26. Omnis profatus ex lectione, & meditatione procedit, que enim negligimus, ex lectione disimus, meditationibus conseruamus. Et Sanctus Vincentius tract. de vita spirit. 6. de somno & vigilia; Lectio (inquit) & oratio sese vicissim excipiunt, mutuoque iuvant. Docent præterea Augustinus, & Patres omnes, Magdalenanam, cum ad Christi pedes fedebat, audiens verbum eius, actum contemplatiꝫ vitæ exercuisse, & occasione illius idem dicit: Augustinus serm. 27. de verb. Domini, dehis, qui cuicunque predicatoris Evangelici concio-
 nem audire, quia per illum loquitur Deus; at etiam loquitur per librum, dum humili intentione legimus; nam, vt ait Richardus de Sancto Victore lib. 4. de contemplatione, cap. 14. Sicut per orationem nos ad Deum loquimur, ita per lectionem ipse loquimur nobis.

Addo etiam sub verbo illo instanti doctrina, nō solum doctrinam illam comprehendendi debere, que per conciones datur, & ad inflammardos affectus datur, præcipue ordinatur, sed etiam illam doctrinam, quæ ad eruditio[n]em, & illustrationem proximorum ordinatur. Nam, vt infra agentes specialiter de Societate tractatu[us] io. lib. 5. cap. 4. ostendens, institui potest religio, quæ ad hoc etiam actionis genus ordinatur, saltem secundum aliquem gradum ministeriorum, seu mediiorum, quibus ad homini proximorum vtitur. Quod etiam D. Tho. docuit opuscul. 19. c. 2. & sequentib[us], & 2. quest. 18. artic. 5. & 6. Ex quo etiam licet intelligere, tale docen-
 tiū institutum, licet ex parte actiuum sit, quatenus actus docendū exterior est, & ad alios ordinatur: nihilominus intrinsecè ac necessariō includere contemplationem, quando doctrina est de veritate per se intenta, vt expreſſe docet etiam D. Thomas 2. quest. 18. artic. 3. & q. 11. de verit. artic. 4. citans Au-
 gustinum dicto sermo 27. de verb. Domin. vibra-
 solute de doctrina loquitur, cum ait: V[er]o ait verbū in-
 ambient doctrina dulcedine: tum quia hæc doctrina possi-
 sum est sacra, includens meditationem, & con-
 siderationem veritatis diuinæ, ac supernaturalis,
 quæ ex se multum iuvat ad contemplationem di-
 uinae sapientiæ, & ad inflammandum affectum. Tu-
 etiam, quia licet interdum hac studia verferunt
 circa creaturas, tamen ordinantur ad Dei cogni-
 tionem, & amorem, vt principalem scopum, & iam di-
 cendum est quidquid ad cōtemplationem ordinatus,
 vitam contemplatiꝫ pertinere; præserit quæ
 creaturarum cognitionis, debita intencionis assumpta;
 dicit in cognitionem Dei, & vt sic contemplatio-
 nem participat. Vnde D. Thom. 2. 2. q. 180. artic. 4.
 ait, omnem considerationem veritatis creaturæ,
 quæ ad diuinam conducit: pertinere ad vitam con-
 templatiꝫ, & quest. 179. artic. 2. ad 4. art. omnia
 humana studia, quæ conductu[n]t ad cognitionem
 talis veritatis, pertinere ad vitam contemplatiꝫ.
 Igitur talis etiam vita simul contemplatiꝫ, & acti-
 ua esse videtur.

Videtur ergo satis fundata illa trimembri diu-
 bitationis numer. 10. possumus. Nec in re ipsa, vt
 dicebam, potest in hoc esse dissensio: nam per hanc
 trimembri diuisionem solum declarare inten-
 dimus esse quoddam genus vitæ, quod vtrumque
 munus exactè colit, & exequitur: quodquid sit de
 denominatione illi tribuenda. Et hoc solum D.
 Thomas relatus in numer. 11. voluit in predicta di-
 uisione, vt satis in solutione ad 3. declaravit: ne
 aliquid

Quid intendunt Patres ibi citati. Et prima ratio solum inicit in denominatione, de qua plura statim.

XVIII.
ordine
amplectens
contemplati
unum, &
etiam
nugatior
vnam ad al
mam ordi
nit.

In ultimo vero argumento num. 12. posito quipiam tangitur, quod ad questionem de re pertinere potest, scilicet, an illa religio, quae vtrumque munus amplectitur, vnum ad alterum necessariò ordinet, vel vtrumque per se intendat tanquam finē. Quidam enim putant primum necessariò esse dicendum, & ideo religiones semper deno minari ab eo munere, quod pro fine habet, sicut non esse necessarium tertium membrum. Mihī autem verius videtur, vtrumque munus intendi ut finem, in his pricipiis religionibus, quae ad eam partem vita actiua ordinantur, quae in spiritualibus actionibus circa proximum coheret. Nec tamen affero, vtrumque munus intendit tantum per modum finis, negari enim non potest, quia actus vita contemplatiæ in tali religione ad actionem ordinantur, nam studium, lectio, meditatio frequentius ad seruendum proximis referuntur: immo etiam ipsa oratio, & vno cum Deo, propter illum finem potest rectissime considerari, & procurari, quia eo quis est aprius instrumentum Dei in auxilio animarum, quod ipse fuerit Deo iunctior, vt rectè dicitur in loco supra citato n. 12. ex constitutionibus Societatis. Nihilominus tamen etiam debet per se ac pricipiū intendi contemplatio, etiam in tali religione primo, quia contemplatio non est pure medium, sed propter se maximè appetibilis. Secundo, quia in tali religione magis per se intenditur propria perfectio, quam proximo-rumq[ue] perfectio propria in contemplatione maximè fitur, & in ea comparatur: ergo. Tertio, quia talis religiosus non solum ea contemplatione vtritur, quae ad auxilium proximorum sibi necessaria est, sed etiam illa fruatur, quae sibi proficia, & in Deo delegabilis est. Vnde vt rectè suo munere fungatur, quoties circa proximum occupari necesse non est, contemplatio, vel aliqui actui vita contemplatiæ se statim applicantur propter actionem, sed quia omnium sanctorum diligit charitas veritatis, & ita statim ad illud redit, qui vere amat, quoties negotium iustum non imponit necessitate charitatis: vnde subdit Augustinus 19. de Cœitate, c. 19. Quam sarcinam si nullus imponit, percipiente, atque intendit vacandum est veritatis. Igitur talis religio per se contemplativa est, & non tantum propter actionem, sed propter se contemplatione amplectitur, quod satis significavit idem Augustinus supra dicens, Si autem imponit, suscipienda est proper charitatem necessitatem. Sed nec sic omnino vera, ita defensio est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimat illa necessitas.

Soler autem talis religio magis actiua, quam contemplatiua nominari (quamus proprio nomine positis dici missa) vel quia nomen contemplatiua vita, est quas exclusum, ita ut significet vitam illam, quae ita per se tendit ad contemplationem, ut actionem nullo modo per se, quae ad proximos ordinat, intendat, sed solum illam exerceat, quam vel charitas ipsa exigit, vel qua conducere potest ad contemplationem. Oramus vero alia religio, que ad actionem circa proximos versatur, dici potest actiua, quae si in actione corporali misericordia occupatur, propriè, & quasi omnino vel pricipiū talis est: si autem in actione, & auxilio spirituali proximorum versatur, dicitur actiua, quia non in sola contemplatione fit, non quia illam non per se, ac principaliter amplectatur, vel saltè amplecti possit, si ratio sui instituti hoc patiatur. Potest etiam ita denominari, quia contemplationem potest aliquo modo ordinare ad actionem, actionem vero non iusta proprie ad contemplationem.

Dices, potius soler inferius ad superius ordinari, quam è contrario, contemplatio autem actione sū-

perior est, ergo magis potest actio ad contemplationem, quam contemplatio ad actionem ordinari. Vnde & Gregor. 6. Moral. sapè repetit, præsertim c. 17. actionem debere precedere, tanquam parans viam ad contemplationem. Respondeo, quando ordo est causalitatis, & auxiliij, optimè ordinari superius ad inferius, ita vero ordinatur contemplatio ad actionem ut de illi esfaciam, & vt illam moderetur ne spiritum extinguat. Actio vero non potest hoc modo ordinari ad contemplationem: alio vero modo potest aliqua actio referri ad contemplationem tanquam dispositio preparans subiectum, de qua maximè loquitur Gregorius supra, & D. Th. 2. 2. q. 180. artic. 2. tamen illa non solet esse actio circa proximum per se, & ex intrinsecis loquendo, sed est illa actio quae versatur circa propriam mortificationem, penitentiam &c. Aliquo tamen modo magis extrinsecō potest actio erga proximum ad contemplationem ordinari, per modum meritivel impetracionis apud Deum, nam qui erga proximum recta intentione, & vita puritate ministerium suum implet, à Deo obtinebit faciliter donum contemplationis; quod ex ipius gratia, magis quam ex vita humana industria pender.

Obiectio
contra nunc
diba.

Dilectio.

C A P V T VI.
Quae religiosi perficiuntur actiua, an contemplatiua, an ex utraque mixta.

Spereft dicendum circa divisionem hactenus tractatam, quae religio perfectior sit actiua, vel contemplatiua, aut multa. Et de purè actiua nulla est difficultas. Quamus quidam luringa, vt si fuos labores exaggerent, suam vitam actiuan contemplatiua præferant, & illi etiam actioni, quae in spiritualibus ministeriis circa proximos versatur: quod videtur sentire Hostiens. in principio Summae, nam comparans huiusmodi vitam reliquis, ait, quae si rectè ducatur, magis efficitur. Addit Alber. I per diversas. C. Mandati, fore etiam magis meritoriam: sequitur Ia. 1. ff. de Iustitia, & iure, Lucas de Penna. 1. 2. C. de pignoribus lib. 12. Licethi (inquam) autores ita loquantur, tamen vel per exaggerationem loquuntur, vel non comparando status seu rationes vindicandi, sed personales labores, & merita. Comparando ergo vitam ipsam secundum se, certissimum est, hanc pure actiuan, in infimo gradu esse constituentiam, vt comparatione aliarum minus perfecta sit, nam id sat colligitur ex verbis Christi. Luca 10. Optimam partem elegit sibi Maria, quem locum ita expounit sancti communiter, vt cap. superiore ex Augustino, & Gregor. & aliis relatim est, & videbit etiam potest Gregor. homil. 13. & 14. in Ezech. & lib. 6. Moral. cap. 28. Bernard ferm. 5. Assumptionis, & 41. in Cant. Ruper. lib. 7. in Genel. cap. 81. Richardus de Sancto Victore lib. 1. de vita contemplatiua, cap. 1. Celsian. collat. 1. cap. 8. Innocent. III. lib. 1. de mysteriis Missæ c. 6. & in ferm. de Assumpt. Bonaventur. de septem itiner. xtermit. d. 5. Anton. 4. p. tit. 10. c. 4. §. 4. Et ita ut certum supponunt omnes Doctores citandi, & probabatur clare ex omnibus rationibus statim afferendis, pro sequentibus opinio-

I.
De purè ac
divina certu
cideare alibi
quod quid
nonnulli
fiantur.

nibus.

igitur quod ex duabus aliis pure contemplatiua preferenda sit, tenet Henric quodlib. 12. q. 14. & 18. Quod etiam Et primò fauent huic opinioni autores, qui comparando absolute vitam contemplatiua cum actiua, tanquam duo membra adæquatè dividentia vitam hominis, absolute præferunt contemplatiua nā iuxta illum diuidendi modum, vita missa sub actiua comprehenditur, vt paulo antea c. præced. n. 19. dicebamus, & sentiunt omnes, qui vitā actiua diuidunt in eā, quæ circa actiones corporales,

B b 4 vel

XIX.
Religio vno
vnuus, vel
contemplati
unum, &
tua voca
tua.

XX.

vel in actionibus spiritualibus doctrinae, & simili-
bus versatur, ut D. Tho. 2.2. q. 188. art. 6. Bonavent.
in medit. vita Christi. c. 45. Carthus opus. de co-
templat. lib. 1. art. 14. & D. Greg. hom. 14. in Ezech.
circa medium. *Adiuua vita est panis esurienti tribuire, ver-
bo insipientem ducere.* Constat ergo in ea diuinitate bi-
membris mistant vitam sub actua comprehendi, si
ergo in eadem diuinitate vita contemplativa sim-
pliciter praefertur actua, etiam mista antefertur.
Ita vero sentit D. Tho. 2.2. q. 182. art. 1. & Caiet. ibi,
Bonavent. loco proximè citato, c. 57. & omnibus a-
liis suprà allatis. Multum etiam fauente huic senten-
tia D. Tho. 2.2. q. 188. art. 6. quatenus ait, vita so-
litaria ex se, & ex suo genere esse perfectissimam,
& ita religionem solitariam comparari ad omnes
reliquas sicut perfectum imperfecto: quod non est
nisi propter puriorum usum contemplationis, ad
quam status ille omnino ordinatur: ergo contem-
plativa religio, ut sic, est perfectior, nam supremum
in aliquo genere est mensura caterorum.

III.
*Arguitur
atiam rati-
o-*

Ratione item suaderi potest hæc opinio, quia vi-
ta purè contemplativa est aptior ad meritum, & ad
diuini amoris augmentum, ergo est de se perfectior
ex vi status: consequentia per se patet, nam hæc co-
paratio ex vi status facienda est, vt à principio di-
ximus. Ut autem antecedens probemus, aduerten-
dum est, non debere fieri comparationem inter vi-
tam purè contemplativam, & mistam, in eo sensu,
vt simul pro eodem tempore, actus solius contem-
plationis, cum actu virtuosa vita simul sumptu-
conferamus: sic enim non erit æqua comparatio,
sed totius ad partem. Ut si quis nunc exercetur in
solo amore Dei, altero vero simul æqualem Dei a-
morem exercendo, actu prædicet: siue dubio hic po-
sterior pro hoc tempore magis merebitur, ceteris
paribus, quia habet totum meritum amoris, & vi-
tra prædicationis. Quo sensu etiam vita mista ex a-
ctione exteriori erit perfectior, vt si in dicto exem-
pto simul amet æqualem Deum, & peregrini pedes
lauet. Debet ergo mistio intelligi pro diuersis tem-
poribus, prout humano modo fieri potest, nunc or-
ando, postea legendo, prædicando: & comparari
cum vita simplici, que pro omnibus temporibus in
actibus vita contemplativa licet variis veretur.
Si ergo intellectum antecedens probatur, quia for-
malis actus charitatis, & amoris Dei, ex se sunt ma-
gis meritorii, magisque perficiunt charitatem: ergo
status, qui ex se aptior est ad hos actus frequentius,
& ardenter exercentios, aptior est ad perfectio-
nem charitatis, & consequenter perfectior: huius-
modi autem est status vita purè contemplativa,
tum quia frequenter in ea vacatur huiusmodi a-
ctibus, tum quia in meditatione magis ardet diu-
nus amor.

IV.

Secundò, perfectio huius vita in duobus præci-
più conficit, in maiori peccatorum diminutione,
& in frequentiori Dei memoria ac dilectione, vt in
superioribus cum D. Thom. tradidimus: illa duo
facilius, securius, & vérius comparantur per vitam
purè contemplativam, quam per mistam: ergo. Pro-
batu minor, nam vita contemplativa minorem
habet occasionem peccandi, hue grauiter, siue leuiter:
deinde nihil ferè habet, quod auertat animum
ab actuali Dei memoria, & consideratione. In a-
ctionibus vero circa proximum, multa similia im-
pedimenta, & occasiones occurrent, vt perse no-
tum est. Unde in hoc statu vita mista seruari mini-
mè possunt multæ circumstantiae exteriores, quas
fanè Patres vt necessarias ad perfectionem acqui-
rendam commendarunt, vt habere habitationem,
seu sanctam ab his, qui communem vitam agunt, vt
ait Basil. in regula 6. & 7. ex fusiis disputationis: item
custodia claustrorum, tum ne religiosi illud egrediatur,
tum ne ad confabulandum seculares admittant, vt

latè Basil. in Procœm. regul. fusi. disput. & duobus
sermonibus asceticis, proximè præcedentibus: item
vt omni careant solicitudine, & externa cura, quæ
illorum mentem posse distrahere, ex eodem Basi-
lio regula 5. ex fusi. disput. circa principium: haec au-
tè omnia, & similia in vita mista nec seruantur, nec
seruari possunt. Vnde Bernard. epist. ad Sugerium
Abbatem, ad hos religiosos, qui cum proximis mul-
tum conuersantur, alludens, ait, *Claustrum frequen-
ter stipari militibus, virgini negotiis, virgini personam, patre
interdum & feminam, quid inter hec celeste, quid diuini, quid
spirituale potest cogitari: a luge, quippe silentium, & ab omni
strepitu secularium perpetua quies cogit celestia meditari.* &
epist. 42. in fine, *labor, & latebra, & voluntaria paupertas,*
*bac sanct monachorum insignia, hac vitam silent nobilitate
monasticam.*

Tertiò argumentor, quia quo homo in hac vita
magis abstrahitur à corpore in actionibus suis, &
Deo, Angelis, ac beatis similior effectur, eo fine du-
bio perfectiore vitam proficitur; at vita contem-
plativa quid purior, oī similior vita Dei & Angelorum,
quia spiritualior, & vita beatorum, quia in-
terior est Dei cognitioni & amori: & quia in vita
beata cessant hæc ministeria.

Quarto denique, quia omnes rationes, quæ pro-
bare possunt vitam actinam, quæ in actionibus cor-
poralis misericordie versatur, esse minus perfecta
contemplativa, probant cum proportione de alia
vita mista. Probatur antecedens, nam in primis illa
vita etiama non est sumenda sine vita contemplati-
onis: sic enim etiam hæc vita actionum spiritualium
est valde imperfecta, & periculosa: sumenda ergo
est cum proportione ex parte contemplationis: sic
enim dixit D. Thomas 2.2. quest. 188. art. 2. ad 1. a-
gens de hac vita, *Dum religiosi operibus vite actina infi-
stant initia Dei, consequens est ut in eius actio ex contempla-
tione derivetur. Quare ergo cur haec vita in hoc gradu
sumpta sit minus perfecta, quam pure contemplati-
vita? Certe non alia ratione, nisi quia illæ actiones
erga proximis minoris meriti, & perfectionis sunt,
quam actus contemplationis, qui circa Deum ver-
satur. Vel (quod in idēredit) quia tales actiones ad
summum procedunt ex charitate proximi, contem-
platio autem habet aliud tantum dilectionem Dei,
qua excellentior est.*

Hæc autem rationes eodem modo procedunt de
illo gradu vita actiua, quæ in spiritualibus actio-
nibus circa proximum versatur: nam licet ha-
ctiones perfectiores sint corporalibus, & maioris
meriti; non excedunt gradum charitatis proximi,
vnde non attingunt gradum charitatis Dei. Quid
si dicas, *eam posse fieri ex imperio charitatis Dei?* si
non obstat quominus haec vita absoluere maneat
minus perfecta, quia totum hoc mistum (ut sic dicat
cām) non adaequat simplicem dilectionem Dei, in
sua puritate, & summa perfectione exilitem, vel etiam accedit vita
contemplativa: idem planè de alio statu misto di-
cendum erit.

Contrariam sententiam, nimurum religionem, VIII.
quæ simul contemplativa vitam ex sua institu-
tione proficitur, & ad spiritualia opera circa pro-
ximos descendit, præferendā esse, quoad perfectio-
nem, & dignitatem, tenet apertè D. Thom. 2.2. quest. 1. art. 4. missio
188. art. 6. & opus. 19. cap. 1. & 3. d. 35. quest. 1. art. 4. missio
questiuncula 2. & questiuncula 2. art. 3. vbi etiam Du-
rand. quest. 2. Caiet. 2.2. dista questione 188. art. 6.
& questione 182. art. 1. Palud. 4. d. 38. quest. 3. art. 1.
in fin. & q. 5. art. 2. Anton. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 2. Syl-
la in Summa ver. *Religiosi, q. 4. Tabien. q. 5. & magis
videtur in hanc partem inclinare Henr. quodil. 1.
quest. 25. Hanc etiam sententiam sequuntur Cano-
nistæ in cap. quod Dei timorem, de statu monachor. &
in cap.*

In cap. nisi cum pridem, de renunc. Archi. in cap. si quis. 36.d. Et probatur primò ex Innocent. III. in d. cap. iūsi cum pridem, de renunc. circa fin. vbi prius ait, līcēt vita Mariæ sit securior ac suauior, vitam tamen Marthæ utiliore, magisque fructiferam esse. Deinde vero subdit, Quamvis simil in vnum & contemplatiue esse valcas, & actius, exemplo Domini: afferque in exemplum Moysem, qui nunc ascen-debat in montem, ut ibi gloriam Dei videre, nunc descendebat ad castra, ut cum maiori utilitate necessitatibus populi prouideret. Et ideo (inquit) fuci-lis indulget ut monachus ascendat ad presulatum, quam vt presul ad monachatum descendat. Quod exp̄sūs declarauit idem Pontifex in cap. Lice. §. Si vero, de Regulareb. illa (inquit) regula obseruata, vt nullus sinclen-tia Rom. Pont. prejumat occasione quacunque deferre pre-sulatum, quoniam sicut manus bonum minori bono preponi-tur, ita communis virtus speciali virtutari preferitur, & in hoc casu recte preponitur doctrina silentio, sollicitudo contemplationis, & labor quieti.

Dices, Pontificem ibi loqui de statu Episcoporum, quem esse perfectiorem certum est, & à nobis suprà tract. præced. est probatum; non verò licet inde argumen-tari ad statum religiosum: quia in p̄alato non ideo est illa actio perfectior, quia secundum se magis coferat ad perfectionem propriam, sed quia supponit maiorem perfectionem, à qua proficietur, vt argumentatur Durand. 3. d. 35. quæst. 2. art. 8. & ideo est accommodata statu Episcoporum, qui est statu iam perfectorum: at religio est status acquirende perfectionis, & ideo respectu illius non videtur esse hæc major perfectio; quia ad propriam perfectionem acquirendam magis confort quies contemplationis. Et ob hanc etiam causam non sunt argumenta efficacia, quæ ex vita Christi D. & Apostolicis muneri exemplis desumuntur: quia illi etiam fuerunt in statu perfecto, & consummatō perfectionis.

Sed hac differentia nihil obstat. Primo, quia abstrahendo ab hoc, vel illo statu, in quo am vita habens actionem spiritualem erga proximum admittam contemplationis, si perfectior coram Deo, magisque illi grata, quām simplex contemplatio, vel minus: si primum afferatur, profecto, in quo cuncte statu illa vita assumatur, si pro dignitate exercetur, erit etiam secundum se melior, & gratior Deo: si autem dicatur secundum, etiam in statu iam per-fecto, non erit vita illa præferenda, tum quia in hac vita nullus est status ita perfectus, quin in illo pro-ficiendum semper sit. & ideo illud vita genus est in illo statu præferendum, quod secundum se melius est, magisque confort ad crescendum amplius in perfectione: tum etiam, quia id repugnat exemplo Apostolorum, qui sine dubio magis mērabantur, & proficiabant prædicando, & laborando pro salute animarum, quām solum contemplando. Idque non solum per accidens, ex seruore affectus, sed etiā per se ex via actionum: impossibile enim videtur quod altissimum munus & perfectissimum obliget ad o-pera minoris meriti, vel quā secundum se maius meritum impediatur.

Secundò, quia licet illa differentia ostendat, in omni statu bene instituto ad salutem proximorum necessarium esse, vt propria perfectio supponatur, & ideo in omni religione ad eum finem instituta, ante vsum talium actionum procedere debet sufficiens contemplatio & actio ad propriam perfectionem acquirendam: non tamen licet inde colligere, esse in proportionatum illud genus vite statu religioso, quia in illo non solum potest perfectio acquiri, sed etiam exerceri: ergo religio, quā virtus que amplectitur, ex se perfectior erit. Si enim monachus iam bene institutus, conuenienter ascendat ad presulatum, & consequenter ad perfectionem, vt

Innocentius suprà sentit: cur etiam religiosus iam bene in perfectione institutus, non assumetur ad opera perfectionis ex charitate circa proximos exerceenda? Hinc Bernard. ad fratres de monte Dei, colum. 3. monachos suos soli contemplationi vacantes, ad humilitatem hac cōsideratione exhortatur, Longè (inquit) supra vos virtutem eorum sufficiens, & admirantes gloriam, qui ambidextri fortissimi (sicut Ahud ille fortissimus index Israël, qui viraque manu trebat pro dextera) & quamdua luce, denotissime intus vacare amant charitati contemplanda veritatem, & cum necessitas vocat, vel officium trahit, promptissime se forsas mattutin pro veritate adimplente charitatis. Et sermon. 57. in Cant. egregiè ad hanc rem exponit idem Bernardus verba illa Cantic. 2. Surge, propera amica mea, vbi primū ait, anima contemplanti dari interdum latitudinem mentis infolitam, & infusionem luminis illuminantis, vel ad scientiam scripturarum: vel ad ministeriorum notitiam, quorum alterum (ait) proper nos oblectando, alterum proper edificando proximos reor dari, & infra. Post hunc tantu dignationi, ac miserationi respectum, sequitur vox blande, & leniter diuinam insinuans voluntatem, quia non est aliud, quam ipse amor, qui otiosus esse non potest, de his, quæ Dei sunt, solicitans, & suadens. Hoc si quidem vera, & casta contemplatio habet, vt mentem, quam diuino genere vehementer succederet, tanto interdum repletat zelus, & desiderio acquirendi Deo, qui eum similiter diligant, ut orationem contemplationis pro studio predicationis libertissime intermittat. & rursum posita vobis aliquantulum in hac parte, tanto ardenter redeat in id ipsum, quanto fru-diosus intermissione meminerit, & iterum sumptu contemplationis gustu valentius ad conuincenda lucra solita alacritate recurrat. Ex quibus verbis multa poterit vnuſquisque argumenta sumere ad hanc partem confron-tandam.

Alia pleraque suppeditabit Basili. in regula 7. ex fusis disputatis, vbi non agit quidem de hac comparatione vite solitaria cum cenobiticā: tamē dā hanc præfert, & argumentum sumit ex occasionibus exercendi charitatis opera, plane sentit tanto fore perfectiorem hanc missione, quo illa opera charitatis fuerint excellentiora, & fructuosa, vt sunt ministeria circa salutem animarum. Vnde in regula 37. ex eisdem, & sepe alias, ex professo probat contemplationi oportere adiungere aliquem laborem, & actionem, cum non ad corporis castigationē modo utilis nobis huiusmodi vita sit, sed ad charitatem etiam erga proximum, scilicet, ad elemosynas faciendas ex comparatis per laborem manuum. Multò ergo magis idem conferat idem Sanctus de charitate erga proximis per opera spiritualis misericordia. Quod exp̄sūs sumi potest ex eodem Basilio in constitutionibus monasticis cap. 2. & 5. nam in priori distinguunt vitam actiua, & contemplatiua, & hanc illi præfert, afferens doctrinam Christi in duabus sororibus Maria, & Martha. Subdit autem hęc verba, Quod si virumque simul potes invitari, vtrinque omnino felix fructum reportabis. Ceterum precipuum spiritualia doctrina locum tenet, reliquay vero omnia in secundis constituit. Expendendum est autem semper, ibi loqui de actiua vita, quoad actiones vite corporalis, nam aliam videtur sub contemplatione includere, & ita spiritualem doctrinam non solum ex parte audiensis, sed multò magis ex parte docentis, inter ea ponit, quæ præcipuum locum tenent. In cap. vero 5 ex professo probat, perfectiorem vita rationem esse, quando contemplationi aliquis labor, vel actuscharitatis negotiatio adiungitur. Posteaque in exemplum adducit Christi Domini vitam, quam dicit, semper habuisse admistam actionem aliquam prius quidem in pueritia in laboribus, & ministeriis domesticis parentes iuuando, vel etiam eis seruendo: postea vero in prædicatione Eu-anđeli, & conuerthione animarum. Et postea subdit,

Quid

Quid Apostoli, nomine ipsi quoque Dominum suum imitari, nonne a fiduci in laboribus erant? An in aduersitate Paulum induisse laborantem, concreue itinerantem, & nautigantem, per uula aduenientem. Et infra concludit. *Quamobrem preclarum est facere exsistimandus est, qui cum Domini, & discipulorum, atque adeo Apofolorum ipsius, & animi virtutem, & corporis exercitationem sibi imitandam proponerit, haud quaque otio marcere corpus sinet, sed in optimis a fidei officiis illud continet.* Et infra de Domino, Moysè, & Elia inquit, *Auxiliaria opera corporis anima virtutem illuftriori reddiderunt, dum omnibus suis partibus absoluendo spirituali sue conuersioni operatricem eiusmodi, & actum vitam, cui sigillum ac clauſulam addecerunt.* Et postea addit exemplum Ioannis Baptiste, *Qui cum aliquando ex arcario quodam Dei confilio se in solitudine illa tenuisset, in loca culti apostolica egressus est, ibique predicando, & baptizando, quemunera ipsam etiam rerum actionem attingunt, illa sua demum apud Herodem intrepida sui animi libertate certaminis sui finem inuenit.*

XIII.

Hinc Grægorius Nazianzenus orat. 20. in magna eiusdem Batilii laude ponit, quod actionem cum contemplatione perfectissime coniunxerit. Et primum ait, *præclarè reconciliasse ac permisuisse in ter se solitariam ac socialem vitam, que inter se disfidere videbantur;* Non (inquit) velut muro quopiam interiecto ea distinguens, atque a se inueniens separans, *vrum propriè conuengens ac dirimens, vt nec contemplatio communicationis expers esset, nec actio contemplatione carceret:* sed quemadmodum terra, & mare ita etiam he die vita communica inter se communicantes, ad uicem Dei gloriam concurrent. Hinc idem Grægorius Nazianz. orat. 23. in laudibus Neronis philosophi, & martyris ponit, quod esset virtute dexter, tam quis in contemplatione, quam quis in actione versatur. Et infra de eodē refert, cum de genere vite deliberaret, eam elegisse, que ad multorum uitiam se diffundit, atque ad diuinam dispensationem propè accedit. *Quod (dixerat superiorius) perfectissimi animi, ac sapientissimi esse iudicaret, priuata uitialis cum publico commodus coniunctam habere rationem: neque enim quemquam nostrum sibi soli natum esse, sed omnibus, qui eiusdem naturae particeps sunt.* Quæ fuit Platonis sententia, cuius meminit etiam Cicero 1. de Officiis. Multaque ad eandem rem sumi possunt ex codem Nazianzeno orat. 1. vbi ex huius muniris, & misericordia excellentia, exaggerat quam sit arduum Episcopale munus.

XIV.

Hanc etiam veriusque vitæ permissionem satis commendat Augustinus lib. 19. de Cœlit. cap. 19. dum ait, *perfectam charitatem, & otium amare, & negotium iustum suscipere, cum necessitate postulat.* Nec sic (inquir) quicquam debet esse otiosus, vt in codem otio uitiam non cogitat proximi, nec si actius, vt contemplationem non requirat Dei: & lib. 22. contra Faustum, cap. 54. de eisdem vitis agens, ait, *Vna amat, & altera toleratur; sed que toleratur, ipsa prius, & verius fecundatur, vestra propter seipsum, certe propter filios diligatur.* Labor enim iujorum maximum fructum habet in eis, quos regno Dei generant, inter multas tentationes, & tribulationes predicando Euangelium. Hoc ergo vite genus planè anteponit Augustinus.

XV.

Egregia vero est sententia Isidori li. Differentiarum, in 29. *Quibusdam (ait) sola contemplatio proficit, aliis vero sola actua est consolatoria; his media virisque composta, virior est, nam quod Salvator per diem sponspis, & miraculis in uillis coruscabat, actuam nobis commendabat, vitam, quod vero in nocte per orationes tandem pernoctabat, vitam contemplationis significabat, idcirco Dei seruus, uicta imitationem Christi, nec actualem vitam omittit, & contemplatiuam agit.* Alter enim incendens offendit, sicut enim per contemplationem amandus est Deus, ita per actualem vitam amandus est proximus, ac per hoc sic non possum sine virisque esse vita, sicut sine virisque dilectione. Haec vero posteriora verba intelligentia sunt pro articulo necessitatis proximi: sicut autem ex necessitate Isidorus colligit obligationē,

ita ex magna utilitate, que respectu totius communis est quædam necessitas infert maiorem perfectionem.

Eandem omnino doctrinam latè commendat & exaggerat Chrysostomus, homil. 34. ad Popul. Hanc (inquit) viam teneamus, hac enim est, que maxime reddit ad Deum, que Christi facti imitatores, & quod fieri post Deo similes reddit, & infra, Sint igitur dues optime viae, & earum quidem una bonum facit obuentem, altera vero & proximum. Videamus utra probabiliter, & ad virtutem culmen nos magis perducatur. Postea vero ita responderet, ut priore comparatione posterioris reprehenderet videatur. Igitur (ait) ille, qui sua dimitat, quæcumque mille accusationes acciperit (cum autem Paulum dixit, Christum significauerit,) hic autem laudes, & coronas infra vero hoc magis explicans ait, lemnare quidem, & humi cubare, & exercere virginitatem, & temperatiam colere, solis hac obuentibus utilitatem afferunt, que vero proxima nobis exhibentur, ut elemosyna, doctrina, & caritas, hac & nobis ipsi, & proximi, ad quos a nobis transiunt, profunt. Vnde infra concludit, qui propter proximi ædificationem occasionem martyrij vel differt, vel etiam omittit, magis probari apud Deum. Multa similia habet homil. 36. & 79. & alij Patres frequentiter, præsertim Gregor. hom. 5. in Ezech. & hom. 14. versus finem, & lib. 5. in I. Regum, c. 4. & lib. 1. Regis epistol. 5.

Possimus præterea veritatem hanc exemplis persuadere. Nam in primis etiam in veteri Testamento, Elias, & Eliæ, qui videtur fusse vel primi, vel ex præcipuis professoribus vita cœptum, platiuam ita illam profesi sunt, vt zelum Dei, & laetus animarum maximū haberent, & ab influenziis populi, & corrigendis vitiis non desisterent, vt patet ex lib. 3. Regum, c. 17. & sequentibus. Porca Joanne Baptista, qui etiam contemplationes arcam ascendiit, tempore opportuno ad docendum & prædicandum descendit. Potissimum vero huius vita militare exemplar in Christo Domino conspicimus, vt sancti allegati sepe attinguunt, & in Evangelio compertum est, & in 2. tomo, 3. p. disput. 28. latè declarabimus. De Apofolis etiam res est manifesta, immò in illis occupatio erga proximos potissimum videtur habuisse locum, nam ad hoc vocati sunt, vt fierent pescatores hominum, & Christi filii Iudaï: & in hac vocatione, & minere explendo vitam suam confumperunt. Nihilominus tam dubitari non potest; quin simili vitam cœptum platiuam summa cum perfectione intendenter, nam in omni perfectione primitus Spiritus habuerunt, & quamdiu cum Christo conuersati sunt, in eo genere vite ab ipso sine dubio fuerunt instruti, nam cum ipso in horo ad orandum saepe coniebant, cum eo in montes secedebant, cumeo pernoctabant in oratione Dei, vel saltum exemplo, & doctrina ad hoc paulatim inducebatur, pœna vero ascendente Christo in celum nisi sunt federe, & orare donec induerent Spiritu fando: rursus post aduentum Spiritus sancti ipsi dixerant, orationi, & verbo instanter seruimus, & virumque suis temporibus exercuisse, saepe in Actibus Apofolorum legimus. Et Petrus oratione ante prandium valet, quando circa vocationem gentium illuminatus est. Paulus etiam de sua excellentissima contemplatione multa narrat in epist. 2. ad Corint. 11. & saepe alias.

De aliis item viris Apofolicis, & scitatoribus apostolorum res etiam est clara, vt de Ballico, & Nazianzeno tertigimns, idemque est de Athanacio, Antiochensi, & Similibus. Quia vero hi omnes Episcopi fuerunt, liber hic commemorare historiam, quam de Eulogio, & Protagone referunt Theodor. lib. 4. Histor. cap. 16. & Nicephor. lib. 11. cap. 23. Illi enim cum

Sum Valentia Arriani iussu relegati essent in Thebaïdem, & plures gentiles, paucos verò fideles ibi esse compreserint. Ita proximis subuenire procurarunt, ut Eulogius in cella conclusus dies noctesque totas Deum oraret: Protagenes verò cum esset admirabilis vir, & in literis educatus, caput docere, & signis, ac doctrina homines ad Christi gratiam perducere: Addicte Theodorus, eum tante humilitate fuisse, ut quem ad recipiendam Spiritus Sancti gratiam induxisset, eum ad Eulogium deduceret, pulsare que ostium, & oraret, Tum (inquit) ut aperte sum sigillum dominicum et, quem verbo Dei ad fidem traxisset, imponat. At cum Eulogius ageret ferret, velut precibus interrupit, tum Protagenes, Ego, inquit, errantium salu magis necessaria. Additque coepisse omnes mirari Protagenem, Cum enim miracula edere, & tam multis lucem diuine cognitionis impartiri carent, primus Eulogio concessisse, & eos, quos verbo Dei caperat, ad illum deduxisse: Merito igitur multo maiorem, præstioriisque virtutem in eo esse suscipiunt sunt. Denique Antonius, & Benedictus duo præclarissima vita contemplatiæ exempla, quando in illa fuerunt perfectiores, tunc circa salutem proximorum intentius laborarunt. Nam de Antonio refert Athanasius, descendisse aliquando in Alexandriam ad resistendum hæreticis, & nonquam se denegasse multitudini hominum ad se concurrentium, ut omnes doceret, omnibusque benefacere. Inde effectum est (ait) ut post eius doctrinam omnes diaboli patuerent infidem. Quod pluratoatus orbis humanus ad illum confluat, at nullus se frustra illic venire conquisitus est, omnibus delectabile, atque incundum labori commercium fuit. De sancto autem Benedicto refert Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 8. sanctus vir. non solum plura monasteria ædificasse, & instituisse, ac docuisse, (quod sine magna actione non fit) sed etiam postea in monte Cassino idolorum templum euertisse, & oppidanos, ac incolas, Christianis præceptis imbuuisse. Est ergo hoc genus vite ex se perfectius, quod à pluribus, ac maioribus sanctis cultum est.

XIX.
X. *ludens
tandem
vita
tunc.*
Supereft, ut ratione etiam veritatem hæc declaramus. Potest autem ita formari ratio: quia hæc vita mista includit totam perfectionem vite cōtemplatiæ, & in nullo eam diminuit, sed potius addit aliquid: ergo est absolute perfectior. Consequentia clara est. Major item est certa, si intelligatur de substantiali perfectione vite contemplatiæ, quia supponimus illam per se intendi, exerceri, doceri, ac procurari in tali statu, alioqui non erit vita, seu religio mista, de qua disputamus: si verò maior illa intelligatur de perfectione quoad gradum, sic pendet ex probatione minoris, in qua est tota difficultas. Probatur ergo minor primò, quia si in aliquo diminuit, maximè quia eo tempore, quo actioni proximiorum vacatur, distrahit, & occupat animū, ne actu posset Deum in se diligere, sed hoc in primis non ita est ex talis actionis, regulariter, ac per se loquendo: quia illa actio per se includit cogitationem de Deo, & rebus diuinis: & saltē secum admittit frequenter ascensionem cordis in Deum; immo, ut recte fiat, illam postulat. Tum ratione debite intentionis, per quam omnis hac actio ad Dei gloriam ordinatur, & propter eius purum amorem fieri beatitudine: ut licet proximè sit propter charitatē proximi, haec eadem charitas proximi sit virtualis quædam dilectio Dei, qui est tota ratio sui diligendi proximum. Tum etiam propter excellentiam ministeriorum, quæ ex diuino auxilio maximè pendent: & ideo ad hoc imperrandum necessarius est frequens ascensus cordis in Deum.

XX. Secundo probatur eadem minor, quia est, concedamus huiusmodi actionem pro aliquibus remporibus ita occupare mentem, ut vel actu non feratur in Deum, vel non ita intense, nihilominus inde

non sit, ut aliquis detrimentum aliquod patiatur in tota illa perfectione, quam in vita purè contemplatiæ obtinere posset: ob duas præcipuæ causas. Vna est, quia, moraliter loquendo, immo humano modo, & seculi specialibus privilegiis, fieri non potest, ut animus hominis continuè temporibus omnibus, sine intermissione actu diligat Deum in se ipso, vel quod sit in actuali consideratione eius: & ideo in omni statu necessarium est aliquod genus actionis, ut omnes Sancti, & Doctores mystici, & in vita contemplatiæ exercitatisimi, docent, ut ex allegatis constare potest. Si autem actualis contemplatio Dei aliquando interrumpenda est, nullo meliori ac fructuoso modo interpolari potest, quia actionibus charitatis erga proximum, & maximè in spiritualibus ministeriis, quae sunt longè maioris meriti, quam omnes alij actus extra formalem dilectionem Dei, ut ex eisdem à fortiori constabit. Vnde licet forsan contingat occasione horum ministeriorum interruptionem hanc, & temporis occupationem esse aliquantulum maiorem, quam esset in alio genere priuatæ actionis, per excellentiam actionum, & ministeriorum erga proximum compenatur, ut ex verbis D. Thomæ statim colligi etiam potest.

Causa vna
cur actio nō
impedit
perfectionem
contemplatiæ
tunc.

Alia causa est, quia ipsamet priuatio dulcedinis contemplationis propter Deum suscepit, seu permisit, et magni miseri coram Deo, adeo ut ipsimet contemplationi illam præferat D. Thomas 3. d. 35. quæst. 1. art. 4. quæst. 2. dicens, Quantum ad intensiōnem meriti, videtur vita contemplatiæ a maioris meriti illa parte attine, que circa sui moderationem studet: minoris autem quantum ad illam partem, que profectus aliorum iniquitat, quia hoc ipsum videtur esse fortioris charitatis secundum genus, quod homo pretermisit consolatione, qua in Dei contemplatione reficitur, gloriam Dei in aliorum conversione querat: quia etiam in humana amicitia versus amicos querit magis bonum amici, quam de eius praesentia delectari. Hinc plurimum commendatur caritas Pauli, qui ad Rom. 9. cupiebat, anathema esse a Christo pro fratribus suis: id est (iuxta probabilem expositionem) ad tempus priuari eius consortio, & visione, ut fratribus præficeret. Vnde clariss ad Philip. 1. dicebat, Coarctor è duobus desideriis habens dissoluti, & esse cum Christo, multo melius permanere autem in carcere, necessarium proper pos. Et hoc confidens se, quia manebat, & permanebat omnibus vobis ad perfectionem vestrum. In quo eius excellētia caritatis commendatur, quia bonum proximorum præferebat ei, quod sibi erat melius. Quod notauit Innocent. III. d. cap. nisi cum pridem, commendans similiter charitatem S. Martini, qui exemplum Pauli imitatus dicebat, Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem. Est autem considerandum, hos sanctos non solum acceptasse carere dulcedine contemplationis huius vita, sed etiam visione patriæ, in quo videntur eorum caritas excellere: nihilominus optimum inde argumentum sumitur, ad participationem illius beatitudinis, quæ in hac vita esse potest. Et ex alio capite videtur argumentum esse efficax à fortiori: quia priuari ad tempus æternæ beatitudine, licet sit quædam dilatio boni magni, tamen non est carentia alicuius meriti, quin potius inde augetur meritum: & ob dilationem temporalem beatitudinis comparatur exterum augmentum intensum eiusdem beatitudinis, quod lucrum incomparabiliter maius est: At verò dum homo in hac vita se priuari actuali contemplatione Dei, propter eundem Deum in proximo glorificandum, non solum patitur dilationem alicuius boni, sed præstatione cuiusdam magni meriti, ex quo perdet æternam quædam perfectio major beatitudinis, quæ perpetuò caret, nisi meritum illud alia via compensetur: non est autem verisimile priuari hominem tanto præmixto à Deo

Deo ipso, propter opus bonum factum in obsequiū eius, ergo ita augetur ex hac circumstantia, & ex tali affectu huīusmodi actus, ut compenget, & superabundanter reficiat facturam illius boni, quantum spectat ad meritum, & sanctificationem apud Deum.

XXII.

Hinc tertio satis probabiliter possumus eandem minorem alio sumpto principio ostendere nimirum, opera illa, & ministeria spiritualia circa salutem proximi, suis debitis, & opportunitis temporibus, & debito modo exhibita, esse maiorum meriti apud Deum, quam effet actualis contemplatio pro eodem tempore suscepta. Hoc autem probatur, quia illud opus est magis meritorium, & ad perfectionem aptius, quod est diuinus, & gratius Deo; huiusmodi autem est actus spiritualis erga salutem proximorum ex suo genere: ergo. Probatur minor primò ex Diony. cap. 3. de coelesti Hierar. dicente, perfectionem esse ad Dei imitationem totus conatus est: quod est prestantius, atque omnibus diuinus, Dei cooperatores fieri, & offendere diuinam in se ipso actionem, secundum quod posibile est. Intelligit autem de cooperatione Dei circa salutem animalium, ut ibi omnes expoñentes intelligunt, iuxta illud 1. Corinth. 3. Dei adiutores sumus: nam hāc propriis inēditur diuina actio. Vnde paulo superioris dixerat de viris perfectis, fieri à Deo per lucida specula, & omni labore pira, dignaque quibus principis illius ac diuina lucis suauissimus radius influat: & subdit, quae vbi induuntur faciatissimum iubar affarum hauserint, hoc ipso possumodum absque iniuria sequentibus fundant, atque in hoc ipso diuini obténerant legibus. & cap. 5. de Ecclesiast. Hierar. latè ostendit, actiones hierarchicas, quae in illuminandis ac perciendis aliis consistunt, esse omnium perfectiōnēs. Et hac ratione diximus suprà cum D. Thoma, ac reliquis Theologis, Episcopalem statum esse omnium perfectissimum, ergo ex suo genere sunt hāc actiones gratiore Deo, ac magis meritoria: ergo ex participatione illarum non potest religiosus status in perfectione minui, sed potius augeri. Hoc etiam confirmat Gregor. homil. 12. in Ezech. circa finem dicens, Nullum sacrificium esse Deo magis acceptum, quam sit zelus animalium. Vnde lib. 6. epist. 5. alias cap. 169. Si vngeneris (inquit) Patri regnus explenda ruitate omnium de secreto Patris egrotus est ad publicum nostrum, nos quid dicturi sumus, si secretum nostrum prepōnimus vilitati proximorum? Atque hoc ipsum ad perfectionem charitatis Dei pertinere ostendit ex interrogationibus Christi ad Petrum, Amas me, Pase oures me. Nam qui renuit pascere cum possit, indicat se non perfectè amare. Similia habet i. p. Pastor. cap. 5. Et Chrysost. lib. 2. de Sacerdot. eandem Christi interrogationem ita expendit. Atqui illi quidem licet verbis huīusmodi Petrum assari, Si me amas Petre, ieiunia exerce, super nudam humum dormi, vigilā continenter, iuriuram pressis patrocinare, orphanis patrem te exhibe, viduam re maritaram loco habeant. Quid postea latè declarans, ait, in hoc demonstrari excellētiam, & perfectionem actionum, quibus salus animalium procuratur, quod illa maximè sunt coniunctæ charitati Dei: quod licet ab ipso dictum sit de pastorali munere & actionibus eius, cum proportione habet locum in statu religioso participante opera illius munera ex vi institutio[n]is sue.

XXIII.

Ratione possumus hoc ipsum declarare ex D. Thoma in 3. d. 30. quæst. vnicas, art. 4. ad 2. vbi sic inquit, Dilectio Dei & proximi, quantum ad actum interiorum, ad vitam contemplatiām pertinet, vnde Gregor. homil. 14. in Ezech. dicit, quod contemplatiā vita infinita dilectioni Dei & proximi: sed quantum ad actum exteriorum, utraque ad vitam actualiter pertinet, quamvis huīusmodi actus in proximis expendantur, quia Deus operum nostrorum non ceter. Hinc ergo argumentum conficitur, quia

hēc ipsa ministeria, quae in salutem proximorum sunt, sunt actus externi non tantum dilectionis proximi, sed etiam Dei: ergo ex suo genere summa gis meritorij quam pura interna contemplatio. Antecedens patet ex citatis verbis D. Thomæ. Et ratione, quia per illos actus directe queritur gloria & honor Dei: & ideo tales actus non tantum imprecatiōne, & remote possunt esse à dilectione Dei, hēc ut actus eleemosyna corporalis, vel alij similes, sed proximæ & quasi eliciti sunt natūra fieri ex dilectione Dei, quia velle, & procurare quodlibet bonum Dei, sive internum, sive extēnum, opus formale est amicitia erga Deum: gloria autem & honor Dei est quoddam bonum extēnum eius ergo hēc procurare est officium proprium dilectionis Dei, sed hēc gloria, & honor Dei existit in honorabilius, & glorificantiib[us] ipsum: ergo non potest aliter queri, quam illuminando, & convertendo homines ad ipsum: ergo actiones, per quas hoc fit, perse, ac directe sunt opera externa amicitie in Deum: sive ergo proprii actus externi dilectionis Dei: licet simul esse possint actus dilectionis proximi, si bonum illud consideretur ut intrinsecum ipsi proximo. Prima vero consequentia probatur primò, quia, moraliter loquendo, amor Dei quo est efficiacior, eo est melior, & magis meritorius: amor autem, qui nō sicut tantum in interiori affectu, sed prodit in exteriores effectus adeo perfectos, est magnificus ergo.

Dices, adiuvi exteriori nihil addere interiori. Respondeo primo, quando exterior actus requiri nouum interiori accum, multum adderit, ita vero est in presenti: nam amor, qui sicut in pura contemplatione, non parit voluntatem efficiendit alia opera, quibus glorificatur in hominibus Deus: amor autem, qui progradientur ad hanc actionem parit hanc voluntatem, quam ipsam charitas Dei elicet. Quod si dicas, etiam purè contemplatum posse habere illam voluntatem per desiderium internum, & complacentiam in ilium actuū tamq[ue] in obiectum quoddam pertinentis ad Dei amorem. Respondeo, longè diversum esse velle illud obiectū vt per me exercendum, & efficiendum, quod est labore difficultius, & maius officium amicitie. Vnde non est dubium, quin talis voluntas longe fit magis meritoria. Quod si contemplatiū extenderit suum desiderium ad illud obiectū etiam sub talitratione, aut desiderium est ineficax, & sic non est comparabile cum alia voluntate efficaci: velet efficax, & sic definet esse pure contemplatiū: & transfer ad actionem, quantum sibi posibile est: ergo per servitiam includens illam actionem melior est, magisque perficit, & exequitur amorem amicitie erga Deum. Nec potest ponī in ea qualitas in intensione, & ardore affectus, nam hēc est per accidens, & de se potest esse maior in amore operatiōe: sicut erat in Paulo, cum dicebat, Quis nos separabit a charitate Christi? Imo quoad hoc, moraliter loquendo, multum soler addere actus exteriori, quia & requiri maneret, & efficiacior esset effectus: & soler esse occasio ut magis ac magis ascendatur, utque in coitū persueretur.

Aliunde vero amor etiam in proximum est major, adiuncta actione huīusmodi, quam in pura contemplatione, ut facile potest eodem discursu ostendit: quia talis actio est actus externus amoris proximi, qui adiunctus interno amori auget perfectionem, & meritum, quod in amore proximi ut fieri possit. Vnde etiam concludit, hoc genus ratione absolute & simpliciter magis perficere charitatem secundum integrum rationem amicitie, iratius quam includit in ordine ad Deum, & proximum, amicitia quia vnicē (ut sic dicam) & internum amorem, & externum beneficium seu obsequium amplectitū simul-

fimulque eisdem actionibus vtriusque bonum, vel honorem, aut gloriam, vel commodum, ac salutem procurat; & qui eam profitetur, ob hanc causam laboribus, & periculis exponit, proprio conforatione, ac suauitate quietioris contemplationis se priuat. Cum ergo perfectio vita Christiana in perfectione charitatis confusat, erit finis dubio hoc genitus vita perfectus ex genere suo. Accedit præterea, quod ipse me amor Dei, ex hac extenione ad proximum perficitur, sicut dixit D. Thomas 2. 2. q. 27. art. 8. dilectionem proximi propter Deum, perfectiorem esse dilectionem filius Dei, quia illa includit ipsius Dei dilectionem, & addit dilectionem Dei in obsequium ipsius Dei, & implementum voluntatis eius. Et in 2.2. questione 184. art. 7. ad 2. addit egregio idem D. Thomas, hoc esse maiorem dilectionis figuram, ut homo propter amicum etiam alii seruit: quam si soli amico velitis seruire. Eandem sententiam habet opuscul. 18. c. 18. per quam ipse declarat statum prelatorum esse perfectiorem: idem autem est, ut sapientia duximus de religione participante illum statu, quoad ministeria, & actiones, que circa proximi salutem versantur.

XXVI. Dicit fortasse aliquis, eum, qui contemplatiunt vitam pure proficeret, non carere benevolentia, & beneficiis proximorum, sed efficaciori, & securiori modo illis prodesse. Hoc intelligere licet ex Richardo de S. Victore super Cant. par. 2. cap. 8. vbi agens de excellenti vita contemplativa, ait excellentius extendi ad proximos, quam per actionem, Ad hos (id est, ab beatos sanctos) inquit, contemplatione transflit sponsa, & apud hos proximum curam secundum transflit, cum his ante Deum eorum causam intus agit, & infra, Bona quidem sollicitudo, & turbatio carnalis. (scilicet per actionem.) Sed melior & sublimior circumplores occupatio, & cura spiritualis (scilicet per orationem,) vigeat tam Deo, quam castis, virtutibus, familiaris, & permanens, a secura magia, & infra, Huic missis partem occupat actionem exterioris ministerio: sed contemplatiuum totam messem occupat orationis auxilio. Hinc etiam Dionysius Carthus de vita solitaria, art. 22. monet, ut vita contemplativa dedit quotidie pro proximis orent, ne a tanta perfectione sint alieni. Hoc ergo modo excellenti compensatur ille excessus, & aliquo eminet in multis contemplativa vita. Accedit præterea, quod, regulariter loquendo, non solent homines ex plenitudine contemplationis descendere ad actionem: sed potius ex tedium interna quietis, vel saltem ne tedium afficiantur: & ita non assimilatur actio ex illa contemplatione perfectissimæ charitatis, sed potius in remedium humanae fragilitatis.

XXVII. Ad priorem partem respondetur in primis, non parum commendari perfectionem vite mixtae, cum illius participatio aliqua contemplatiuo necessaria sit, ne tanta perfectione omnino caret. Vbi etiam intelligere licet, cum mens contemplantis descendit ad compassionem proximi, & ad orandum pro illo, non cadere ab optima via exercendi, vel perficiendi charitatem, quia in eo non recedit à perfecta charitate Dei, sed illam quodammodo amplificat, & extendit: ita ergo qui ad actionem ex eodem motu descendit, nihil per se impeditur à perfectio charitatis, sed potius in ea promovetur. Vnde secundum dicitur, optimum esse auxilium orationis, sed non sufficiens, necessarium est enim orationi opus adiungere: quia Deus decretum non per se solum tantum, sed per homines salutem hominum operari, & ideo necesse est non solum oratores, sed etiam cooperatores Dei fieri in salute animarum, & hoc (ceteris paribus) perfectius est, quia Deo similius, & quia priorem modum auxiliandi per rationem non excludit. Vnde Carthus supra, monet solitarios non solum ut orent pro aliis, sed etiam, Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

vt ad se venientes prudenter & feruide ad Dei obsequium exhortentur. Et Richard. ibidem subdit, modum illum iuvandi proximos per solas orationes, esse imperfectorum, quos exterior occupatio cito immutat, & denunt, significans, à perfectioribus viris manus auxilium postulari.

Ad alteram partem primum dicitur cum D. Tho- **XXVIII.**
ma opus. 19. cap. 27. hic non considerari personarū imperfectionem, sed naturam, & perfectionem statu, cui particularium personarum imperfectione no- ^{ad defectū}
^{humana}
art. 8. dilectionem proximi propter Deum, perfectiōne esse, sed practice ac moraliter considerentur; ne- ^{fragilitatis}
^{respondetū}
cessarium esse homini internum otium externa aliqua actione interrumpere, & ideo optimum esse vi- tæ genus, in quo virtuque parti optimum otij, & ne- gotij, seu actionis genus consignat: primò quidem ac per se propero maiorem charitatis perfectionem procurans, secundariò verò etiam in illa varietate infirmitati hominum propisciens. Si ergo particu- **XXIX.**
lares personæ cum hac moderatione vtrumque intendant nihil à perfectione deflectent: si autem plus nimio actioni se tribuant, ob tedium contemplationis, imperfectioni eorum, non ipsius statu tri- buendum id est.

Hæc sunt que in comparatione hac presentis capitis in fauore vtriusque partis afferriri posse vi- dentur: in quibus fine dubio grauiora, & maioris ponderis sunt que hanc posteriore partem à n. 8. huicque perfluent. Ut autem quod suum est vniue- rique parti tribuam: assertio in primis, ex suo genere securiori esse contemplatiuum religionis, ab exteris actionibus erga proximos, & ab eorum consortio, & conuersatione separatam. Hoc probat rationes in fauore prioris sententiae à num. 2. ad- ductæ. Fauerit etiam usus Pontificum promittentium transitum ab aliis religionibus etiam missis, & in eo gradu, quantumcunque perfectis, ad ordinem Carthusiensem, qui purè contemplatiuum est; fundati enim videntur saltem in maiori securitate illius status, quāmis multi existimant etiam esse fundatos in maiori perfectione, vel aritudine, quos infra lib. 2. c. 4. referemus, tractando de illo ordine in particulari, nunc enim necessarium non est. Tandem explicatur, quia in eo statu ex vi ipsius, mi- nores sunt occasiones peccandi, qua magna ex parte oriuntur ex communicatione cum hominibus. Vnde ex hoc capite etiam est aptior ad crescendum in charitate, & perfectione, quia magis separata est ab exterioribus curis, maiusque habet otium ad vacandum Deo, vnde minores haberetiam occasiones distractiois per sermonem, per sensus, & a- lia plantastrata.

Nihilominus affero secundum religionem mistam que cum contemplatione intendit actionem circa spiritualem salutem proximorum, ex suo genere meliorem, & perfectiorem esse. Hoc probant effica- citer fundamenta secundæ sententiae à num. 8. po- **XXX.**
pita, & declaratur in hunc modum, quia in hoc statu sunt plures occasions exercendi sum cum charitate plures, & excellentiores virtutes, est etiam commoditas consequendi maiorem Dei cognitio- nem, & exercendi altiori modo charitatem eius; sunt etiam plures occasions sustinendi labores, vel patiendi mala propter ipsum. Vnde excessus qui co- sideratur in priori statu, est solum (ut ita dicam) in causalitate per accidentem, remouendo scilicet magis impedimenta, excessus autem huius status est in causalitate per se, praebendo scilicet materiam, & opera maioris meriti, & media sufficientia ad illa perfecte præstanda. Nec verò deest in hoc statu prouidentia sufficiens ad cauenda pericula; nam in primis licet non tollat omnes remotas, & humanas occasiones, fugit tamen morales, & quae prudenti prouidentia præueniri possunt, & media etiam prouidet quibus

ordinaria etiam occasiones leuium culparum, vel
distractionum, quæ ex conuersatione cum homini-
bus etiam religiofa frequenter oriuntur, vel supe-
rentur, & vincantur, vel certè aliquo maiori fructu
compensentur.

XXXI. Vt in modo affero hanc comparationem solum fieri ex genere, quantum est ex parte finis virtutisque statutus, nam in particulari fieri potest, ut religio pure contemplativa superet mixtam, si haec, vel in fine ipso minus participet de contemplatione, quam ad exactam perfectionem necessarium est, vel media non habeat perfecto fini accommodata. Hoc facile intelligi potest, primò ex vulgari comparatione virtutum, seu actuum humanorum, in qua confitatur aliquid ex genere suo perfectius, posse in individuo, vel in specie esse minus perfectum, propter materię, vel differentia contrahentis conditionem. Secundò ex rationibus factis à numero 2. priori sententia: nam contemplatio per se finis est perfectior quam actio; & hac ratione religio pure contemplativa præferetur pura actua; ergo quamvis actioni misceatur contemplatio, potest mixtio tam imperfecta esse, vt etiam ex parte finis status ille mixtus minus perfectus sit, potest autem id contingere duplicitate, scilicet, vel quia actio ad opera tantum corporalis misericordie pertinet, quæ minus perfecta sunt, & magis animum ab interna contemplatione auocant, vel, quia de viu & institutione vita contemplativa modicum quid participat, de actione autem multum, vnde faciliè fieri potest, vt interior deuotio, & fervor spiritus impediatur. Tertiò licet finis religionis perfectus sit, potest tamen status dencere ab excellencia perfectionis in proportione mediorum; nam vt recte dixit D. Thom. 2. 2. quæstione 188. artic. 6. & opuscul. 19. contra impugnantes religionem cap. 1. excellencia religionis non consistit tantum in uno, sed etiam in mediis, quod etiam est per se manifestum ex generali ratione moralis prudentiæ, quia inordinatum est finem intendere per media non proportionata. Quod si media sint proportionata, ad sequendum aliquo modo finem, non tamen ad consequendum perfectè, & exactè, tunc licet finis in se valde perfectus sit, nihilominus in talis statu, & per talia media non intenditur totaliter (vt sic dicam) & ideo non significat illum statum adæquate quantum ipse finis est seu potest, sed quantum attingitur per talia media, & ideo ex inproportione mediorum potest esse minus perfecta religio, que finem habet in se perfectiore. Quod tamen est verum comparando potius religionem mixtam ad contemplatiuam, quia in comparando mixtas inter se, vel contemplatiuas etiam inter se, & ideo licet in genere possint hæc comparationes fieri sine periculo, & offenditione; in particulari cauendæ sunt, tum propter vitandam offenditionem, tum etiam, quia difficultate est singula media vniuersitatem religionis expendere, & cum aliis conservere.

XXXII. Vnum tamen possumus hic generatim aduerte-
re, scilicet, in mediis duplicum bonitatem posse
spectari; vna, quam habent ex propriis obiectis, &
quatenus sunt actus talium virtutum, temperan-
tia, plementia, &c. aliam, quam. habent in ordi-
ne ad finem consequendum, quæ soler *villi* ad ap-
pellari. Supposita ergo maiori perfectione finis,
maior etiam perfectio mediorum, magis specian-
da est sub hac posteriori consideratione, quam sub
priori, quia perfectio rei consistit in consequitu-
re finis, si ergo finis est perfectior, illa media, que
iuuant ad perfectius illam consequendum, magis
ad perfectionem simpliciter iuuant, etiam si ex pro-
priis obiectis tantam perfectionem non habeant,
nam per illa perfectius attingitur talis finis. Vnde

si fuerint illi adæquata, & quasi totaliter illum tangentia, erunt perfectissima, quidquid sit de alia bonitate, quam ex obiecto habere possunt. Hinc paupertas est aptissimum medium ad perfectionem, etiam si ex obiecto specialem honestatem forte non habeat, & intra latitudinem paupertatis major paupertas potest esse melior adynum finem, & minor ad aliud; quod si finis fuerit perfectior, & minor paupertas ad illum fuitur utriusque, illa magis conferet simpliciter ad maiorem perfectionem. Idem propterea est de austeritate vita: est enim optimum medium ad perfectionem, tam propter honestatem intrinsecam, quam propter utilitatem ad extrinsecos fines, & interdum potest maior austeritas esse utriusque ad unum finem, & minor ad aliud, si tamen finis sit perfectior, illa austeritas erit simpliciter melior, quæ ad illum finem perfectius consequendum aptius fuerit, etiam si in se, & circa suam materiam minor sit, propter rationem fatidam. In vniuersum tamen loquendo, si cetera sint paria in fine, & in proportione, ac utilitate meiorum ad finem, illa religio perfectior erit, qui maiorem etiam vitæ austeritatem obseruauerit, vel qui habuerit media ad finem & que utilia, & ex obiecto meliora, quia nunc in aliquo superat, & in nullo superatur.

C A P V T VII.

Vtrum conuenienter dividatur religio in Monachorum, & Clericorum.

Ratio dubitandi est, quia vel illa duo membra
distinguuntur in solo habitu, velin via in-
lito. Primum non satis est, quia habitus non fac-
tum religiosum; Secundum non videtur habere locum,
quia vel nomen clericis, generaliter sumitur, prout
commune est personis Ecclesiasticis, etiam sub-
stantialia vota religiosis non habeant, & hoc mo-
do licet status clericorum possit dici religiosus,
ita quadam significacione, non tamen propria, ve-
nunt loquimur. Vel nomen clericis sumitur pro illo,
qui hinc cum statu religioso clericalem ordinem
habet, & sic omnis religio monachorum est religio
clericorum, quia in ea sunt plures religiosi Clerici,
imò illa est principia pars cuiusque religionis, &
ad illum statum ferre omnes religiosi tendunt, ergo
non recte distinguuntur religio monachorum, a reli-
gione clericorum.

Nihilominus dicendum est primò, rectè distin-
gui religiosum statum in clericalem, & monacha-
lem; nam in primis constat exiure, & Patribus, ple-
roque religiosos propriissimè monachos esse & ap-
pellari, hoc constat; tum ex etymologia vocis, Mi-
raculo, quæ solitudinem, atque adeo statum perfe-
ctionis indicat, c. de prefatuum 16. c. 1. vbi per totam
illam questionem varijs iuria, & patrum testimonio
asseruntur, ex quibus constat monachorum statu
& verè religiosum esse, & distinctum non solum à
communi cœtu fidelium, sed etiam à statu clero-
rum, adeo, vt olim monachi ad clericorum mune-
sed solum ex speciali causa aur necessitate, c. quis,
& cap. si quis, cap. cum pro virtute, & cap. na pro 16.
quæst. Et idem confitat ex Siricio Papa epifol. 1. c.
9. & 13. & ex Hieronym. epifol. 4. ad Ruficum, &
in epifol. ad Ioannem Hierosolymitanum, quæ est
Epiphanius, & ex Palladio in historia Lusiaca cap.
20. & 29. inquit etiam ex Dionysio cap. ultimo de Fe-
clesiastica hierarchia. Est etiam de hac re optimus
Ambrosij locus, lib. 3. epifol. 25; ad Vercellum. Ei-
clesiam, post me, qui pro comparatione horum
membrorum valde notandus est, & infra verba re-
feram, in fine capituli. Qui statutus durauit fere vique
ad tem.

Cap. VII. De divisione religionis in clericalem & monachalem.

303

*ad quo tempore
monachis
communi
natur fari
derici.*

ad tempora Grégorij, qui lib. 4. epistol. 4. monachos promouerit ad ordines post præfixa à sacris Canonibus tempora statuit, & postea in Clementina i. de statu monach. §. *Ad ampliationem* specialiter statutum est, vt ad ampliationem diuini cultus, monachi ad admonitionem Abbatis se faciant ad omnes ordines sacros promoueri. Hoc vero quasi superadditum, vel intitulum fuit in statu monachali; vide in vita Pachomij cap. 25. apud Surium 14. die Maij refertur, non fuisse solitum sustinere inter suos aliquem, qui ordinationem fuisse consequitur, ad tollendam ambitionem, & consequenter lites ac dissensiones. *Quonodo enim (inquit) munimagna scintilla, si in arcam incidit, nescito extinguatur,* sive perdit fructus totius anni; *ita etiam principatus ambitionis, vel clericas cogitatio, scinditur in monachos, nec cito extinguatur, facile corruptis vniuersum laborem exercitatum.*

III. Constat deinde fuisse semper in Ecclesia statum aliquem religiosum per se ac ex proprio instituto clericorum, id est, sub tribus consiliis ac votis perfectionis, destinatum ad propria clericorum ministeria, vel in diuino cultu, vel etiam in salute animarum procuranda. Hunc enim fuisse Apostolorum statum, ex discursu huius materie constat, ostendimus enim tom. superiore illos tria substantia voita religionis emisisse, non quidem ad monasticam, vel Eremiticam vitam agendam, sed Apostolicam, & clericalem, ad quam profunditatem a Christoocabantur, quod latius infra explicatur sumus tractando de religione Societatis lib. 1. c. 5. Vnde merito dicere possumus primam religionem clericorum ab ipso Christo fuisse, & institutam, & congregatam ac probatam. Satisque verisimile est, religio nem illam non periisse cum Apostolis, sed continua successione fuisse in eorum successoribus ac discipulis conferuatam. Quod significavit Urbanus Papa in cap. *scimus* 12. quæstione 1. vbi ait, *vita communem inter Christianos, vñque ad sua tempora viguisse, præsertim inter eos, qui in forem Domini sunt electi, id est, clericos, & idem colligitur ex cap. duo sunt. cap. quia. cap. dilectissim. cum aliis, eadem causa, & questione; vbi inter alia Clemens I. epistola 5. sic inquit: Communia vita omnibus necessaria est, & maximè his qui Deo irreprehensibiliter militare cupunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. Vnde in vita Augustini refert Poſidonius c. 5. factum presbyterum intra Ecclesiam mox instituisse monasterium, & cum Dei seruis viuere cœpisset secundum modum, & regulam sub sanctis Apostolis constitutum. Atque ita multi sentiunt clericorum, seu canonorum regularium ordinem non fuisse primum ab Augustino institutum, sed, vel reformatum, vel in Africam deductum, & peculiari regula instratum, vt in sequenti libro cap. 8. iterum attingemus, & latius prosequitur Ioannes Trullus lib. 1. de ordine canonorum regularium cap. 2. & 3. & attigit Nauar. in Commentario 4. de regulari numero 3. & sequentibus, vbi ex Pio IV. probat religionem clericorum ab Apostolis fuisse instituta, tam quod etiam confirmat Benedictus XII. in præfatione ad constitutiones canonorum regularium. De hac igitur re dubitari non potest, neque etiam est dubium de conservatione huius statutus à temporibus Augustini vñque nunc, quamvis sub magna varietate, vt postea citato cap. 8. & 9. attingemus.*

IV. De tempore vero, & successione continua huius status religionis à temporibus Apostolorum, vñque ad Augustinum, non inuenio seriem historiæ omnino certam, vt id affirmare possem; quamvis ex decretis Pontificis, quæ retuli, verisimilimum sit, nunquam hoc vitæ genus in Ecclesia, & eius clero defuisse. Vt enim benè notauit Soto lib. 10. de iustitia Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

tia, quæstione 4. art. 3. quamvis in initio Ecclesiæ omnes clerici proflerentur vitam communem & religiosam; poftea crescente clericorum numero, non omnes illum statum amabant, ad quem non ex necessitate tenebantur, sed confilio inititari debebant, vt tandem fensit Augustinus, sermon. 2. de communi vita clericorum & haberetur in cap. *certe* 12. q. 1. Semper tamen obseruatum videtur, non solum vñque ad Augustinum, sed etiam vñque ad Gregorij, vt à singulis Episcopis collegia aliqua clericorum instituerent, qui communem, & religiosam vitam obseruarent, vt patet ex responsionibus ad Augustinum c. 1. & 2.

Ex his ergo satis constat esse, ac fuisse semper in Ecclesia dictos duos ordines Religiosorum clericalem scilicet, & monachalem. Nec ullam autem est, vt propriam inter eos differentiam explicemus, ad quod necesse est ea quibus conuenienter supponere. Sum enim in primis ea omnia, quæ ad substantiam religiosi status pertinent, alioqui veri religiosi non essent, quod est manifeste fallum, vt constat, non solum ex eorum institutis, sed etiam ex communione, vt patet ex cap. *quod Dei timorem*, de statu monachorum, vbi Innocent. III. inquit, regulares Canonicos à monachorum sanctorum consortio non reputari se iunctos, quod eandem rationem, & veritatem habet in omnibus Clericis regularibus, & idem habet Nicolaus Papa cap. *præfens* 20. q. 3. & res ipsa, seu conuenientia in votis constat ex capit. *cum in Ecclesiæ* de maioritate, & obedientia, & ex cap. *juris* & cap. *cum ad monasterium*, de statu monachorum. Convenient deinde in multis accidentibus conditionibus religionis, vt v. g. in vita communis, & in ordinaria institutione, & obseruancia vita religiosa, iuxta modum vnicuique statuti accommodatum, & sic dixit D. Thom. opuscul. 19. cap. 2. canonicos regulares, & monachos ad paria censerit in his, quæ sunt communia omni religioni, vt sunt vivere sine proprio, abstinerè a negotiationibus, & officiis secularibus. Præterea si in communis loquamur, possunt tam monachi, quam clerici religiosi conuenire in aliquo fine, & scopo talis status; nam vtrique possunt intendere vitam pure contemplatiuam, vt notauit D. Thom. 2. 2. quæst. 189. articulo 9. ad secundum, & consequenter possunt etiam in multis mediis conuenire, vt in exercitio orationis, ac psalmodie, & hoc modo sunt nunc in Ecclesia religiones contemplatiuæ, non tantum monachorum, sed etiam clericorum.

Prima ergo differentia inter hos duos statutus est, videtur, quod religio clericorum per se ordinatur ad ea, quæ aguntur in diuinis ministeriis, non autem religio monachorum, quam insinuauit D. Thom. in dicta solutione ad 2. & rationem reddit, quia prior est per se religio clericorum, ad quos spectant ea, quæ pertinent ad diuinæ ministeriæ, ad religionem autem monachorum per se non competit, vt sint clerici, vt habetur in decretis 16. quæst. 1. Quæ differentia aſsignatur à D. Thom. inter has religiones, etiam vt præfertur vitam pure contemplatiuam, extendi tamen potest ad easdem si participet vitam actiuam; nam religio, per se ordinari potest ad ministeria spiritualia, quæ circa proximos exercentur, & sunt etiam clericorum propria; & ideo talis religio dici potest per se, & ex vi sui finis esse clericorum, nou autem monachorum, cum per se clerici non sint, quod significavit idem D. Thom. opuscl. 19. p. 2. cap. 2. dicens, dato quod monacho docere non licet (scilicet per se & doctrina prædicationis) non sequitur quod canonici regularibus non licet docere, cum canonici regulares inter clericos computentur, iuxta August. in sermone de communis vita clericorum. Non repugnat autem,

CC 2

quod

V.
*Præf. conuenientia
inter monachalem &
clericalem relig.*

*2. Convenientia
relig.*

VI.

*1. Differentia
inter eas de
religiones em
finibus.*

quod religio monachorum ad hos fines extedatur, ut eisdem locis docet D. Thom. & ex dicendis sequitur, sed differentia quasi formaliter constituitur, tam ex parte finis primariò intenti, quam ex parte conditionis per se requiritur in ipsis personis, scilicet status religiosi.

VII.
1. Differen-
tia in mediis.

Et ex hac differentia in fine, sequitur secunda differentia in mediis, quae semper esse debet fini accommodata; nam monachorum status, sicut per se non requirit clericatum, & proprias actiones eius, ita neque illa studia, quae ad tales actiones clericales probè exercendas necessaria sunt, quibus tamē maximè indigent clerci regulares, non minus quam seculares, proportione seruata ad suum finem. Nam religio clericorum, quae per se solum vacat contemplationi, & diuino cultui in sacris mysteriis, minus sunt necessaria studia per se loquendo, quam religioni clericorum, quae ad spiritualem actionem circa proximos per se ordinatur.

Hinc etiam differunt tertio in habitu; nam religiosi, qui clericale munus per se profitentur, clericalem etiam habitum aliquo modo retinere debent, ut habitus cum statu & vita concordet; monachi vero peculiarem habitum, seu cuculam, (hac enim omnibus communis est) fortuntur, & ita in canonice regularibus seruatum semper fuisse colligitur ex c. mandamus 19. quæstione 3. vbi cucula distinguuntur ab habitu canonici regularis, & ita obseruari videamus in Hispania præsertim; nam in Italia, aliqui eorum dicuntur clericalem habitum in monachalem transformasse, ut videri potest in Trullo lib. 1. c. 29. numer. 10. Idem vero obseruant alii religiones clericorum, ut Societas IESV, & ordo clericorum, qui Theatini vocantur, & alii, de quibus infra fieri mentio.

Et hinc oritur quartum discrimen, nimurum, ut vita monachorum regulariter, seu ex suo genere austerior sit, quam regularium clericorum in his que pertinent ad corporis tractationem, ut sunt vivitus, vestitus, lectus, & similia. Hoc etiam constat ex praxi, & comparando Canonicos regulares, cum profitentibus regulâ S. Benedicti id affirmat Bernard. epist. 3. Et generalis ratio esse potest, quia hoc genus vita debet esse proportionatum, & exterior habitu, & alias personis clericalem statum, qui per se etiam sanctus, & religiosus est, profitentibus. Unde D. Thom. in dicto opusculo 14. tanquam differentiam certâ infer canonicos regulares & monachos supponit, quod canonici non tenentur abstinere à lineis indumentis, à quibus monachi abstinent tenentur. Similiter vobis carnium prohibetur monachis, in capit. ad monasterium, qui non prohibetur clericis regularibus aliquo iure, nec per Augustini regulam, nec per eorum constitutiones communiter loquendo de ordinibus clericorum, quantum nobis constare potuit. Et ob hanc rem putat aliqui dictum esse ab Innocentio III. in dicto c. quod De timorem. regulares canonicos sub laxiori regulâ militare, scilicet quantum ad ieunia, indumenta, & alias corporis austeritates, non verò, quod spirituales actiones, & opera perfectionis. Addo vero non oportere dictum illud Innocentij extendere ad omnes religiones clericorum: nam Innocentius tantum loquitur est de regula, & modo vivendi canonorum regularium, que suo tempore vigebat; status autem clericorum regularium, ut sic, non postular necessariò laxam, vel laxiorem regulam etiā in austerritatibus corporis, quantum ad finem suum expediens fuerit.

X.
1. Differen-
tia in nomi-
bus.

Tandem ex his differentiis, quae ad rem aliquo modo spectant, orta est in nominibus diveritas. Nam nomen **Monachus**, um iuxta frequentiorem usum non tribuitur clericis regularibus, & consequenter, nec nomen **Fratum**, quod vulgo monachis accommo-

datum est, quia secundum primatum ius, & institutionem, monachî à clericis condiscinguebantur. 16. quæst. 1. per multa capita. & ideo vbiura, præfertim odiofa, comprehendere volunt omnes religiosos, vel non loquuntur de monachis, aut clericis, vel canonice regularibus, sed simpliciter de regularibus, ut Concilium Trid. self. 25. cap. 1. de regulari. & sequentiis. qua vox vniuersalis est vel vrof. que in specie nominant, vt in Clement. 1. de statu Monachor. ibi, **Monachos veleianos corrigendos**. Et cap. **cum singula**, de præbend. in 6. ibi, Ne alii qui Monachî, vel religiosi alii, &c. Dixi autem præfertim vobis, quia in favorabilibus, vel in his, quae per se solim respiciunt substantiam, vel decentiam status religiosi, ampliari solet nomen **monachorum**, ut comprehendat etiam clericos regulares, ut constat ex ea ex parte de postulando, & indicatur in cap. **postulatione** de renunciatione, & notarum Glos. Panormit. & alii super hæc iura, & Nauartus Comment. 3. de regulari numer. 4. & 41. Augustin. Ticinensis in propugnaculo Canonici ordinis 4. p. 12. & Ioan. Trullo in ordine Canonicorum regularium lib. 1. cap. 29.

Atque ex his satis constat, quæ sit differentia inter illa duo membra, tam in re, quam in nomine. Constat etiam diuisionis sufficiencia; necesse est enim omnem religionem per se ordinari aut ad ministeria clericorum, aut contentam esse operibus, & modo vivendi laicis accommodari, neque inter hec duo potest inueniri medium; ergo cum illam membra per hos fines distinguantur, sufficienter exhausti diuisionis. Posset autem aliquis tertium membrum excoigitare religionis mixta, & participantis utrumque finem, seu virtutem opera; sed non oportet nobis vti nominibus præter communem usum; nam omnes religiones, quæ cogitari possunt mixta, illo modo appellatione **monachorum** veniunt, ut exinde capite constabit.

Superaest, ut de comparatione horum membrorum patua dicamus, possunt autem in antiquitate, vel in perfectione copari. De priori coparatione iam dictum est, verisimile videri esse aqualem quadam originem: nam initio Ecclesia virtusque sufficientia indicia, & vestigia inueniuntur. Quod si in hoc est aliqua earum præferenda, plane illa est religio clericorum, quia certius est collegium Apostolicum fuisse religiosam quandam communitatem, quam quod viventibus Apostolis monachatus incepit; nam primum ex Euangeliô, & ex Patrum traditione constat, secundum autem licet ex Dionysio, Philone, Eusebio, & aliis antiquis historicis habet sufficienter fidem dignum, non tamen quæcumque certum. Et autem eodem modo certissimum, collegium illud Apostolicum constituisse religionem clericorum, non monachorum, quia fuit ille status per se primò ordinatus, ad clericorum ministeria, ut supra tamē est, & tractando de Societate magis explicabitur.

Quod si quis dicat totam Ecclesiam in suo initio fuisse veluti quandam monachalem religionem, quando scilicet omnes fideles habent omnia communia; ita enim de illo statu Sancti loquuntur, ut manifestaret ex Chrysostomi lib. 3. contra vituperatores vita monastica, & Isidor. lib. 2. de officiis Ecclesiasticis cap. 15. & aliis supra citatis, proper quo dixisse videtur Bernard. Apologia ad Guillelmum Abbatem, versus finem, suum ordinem, id est, monasticum, primum in Ecclesia fuisse, primo, à quo caput Ecclesia. Respondendum est, Ecclesia primitiuam, ut condiscimus ab Apo. apostolos, seu à clero, & vt constantem ex fidelibus inter monachalem, licet habuerit quandam formam monachalem, vel secundum se totam, vel pro magna auctoritate: nihilominus illam ortam fuisse à religione clerico.

Deinde si sumatur pro aggregata ex usque. Domine si sumatur pro Apostolis an. & pos- ficeretur. Adibum bonar.

clericorum, scilicet Apostolorum. Si vero consideremus illam Ecclesiam, ut unum corpus constans ex Apostolis, & aliis fidelibus, sic fuit veluti una perfecta religio, eminenter, ac formaliter complectens clericos, & laicos; semper tamen prima, ac principia pars eius fuit religio clericorum. Quod si in ipsiusmet Apostolos considerare quis velit, prius fuisse religiosos professos quam clericos, nam verisimilium est tria vota emissa viente Christo, & in manibus eius ante passionem, vt ex Augustino, Thoma, & aliis Patribus in principio huius materiae tomo praecedit tractauimus, & moderni autores grauiores frequentius sequuntur: clerici autem facti non sunt, vnde ad noctem Cenae; quantum ex Euangelio colligitur, & ex Concilio Tridentino sess. 22. canon. 2. Nihilominus respondemus a principio religiosum illum statum fuisse clericalem; nam fuit institutus, & ordinatus, ad finem predicandi Euangelium, & exercendi alias actiones hierarchicas, & sacerdotiales, sicut modò professio canonicorum regularium, etiamque multis fiat ante suscepimus aliquem ordinem; semper est clericalis professio potius quam monachalis. Vnde cum Bernardus dicit suum ordinem fuisse primum, vel in quo ceperit Ecclesia, intelligi debet de suo ordine, non ut monachali, & conditum à clericis, sed secundum communem rationem status perfectionis; nam de monastico ordine in specifica proprietate sumptu, potius dicitur in Concilio Melendensi cap. 9. fuisse ab Apostolis fundatum, seu à nominatisimis, & sanctissimis Patribus ex cultu, & in Concilio Coloniense sub Hermanno. tit. de vita monastica capite primo, dicitur, vitam monasticam, non multo post Apostolica tempore cœpisse, quod pè interpretandum est, id est, non multo post initium prædicationis Apostolorum.

XIV. An vero vterque status, ex quo incepit in Apostolis, vel per Apostolos, continua successione, fine interruptione durauerit, non ita certum est, quamvis ex utroque id sit longè probabilius; nam de monachatu clarum est, à temporibus Antonij, vsque ad Basiliū, & à Basilio, vsque ad Augustinum, & ab Augustino, vsque ad Benedictum, & à Benedicto, vique ad nostram tempora in Ecclesia nō desufse. Paulò autem superius ostendit in c. 2. etiam ante Antoniam fuisse monachos, & Dionysium Areopagitum monachorum quoque mentionem fecisse, inter Dionysium autem & Antonium vix fluxerunt anni ducenti quinquaginta, & ferè in medio temporum illorum inuenimus Dionysium I. huius nominis Pontificem fuisse monachum; ergo verisimilimum est, in illis paucis annis non fuisse interruptum monachatum.

XV. De religione autem clericorum in primis est constituta ab Augustino. nunquam in Ecclesia defuisse, saltem in religione canonicorum regularium, ut ex perpetua traditione & antiquis historiis constat. Nam quod Augustinus clericorum religionem, vel instituerit, vel restaurauerit, receptissimum est, ex Posidio in vita Augustini, & ex eodem Augusti in sermon. de communi vita clericorum, & ex aliis, que infra lib. 2. cap. 8. referuntur, & ab eo tempore nunquam religionem illam fuisse omnino extintam, constat, quia sicut nunc durat, ita in toto superiori tempore inuenitur eius memoria, neque alibi legitur aliud eius initium post Augustinum.

XVI. De tempore vero intermedio ab Apostolis usque ad Augustinum, omnes etiam pro comperto habent, clericorum ordinem Apostolorum tempore in clero dilatatum, & à Clemente Romæ, & aco Hierosolymis, & à Marco Alexandriæ, & sic ab aliis viris Apostolicis fuisse obseruatum & auctum.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

Vnde Soto li. 20. de iustitia q. 4. art. 5. *Nascent*, inquit, clericorum Ecclesia caput in communis vivere, in quo vita instituto nonnulli temporis adolevit. Addit vero statim, At vero exhausto paulo plus Clericorum numero, vix illa communis vita tolerari posuit, &c. An vero haec relaxatio clericalis status cœperit multo, vel breui tempore post vitam Apostolorum, non certò constat; nam etiam D. Augustinus suo tempore decreuit, non admittere ad ordinem, nisi regulares clericos; postea vero mutauit consilium, vt constat ex cap. tertio 12. quæst. i. Certum autem videtur non totum clerum cedisse ab illo statu intra illud rēpus, sed ad summum in illo initio successu temporis factam esse clericorum diuisionem quibusdam retinentibus vitam regularem, & aliis amplectentibus laxorem, & secularem, vt attigit August. Ficinensis in propugnaculo p. 1. cap. 16. Et sufficientem eius rei fidem facit Urbanus Papa epistola i. dicens, *Sicut vos non ignorare, quia hactenus vita communis inter bonos Christianos viguit, & adhuc gratia Dei riget, & maximè inter eos, qui in sortem Dominis satis electi, id est, Clericos, &c.* Fuit autem Urbanus ducentesimo vigesimo quarto anno à nativitate Domini, id est, ferè ducentis annis ante Augustinum: cum ergo ille status regularium clericorum vsque ad Urbanum integer perseverauerit, verisimile non est in reliquo breui tempore, vsque ad Augustinum, fuisse extinctum, licet fortasse magna ex parte relaxatus, ac imminutus fuerit; & que ita sentiunt de hoc statu, & eius origine, ac continuazione, qui de religione Canonicorum regularium accuratius scripserunt, quos partim retulimus, partim indicabimus inferius c. 9. tractando de his religionibus clericorum magis in particuli.

De altera comparatione in perfectione, nonnulla diximus tractauimus praecedit, agendo de transitu ab una religione ad aliam. Breuiter ergo dicendum est, in hac generalitate non posse fieri absolutum iudicium, quia hi status se habent ad iniucem, tanquam excedens, & excessum; & ideo in particulari comparatio pendet ex multis circumstantiis. Nihilominus tamen dicer possumus religionem clericorum ex genere suo esse perfectiorem; primo, quia ex vi sui ordinis ad altiorem, & diuiniorum finem ordinatur: nempe diuinum cultum in supremis mysteriis, & ad salutem animarum, quantum est ex vi talis generis. Vnde explicatur secundò, quia in moralibus illud dicitur esse perfectius ex genere, quod sumptum in supremo gradu illius generis, excedit supremum alterius. Ita vero est in praesenti, nam suprema religio clericorum, perfectior fuit omni religione monachorum; talis enim fuit status religiosus, quem professi sunt Apostoli, vt ostendimus; constat autem Apostolos non solum in personali gratia, & perfectione, nec solum in statu Episcopali, sed etiam in religioso statu perfectionis habuisse primicias Spiritus & perfectionis. Denique ostendimus suprà vitam mixtam ex contemplativa & activa, esse perfectiorem quacunque simplici ex genere suo, ostendimus etiam mixtum illam tanto esse perfectiorem, quanto ex utroque illo genere vita id quod perfectius est participat: hoc autem totum inuenitur in hoc statu ex vi sui generis; ergo. Dices etiam posse inueniri in religione monachorum quæ sit mixta; sicut etiam è contrario potest esse religio clericorum, quæ nō sit mixta sed simplex. Respondeo ex superius dictis, monachatu vt sic non conuenire perfectionem illam, in eo gradu, quod si aliquando participat aliquid de illo, est tantum secundum quid & secundariò, vt explicabimus capite sequenti, & hoc sat est, vt statutus clericorum regularium ex suo genere perfectior dicatur. Confirmant egregie resolutionē hanc verba Ambrosii lib. 3. epist. 25.

ad Vercellenses §. Hs sequitur Eusebius. Hac duo, inquit, in attenore Christianorum debetione praestantia esse quae quis ambigat? Clericorum officia, & Monachorum instituta. Ista ad comitatem, & moralitatem disciplina, illa, ad abstinentiam affuefacta, atque patientiam. H. c. velut in quodam theatro, illam in secreto: spectatur ista, illa absconditur; id est bonae athletae ait, spectaculum factum sumum mundo, & Angelis, dignum senes qui pectaretur ad Angelos, dum luctaretur, ut ad Ch. isti brachium peruenies cum certare, ut in terra vestram Anglorum insisteres, in celo nequitiam Anglorum refelleret. collectabatur enim negotiis spirituallius. Merito mundum cum spiritibus, ut mundus imitaretur. Hac ergo vita in studio, illa in leticia; hac aduersus confessionem facili, illa aduersus carnis appetitiam. Hac iubilans, illa r. fugiens corporis voluptates. Hac gratior, illa tuior. Ha. seipsum regens; illa semper semper coerens. Ut r. tamen se abnegans, ut fiat Christi, quia perfecta dictum est. Qui r. vnde posse me abnegat semetipsum. Et infra. Hac ergo dimicat, illa vero se remouet. Hac ille ebris vincit, illa reficit. Hac viuenda triumpbat, illi exaltata, huic mundo crucifigitur, vel ipsamundo; illi ignoratur, huius plura sentientia, & ideo maior victoria: illi infrequentes lapsus, faillitae curiositas.

C A P V T VIII.

Vtrum monachorum religio recte, & sufficienter dividatur in mendicantem, & puremonachalem.

I.
Exponens
quaestio.

Constat ex vsu Ecclesiæ Monachi nomen dupliciter accipi: pro genere scilicet, & pro specie, seu membro contento, sublationi significatu. Priori modo comprehedit omnes religiosos fratres, quatenus eos à clericis regularibus distinximus c. præced. quos non possumus generatim melius describere, quām per professionem religiosam sub habitu monachali. Strictè vero dicuntur monachi, quos vulgo Mongi appellamus, & sic distinguunt soleri monachii simpliciter dicti, à monachis mendicantibus. Sic ergo recte dividunt monachorum status in pure monachalem, & mendicantem, quorum statū differentia explicanda à nobis est. Ut autem in hoc certum aliquid dicere possumus, magis est vñs, & statutus Ecclesiæ considerandus, quām sola rei natura, vel possibilis institutio. Nam loquendo hoc modo de possibili, nulli ferre proprietates cōsiderari potest in uno istorum statuum, quām non fit possibilis in alio, quamvis de facto in eis distinguatur, & præsertim in modo paupertatis, à quo Mēdicanūm non men sumpturn est.

II.
Differentia
intermen-
dicantes, &
monachos
pro se ex-
ficien-

ter. Ergo ergo, ac præcipue videntur distingui hi duo status ex fine; nam status monachalis strictè sumptus (sic enim de illo nunc semper loquemur) contemplatius est, & simplex de se in illo ordine, quod patet inductione in præcipuis ordinibus monachorum, Carthusiensiibus, Benedictiniis, Cisterciensiibus, Chamaldulenibus, &c. Hoc enim fuit primum monachorum institutum, ut suprà dictum est, & sumitur ex 16. quæst. i. per totam, & ex cap. nonquam de consecrat. d. s. ideoque monachi, qui hoc institutum simplex, & purum conseruarunt, monachorum homen, quasi per antonomasiā retinuerunt. At vero monachi mendicantes per se profitentur statutum vita mixta ex contemplatione, & spirituali actione, præsertim circa proximum; quod patet etiam inductione, nam ordines Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, S. Augusti, & Carmelitarum, quibus hoc nomen primum tributum est, hoc genus vita profitentur, nam in choro, & diuinis officiis contemplationi vacante, quatenus vero prædicationi, doctrinæ, aut ministerio sacramen-

torum infinitum actionem participat. Vnde Panormit. in c. cuiusam de iudicis num. 2. Monachus (inquis) propriè & strictè dicuntur illi, qui viritate regulam solitarii in monasterio, nec immiscent se predicationibus, argumento multorum capitum 16. quæst. i. Vnde subiungit, Omnes monachi possunt dici fratres, non vero enim fratres dicuntur monachi; nam mendicantes in re non accipiunt illam denominationem strictè sumptam. Rechè ergo distinguuntur Monachi & mendicantes ex fine, nam priores sunt in vita contemplativa, posteriores ad spiritualem actionem circa proximum extunduntur.

Et hinc sequitur secunda differentia magis propria, respectu mendicantium; nam monachi prof. L. tenent paupertatem in particulari, in communione habent bona stabilitas; mendicantes vero ex vi. p. j. sui instituti paupertatem etiam in communione amplexuntur, & utrumque est accommodatum finibus proximè declaratis. Nam monachi cum solitariis & separatis vitam, & maiorem clausuram profiteantur, non possunt commodè iuxta suum institutum è mendicato vivere; imo cum proximis non ministrant, non habent tam manifestam causam, & titulum postulandum ab ei sustentationem, & ideo merito non prohtent paupertatem in communi, ut supra cum D. Thom. diximus. Et hac ratione monachi, quando laici erant, & possessiones non habebant vnde sustentarentur, potius labore manuum, quam elemosynis alebantur, non quia ei mendicare non licet, sed quia eorum statu non erat ita contentaneum. Mendicantes vero cū proximis inseruant, merito ex eorum elemosynis vivere possunt, & quia inter ipsos proximos vivunt, & cum eis quantum expediat conunterant, ideo eas contentaneum eorum fini est, ut mendicare valeat, & quia hoc de se Evangelicam paupertatem magis commendat, & ad perfectam humilitatem utile esse potest, ideo merito huiusmodi religiones talen institutionem habuerunt, à qua Mēdicanūm non men habuisse videntur.

Dixi autem mendicantes ex vi. i. instituti amplecti paupertatem in communione, quia de facto non omnes mendicantes hoc obseruant, sed nonnulla habent bona stabilitas, ut constat ex vi. & ex constitutione Pij V. Dum ad vñres; quæ est 14. & aperte ex Concil. Trident. iess. 2. cap. 3. de regulari. Tamen ad propriam rationem religionis Mendicantis; videur necessarium, ut saltem in sua prima institutione hoc paupertatis genus amplieta fuerit; ut colligitur ex cap. 1. S. Confirmatus de religiosis dominibus in 6. ibi, Quibus ad congruam suarationem realius, ut possibiles habere proficit, sicut regula quibus mitti dicunt, id per quatum publicum tribuere vñt, solet incerta mendicatio. Vbi etiam significatur, Mēdicanūm nomen inde acceptum esse. Vnde Pius V. in Bulla, qua declarat Societatem esse religionem mendicantum, rationem reddit, quippe que ex eius instituto, & constitutis inibz. Apostoli a. b. iste confirmatus, bona fidelia possideret, sed in ex iis elemosynis fiducia loquuntur, & subventionibus vivunt. Indicat ergo hanc esse propriam, & necessariam conditionem ad religionem mendicantem. & ideo etiam secundum communem ius, religiones mendicantes dicuntur esse incapaces stabilium bonorum, ex testamento, vel alio simili modo, ut in superioribus vñt. Est. Quædam etiam religiones dicuntur esse mendicantes ex vi sua regula, ut religio Minorum; alij non ex vi regula, sed ex constitutione, ut de Prædicatoribus loquuntur Panormit. Decius, & alij in cap. ad nostram, de appellationibus, & ad comprehendendum utrumque membrum, non sumus loquuti de regula, sed de instituto, quod omnina cōprehendit. Quod etiam additum est, ut exclamamus factū, seu actualem obseruantiam, nam sicut aliqua

V. Aliqua religio, ex priuilegio Apostolico de facto non mendicet, nec feruet hoc paupertatis genus; nihilominus si ex fundatione sua illam profitebatur, sub eodem gradu, & ordine religionum comprehendetur. Vnde in cap. I. de statu regularium in 6. §. *Sane*. supponitur posse etiam monasteria ordinum mendicantium habere propria bona, & prouentus, quod notauit Lapus allegatione 4. Felinus in cap. *in praesens*. de probatione numero 33. Calderinus consilio 17. tit. de regularibus. Baldus in dicto cap. *ad nostram*. de appellationibus. Francus, & Gemonianus in dicto §. *confirmatos*. Quintilianus Mandolius in regulis Cancellariae, regul. 23. quæstione 3. & 4. Julius Clarus lib. 3. §. *Testamentum*. numero 29.

Ex his vero intelligi potest neutram ex his differentes esse omnino propriam monachorum, neque inter se esse necessariam coniunctas. Primum pater, quia in religione clericorum potest etiam mendicantes reperi, vt de Societate Iesu diximus, ex declaratione, & approbatione sedis Apostolicae, & in eadem inueniuntur altera proprietas vitæ mixta, quam non omisit Pius V. subiungens, *Tunc qui non manus quam exstern mendicantes in ex. olenla viua domini ab du laborant, fructusque ingentes, & salutiferos producent, ac propterea eiudem priuilegiu manduliu. & gratia. f. arrivis mendi. antibus hactenus concisis, vti. frui, potiri, & gaudire merito possit ut debet.* Quod autem etiam posse religio clericorum non propter mendicatatem, neque actionem ex vi sui instituti, in canonice regularibus manifestum est. Vt ergo illæ duas proprietates constituant religionem monachorum, supponendum est genus ipsum cum differentijs, que ex vi illius proueniunt. Et ita praesens diuinitus etiam de religione clericorum dari posset; non enim inconveniens est, praesertim in his rebus moralibus, vt genera non subalternata inter se per eadem differentias diuidi posint, quanvis semper prout diuerso generi accommodantur, habeant etiam inter se aliquam diuersitatem, vt de hisfer differentijs, seu proprietatibus constabit inferius lib. 2. de singulis religionibus in specie tractando.

VI. Atque eadem ratione constat, paupertatem in communi, & mendicatatem non esse de se, ac necessarij coniunctam cum actione seu vita illa; nihil enim repugnat religionem pure contemplatiuam profiteri paupertatem in communi, immo & mendicatatem; nam ex sola natura rei non est repugnantia, neque iure aliquo est prohibitum; immo aliqui ex Carmelitarum ordine, vt infra lib. 2. c. 10. dicam, contendunt institutum suum esse pure contemplatiuum, licet illa sit vna ex antiquioribus religionib. mendicantibus. Quamquam verius sit religionem illam, quo tempore contemplationem tantum professa est, non fuisse mendicantem, & ex quo mendicantib. annumerata est, mutata etiam aliquo modo suum institutum, & finem, & cœmulationis actionem adiunxit. Vnde fieret de possibili verum sit, illa duo non repugnare simul coniungi, tamen ex consuetudine Ecclesie, vt supra dicbam, n.e. religiones mendicantes mixta sunt, & in vinea Domini laborant, vt dixit Pius V. in Bulla *Societas supra citata, & conuentus supra nu. 3. data est, quia religioni solitarie, & separata, non ita est proportionata mendicitas. Facilius autem posset est conuerso dari religio mixta, & inseruens proximis, & non mendicantis, vt inter Fratres videtur esse ordo S. Mariae à Mercede, & ordo Sanctissimæ Trinitatis, & timiles, de quibus infra lib. sequent, nam licet huiusmodi religiones interdum mendicent ob necessitatem, vel humilitatem, mendicantes non sunt, quia ex vi proprii institutionis coguntur mendicare, aut stabiliabona non habere.*

Hinc vero nascitur dubium de sufficientia dictæ divisionis; nam ex dictis sequitur dari in Ecclesia *obitio*, aliquas religiones *Fratrum* seu *moralium* genera- *n.n. videri* li appellatione, quæ nec mendicantes sunt, nec *ad aquasam* Monachales speciali appellatione. Respondeo ve- *divisionam* *preconitis ca-* rum esse, diuisionem in rigore non esse adæquaram; *pitus*.

Alia difficultates ex dicta diuisione oritur, nam sequitur vnam, & eandem religionem non posse successu temporis prius esse monasticam, & postea mendicantem, vel è conuerso, quod videtur falsum. Sequela patet, quia si de ratione religionis mendicantis est, vt ex vi sui instituti non posset habere redditus, ergo non potest eadem religio nunc esse mendicans, & postea non esse, vel è conuerso, quia si mutat institutum, non est eadem religio. Si autem idem institutum retinet, non potest ex vi illius illas velut contradictorias proprietates diuersis temporibus admittere. Minor autem patet in religionibus S. Augustini, & Carmeli, de quib. infra lib. 2. ostendemus prius fuisse purè monachales, postea transisse in mendicantes. Imò etiam religio *Predicatorum*, vt in eorum gestis refertur, in sui initio bona immobilia possedit, ac proinde mendicans non fuit, non multo vero post, viuente S. Dominico, in primo capitulo generali Bononiæ coacto constitutionem fecerunt, de seruanda in communi paupertate, & immobilibus bonis, quæ tunc habebant, renuntiarunt.

Vnde alia interrogatio insurget, cur facta talis constitutione coepit esse religio mendicans, quæ non erat, & tamen reuocata illa constitutione protulit in alio capitulo generali, de facto reuocata fuit, & priuilegio Sixti IV. confirmata, vt predicti Authores referunt; cur, inquam, per priorem professionem ex non mendicante facta sit mendicans, & per posteriorem non deserit esse mendicans? quod est rationem petere illius communis sententiae quæ supra n. 4. possumus, ad religionem mendicantem sufficere, habuisse ex constitutione illam paupertatem, quamvis iam non habeat.

Ad priorem partem respondeo, in his rebus moralibus, vt continuè durare censeantur, non esse querendam tantam vnitatem & immutabilitatem, quanta in naturalibus rebus inueniuntur. Vna enim, & eadem Ecclesia (vt Patres loquuntur) censetur fuisse à principio mundi usque nunc, quamvis in modo vniuersi, & gubernationis magnam diuersis temporibus, adiunxerit varietatem: ergo similiter esse poterit vna & eadem religio, quamvis illas mutationes successu temporum accipiat. Ratio vero est, quia in his rebus ad vnitatem portissimè consideratur continua successio personarum aliquo vinculo substantiali, pro ratione talis status inter se vnitarum, in ordine ad hunc finem, vt in Ecclesia est vno vera fidei in ordine ad eandem beatitudinem acquirendam, & in vnaquaq. religione est vno per talis vota, tali modo, seu secundum talem regulam, vel constitutionis emissâ in ordine ad talem finem. Quod ergo in vna vel altera constitutione fiat ali-

qua mutatio etiam in materia paupertatis non tollit identitatem religionis, sed mutatio illa accidentalis confertur. Recet autem inde colligitur, diuisionem illam religionis in mendicantem, & non mendicantem, non esse per differentias quas substantiales in tali genere; nam possunt eidem religione pro diversis temporibus & statibus conuenire; adiungunt autem alijs circumstantijs faciunt diuersitatem in religionibus, maximè secundum praesentem Ecclesiæ usum.

XI. Ad alteram partem responderet religione Prædicatorum, v.g. priusquam proferetur paupertatem in communi, nihil aliud definite ad rationem religionis mendicantis; & ideo addita per constitutiones illa proprietate, propriè, ac perfectè ceperit esse una ex mendicantibus. Cur autem postquam illam constitutionem mutauit, non deficit esse mendicas, ratio reddi solet, quia priuilegium auferens unum non auferit aliud necessariò, iuxta leg. si domus ff. de seruituribus urbanorum prædiorum, & cap. ex iussum ff. de authoritate & viu pallij, & cap. pastoralis, de priuilegijs. ita respondet Latus allegat. 4. Est tamè difficultas responso, quia religionem aliquam esse vel non esse mendicantem, non consistit in priuilegijs, sed in substantia, vt sic dicam, vel professione, ac legib. talis religionis, priuilegia enim, qua dantur mendicantibus, non faciunt illas mendicantes, sed supponunt; ergo si auferunt intrinseca ceditio, necessaria ad religionem mendicantem, etiam si alia priuilegia non auferantur, non erit mendicans, vel certè solo nomine, & priuilegiorum consortio talis poterit appellari; vel dicemus fieri quandam ampliationem (vt ita dicam) illius vocis, scilicet, vt religio, qua semel fuit mendicans, talis semper appellatur in ordine ad vium priuilegiorum, etiam si non talis sit, ita ut mendicans nominetur, quæ est, vel fuit mendicans, quod tamen non videtur satisfacere; nam hoc nihil aliud videtur esse, quam concedere de facto talem religionem non esse mendicantem secundum praesentem statum.

XII. Et ideo addendum videtur, semper talem religionem existimari secundum suam primævam institutionem, nam aliud solum est permisum, per modum cuiusdam dispensationis, non propter relaxationem religionis, nec mutationem in statum minus perfectum; sed quia propter iniquitatem, vel incommoditatem temporum id iudicatum est expedire hoc tempore ad maiorem perfectionem in tali instituto conseruandam. Vnde quamvis ex dispensatione hoc licet, numquam est alienum, sed potius magis consentaneum tali instituto paupertatem in communi seruare, vbi commodè fieri possit, & similiter est consonum tali statui mendicatam exercere quoties oportuerit, & hoc satis est, ut secundum praesentem statum talis religio vere, ac propriè mendicans sit.

XIII. Atq; ex his expeditur aliud dubium, quenam se religiones sub mendicantibus comprehendantur, & consequenter quot illæ sint, vnde etiam constabit quot sint religiones Monachales. Possimus autem in communi distinguere religionem mendicantem in eam qua nullum dominum bonorum, tam immobilium quam mobilium, velse mouentium, vel in communi, vel in particulari admittit; & eam, que licet bona immobilia, vel redditus non admittat, bona tamen mobilia, in communi habere potest. Priorum paupertatis, seu mendicitaris gradum proficitur sacra Minorum religio, quæ quoad conditionem hanc potest dici primatum habere inter mendicantes, quia maximam & arctissimam paupertatem quoad bonorum dominium proficitur, iuxta cap. Exiij. de verbis signific. in 6. & Clement. Exiij. cod. tit. Aliæ vero religiones mendicantes profitentur alium gradum paupertatis, & inde quoad usum eius alia differentiae ostenduntur, quæ in superioribus tom. præced. tractando de Societate aliquid addemus. In particulari vero, quatuor numerantur principales, seu antiquiores ordines mendicantes, Prædicatorum, Minorum, Eremitarum D. Augusti, & Carmelitarum, cap. viii. co. §. Sæc. de religiosis dominibus in 6. & in constitutionibus Pij V. statim citandis, de quibus lib. 2. in particulari dicturi sumus. Postea vero alijs additi sunt monachorum mendicantium, scil. ordo eorum qui Serviti dicuntur, seu serui S. Marci, & ordo Minorum S. Francisci à Paula, & ordo S. Hieronymi Iesuitorum. Hos enim omnes mendicantes esse Pius V. declarauit sua constitutione 35. Romanus Pontifex, vbi solum dicit, se velle ordinem seruum Beati Mariæ quatuor mendicantibus annumerari, & in constitutione 48. Apostolice fiduci. & 49. Romanus Pontifex annumerat alios duos ordines. Ex ordim. autem clericorum postea declarauit Societatem Iesu esse mendicantem, in bulla eiusdem Societatis, Dam. ind. sej. Potest autem notari differentia in ratione quam reddit; nam de alijs solum dicit dari honestam rationem, cum mendicantibus annumerantur, quia actu mendicant, & quia fruuntur priuilegijs mendicantium. De Societate autem ratione reddit; Tum quia bona stabilitate posside eneque fiducia in elemosynis, fidelinis, largitionibus, & jubilantibus, ruit; tum quia non minus quam ceteri mendicantes in celenda vincere Domini assidue laborant, fructuq; ingenu & salutiferos producent, ac propriece suis im priuilegijs, induit, &c.

XIV. Vnde quod dubitari solet, an minores ordines mendicantes tam verè ac propriè mendicantes sint, scilicet antiquiores, in Societate nullam questionem posse dicitur; nam ut infra tract. seq. videbimus, non solum ex constitutionibus, sed etiam ex prima regula Pontifici Paulo III. in principio presentata; & ab eodem approbata, hoc genus paupertatis proficitur, & solenni voto promittit, & quod in angulari est, alio speciali voto confirmat, quod sibi professores faciunt numquam conscientio quantum in ipsis est, vt haec paupertas minatur. Quocirca Societas non tunc coepit esse mendicans, quod à Pio V. fauorem illum accepit, sed cum primum in suo instituto approbata fuit. Ut enim religio aliqua sit mendicans, in sua substantia (vt sic dicam) solum requiritur, vt in eius instituto approbato paupertas, & mendicitas includatur, vt in Societate inuenitur: subsequens vero approbatio, quæ in specie fit, magis est quædam solemnis & expressa declaratio illius proprietatis, & quæsi specifica differentia talis religionis. Vnde quod solum esse non ideo Societas est una ex mendicantibus religionibus, quia Pius V. ita declarauit, sed quia ipsa talis erat, ideo Pius V. talem esse declarauit, simul dignam esse, vt omnia mendicantium priuilegia ei concederentur, quod magna ex parte factum iam erat, & ipse complevit.

XV. De alijs vero nouis ordinibus fratrum mendicantium plenum iudicium fare non possum, quia de earum institutis, de modo proficitur paupertas, quæ de tem mihi non satis constat. Et ad veram religionem mendicantem, non satis est actu mendicari, sed etiam nisi ex vi instituti à Sede Apostolica approbati, talis mendicatio paupertas obseruetur, vel saltē obseruanda sit. scilicet, n. 11. De illis autem religionibus, solum dicuntur in predictis bullis, quod mendicant, an vero hoc sit ex vi instituti, vel saltē ita sit consuetudine approbata, & confirmata præscriptum, quæ pro regula habeatur, ibi non dicitur. Neq; etiam ad veram religionem mendicantem in rigore sufficit gaudere omnibus priuilegijs mendicantium, scilicet non sufficit

Subdissio
religioni
mendican-
tibus.

ficit ad veritatem religionis gaudere priuilegijs religiosorum, nisi res ipsa & substantia supponatur. Quia vero Pius V. in dictis bullis, non tantum dat priuilegium & nomen, sed etiam addit; *Ipso* (vide-licet ordines) vere mendicantes esse, & sub mendicantium ordinibus esse, & comprehendendebit. Ideo credendum est eos, vel ex vi suarum institutionum habuisse hanc paupertatem, vel certe ex tunc approbatos, & confirmatos fuisse ad illam mendicatorem profi-tandam.

XVI.

Vestites or-
dinum ne
mendica-
tum.

Reliqui ergo ordines, extra prædictos, mendicantes non sunt, inter eos vero, ut dixi, quidam sunt proprii monachi, secundum speciale appellationem. Alij vero, nec mendicantes sunt, nec proprii monachi, sed actiui, vel Crucigeri possunt appellari. Monachorum subinde varij sunt ordines, seu religiones, ex quibus antiquior est D. Basilius, sub qua omnes monachos comprehendimus: in occidente vero primum locum tenet religio S. Benedicti. Nam sicut fortasse prius D. Augustinus religionem Monachorum instituerit, illa tamen nunc saltem in monachi statu non subsistit, & ideo illam prætermittimus, & sub mendicantium Augustiniana familia eam collocamus. Nonnullæ vero religiones monachales, qua sub regula Augustini militant, vt Pramonstratensis, & S. Hieronymi in Hispania, recentiores sunt, ut infra videbimus, quam religio S. Benedicti, imo, & quam aliae plures religiones Monachorum, qua ex eiusdem Benedicti instituto exorta sunt, præsertim Chamaclensium, Cisterciensium, & Cluniacensium, de quibus in sequenti libro dicemus. Præter hos vero existat in Ecclesia insignis ordo monachorum Carthusiensium, qui antiquorum Anachoretarum vitam & rigorem imitatur, non tamen sub aliqua ex antiquis regulis, sed sub proprio viuendi modo ab eius fundatore invenio, de quo pauca etiam in sequenti lib. cap. 4. attingam. Similiter etiam aliorum ordinum fratribus, qui nec mendicantes, nec tantum monachi sunt, varia sunt religiones, qua minus viuionales, minusque propagant in Ecclesia inueniuntur. Inter eos vero duæ sunt in nostra Hispania celebriores, scilicet religio Sanctissimæ Trinitatis, & religio S. Marthæ à Mercede, de quibus etiam in particulari dicemus.

C A P V T I X.

Quot sunt ordines clericorum regularium.

I. PRIMAM diuidere possumus statum Clericorum regularium in eum, qui simpliciter religiosus est, vel tantum secundum quid. Non desunt enim, qui existimant, clericos illos, qui in principio Ecclesia etiam usque ad tempora Augustini vitam communem agebant cum Episcopis in Ecclesijs cathedralibus, solam paupertatem obseruasse: alia tamen vota non omisisse, & ideo non simpliciter, sed secundum quid religiosos fuisse; nam D. August. in duobus sermonibus de vita communii Clericorum, & Concil. Aquisgranensi sub Ludouico, cap. 112. & 113. ubi idem sermones referuntur, tantum hanc conditionem vita communis quoad paupertatem Clericorum cum August. in monasterio viuentibus seruandam proponit. Deinde nihil aliud a suis clericis Augustinus exigit, nisi quod imitentur vitam, quam fideles Apostolorum tempore, obseruant, ut Act. 4. & 5. refertur. Constat autem non omnes, qui in communione viuebant, fuisse religiosos, nam etiam coniugati, vel omnes, vel plures, vitam illam communem profitebantur, ut ex generali narratione, & ex speciali facto Ananiae & Saphiræ colligimus.

Vérum tamen licet non repugnet hoc genus vitæ

in congregatio tam laicorum, quam clericorum *Oppositum* seruaris, tamen quod aliquando fuerit, & praesertim *ostendit*, sub Augustini institutione, nec constat, nec verisimile est. Quod patet ex doctrina D. Tho. & iuribus cap. 7. adductis, & ex cap. præter. 32. dist. vbi clericorum communiter viuentes religiosi clericis appellantur, & cap. præsens. 20. q. 3. in fine ibi. *Non putamus Canonicos religiosos* (id est regulares ut Glossa exponit) à *Sandorium monachorum vita, & conforto siuinctos*: id est, alienos à vero religionis statu. Praeterea, quia licet in dictis sermonibus Augustinus solam paupertatem commendet, & proprietatem reprehendat, non ramen alia vota excludit. Quin potius eorum integrum obseruantiam supponere videtur, & quia in paupertate grauis lapsus contigerat, pro ea pugnat: ibi enim non tradit regulam aut institutionem integram, sed concionatur, & solam materiam paupertatis commendandam, & proprietatem propulsandam, veluti in argumentum illorum sermonum assumpit. In eisdem tamen domum suam *Monasterium clericorum* vocat, eosq; suæ regulæ obseruandi obligatos fuisse supponit. Quare verisimile non est, eos clericos non multo magis continentiam ex voto obseruasse, quam ipse Augustinus tanta circumspetione seruarit, ut nec sororem secum habere permitteret, dicebat enim: *Quoniam cu-
soriare mea funeris mea non sunt*, ut Posidonius ca.
26. in eius vita refert, vnde in cap. 11. ait in mona-
sterio Augustini seruos Dei seruasse *propostum conti-
nuit a sum paupertati profunda*. Ex quibus Beatus Au-
gustinus ab alijs Ecclesijs rogatus, decem venerabiles viros continentes, & doctissimos dedit. Vnde etiam constat, illius *obedientia* specialiter subiectos fuisse, quod etiam supposita communia, & continenti vita in eadem congregatio, per se evidens est, quia sine obedientia subiectore non posse. Et ob hanc rationem existimo hoc genus vita semiregu-
laris (vt sic dicam) non posse habere locum in con-
gregatio clericorum, si paupertatem obseruet, nam multo magis in eis postulatur castitas, velco
ipso quod clericis sunt, obedientia vero saltem ex eo
quod in congregatio, seu in communitate viuere
supponuntur, vnde faciliter posset cogitari hic im-
perfectus status ex defectu paupertatis, si congregatio
aliqua clericorum castitate, & obedientiam seruaret,
proprum vero non omnino abiiceret; nullam tamen nobis constat huiusmodi esse, vel
aliquando fuisse.

Ex alio vero capite contingere potest, ut con-
gregatio aliqua clericorum regularium viuentium *Duplices al-*
propria religio non sit, scilicet ex defectu votorum, *ter modus*
qua nimur, vel non emituntur, sed solum ex *clericorum*
quadaam societate, vel conuentione humana, aut *secundum*
statutis ab ea prouenientibus seruantur ea, quae à *quid rel-*
ligiosis ex voto seruari solent; vel si sunt vota, *gatorum*,
non includunt obligationem ad permanendum in
tali statu, sed supponunt potius libertatem relin-
quendi illum, solumque obligant sub condicione,
quandiu ibi perseverare libuerit. Prioris modi di-
cuntur esse nonnulla congregatio in Italia, præ-
sertim Romæ, que religiosos habent viuendi mo-
dos, & perfectos atque illustres viros ex se produ-
cunt, ad presentem autem tractatum non spectant,
qui propriæ religiones non sunt.

Posterioris modi censetur esse congregatio san-
ti Georgij in Alga, quæ initium Venetiis habuit, & *1. Modus*
ab Eugenio IV. instituta dicitur, sed ab eo potius
illustrata fuit, iam enim à Gregorio XII. fuerat
confirmatus ille viuendi modus, quem Laurentius
Institutionis eo iam tempore vitas, & doctrina mul-
tum commendauerat. Pius autem V. suo motu pro-
prio 75. Lubricum pugnans huiusmodi congregatio-
bus, & nominatum huic Sancti Georgij præcepit,
aut solennia vota sub aliqua regula approbata
emitt-

emittere; aut talem viuendi modum dimittere. Adhuc tamen extat in Lusitania congregatio religiosa sub appellatione S. Ioannis Euangelistæ, quæ eundem vitæ modum absque votis solennibus retinet. Huiusmodi autem clerici in rigore regulares non sunt, & ita in ipsis bullis Pontificalibus, in quibus varia præiugia eis conceduntur, *Canonici facultates* appellantur. Magis autem ad religionem accedunt, quam qui nulla vota emittunt; nam quandiu in tali congregatione perseverant, suntque membrarius, obedientiam, paupertatem, &c. ex voto seruare tenentur. Vnde pro tunc, quoad corum obligationes de illis iudicandum est, eadem proportione, quæ de ceteris religiosis. An vero hic modus libertatis in huiusmodi communitatibus, seu congregationibus expediat, ad nos iudicare non pertinet, certum tamen est, id ex se malum non esse, esto non sit maxime perfectum ex parte personarū se offerentium Deo, (negare enim non possumus, quin vinculum perpetuum saltem ex parte videntis perfectius sit, tuum ad constitendum statum, tum ad consecrandam personam Deo.) Nihilominus ille etiam modus viuendi & vouchendi, non solum honestus est, sed etiam ad perfectionem asequendam potest esse validè utilis, & sua peculiaria commoda liberius seruendi Deo, & maiori voluntate sustinendi, & superandi difficultates, quæ in perseverantia vita religiosa occurruunt, habere potest. Deniq; ad Ecclesiæ splendorem, & pulchritudinem ac perfectionem pertinet tota haec varietas, non solum in religionibus, sed etiam in modis viuendi religiosis, qui ad perfectionem iuvant; non est enim minor sed multo maior varietas in hominum ingenij, sed pro pensionibus, & ad suauitatem diuinæ prouidentiæ pertinet omnes congruerent vocare, quos vult ad perfectionem aliquo modo perducere.

V.
2. *Divisio in Canonicos & regulares, & Presbyteros simpliciter.*

Præterea clericorum religio vera ac propria, tri- busq; substantialibus votis de se perpetuis firma- ta, diuidi potest in religionem Canonicorum, & Presbyterorum simplicium, vt sic dicam. Hæc diu- nio constat ex vñ Ecclesiæ. Est enim celebris, & antiquissima religio Canonicorum regularium, de qua an sit vna vel multiplex, postea videbimus: cer- tum est autem esse religionem clericorum & Presby- terorum, tamen dum specialiter Canonici appel- lantur, aliquo modo dignitatis, vel excellentiæ no- men participare videntur, & in eo distingui a cleri- cis regularibus, qui Canonici regulares nec sunt, nec appellantur. Nam quod sint plures huiusmodi constat sufficenter exemplo Societas Iesu, quæ est religio clericorum & presbyterorum, vt loquuntur Pontifices, & Concilium Trident. infrāq; ostendemus in tract. sequenti; & tamen Canonici regu- lares dici non possunt, q; enim appellatis neq; in iure, neq; in vñ habet fundamentum, & ideo cre- dendum est, neq; in re ipfa, vel in conditionibus talis religionis illud habere. Idemq; est de alijs (quas infrā commemorabimus) religionibus clericorum, quos nunc simplices appellantur, vt à Canonicis regu- laribus eos distinguamus.

VI.

Quid nomin. re; nam si primam originem & vñm huius vocis ne Canonici Canonicus spectemus, nihil aliud in principio signi- ficasse videtur, quam clericorum sub régula viuen- tem & communem vitam, Apofolorum more, cum alijs in Ecclesiastico collegio obseruantem, vt notauit Couarr. in Clement. Si furiosus p. i. in prin- cipio, & Nauar. Comment. 3. de regul. num. 2. & 3. Nam canon Graecè regulam significat, vnde Canonicus dicitus est clericus regularem vitam sequens. Cum enim in principio Ecclesiæ, vel omnes fideles, vel saltem omnes clerici communem vitam profi- terentur, successu temporis multi etiam clericos

rum reliqua vita communè cooperunt priuatim vi- uere, & proprium habere, qui autem priorem fla- tum retinuerunt, vt à communè clericorum turba distinguerentur, Canonici dicti sunt. Ac verisimile est illos fuisse ab Episcopis proximè apud se reten- tos, & ad principalia ministeria, & confilia Eccle- siastica fuisse assumpcos, ac subinde in communib; clericorum confessibus digniora loca habuisse. Postea vero ipsi etiam Canonici vitam illam com- munem relinquere cooperunt, & proprias cano- nias, & præbendas inter se diuidere, *Canonorum nihilominus retento nomine*, & ideo illi Canonici, qui in religiosa, & communè vita permanerunt, canonici regulares dicti sunt, non propter ambitionem, vel ignorantiā, vt calumniatus est Ludovicus Viues, sed propter necessitatem determinan- di ambiguitatem vocis *Canonici*, in qua non vnde imposita sit, sed ad quid tandem significandum fit translata, oportet expendere; iam enim absolute sumpta non significat regularem, aut religiosum, sed quemcunq; habentem canonicatum i.e. cano- niam. Est autem *canonica* spirituale ius, ratione cuius aliquis habet itallum in choro alicuius Ecclesiæ, & locum in Capitulo, vt colligitur ex cap. dicitur, de præbendis, & notari Innocentius & Doctores in cap. Cū M. de constitutionibus. Vt ergo deter- minetur significatio ad Canonicos vitam religiosam retinentes, merito cum additione appellantur re- gulares.

Hinc autem intelligitur Canonicum etiam regularis sit, officium & spirituale ius Canonici re- gulari, hoc enim cum substantiali statu canonice non repugnat. Distinguitur ergo a clericis regulari, quia qui simplex clericus regularis est, canoniam non habet, etiamq; religionem habeat. Siue enim inter seculares dantur clerici, qui non sunt Cano- nici, ita inter regulares possunt Canonici distingui à simplicibus clericis religiosis. Dices, elo hoc lo- cum habeat in Canonice collatis cum clericis se- cularibus, non tamē cum regularibus, nam hæc ex vi professionis sua habent statum in choro, & votum in Capitulo, si aliae conditiores reatu, antiquitatis, & similes concurrant, & eodem titulo ha- bent ius ad congruam portionem, seu fuentia- mentum ex bonis monasteriis, seu Ecclesiæ; ergo eisipso habent canoniam, quatenus in tali statu esse po- test, quid enim aliud esse potest canoniam in statu re- gulari.

Respondeo in primis obiectiōnem hanc nullum habere locum respectu clericorum regularium so- cietatis Iesu; nam illi nec statum in choro ha- bunt, quia illud munus chori ex vi sui instituti non con- profitentur, neque etiam habent propriæ locum in arce Capitulo, quia ordinariè non per Capitulum, sed per vicem S. Prælatos suos gubernantur, nec electiones Præla- torum habent præter vnius Generalis, nec con- ventualia Capitula celebrant, nec in communib; secessione certa habent antiquitatis, vel honoris loca, vnde nec vestigium, neque umbram canonici- catus, seu canonice participant. Quid etiam alio dicitur nam Canonici regulares ad diuinum cultum in di- uinis mysterijs & officijs principiæ destinantur, & hæc creditur fuisse prima eorum institutio, vt fu- præ diximus, id est que eorum institutio optimè con- gruit, vt & statum habeant in choro, & vocem in Capitulo, per quod solet eorum Ecclesia, vel mona- sterium gubernari. Religiösi autem Societas ad Ecclesiastica ministeria, in ordine ad futurum am- marum destinantur, & ideo licet per se & ex vi in- instituti clerici sint, non tamē ad munus Canonico- rum per se ordinantur, id est nec stallum in choro habent, nec Canonici regulares dicuntur, sed tan- tum clerici.

Alij

X.
Quid eidem
dilectionis
possit con-
ciliari.
Alij vero religiosi clerici, qui vita tantum con-
templativa vacant, & ad sacra ministeria diuini
cultus primario instituuntur, fortasse possunt no-
mine Canonorum regularium comprehendiri,
propter obiectiōnēm factam, nam regulariter o-
mnēs habent, & certas sedes in choro iuxta suum
graduum & dignitatem, & vocem in suo Capitulo.
Vnde in iure clerici regulares, dici solent Canoni-
ci regulares, & è conuerso, vt colligitur ex cap-
itulo 15. quest. 2. addita expositione Gratiani ibi-
dem in §. hoc autem. nam ubi in texu dicitur, ne quis
sacerdotum vel clericorum, more secularium iudicium pro-
impensis patrocinio munera andat accipere, ipse expo-
nit intelligendum esse de clericis, qui canonicam
vitam profesi regulariter se victuros proposue-
runt. Idem colligitur ex cap. decimā 16. quest. 1.
ibi. A monachī sine clericū communiter viuentib⁹ nul-
la ratio fit, vires, ant Episcopi, aut persona quales-
cūm de laborib⁹, seu nūrimentū sūi propriū extor-
quere debent. Vbi clerici communiter viuentes di-
cuntur Canonici regulares, non enim constat tem-
pore Paschalis II. cuius fuit illud decretum, id est,
anno 1100. alium clericorum ordinem fuisse, vnde
in capitulo in omnibus de consecrat. distinet. 5. Ca-
nonicūtēs dicuntur, id est, regulares clerici, (ita
enim legendum & exponentium existim) quibus
in iungitur, ut canon. ē, id est, regulariter viuant, in
quibus locis sermo est de clericis communiter, &
religiosē viuentibus, & ad seruūtūm aliquicū Ecclesie
deputatis, omnes ergo illi sine inconvenienti
possunt nomine Canonorum regularium com-
prehendi.

X.
dilectionis
clericis regu-
lare prae-
sumit Socie-
tati regu-
larium.
Obijcies, omnes Ecclesiæ regulares esse colle-
giatas, ac proinde potius hinc sequi, omnes clerici
cos regulares ministerio Ecclesiæ deputatos esse
etiam Canonicos regulares. Antecedens paret ex
Panormitanō in cap. nobis. de iure patronat. num. 8.
& insinuat in cap. nepro. de electione. & in cap. 1.
de statu monach. quæ ipse refert, & idem sumitur
ex his quæ tractant Innocent. in cap. postulati. de iu-
re patronat. & Felic. incap. acc. dentes. de prescri-
ptionibus. Respondetur, alter sumi nomen Eu-
stach. collegiatæ ab his Authoribus, quam in praesenti su-
matur. Ibi etiam Ecclesiæ collegiatæ vocant omne
illam, quæ insinuata est, vt in ea sit clericorum, vel
etiam monachorum collegium, seu conuentus, à
quo gubernetur, vel seruatur, & vocatur etiam

conuenientis (quamus hac vox ex vsu monachis ac-
commodata sit) atque hoc modo omnis Ecclesia
cathedralis est collegialis, licet non conuertatur, &
sic etiam dantur Ecclesiæ collegiales secularium
clericorum in quibus nec canonici, nec digni-
tates, sed inferiora beneficia esse censentur. Alio ve-
ro modo vocatur collegialis Ecclesia, quasi per anto-
nomiasiam, illa que licet cathedralis non sit, habet
speciale dignitatem & honorem, in quo superat
inferiores Ecclesiæ etiam conuentuales, & de his
videtur loqui Glossa, in cap. statutum, de rescriptis,
verb. Ca bideralium vbi has vocat Ecclesiæ collegiatæ
honorable. Videtur autem earum dignitas per hoc
rectè explicari, quod aliquam iurisdictionem ha-
bet Superioris rationis, & Abbas, vel Prior, aut
quocunque alio nomine vocetur earum caput, di-
gnitatem habet, & iurisdictionem, quasi Episcopalem. Hoc colligitur modo non omnis Ecclesia regularis
est propriæ collegialis, & ideo necesse non est, vt o-
mnes regulares clerici sint Canonici regulares. Po-
tuit etiam hoc nomen sumi ex origine, & ideo non
accommodari illis clericis regularibus, qui ean-
dem originem non habent, vt in sequenti puncto
explicabimus.

Posse ergo ulterius Canonici regulares distin-
gui in Canonicos Ecclesiæ cathedralium, & subdīvisio
non cathedralium, hos enim duos ordines illorum
Canonicos reperiri, & vsu ipso, & iure, a historijs constat, nam
in Hispania habemus Ecclesiæ Casaraugustanam,
Tarragonensem, & Pamplonensem, & Oesomen-
sem; quarum Canonici sunt regulares, & extra Hi-
spaniam per totum orbem sunt plures huiusmodi
Ecclesiæ, vt latè refert Trullus lib. 1. ordinis canonici
cap. 30. vbi latè ostendit huiusmodi Canonicos
cathedralium Ecclesiæ regulares esse verè religiosos,
& eiusdem ordinis cum alijs Canonicis regulari-
bus, qui in monasterijs, seu Ecclesiæ collegiatis de-
gunt, quia candem professionem sub eadem Augu-
stini regula faciunt, & eundem substantialem ha-
bitum religionis portant, solumq; in accidentalib.
rebus, majori; aut minori obseruantia differunt.
Imò si originem & antiquitatem spectemus, præci-
pue videtur incepisse ille ordo in Ecclesiæ cathe-
dralibus, & ibi Canonorum nomen accepisse, quod
ad omnes postea deriuatum est, etiam si extra Ec-
clesiam cathedraliem in priuata Ecclesia, vel mona-
sterio profiteantur.

Reliqui ergo clerici regulares, qui illud institu-
tum non profitentur, sed propriam & peculiarem
habent institutionem, quæ per se non postulat, vel
cathedralem Ecclesiæ, vel aliquam aliam specia-
rem dignitatem habentem, in rigore non compre-
henduntur sub illo nomine, neque habent, vnde il-
lud participent, vt satis declaratum est. Potestque
hoc deferiatur ad intelligenda iura, quæ de Cano-
nicis regularibus loquuntur, nam ex vi verborum,
& in rigore, non pertinet ad alios clericos regula-
res, nisi disponant de re, qua solum fundatur in re-
ligioso statu clericali, quatenus talis est, vel contri-
neant fauorem religionis, vsic. Si autem conti-
neant licentiam vita laxioris, non sunt extenden-
da nec applicanda ad omnes clericos regulares, nisi
quatenus uniuscuiusque instituto accommodata
fuerint.

Tandem potest clericorum religio diuidi in
mendicantem, & non mendicantem. Item in pure
contemplatiuum, & mixtam ex contemplatiua &
actua. Societas enim, quæ sub hoc genere contine-
tur, mendicans est, & mixta: alia vero religiones
clericorum non profitentur mendicitatem, aut
proximorum ministeriis ex instituto vacant,
vt ex his, quæ in particulari tract. seq.
lib. 1. cap. 5. dicemus, con-
stitabit.

C A P V T X.

*Virum religiones Monialium à religionibus
virorum, vel etiam inter se di-
stincta sint?*

I.
Proposito
tractando in
reliquo
libro.

Vltima generalis diuisio religionum esse potest, in religionem virorum & foeminarum; utramque enim possessionem in Ecclesia esse constat, & habere inter se distinctionem aliquam. Quoniam ergo de religionibus virorum in communisatis distinximus, de Monialibus nonnulla dicere necesse est. Et quoniam ferè omnia, quæ ad statum religionis pertinet, in eis cum proportione locum habent, & in particulari religiones foeminarum tamquam accessiorum quid ad religiones virorum reducuntur, ideo vñq; ad finem libri percurrentem breuerit omnia, quæ ad statum religiosum pertinent, illa monialibus accommodando, & proportionem, quam seruent ad virorum religiones explicando, simulque totam illarum varietatem, & distinctionem insinuabimus, ita ut nihil amplius de illis dicere necesse sit.

II.
Foeminas
Deo conse-
cratas, &
in sanctis ha-
bitaculis
solum sive
ostenduntur.

Primo igitur certum est à principio nascentis Ecclesie fuisse consuetudinem consecrandi Deo foeminas, tam virgines, quam viduas per votum continentia, ut latè in superiori tomo ostendimus, tractando de voto castitatis. Deinde certum est, antiquissimum esse morem congregandi in separatis domibus, seu monasteriis foeminas Deo consecratas, & viam perfectionis sectantes. De temporibus enim Apostolorum fertur Iphigeniam ab Apostolo Matthæo ad Deum conuerlant, & sacro velamine consecratam monasterium Virginum habuisse; sed est res incerta authoritatis, sicut liber Abdes de Apostolicis institutis, unde sumpta est. Probabilior est historia, quam de B. Virgine Martha referit Ecclesia, quod Maësilie in loco à viris remotissimo cum aliquot honestissimis foeminiis in perpetua virginitate, summa cum laude usque ad mortem vixerit. Philo etiam in lib. de vita contemplativa, non solum viros, sed etiam foeminas indicat fuisse vitam illam contemplatiuum sequuntas, quam per totum illum librum describit. Post illa vero tempora legimus Sanctum Pachomium virginum monasterium, iuxta suum habuisse & gubernasse, à sorore eius erectum, ut refert Baroniūs ex antiquis historijs, & ex regulis eiusdem Pachomij colligitur, & Chrysostom. hom. 8. in Mattheum cùm de Monachis Egypti sermonem habuisset, subdit, Arque hec non in viris solum, verum etiam in foeminae splende: conspicias, & infrā. Communio enim illi, ac viri adue sibi diabolus pugna est contra huius mundi potestates, ne vixiam tenetudo sexu huius congrifibis impares faciat, non enim natura corporis, sed voluntate animi exercentur ista prælia, propterea pepe in his insimilacione fortius viris foemina debeat erunt, ac trepides infirmibus clauerunt. Non ita variis astrovrum choris, vel unius fulget, ut Aegypti eremus innumeris monachorum, ac virginum distinguunt atque illustratur habitaculo. Similia commemorat D. Hieronym. epistol. 48. ad Sabianum, dicens: Moris est in Aegypti & Syria monasterii, ut tam virgo, quam vidua, qua se Deo uerint, & seculo renuntiantes, omnes diuitias seculi concularint, crinam monasteriorum matribus offerant defecundam: non in vello posita contra Apostoli voluntatem incessura capite, sed ligato pariter, ac velato. Idemque Hieron. epistola 16. ad Principiam, refert eandem consuetudinem incepisse Romæ tempore Athanasi, vnde Augustinus de moribus Ecclesiæ cap. 31. Hoc est (inquit) etiam vita foeminarum Deo sollicitè castaque seruientium, quæ habitaculo segregata, ac remota à viri quam longissime de-

cit, piatrum illis charitate iunguntur, &c. & in Hispania, & eodem tempore fuisse iam vium religiosorum virginum, constat ex Concilio Eliberitano tempore Sylvestri celebrato, canone 12. quamvis non confet eo tempore in propriis & separatis monasteriis vixisse, nam in parentum domibus, saltem illici viventibus habitare permittebantur, ut ex eodem Concilio colligitur canon. 27. & ex Concilio Carthaginensi 3. can. 33.

Qualis autem vite institutio, & professio, à principio fuerit in huiusmodi foeminiis Deo dicatis, incertum est, an scilicet fuerit per proprium religionis statum cum omnibus votis, quæ sunt de substan- III. tia eius, an vero fuerit per solum votum castitatis, scilicet nunc à multis sit. Item, an semper sunt, pserunt hunc statum in propriis monasteriis, & contentibus, ari in priuatis domibus. Eademque incertitudo est de habitu, ac viuendi modis; verisimiliter tamen est varius fuisse modus illius status, non solum in diuersis temporibus, aut locis, sed etiam in eisdem, sicut nunc sunt in Ecclesia. Nam quod alii efficiunt simplex tantum votum castitatis emitentes, ex 1. ad Timoth. 5. intelligimus, & multi putant huiusmodi fuisse quatuor illas virginis filias Philippi, de quibus Actorum 21. mentio fit; nam eas semper virgines perseverasse indicat Eusebius li. historiar. c. 25. vbi de vna specialiter refert ex Polycrate, Spiritus sancti afflatu p̄f sancte: vitaminis, & Ephesi mortem obiisse, ex quibus verbis colligi potest instituisse vitam integræ ac perfectæ religiofam. Quod etiam consecratio illa omnem aliquando fuerit, ut inhabilem redderet perfoman ad matrimonium in superioribus cap. 2. dictum est, aut ignorari, huius consuetudinis iniicum, aut certe esse valde antiquum.

Præterea, quoad modum habitationis, ostendimus etiam in eodem cap. 2. num. 7. interdum fuisse in priuata domo, interdum in monasterio, & conuenienti consimili, & ita veriusque modi viuendi modo, cit mentionem Hieronymus, nam epistola 22. de virginibus loquuntur videatur, quæ in propriis domibus habitabant, in epist. autem 27. refert monasteria sororum, seu monialia à S. Paula adiuncta. Indicat vero non fuisse monasteria omnino clausa, Nam in die (inquit) dominico ad Ecclesiam procedebant, excusis habitabant letere, & vnumquedque agnoscuntur in propriis matribus sequebatur. Augustinus vero lib. 1. de moribus Ecclesiæ cap. 31. etiam exactam claustram seruatam esse indicat, dicens: Ad quas siue in nullis acceſſus est, neque ipsorum, quamus grauissimorum & prebenditissimum sanum nisi usque ad refibulum necessaria præbendi quibus indigent grata. Et saltē has foeminas quæ in Monasterio includebantur, integrè ac rigorose statum religiosum habuisse, non solum castitatem, sed etiam paupertatem, & obedientiam voluntudo, ex eisdem Patribus manifestum est, & innocent. II. in Concilio Romano tandem statutum, ut Sanctimoniales, non nisi in Cenobij, seu communibus monasterijs viuant, ut habetur in cap. permisam. 18. q. 2. Olim enim quando Ecclesia non concedebatur tanta pax, & securitas proprie perleaciones, aut tyrannidem Principium in delium, non poterant commode tot monasteria foeminarum edificari. Cum primū vero facultas, & occasio data est, hic mos tamquam longè auctor ad virginitatem seruandam, ita prævaluit, ut solus ille retentus sit, & per Pontifices, & Concilia approbatu, ut patet cap. definitu, & cap. in nullo, cap. monasteria, cap. in decima 18. q. 2. & alijs, de religiosis domibus, & de statu monachorum usque ad Concilium Trident. fest. 25.

Ex his ergo satis constat in generali, origo, & ratione necessitas huius status quoad foeminas, ut autem iurisdictio de illius varietate, & de peculiaribus conditionibus.

bus monialium dicamus, aduertendum est monasteria monialium ordinarię, & ferè ab initio fuisse annexa, & subordinata monasterijs monachorum, vt vindicat exemplum suprà allatum de monasterio virginum sancti Pachomij, & significat Augustinus suprà, dicens de monialibus, *Lemnicio corpus exercantur que sustentant, vestisque ipsi, asperitatis tradunt, ab iis in uicem, quod virtutis opus est, reuertentes, & in Concilio Hispaniensi II. cap. 11. statutum est, ut monasteria virginum monachorum administracione ac prefidio gubernentur.* habetur in cap. in decima 18. quæc. 2. & notauit Parnotius p.l. confiliorum confil. 8. Ex illo tamen capite constat illam gubernationem ita fuisse monachis commissam, ut præcipue, & maximè ab Episcopo penderet; nam is monachus, qui ab Abbatia monasterio monialium præponeretur, iudicio sui Episcopi comprobandus erat, vi ibidem dicitur, & ita etiam in monasterijs monialium locum habebat, quod ex Concilio Arelateni refert Gratianus in cap. monasteria, 18. quæc. 2. scilicet, ut monasteria & monachorum disciplina ad eum pertineant Episcopum, in cuius territorio sunt constituta. Nam hoc etiam de monasterijs monialium verum erat, regulariter autem videtur fuisse cum subordinatione, quatenus monialium monasteria erant proximè subiecta monasteriis monachorum, omnis vero tandem erant sub cura, & potestate Episcoporum; tum quia ex generali regula, omnes Ecclesia, & loca sacra in vnaquaque diecesis constituta, sunt Episcopo talis diecesis subiecta, nisi proficiunt exempla, cap. contramorem. d. 100. cap. omnes Basiliaca 16. q. 7. cap. cum venerabil. & cap. ce se odo ch. de religiosis dominis: tum etiam quia per multa decreta, ita in specie cautum est 18. q. 2. ferd per totam.

Hinc ergo colligimus primò, quod sicut accessoriū sequitur naturam principalis, ita religiones monialium sequuntur religiones virorum, & iuxta illarum distinctionem suo modo differunt, seu variantur, idèo non oportet de illis speciale tractationem instituere, nisi quoad ea tantum, quæ, vel ratione sexus eis propria sunt, vel specialiter sunt in iure de illis statuta. Cætera vero, quæ, vel de religiosis in communī, vel de aliqua religione particulari dicuntur, ad religiosas in communī, vel in particulari applicanda sunt. Solum ergo sunt nonnulla obseruanda. Primum est quoad finem religionis, maiorem diueritatem inueniri in religionibus virorum, quam feminarum.

Nam in primis in feminis non habet locum distinctionis religionis in religionem laicorum & clericorum, quia hoc posterius membrum non habet locum in feminis, & ideo omnes religiones feminarum imitantur potius religiones laicorum. Unde etiam est, ut religio mixta, ex contemplatione, & actione spirituali, quæ versatur in ministerijs erga proximos, non habeat locum in religionibus feminarum, quia femina non solum incapaces sunt ordinum, sed etiam docendi munus ad eas per se non pertinet, iuxta doctrinam Apostoli 1. Corint. 14. Regulariter ergo monialium religiones viram proficiunt contemplatiuum, & monasticam, & ita in proprio gradu monachorum, ferè omnes monachæ continentur; nam si quid actiones participant, ordinariè solum est quoad laborem manuum, quæ operatio etiam proprijs monachis viris, & maximè contemplatiuis, communis fuit, etique moraliter necessaria hominibus aliqua exhortatione corporis indigentibus. Aliud vero actionis genus, quod consistit in vsu operum corporalis misericordiæ, non est ita accommodatum religioni feminarum, ut scilicet tamquam propriis finis, & scopus eius assumatur, quia licet hu-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

iusti modi opera commodissimè possint per feminas exerceri, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 5. *Vidua eligetur in operibus boni, testimonium habens.* Et infra, *Si hospitio recepit, si sanctorum pedes lauit, si tribulacionem patientibus subministravit, &c. licet hoc, inquam, ita sit, tamen quia haec opera non possunt circa proximos exercere sine exitu extra claustrum, qui regulariter non expedit foemini religiosis, ideo non est illle finis accommodatus tali religioni, ac propterea licet religiosis feminæ inter se debeant haec opera perfectissimè exercere, non tamen propriè illum habent pro fine religionis sua, sed est veluti conditio necessarij concomitans omnem religiosam communitatem.*

Hoc tamen non obstat quominus in monialium institutis sit varietas cum aliqua proportione ad religiones virorum. Nam in primis inter proprias monachales, quadam proficiunt regulam S. Benedicti, sub proprio eius nomine & accommodato habitu; alia Cisterciensis ordinis obedientiam praestant sub nomine & insigniis D. Bernardi. Sunt etiam, præfertim in Hispania, nonnulla monasteria Sanctimonialium monachis D. Hieronymi subiecta, & consequenter eorum institutum imitantia. Ordo autem Carthusiensium non habet forores sibi subiectas, vel quia modus viuendi, & clausura, ac solitudo illius religionis non patitur curam foeminarum, vel quia modus ille viuendi non potest conuenienter foemini accommodari. Non solum autem monachorum ordines, sed etiam quatuor antiquiores mendicantes, sua habent propria monasteria monialium, quæ nomine mendicantium comprehenduntur, ut in terminis tractat, & definit Lapis allegat. 4. & colligitur ex cap. vnico §. sane de statu regulari in 6. vbi quadam monasteria monialium dicuntur esse ordinum non mendicantium; supponitur ergo alia esse mendicantium ordinum. Et idem sentit Gloss. in Clement. vnica de regulari verbis, *quilibet.* & ibi Bonifacius n. 56. Cardinalis q. 7. Qui consequenter aiunt, distinctiones iuris circa mendicantes, comprehendere huiusmodi moniales seruata proportione. Nec obiitio & refers, quod in professione vita mixta ex ministeriis spiritualibus non possint feminæ viris assimilari, quia satis est, quod in aliis conditionibus *canes remo naquaque religio monialium illam mendicantem imitetur cui adiungitur, & primò quidem ac præcipue proficiendo regulam eius, & obedientiam: deinde habitum eius, & mores, seu constitutiones imitantur, & præcipue paupertatem, à qua mendicantium nomen sumptum est.* Præterea dicuntur *Quodam ad esse aliqua monasteria monialium subiecta Canonici regularibus, quas necesse est regulam S. Augustini proficeri, & fortasse peculiari modo imitari asilientiam in choro, & curam circa oblationem, & ministeria diuina. Sicut etiam nonnulla monasteria monialium inueniuntur sub ordinibus militaris, & cum insignibus, & habitu earum, quamvis finis ordinis militaris sexu femineo omnino repugnare videatur, quia vero omnes religiones militares partim ex clericis vel monachis constant, quoad eam partem possunt moniales illud vitæ genus suo modo participare, idque satis est, ut sub absoluta appellatione talis religionis comprehendatur.*

Denique in hoc puncto aduertendum est, plurima monasteria monialium esse nunc immediate subiecta Episcopis; postquam enim monachi exempti fuerunt à iurisdictione Episcoporum monasteria monialium quæ permanerunt subiecta monachis, consequenter etiam fuerunt à iurisdictione E. quam regula Episcoporum exempta; multa vero manserunt immobilitate subiecta Episcopis, vel, quia à principio batam approbita fundata fuerunt, vel quia priuilegio, aut alio fieri.

D d iusto

VIII.
Diuīsio, seu
varietas mo
nialium pro
varietate
Girarum re
gularium.

IX.

§14 iusto titulo id consequuntur sunt. hoc tamen non obstat, quominus talia monasteria regulam aliquam approbatam proferri debeant. Quod enim statutum est in c. vltimo de religiosis domibus, & c. viii. codem titulo in 6. vi nulla religio instituitur, nisi sub regula à Sede Apostolica approbata, etiam in monasterijs monialium omnino seruandum est, & prius statutum fuerat ab Innocentio II. in c. per nicolam. 18. q. 2. vbi decernit abolendam esse derogabilem consuetudinem quarundam mulierum, quæ licet approbatam regulam non profiteantur, Sanctimoniales appellari volunt. Vnde in cap. indemnitatis superadicta de electione in 6. in hoc sensu supponi videtur, moniales, quæ verè tales sunt, id est, vera religiose, debere vivere sub aliqua de religiis approbatis. Non est enim necesse, ut sub obedientia Prælatorum regularium vivant: nam vt dixi, multæ sunt ordinarijs, & sacerdularibus Prælatis immediatè subiectæ. Necessarium vero est, ut aliquam monachorum regulam profiteantur, quia nulla est regula à Sede Apostolica pro solis monialibus, vel pro illis principaliter approbata; & ideo necesse est, ut secundum aliquam ex approbatis regulis religiosorum profiteantur, sive sint subiectæ ipsis monachis, sive Episcopis. Sicut enim olim monachi erant subiecti Episcopis, non obstante professione sua regule, ita etiam nunc esse possunt monasteria monialium.

X. *Feminae collegiatur vi uites ab ipsa diuina regula religio non sunt.* Quapropter si quispiam velut erigere monasterium monialium, & non sub aliqua regula approbata, necessarium erit, ut ratio, & modus viuendi in tali congregatione per Summum Pontificem specialiter approbetur, alioqui esse poterit honesta quedam mulierum congregatione, non tamen vera religio, seu religiosa professio, iuxta dictum cap. vnicum, de religiosis dominibus in 6. cum nota sit ibi per Ioannem Aretam, & per Panorm. prima parte Confessorum. conti. 55. Non ergo sufficiet tunc approbatio Episcopis, haec enim necessaria quidem est, ut monasterium de novo in die ecclesi erigatur, iuxta capitulum de monachis. cum sequentibus 18. q. 2. Et olim sufficiebat ad nouum etiam viuendi modum instituendum; nunc autem necesse est, ut modus ipse viuendi, vel sit iuxta aliquam regulam approbatam à sede Apostolica, vel specialiter ab eadem sece approbatus sit.

XI. Atq; ex his inferuntur duo. Vnum; idem esse in illatum enī dicum de origine, & antiquitate religionum monialium, tam in generali, quam in particulari, quod antiquitate de religionibus virorum, proportione seruamontium. Nam vt ex dictis in nu. 2. constat, monialium religio similis cum religione virorum exorta est, & cum singulis ferè monachorum authoribus, virginum etiam conuentus incepereunt, sicut de Pachomio, & alijs diximus, & S. Basilius inter suas regulas habet animaduertiones ad Canonicos, & ad Canonicas, id est, regulares, & S. Augustinus fertur fundare primum feminarum monasterium in Africa in ciuitate Thegallate. De S. Dominico adhuc vivente legimus monasterium feminarum Romæ instituisse. D. etiam Franciscus similis cum regula fratrum suorum, regulam sororum S. Clarae instituit, quam Gregorius IX. approbavit, posteaq; Vrbanus V. moderatus est, & ad meliorem ordinem, & feminis magis accommodatum reduxit. De alijs vero religionib. tam monachorum, quam mendicantium, non ita certò constat, quido cooperint habere monasteria feminarum sibi subiecta, vel suam regulam proficitia. Verisimile tamen est, idem esse in ceteris obseruantum, similique incepisse, quamvis sub eadem religione viroru, varia etiam instituta monialium esse contingat, ut religio Minorum preter religionem Conceptionis, quæ diversam regulam

proficitur, & sic de alijs, de quibus sigillatim dicere operofum esset, & nobis non necessarium. Alterum donum illatum longiorem petit explicacionem sequenti item cap. tradendam.

C A P V T XI.

De receptione, ac nouitiatu monialium, earumque professione cum ceremonia veli.

Præter consecutarium precedentem cap. num. ii. possum, sequitur etiam ex dictis in eodem capite, omnia quæ in discurso huius operis de statu religioso dicta sunt, cum proportione effe ad moniales applicanda. Nam in primis consideranda est ea cum receptio, in qua obseruandum in primis est quod iura statuunt, vt non fiat nisi intra numerum conscriptum monialium quæ ex redditibus, vel ex iuncti consuetis elemosynis commode sustentari possunt, iuxta cap. vnicum §. lxxxv. de statu regulari. 6. & decretum Concilij Trident. sess. 5. cap. 3. de regulari, ac tandem constitut. Pij V. cir. ap. pectoral. Et quod intelligendum est, nisi monialis fecum affectat doctem ex qua possit commode sustentari, nam illa dos potest inter elemosynas, vel polmolum etiam intra redditus monasterij computari. Hinc vero nascitur dubium quod hic præcipue controverti solet, & spectat ad simonia virtutem, an scilicet committitur in tali receptione, eo quod non fiat sine date in paupertate deducta, nec sine alijs certis expensis; sed hoc punctum latè & in particuli tomo præced. tractatum est. Tractari etiam hic potest, de autoritate recipiendi aliquam in moniam, apud quem sit, de quo etiam videnda sunt eodem tomo dicta de receptione nouitorum, & cum proportione in presenti applicanda. Communis vero vsus iuri & rationi consentaneus est, vt haec potestas sit in ipso conuentu monialium, simul tamen requiratur Prælati licentia seu confessio. Nam quatenus illa receptione est ad communem rationem, & societatem cum monialibus, ratio possit, ut ipse voluntari illam admittant, quatenus vero illa receptione est aliquo modo actus iurisdictionis, oportet ut Prælatus apud quem est propria iurisdictione, concurrat, de quo videri possunt Abbas in cap. nosciens, de his quæ sunt à maiori parte Capituli. Felinus in cap. quoniam. de simonia. Lapis al. legat. 31.

Interrogari præterea potest, que conditions ex parte personæ recipienda, spectante, vel permissione, quæ in communione de statu religioso dicta sunt, in quo primum necessaria sunt, & in multis tomo præcedente. Deinde hic addendum est, tamen non solum virgines, sed etiam viduas in eundem tempore monialium conuentum recipi posse. Hoc confitetur ex voto Ecclesiæ, quem esse antiquissimum confitit, nam in monasterio illo virginum, quod in Africa Augustinus institutum, foroem viduam illi proficit, & Beata Briseida cum esset vidua, monialium ordinem instituit, quarum fuit Abbessia, licet ipse virginis essent. Præterea in cap. vidua 20. q. 1. de vidua dicitur, si velit religionem proficeri, admitti posse, & debere, recepto habitu religione convenienti. idem constat ex cap. vidua 1. & 3. & cap. vidua. cum sequentibus 27. q. 1. Sunt vero nomina antiqua decreta, quæ huic affectione repugnare videntur, de quibus statim agemus. Dices ergo, etiam femina illicet corrupta potest promittantem admitti poterit, vt inter virgines monialis sit, quia culpa præcedens non videtur obstat, si virginitas integrata necessaria non sit. Respondere aliqui, huismodi feminas hac macula, vel mortal laborantes, non esse admittendas in conuentu virginum, de quo videri potest Francus in capitulo de

de religios. domibus in 6. Sed hoc intelligendum est secundum decentiam, & conuenientem honestatem, non secundum incapacitatem, aut absolutam prohibitionem, nulla enim in iure co mmuni inuenitur, nisi in proprijs monasterij constitutib; habeat. Quocirca, si lapsus fuerit publicus & infamis, talis feminina, quamvis postea conseruat in conforto virginum, admittenda non est, id eoque pro huiusmodi feminis inuenta est specialis religio, quæ dicitur *Mulierum penitentia*, aut Sanctæ Maria Magdalena, cuius plura sunt in Hispania monasteria, que regulam S. Augustini profiteri dicuntur, & sub cura, & obedientia Prædicatorum viuunt. Si autem lapsus sit occultus, & non generauerit infamiam, nihil impedit per se moraliter loquendo; imò aliquando licet esset publicus, si semel tantum ex quadam fragilitate accidisset, posset tot alij circumstantijs personæ, generis, & emendationis honestari, aut compensari, vt sine inconvenienti talis persona admitti posset. Itaque hoc in huiusmodi casibus maximè pendet ex prudenti arbitrio. Idemque dicendum est, de alijs conditionib; ex parte talis personæ requisitis, vt quod & corpore, & animo sit apta ad religiosam, & communem vitam, iuxta monasterij, & ordinis regulam, vt dicitur in Concilio Trident. session. 25. de regular. c. 17.

III. *Dignitatis pars mudi, præsumpta, fuit remissa.*
Polt receptionem, necessaria est integri anni probatio, ita in monialibus sicut in monachis, & cum ijsdem circumstantijs, nec in hoc occurrat aliquid speciale. Pari etiam modo post expletam probationem aut danda est professio, aut dimittendu nouitiam, iuxta legem positam à Tridentino supra cap. 16. quæ vtrique sexui communis est, vt constat ex cursu rotius tituli de regularibus, & specialiter ex principio capituli 15. Neque obstat, articula nouitios masculini generis, nam regulari est, vt sub masculino sceminiū comprehendatur, quando materia communis est.

Circa professionem autem ea omnia seruanda sunt, quæ tractat. 7. sunt explicata, & substantialis, ac generalia sunt. Vbi etiam diximus specialiter attendendum esse in professione monialium, vt plena voluntate, & omnino spontanea fiat, quod antiquis canonibus cautum est, cap. *pucilla* 20. q. 1. Maximè vero hoc innouauit Concilium Trident. supra cap. 16. 17. & 18. nam ob eam causam in 16. statuit, vt ante professionem ex bonis nouitias monasterii nihil tribuatur præter victimum, & vestitum pro anno probationis, *Ne hac occasione discedere quas.* Vnde à Congregatione Cardinallium declaratum est, etiam dotem non esse monasterio tribuendam ante professionem, sed in deposito reponendam. Quod per se intelligendum existimo; nam si necessitas, vel aliqua maior commoditas ipsifsum nouitiam intercederet, & iudicium, alicentia Episcopi interueniret, posset, vt opinor, nos recipi a monasterio, data certa cautione, & securitate illam integrè, & sine difficultate restituendi, si nouitiam velit abire, ita enim satissim intentioni Concilii. Quod vterius in cap. illo 17. circa hoc disponit, vt Episcopus ante professionem, virginis voluntatem exploret, vt pia, & omnino spontanea sit. Ac tamen in 18. cap. censuram addit contra eos, qui feminas ad statum religiosum assumentem cogunt, vel assumerent volentes impediunt, iuxta cap. vlt. 32. q. 2. quæ tom. de censuris, & tractatu septimo lib. 6. supra est à nobis explicata. Sicut autem ex parte nouitiae voluntas requiritur, ita etiam ex parte monasterij, simul cum Abbatissâ, sicut de receptione dictum est, nam est eadem, vel maior ratio, vt ex dictis satis constat. Ex parte autem Prælati non solum consensus necessarius est, sed etiam in manibus eius debet profilio fieri, & ab eo acceptari, quia solum apud Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

ipsum est propria iurisdictio, ex cap. *statuimus* 20. quæst. 2.

Est autem hoc solenne, & obseruatum in fœminis, vt cum profertur, velum recipient, & olim etiam solebant virgines consecrari. Vnde multiplex distingui solet velum monialium, quoddam *Decoratio* *nina velo.* *Velum rati-* dicit potest velum receptionis, quod nouitijis à *ptenias, fess-* principio datur, & solet esse album. Aliud dicitur *Velum pro-* velum professionis, quod ingrum est (quamvis o- *fessionis*) lim aliqua varietas in hoc fuisse videatur) & hoc datur solennem professionem emitentibus cuiuscumque statutis, vel conditionis sint. Meminit illius Hieronymus epist. 8. ad Demetriadem de seruanda virginitate, dicens. *Sic quod ad imprecationem Ponificis flammam virginale sanctum operari caput.* Vbi Marcius Victorinus dicit *flammeum appellari velum rubrum, quo nuper nuptæ uti solebant, & in Epitaphio Plaulæ, alias epist. 27. de Paula dicit Hieronymus, Christi flammæ referuas, Scholium vero addit, flammeum vocari in dumentum flammæ coloris, quo mulieres presertim virges caput tegebat.* Sed quidquid sic de antiqua, aut prima voci expositio, constat, & ex subiecta materia, & ex adiuncto adiectu virginali Hieronymum loqui de velo monialium, propter quod etiam dicit solitum esse impoñi ad Episcopi imprecationem. Vnde videtur Hieronymus ad spirituales nuptias, & nouas Christi sponsas vocabulum illud transtulisse: nec propterea dicere oportet monialium velum tempore Hieronymi rubrum fuisse, quia non est attendendum ad originem, vel erymologiam vocis, sed ad rem ad quam significandam translata est. Vnde idem Hieronymus epist. 12. ad Gaudentium. *Solent (inquit) cum futuram virginem sponderint, pulla tunica tam inaurata, & furio operis palio, id est, fusco, seu nigro.* Epistola vero 48. ad Sabinianum faciens mentionem idem Hieronymus eiusdem consuetudinis ait: *Mors est in Aegypti & Syria monasteriorum, ut tam virgo, quam vidua, que se Deo reverint, & seculo renuntiantes omnes delicias seculi colligant, crinem monasteriorum matrib; offerant defecandum, non intento postea contra apostoli voluntatem incisura capite, sed ligato pariter ac velato.* & infra de moniali loquens ait: *Christi flammam conficerat est, & se in monasterio vulturam sponderat, &c.* Vnde constat aperte loqui de velo professionis, & docere viduas, & virginibus fuisse commune.

Est autem aliud velum quod dicitur consecratio. *VI.* Solent enim Sanctimoniales solenniter consecrari nonnullis benedictionibus, & cæremonijs, *Prima pra-* *rogativa* *huius velo* quæ habentur in Pontificali Romano, & explicantur à D. Tho. in 4. d. 38. q. 1. art. 5. Palud. ibi. q. 5. art. 3. *consecratio* & latè ab Antonio 3. p. tit. 2. c. 2. Velum ergo, quod *nisi, quod* speciali benedictione tunc imponitur, dicitur *velum* *virginibus* *solum com-* *petit,* quod plures habet prærogatus, vna est quod solis virginibus dari potest, vt dicitur. Etia authores docent, & habent expresse in capitulo deuotio 20. quæst. 1. vbi Gelasius Papa inquit, *viduas ve-* *lare Pontifici, um nullus attinet, quod etiam habet Con-* *cilium Triburicense cap. 25. & Concilium Rothoma-* *gensse canone 9. apud Luonem p. 7. decreti c. 52.* Hac enim decreta non sunt ita intelligenda, vt nullum velum viduus imponi possit, ac si illæ essent incapaces professionis religiosa; hoc enim alijs decretis repugnat, vt patet ex dictis, & ex ca. vlt. 20. q. 1. & ex multis alijs 27. q. 1. Sunt ergo illa decreta intelligentia de velo consecrationis.

Vnde D. Thom. supra, *Vidua* (inquit) *datur aliquod velum, non tam cum illa solennitate, cum qua datur virginis Corruptis* *nibus.* Idem ferè ibi Soto articul. 1. & Sylvest. verb. *etiam per Confessio virginam.* Vnde à fortiori constat for- *etiam per vim hoc* minas extra matrimonium corruptas, nulla ratio- *velum non* ne posse hoc velum recipere. Quod adeò verum *datur,* est, vt etiam si per violentiam, & fine propria culpa corrupta sit virgo, consecrationis velo or- *nari*

nari non posse, iuxta decretum Leonis Papæ epistola 87. ad Episcopos Mauritanie cap. 2. statuentis cum his fœminis eam esse feruandam moderacionem; *Verneque in viduarum diuiciantur gradum, neque in sacram, & per se uirginum numerocenfantur.* Quod non ita est intelligendum, vt pro illis speciale velum instituendum sit, sed quod in aliis prærogatiis & honoribus præferri possent viduæ & virginibus æquiparari, non tamen in consecratione. Cuius rationem instituat infra cap. 5. & habetur 32. q. 5. cap. Illa, dicens, *Illa autem famula Dei, qua integratim pudorū oppressionē barbarica persiderunt, laudabiliores erunt humilitate, & verecundia, si se incontaminatis non audient comparare virginibus, quamvis enim omni peccatum ex voluntate nesciat, & potuerit corruptione carnem inuitata non polluit, nimis tamen hoc illius obiret, si quod posuerit, animo non amittere dolans se, vel corpora perdidisse.* Quod expponens D. Thom. citato loco ad 4. dicit, quamus illæ quæ per violentiam corrumpuntur, si nullo modo consentiant, virginitatis gloria non perdant, quia tamen valde difficile est, quod in tali delectatione aliquis complacientis motus non insurgat, ideo Ecclesiæ, que de interioribus non iudicat, huiusmodi sic corruptas inter virgines non velat. Est etiam illa quasi quædā irregularitas, quæ licet sine peccato contrahatur, impedit talem consecrationem. Vnde D. Aug. lib. de bono coniugali c. 18. *Etiamsi violenta corruptio virginum baptisatum antecedat (ait) non possit iam post baptisatum inter Dei virginem consecrari.* Verum est Augustinus simpliciter loqui de fœmina quæ catechumenæ fuit viriata, & non addere expressè, etiam si violenter viriata sit, loquitur tamen generaliter de catechumenæ viriata, etiam sine culpa. Ratio vero est, quia in consecratione virginum non spectatur cum culpa præcesserit, sed an virginitas etiam corporalis, seu materialis subsistat, quia per consecrationem ipsum significatur, & speciali honore afficitur, & per illam repræsentatur integritas Ecclesiæ triumphantis, vt dixit Glossa in cap. acutus 16. dist.

VIII.
An corrupta virginata virgo possit velum hoc accipere.
D. Th. suprà ad 5. absolutè negat, *quia propriæ vitandum (inquit) scandalum non debet Ecclesia facerent, vel sacramentalia variari.* Dicit tamen querendum esse remedium ad vitandum scandalum, & infamiam, quale est, vt accidentalibus, & publicis solennitatibus reterint, quæ sunt de substanciali consecrationis, mutentur, quam mutationem censet sufficienter fieri mutato nomine *virginatus* in nomen *castitatis*. Cuius ratio esse videtur, quia alias forma talis consecrationis continetur mendacium. Idem sequitur Angelus verb. *conferatio virginum* n. 3. & Syluester ibi n. 2. Hoc vero non placet Paludano in 4. d. 38. q. 5. art. 3. conclus. 7. quem sequitur Antonius 3. p. tit. 2. cap. 2. in principio, quia illa fictio continet mendacium in ipso facto, quod non minus clarum est, quæ in verbo, sed hoc non admodum virget, quia illud non est mendacium formale, sed materialis disimilatio, vel occultatio; nam id quod sit habet suū proprium usum licitum, & bonum, & potest habere significacionem veram, scilicet sanctificationis, & obligationis illius personæ, quæ ad diuinum cultum, & ad perpetuam cōtinentiam ex tunc Deo dicitur; alia vero falsa significatio quæ ab aliis concipi potest, non est intenta, & ideo non interuenit mendacium.

IX.
Quare non dubito, quin ille modus à D. Thom. relatus sit licitus; & potius dubito an sit sufficiens remedium, vel necessarium: sufficiens, inquam: nam eo ipso, quod virginatus nomen in nomine castitatis mutetur, generabit suspicionem, &

scandalum apud audientes, præserit mediocriter intelligentes, qui licet regulariter pauciores sint, infamia tamen apud ipsos est maioris momenti. Necessarium autem non videtur, quia licet nominetur virginitas, non videatur esse mendacio, quia verba possunt legitimū sensum habere. Unusquisque enim censetur hoc in eo fōr in quo operatur, si enim reus sine mendacio negat delictum occultum, quod verè commisit, & ludeo per sentientiam verè declarat innocentem eum, quem oculi scit nocentem, si in iudicio nō probatur. Imò Scriptura diuina Luc. 2. & alibi ita loquitur, *Imō vocet eum, qui communiter talis reputatur, licet non sit ergo familiaris sine mendacio potest appellari virgo,* quia talis est in communione existimatio, non obstante contraria scientia occulta, quia omnes intelligent humanum sermonem esse ex humana scientia, & existimatione, & non semper ex re ipsa.

Quocirca probable existimo, in casu omnino occulto posse huiusmodi fœminam accipere velum consecrationis. Quod ita declaro, nam duplex obligatio ex hoc defectu occulto oriri potest, vel in Episcopo ad non consecrandam fœminam, vel in ipsa fœmina, ut non se ingratet consecratione. Quod priorem, si Episcopus solum habeat notitiam lapsum, per confessionem sacramentalem, ceruum est, nec debere nec posse negare consecrationem fœminæ potest, quia violaret sigillum. Si autem sciat extra sacramentum per secretam revelationem ipsius fœminæ, non censeo teneri ad expellendam illam, seu negandam consecrationem, quod tenent Summa Confessorum, & Sylvester. Ipsi tandem dicunt posse Episcopum dispensare, unde recte sequitur non teneri ad actum oppositum. Veritatem, si ipsi supponunt iuris prohibitionem, cum illud ius commune sit, oportet, vt ostendant, ubi data sit Episcopo facultas dispensandi in hac veluti irregularitate, fortasse dicent potestarem eius ordinariam satis esse ob necessitatem vitandi scandalum. Mihī tamen videtur tunc non esse necessariam dispensationem, sed ius ipsum commune non obligare Episcopum ad iudicandum de re occulta, vel ad operandum ex scientia adeo priuata, & occulta, præserit cum periculo scandali. Item quia in illo actu nullum est mendacium, vt declaratum est, & alioquin non sit aliqua irreuerentia tali consecrationi, seu benedictioni, quia talis persona non obstante precedenti lapsu, potest esse capax illius in ordinem ad perpetuam cōtinentiam futuram, nec etiam obiecti fanticitati illius status, aut consecrationi aliarum virginum, quia bona fama, & communis existimatio impedit omne incommodum; ergo non est cur credamus hanc prohibitionem potissimum esse cum tanto rigore. Nihilominus tamen non videtur teneri Episcopus ad consecrandam huiusmodi fœminam, quia potest se excusare ab illo munere, vel alio colore illam non admittere ad professionem. Quod quidem est verum per se loquendo, & ex lege iustitia, nihilominus in inducione auertat huiusmodi fœminam ab statu perfecto, maximè, quando ipsa confidenter ei aperit conscientiam suam in remedium, non in obstaculum. Quando autem Episcopus alia via haberet similem notitiam moraliter certam, iam non efficeret adeo occulta, & ideo merito potest non admittere talem personam ad velum virginum, semper tamen deberet id facere consulendo famam illius quærum potuerit.

At vero loquendo ex parte ipsius fœminæ, censent multí teneri ad non petendū statum, servare etiam ipsa sola norit delictum, sicut tenetur irreverentia per se censurabile.

*pro occultis
posse velum
pertinet.*

gularis non petere ordines, etiam si solus sciat irregularem, imò addunt Sylvester, & Raimundus; quod licet virgo consecrata sit, si postea occultissime labatur, tenerur abstinerere ab his actibus, qui secundum consuetudinem monasterij solent per solas virginem consecratas exerceri. Sed est onus intolerabile, ac proinde incredibile, præsertim cum nec possit satis ostendere expressum præcepsum, nec fit res tam necessaria, aut tanti momenti, ut propter eam vitandam obliganda fuerit feminam ad se infamandum. Imò etiam quamus occultus lapsus hanc professionem præcedat, non censeo obligandam feminam ad se priuandum illo statu, non solum quando sine infamia id vitare non potest, quod censeo certum, sed etiam absque infamia possit aliun statum, aut modum vivendi accipere. Probatur prior pars, quia etiam censuram occultam non tenetur homo feruare, quando non potest id facere sine graui infamia. Secunda autem pars fit in primis verisimilis, quia non tenetur quis se priuare tanto bono spirituali, quantum est status perfectionis propter crimen occultum. Ratio vero à priori omnium est, quia iura non imponit hoc impedimentum tanquam peccatum, vel irregularitate ipso iure incurrendam, sed præcipiunt Prælati, ne consecrarent feminam corruptam; igitur, quando res occulta est, non tenetur ipsa feminam se abstine-re, sed potest in exteriori foro ita se gerere, sicut in communione opinione habetur. Et hoc plane supponunt D.Th. & alii auctores, qui dicunt posse consecrari mutato nomine *virginatus in castitatem*.

XII. *Secunda
prærogativa
huius veli
quod a se isti
Episcopis id
fuerit, aut
apostoliter
excommunicati
dari potest.*

Hæc ergo est prima & præcipua prærogativa huius veli consecrationis, quod ex vi sua institutionis est (ut sic dicam) votum virginem, modo à nobis explicato, cui consequenter est alia adiuncta, quod tale velum a solis Episcopis dari potest, iuxta cap. *Denuo 20. quest. 1.* quod communiter ad hoc legatur, ut patet ex Paludano, Sylvestre, & alijs. ibi vero non dicitur expresse, sed indeinde, seu pafsiuè dicitur, ut virginis non veletur nisi intra certa quædam tempora, de quibus infra. Adduntur vero postea hæc verba, *Viduas autem velare Pontificum nullus accedit, quæ intelliguntur de velo coherationis; ergo supponit illa prohibito adequatum ministerium huius velationis esse Episcopum.* In alijs etiam decretis ubi cunctis fitmentio ministri huius consecrationis, solus nominatur Episcopus. Et in Pontificali Romano in ritu illius consecrationis idem supponitur. Ac deniq; est communis sententia, cuius rationem assignat D.Th. loco supra citato, quia hæc consecratio est spiritualis quadam desponsatio cum Christo, per quam representatur desponsatio ipsius Christi cum Ecclesia, quoad illius incorruptionem, & ideo *solis Episcopus* (inquit) *cui cura Ecclesiæ committitur, virgines desponsas velando, non sibi, sed Christo, quæ sponsa par anympha.* Potest autem hæc consecratio committi presbytero per summum Pontificem, non tamen censetur commissa per solam iurisdictionem Episcopalem, quia est actus ordinis, & non tantum iurisdictionis, unde neq; Episcopus electus, & confirmatus, & nondum consecratus potest illum exercere, & à fortiori non possunt Provinciales religiom, vel alij similes inferiores Prælati, habentes iurisdictionem Episcopalem, nisi speciali priuilegio Pontificio hoc eis concessum sit, sicut nonnullis Abbatibus datum est. Episcopus autem non habet potestatem committendi hoc munus Presbytero, quia non potest ei committere actus ordinis Pontificalis, iuxta cap.

XIII. *Tertia pre
regalia de
tempore quo
dandum est
velum.*

Præterea non potest hoc velum dari, nisi definitus temporibus & ætate à iure statutis. Prior pars habetur in dicto cap. *denuo 20. q. 1.* vbi prohibentur virginis consecrari, nisi in die

Epiphania, aut in albis paschalibus, id est, intra hebdomadam Pascha, ut Gloss. exponit, quamvis alia litera habeat in sabbato Pascha. Vel etiam in natalitijs Apostolorum, vel etiam, nisi periculum mortis immineat, quia tunc, quocumque die velari possunt, ut ibidem dicitur. In Concilio autem Lateranensi sub Alexandro III. prout habetur in cap. 1. de temporib. ordin. concessum est, ut omnibus Dominicis diebus licet virgines consecrare, & consuetudo hoc extendit ad alias solemnes festiuitates, ut aduertit Turrecremata in dicto cap. *denuo 20. quest. 4.* & ita in hoc consuenda est, & seruanda consuetudo. Altera pars de ætate virginis consecrandam magnam habuit in Ecclesia varietatem; nam in Concilio Romano sub Sylvestre cap. 10. significatur non esse sacrandam virginem, quæ ad ætatem septuaginta duorum annorum, in quibus suam castitatem probauerit. Gregorius autem lib. 3. epist. 11. hexagenariam voluit esse virginem consecrandam; Concilium vero Agathense cap. 19. ante annum quadragesimum prohibet velari. In Concilio Carthaginensi III. cap. 4. solum postulatur ætas 25. annorum, habetur in cap. *suuen-
tula.* cum sequent. z. q. 1. In Concilio autem Mileuitano cap. 26. & Concilio Africano cap. 93. adiutum est, propter virginem necessitatem licitum esse in minori ætate virginem velare. Circa qua *De quo vela
decreta obseruandum est aliud esse loqui de velo
professionis, & aliud de velo consecrationis.* Nam procedantur.

prius semper dari potest in minori ætate, ut constat ex antiquis exemplis, & historijs, & Patribus supra citatis, & ex Conc. Triburensi apud Burchard. li. 8. c. 10. & 98. & Conc. Carthag. IV. cap. 10. 4. Ex quia verisimile non est, ad professionem virginitatis postulasse aliquando Pontifices decretipat, aut scilicet atatem, qualis est septuaginta, vel sexagenaria; loquantur ergo illa antiqua decreta de velo consecrationis, & fortassis aliqua ex illis loquuntur de his feminis quæ benedicebantur, ut essent Abbatis, vel vi haberent in Ecclesia aliquod ministerium, de quo statim num. sequenti dicetur. Ad professionem autem, & velum eius admitti poterant in minori ætate duodecim, vel quatuordecim annorum, & nunc anno 16. ætatis, ut tom. præcedenti dictum est ex decreto Concilij Tridentini, quod circa consecrationem virginum nihil innovauit, & ideo vbi post professionem consecratio fierit in vsu, circa illam antiqua iura seruanda sunt.

Addunt denique nonnulli Doctores, quamus consecratio virginum sacramentum non sit, *conferat* *gratiam* & remittere venialia peccata *gratiam vel* *remissionem* *venialium* *hac conser-* *tratio.*

que etiam ex speciali priuilegio, quia nullum habet fundamentum; ex merito autem operantis poterit per illud opus augeri gratia, sicut per alia bona opera, nihil tamen in hoc habet speciale, & ita est intelligendum D. Thom. loco citato ad 2. Quod vero spectat ad remissionem venialium peccatorum, videi possunt dicta in 4. tom. 3. partis disputat. 12. sectione 2. vbi etiam negauimus fieri hunc effectum ex opere operato. Quod maiori ratione de hac cœsecratio negari potest, quia communiter non solet hæc consecratio numerari inter ea sacramentalia, quibus effectus ille tribuitur. Est autem aduertendum, velum hoc consecrationis dari posse, vel in ipsa professione religionis, vel post illam; nam sine illa clarum est dari non posse, cum non intercedat nec supponatur spiritualis desponsatio cum Christo. Quando ergo simul concurrit hæc solemnitas cum professione ratione professio-nis, quæ est nobilissimus actus, participabit aliquæ

maiorē vim obtinendi gratiam, vel remissionem penarum iuxta dicta in superiori tomo. Quando verò sola consecratio separatim datur virginī iam professae, non est tanta ratio, vel fundamentum aliquius extraordinarij effectus, quia in illo actu non est tanta excellentia perfectionis, & sola significatio non sufficit, cum non sit sacramentum.

XV.
Velum con-
secrationis
duplex.

Vltimō est circa hoc obseruandum, hoc velum consecrationis posse distingui in velum commune, de quo haec tenus diximus, & velum prælationis, quod Abbatissis cum speciali benedictione dabatur, quamvis iam hoc non sit in vsu; nam licet Abbatissæ benedicantur, non datur eis speciale velum, vt notant Anton. dict. cap. 2. & Turrecremata suprà num. 11. ac denique velum, quod vocant ordinacionis. Aliquando enim Concilia ita loquuntur de ordinatione feminarū, vt patet ex cap. *Sanctimonialis* 20. q. 1. addita *Glossa*, quæ textum illum explicat de velo ordinationis iuxta capitulum *Diaconiss. m* 27. q. 1. quod sic habet: *Diaconissam non debere ante annos quadragesima ordinari*, vbi tamen *Glossa* exponit Diaconissam, id est, Abbarissam, & ita tacite exponit de velo prælationis. Probabile autem est nonnullas ex virginibus sacris solitas fuisse deputari ad legendum Euangelium in choro, & alia similia ministraria, & illas fuisse vocatas Diaconissas, & earum benedictionem lato modo fuisse vocaram ordinacionem. iam vero hoc non est in vsu, sed in ipsa consecratione virginum datur hec facultas, nec aliud velum expectatur.

C A P V T XII.

*De obseruantia monialium tam quoad substantialia
vota, quam quoad subiectionem erga pre-
lates & regulam.*

I.

Post professionem, & velationem, sequitur religiosa obseruantia, & obligatio, in qua moniales suo modo equiparantur monachis, in substantiis votis religionis, habent tamen hanc obligationem suo statui, & sexui accommodatam. Vnde vel in materia talium votorum, vel in his, quæ conducunt ad eorum obseruationem, nonnulla habent sibi propria, quæ partim ad aliquam relaxationem, partim ad maiorem rigorem & obseruantiam pertinent. Et primò circa paupertatem duo obseruari possunt, primum est, licet aliquibus religionibus virorum consultior sit paupertas, non tantum priuans dominio honorum in particulari, sed etiam in communi, monialibus autem id non expedire, quia non potest earum honestas, & clausura tam integrè & perfectè seruari, nisi ab ipso monasterio habeant vita necessaria. Vnde cum religio S. Claræ in principio instituta fuerit sub obseruantia illius paupertatis, paulo post Inuocat. III. in ea dispensauit permittendo potius quam præcipiendo, vt non serueretur, postea vero Urbanus V. omnino seruari voluit regulam absque tali paupertate, & Pius V. suo motu proprio *8. circa pastoralis*. & Gregor. XIII. motu *13. Dei curis*. omnibus modis prouidere studuerunt, vt monasteria monialium habeant unde sustententur, ita vt si eleemosynis indigant, potius Prælatorum prouidentia quam earum soliditudine & postulatione habeantur, & quantum experientia ostendit hoc esse difficillimum, & quemque alium mendicitaris modum esse periculosum, ideo simpliciter cōsultius est monasterijs monialium habere communes redditus, quam pauperatatem in communii profiteri. Aliqui excipiunt moniales Capucinas, quas aiunt non posse habere bona stabilita, vt videri potest in Itidoro Molconio in lib. 1. de Ecclesia militante p. 4. cap. 4. Veruntamen

Circa pa-
upertatem
monialium
vma obser-
vantia,

non habet fundamentum in Concilio Trid. *feß. 25.* de regulari. cap. 2. non solum excipit domos fratrum Capucinorum & Obseruantiarum, vnde quantum est est vi Concilij, sine dubio possunt habere bona stabilita, & si fortasse illi priuilegio renunciare volunt, indigent, vt exigitimo, Summi Pontificis approbatione, quia post moderationem Urbani non inueniunt illud genus paupertatis approbatum pro se minis à Sede Apostolica.

Vnde etiam sequitur aliud quod obseruandum esse dicimus, pertinetque ad vsum paupertatis *alio* particuliari. Obrinuit in consuetudo etiā inter moniales satis reformatas, vt liceat singulis recipere singulis annis aliquos moderatos redditus, quib. ad res sibi necessarias vti possint. Hoc n. inde introductum videtur, quod monasteria regulariter non habent redditus sufficientes, quib. omnia necessaria ad viuentum, & vestitum tempore salutis, & agnitionis omnibus prouideant, neq; etiam monialibus datur tempus, vt suo labore manuum possint huiusmodi defectum suppleret, & ideo ad vivanda majora incommoda, vel pericula, huiusmodi facultas eis permititur. Tenentur nihilominus ea vni seruando necessarias regulas paupertatis, ita ut ille vni proprietarius non sit, sed dependens a Superiori, & eius arbitrio obseruande etiam, que circa hoc disponuntur à Conc. Trident. *feß. 25. c. 2.* de regularibus, que in superioribus fusius explicata sunt.

Secundò circa castitatem solum occurrit notandum, ratione illius praceptum esse strictiore clavis. Circa celum suram monialibus quam monachis, de qua copiose *rat. 10. de laude* supra tract. *præced. lib. 1. ca. 8. disputatur* eff. *Dein. 10. de laude* de cum decentia ornatus omnibus religiosis com. *lxx. 10. de laude* mendetur, maximè necessaria est feminis, & praferuntur Deo conseruatis, vt latè prosequitur Hieron. ad Demetriadem, & ad Eustochium epistol. 3. & 21. & sepè alias Bafilius, & Ambrofius in libris de virginibus. Non inuenio autem specialia precepta circa hanc materiam eis imposita iure communi, præterea, quæ vel ex natura rei consequentur ex talitate, vel ea quæ de religiosis, aut perlornis Ecclesiasticis loquuntur, quæ maior in ratione eas obligant, quia inter personas Ecclesiasticas computantur, & sub nomine regularium, vel religiosorum comprehenduntur, maximè in his, quæ ad substantiam, vel decentiam religionis pertinent. Priori modo, hoc est, spectata natura rei, dictum est à Concilio Carthaginensi IV. c. 11. & habetur d. 23. c. 24. *Sanctimonialis* 11. *de go. cām ad consecrationem suo Episcopo offertur, in talibus vestibus applicatur, qualibus semper vñat et proficitur* & *sanctimonialis apic.* Posteriori autem, hoc est, specialis iuribus circa personas religiosas, in Clement. *ad tendentes*, de statu monachorum prohibentur, ut vestibus sericis, & virgatis, &c. vbi *Glos. aduertit*, prohiberi monialibus cum sua proportione, que clericis prohibita sunt Clement. *quoniam. de vita & honestate clericorum*, & cap. 1. & ultimo 21. quæ sive 4.

Dubitat autem specialiter illa *Glossa*, an liceat monialibus nutritre comam, quia in illo textu *Cor. 11. 13. dicitur, vt non ventur comatis, & cornatis, id est, tortis crinibus, ut loquitur Paulus. 1. ad monachos Timotheum 2.* Vnde videtur solum eis prohiberi illa copulativa, seu illa fucata compositione crinitum, non verò simpliciter habere comam, si honestè & occultè deferatur, atque ita senserunt aliqui laudes spiriti. Dicta tamen *Glossa* oppositum sentit, & dicit esse consuetudine receptum, vt Moniales tondeantur, & deformato capite Deo vident potius quam crines poliendo humani generis holi deserviant, quod magis ibi probat Panormitanum, 11. argumento cap. *duo sunt 12. questione 1.* Idem Abbas in cap. *sig. 2. de vita & honestate clericorum.*

Obijā

Obiici vero potest cap. *vxoratus*, de conuersione coniugatorum; vbi dicitur, *Nullus virorum mulierem aliquam tonsurare presumat*, & cap. *quacunque*. d. 30. anathema dicit in mulierem qua religionis obtenuit comam sibi amputauerit, & in Greco ad literam est. *Ob eam, quia exstimator pietatis exercitatio, que verba propriè videntur conuenire feminis religiosis.* Sed hæc obiectione si valida esset, probare illicitum esse monialibus se condere, quod incredibile est, cum sit res per se honestissima, supposita relatione, qua in monialibus futura est, imò etiam sit optimum signum, vel medium ad ostendendum contemptum seculi, & proprii ornatus, ac pulchritudinis, & ita legimus Beatisimam Claram, cum initio conuersiorum suarum ad sanctam Mariam de Portiuncula festinasset, ut mundo nuntium remitteret, ibi crimes capitum deposuisse simul cum ornatis seculari. Idemque tanquam opus maximè laudabile versus receptum est. Iura ergo citata intelligenda videntur de feminis coniugatis, qua religionis obtenuit condensur, præfertim contra virorum voluntatem, quod significatur in illis verbis *tanquam reponens ius subjectionis*; nam coma dicitur data mulieri in signum subjectionis, & ita exponunt ibi *Glossa*, & *Panormit*. Quamvis autem hoc lecat, non tam inuenientur esse præceptum in iure, & ideo conuersudo vel regula vbi fuerit, seruanda est, vbi autem non fuerit, non erit contra religionem commam capitum retinere; sed tanquam illi conterarium eius abuti, vel capillos contorquendo, vel etiam ad variam ostentationem absque veli operimento eos deferendo.

VI. Tertiò circa obedientiam monialium, tres obligations præcipue notandas sunt, prima est ad suos Prelatos, siue fit Episcopos, siue aliquis regularis iuxta vniuersitatem monasterij professionem; nullum enim esse potest, quod alicui Prelato non sufficit, quia feminæ non sunt capaces iurisdictionis Ecclesiastice, & hæc obligatio non fundatur tantum in voto obedientiæ, sed etiam in propria iurisdictione spirituali, & ita in ea cum proportione locum habent omnia, que de obedientia religiosoru in communi diximus. Non repugnat autem aliquid monasteriorum monialium esse exemptum, & immediate subiectum Summo Pontifici, quia hoc ex ipsius voluntate, & priuilegiis pendet. Rarum tamen hoc est, quia raro expedire, & tunc necessarium est, vt Pontifex alicui vices suas conmittat, qui in rebus necessariis iurisdictionem exercet circa moniales, præsertim in foro interiori, quia magis necessarius est. Fertur etiam moniales, qui dicuntur Sanctæ Brigidæ, quamuis habeant religiosos, qui in earum Ecclesiæ diuina officia & sacramenta administrant, nihilominus non habere Prelatum sibi superiorum, sed potius Abbatissam habere in omnibus prælationibus, verumtamen de illo instituto mihi non satis constat, necessarium tamè existimo, vel ut Summus Pontifex illi specialiter prouideat, sicutem per præiugia, vel certè, quod verisimilium est, talia monasteria subiecta Ordinario esse debent, vt ab illo gubernetur in his, que à iurisdictione pendent, quamvis in ordinaria administratione externarum rerum Abbatissa habeat superioritatem etiam in religiosos, qui solum esse videntur tanquam Capellani monialium, & incrementum mihi est, an religiosi ipsi qui sacerdotes sunt, Abbatissa obedientiam promittant.

VII. Altera obligatio monialium est ad obediendum Abbatissæ, & enim obligatio necessaria est ad regimè, & bonum ordinem monasterij. Dubitari autem solet, quanta sit hæc obligatio, & è conuerso quanta sit potestas Abbatissæ, ad præcipiendū monialibus, quidam enim existimant non posse eas in conscientia obligare præfertim sub mortali, quod

indicit Soto in 4.d. 20. q. 1. art. 4. quia femina non est capax potestatis spiritualis, fine qua non viderur posse tale præceptum imponi. Alij vero tribuant illi hanc potestatem etiam cum proprietate, & rigore iurisdictionis, quia Abbatissa est capax eius, sicut per delegationem iuxta cap. *dilecta*, de maiestate, & obedientia. Prælati autem religionum, vel Episcopos aut Pontifex, videntur hanc iurisdictionem commissive Abbatissæ, tanquam necessariam ad regimem monasterij.

VIII. Vera tamen resolutio est, distinguendam esse post 1. *Pronunt.* testatem dominatiuam & iurisdictionis, de quibus *tutum, mo-* suprà non semel dictum est. Abbatissa ergo non habet propriam iurisdictionem spiritualem, vt et cō *niales non* munis sententia Theologorum D. Th. in 4.d. 19. q. 1. ad *subdi. iuris-* art. 1. quæstioncula 3. & 4. & dist. 25. q. 2. art. 1. q. 1. ad *ditional. et* 2. Palud. d. 19. q. 2. art. 1. Sot. *Supr., Sylvest.* & aliorum *Abbatissa.* Summissarum verbo *Abbatissa*, à quibus non dissentient Canonitez, in dicto cap. *dilecta*, & consentiunt alijs, quos retuli in 5. tom. 3. p. disp. 2. sect. 2. vbi varia etiam iura retuli, & explicui dictum c. *dilecta*. Vnde fit non posse Abbatissam, nec totum monialium conuentum propriam legem codere, vel præceptum ferre, per quod constituantur actus in propria specie virtutis specialis, nam hoc est proprium potestatis iurisdictionis. Fit etià, vt monialis transgrediens præceptum Abbatissæ in materia temerantia v.g. non pœccet specialiter contra virtutem temperantiae, si opus de se alioqui non fit illi virtuti contrarium. Et idem est in reliquis actibus, & virtutibus, quia talis est transgressio qualis olt obligatio, obligatio autem, quia non prouenit ex potestate iurisdictionis, non constituitur in particulari specie virtutis, vt ex materia de legibus suppono, & in superioribus tactum est.

Secundò vero dicendum est, habere Abbatissam potestatem dominatiuam, hoc est, potestatem administrandi, & regendi monasterium, ac personas & bona eius, vt idem authores docent. Ratione ergo huius potestatis potest præcipere monialibus, & illas tenentur in conscientia obedere ex vi voti obedientiæ, quod Sot. non negat, neque alij authores. Meniales enim primitum obedientiam Abbatissæ, seu Priorissæ, vt constat ex formulis profitendis ergo si Abbatissa ita præcipiat, vt fidem datam exigat, obligabit in conscientia, vel, si modus loquèdi magis placet, votum ipsum obedientiæ obligabit posita tali iusione, que est quasi applicatio materie voti, in quo cadem est ratio potestatis, & obligationis in foemina, que in vitro, & quod hoc procedunt omnia suprà dicta de subiectione religiosorum.

Ad hanc autem actuali obligationem necessariam in primis est ex parte rei præcepta materia honestæ, & capax talis obligationis, & quod fit secundum regulam iuxta superius dicta. Deinde necessarium est ex parte Abbatissæ, vt sit in suo munere cōflatum abuenienter electa, & confirmata, iuxta superius dicta *abbatissa obli-* gationis placet, votum ipsum obedientiæ obligabit posita tali iusione, que est quasi applicatio materie voti, in quo cadem est ratio potestatis, & obligationis in foemina, que in vitro, & quod hoc procedunt omnia suprà dicta de subiectione religiosorum.

X. Ultima obligatio monialium est ad seruandam suam regulam & constitutiones; nam hæc omnia Notatio v. ad obedientiæ reuocantur. Qualis autem, & quanta *timaciva* fit hæc obligatio, iuxta vniuersitatem monasterij, obseruandam abbatissæ. Denique necessarium est, vt hæc facultas iuxta religionis morē, & constitutiones, & iuxta principia superiorius posita iudicandum est. Omnes autem statutos tem obseruare debent, vt saltem mensibus singulis sum.

Confiteantur, & sacrosanctam Eucharistiam suscipiant iuxta Concilium Trid. sess. 25. cap. 10. de regulari. Non tamē ponit praeceptum, nec iubet imponi, sed solum Episcopos, & Superiores admonet, ut in constitutionibus monialium eas admoneant de hac sacramentorum frequentia. & idem intelligendum est de obseruantia audiendi quotidie Missam, nam pér se maximē decet religiosum statum, vt in particulari notauit Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 7. §. 2. Idemque de aliis religiosis obseruantiis iudicium

est. Et quamvis fortasse statuta non obligent ad culpam, per Praelatos compelli posunt moniales ad eorum obseruantiam, cuius ipse pecularem curam habere debent in visitationibus suis, quæ ab Episcopis facienda sunt in monasteriis fibi subiectis; in exemptis vero, à proprijs, seu regularibus Praelatis; exceptis his, quæ ad clausuram pertinent, nam iuxta Concil. Trident. sess. 25. cap. 8. de regulari. hoc in vniuersum est Episcopis commissum.

INDEX CAPITVM LIBRI SECUNDI.

De varietate religionum in particulari.

- Cap. I. **Q**uae fuerit professio monachorum Orientis, eorum precipue qui sub regula Basiliij militarunt.
- II. Quæ fuerit religionis S. Benedicti institutio, & progressio.
- III. Quæ religiones monachorum ex Benedictina ortæ sint, & an sint ab illa distinetæ.
- IV. An ordo Carthusiensis sit perfecta monachorum religio.
- V. An religio S. Hieronymi, aut alia monachalis, sub regula S. Augustini militet.
- VI. An religio prædicatorum una sit ex mendicantibus; quamque originem, & institutionem habuerit.
- VII. An religio Minorum una sit ex mendicantibus: & quam originem & institutionem habuerit.
- VIII. De origine ordinis Eremitarum S. Augustini, & an unus sit ex mendicantibus.
- IX. An religio Eremitarum S. Augustini que hodie extat in Ecclesia, sit eadem ipsa, an solo nomine cum primis illis Augustinianis?
- X. An sacer ordo Carmelitarum unus ex mendicantibus sit, quamque originem & institutionem habuerit.

LIBER

LIBER SECUNDVS.

De varietate religionum in specie.

SRIA principia genera religiosorum ex praecedenti libro sumimus, monachorum, clericorum, & fratribus mendicantibus: quamus enim hi vulgar modo loquendi, sub nomine monachorum venire soleant, propriè tamen diversum gradum constituant, quasi medium inter duos prædictos, ut satis explicatum est, & communiter iussumonachales ordines fratres sumpti, soleant à mendicantibus distingui. Sub unoquoque ergo horum generum sunt variae species, de quibus omnibus exactè dicere, infinitum esset opus, & à meo instituto alienum: non possumus autem omnino eas prætermittere, ut distincta huius status cognitio habeatur. Dicam ergo de præcipuis speciebus singulorum generum, & in singulis quatuor punctis præcipua attingam. Primo institutionem & originem seu auctorem & approbationem religionis. Secundo finem eius proprium, & ab aliis religionibus distinctum. Tertio media, & obseruantias proprias, quibus ad suum finem consequendum vtitur, & ab aliis religionibus distinguitur. Quarto de effectibus, & de illustribus personis nonnihil attingam, vel potius quia hoc magis historicum est, quam doctrinale, authores apud quos inueniri poterunt, indicabo. Quia verò de religione Societas IE S V, propter quam maximè tractandam totum opus de religione aggressus fu, aliquanto fuisse scripti, ideo in sequentem tractatum eam doctrinam seposui.

C A P V T I.

Quae fuerit professio monachorum Orientis, eorum præcipue, qui sub regula Basilii militarunt.

I. Inter religiones monachorum prima omnium est se cœserit religio S. Basilij, de qua pauca dicemus, quia iam ferè non extant illius religionis professores in occidentali Ecclesia, & licet in orientali multe esse dicantur, qui regulam illam adhuc obseruat, nobis non constat an illa religio prout nunc est, sit approbata. Nam licet regula S. Basilij approbata in iure sit, iuxta cap. *perniciosum*. 17. quæst. 2. nobis tamè incertum est, que mutatio in illo vita generè facta sit in oriente: nam in Ecclesia occidentali Carmelitarum religio cœserit illam regulare prosteri, licet non omnes illius religionis professores id fateantur, tamen ita sit, tanta est facta mutatio in religione Carmelitarum prout nunc est, ab illa quam Basilius instituit, vt alia merito censerri debeat, vt c. 10. dicemus, de illa specialiter disputando, nunc enim nolumus sub religione S. Basilij illam comprehendere. Et ob eandem rationem nihil hoc loco dicemus de monachis antiquioribus Basilio, qui dicuntur fuisse imitatores Eliæ, eiisque in professione religiosa succellores, nam de illis & res est valde incerta, & commodius de illa dicemus eodem cap. 10.

Certum nihilominus est, ante Basilium fuisse in Oriente institutam monasticam professionem: nā de monachis Alexandrinis mentionem facit Eusebius lib. 2. cap. 16. & vt suprà reulti, multi censemus Effenos, de quibus Philo scripti in lib. de vita contemplativa fuisse Christianos monachos. Quod sensit etiam Hieronymus lib. de Scriptorib. Ecclesiast. In Marco, & in Philone, dicens, habitacula eorum appellasse monasteria, quod etiam sensit Epiphanius heresi 29. & eadem ratione dixit Cæsarius lib. 2. de Institutis. cap. 5. Egyptios monachos à S. Marco esse institutos. Quam sententiam latè & eruditè confirmat Cardinalis Baronius 1. tom. anno 64. fere per totum.

Quæ autem fuerit viuenti ratio in illis antiquis monachis ante Basiliū tempora, nobis in particula non constat, sed id solum quod generale est vita monachorum, tum quoad substantialia vihcula religiosi status, tum etiam quoad finem vita contemplativa, & consequenter quoad habitationem illi accommodatam, & à communi hominum confortio se iunctam, sub monachali habitu & professione, que omnia in superioribus visa sunt. An verò illi monachi vitam omnino solitariam, vel communem seu conobiticam agerent, non potest vniuersaliter definiri. Cerum autem est, utrumque vita genus ante Basiliū, & fortasse à principio nascentis Ecclesie obseruatum fuisse: nam de solitaria vita habemus exemplum Pauli, qui per centum annos ante Basiliū illam coluit. De cœnobitica autem constat etiam ex Athanasio, Antonium plura condidisse monasteria, in quibus plures discipulos congregauit, & monasticam vitam exercere docuit. Et ante illa tempora Dionysius ex monacho factus est Pontifex, vt Damasus, & Platinus referunt, & Baronius tom. 2. ann. 261. dicit vocari monachū, quia solitariam vitam aliquando egit. Cæsarius etiam collatione 18. cap. 5. & 6. exigit monasticam professionem paulo post tempora Apostolorum inchoatam, vsque ad Páulum & Antonium continuè durasse, & ex cœnobitis anachoretas ortos fuisse. Vnde infert, hoc vita genus non casu, vel necessitate vitandi persecutionem ortum fuisse, vt iam eo tempore quidam dicebant, & nunc etiā heretici calumniātūr, sed studio perfectionis. Quam- Id est editio exculo Pámu. li. 6. Anto. quorū etiam iam. uis enim Paulus (vt ipse ibidem fatetur, & Hieronymus in eius vita) ea occasione in Eremum secessit. Refert tamen modum conuersionis eius dicens, *Nec dum tam crebra erant monasteria in Aegypto, neque omnino quispiam autiam solitudinem novauerat* (Pauli enim seculum tunc ignorante videtur) *sed quicunque in Christi seruitute fibimur ipsi prodeesse cupiebat, non longe à sua villa separasse institubatur.* Erat igitur in egulo vicino senex quidam, vita in solitariam à prima jetans etate. Hunc Antonius cum vidisset, amulatu est ad bonum. Et primo quidem incipiens ipse in locis paululum à villa

tempo-

II.
Ante Basiliū extitit in Oriente professio monastica.

III.

remotioribus manebat; ecclae autem, si quem in hoc studio vigilanter competerat, procedens quereret ut apud prudenter, nec ad habitaculum suum ante remeabat, nisi eius, quem cupiebat, fuerat aspectibus.

IV.
Quo se/su
solitaria vi
sa prae/pit
anti non pra
cepit pau
lum.

Ex qua narratione intelligimus, vitam solitariam, & cœnobiticam aliquo modo ante Paulum, & Antonium fuisse, & aliquo modo ab eis incepisse. Praesertim enim solitaria vita in locis parum ab oppidis remotis, ut constat de illo sene, quem imitatus est Antonius; ita incepit autem in Paulo quoad internam & longè separataem eremii solitudinem: & in hoc sensu dixit Hieronymus epist. 22. ad Eustochium, Paulum fuisse primum eremitan. Sic etiam non est inconueniens admittere, illam tam singularem separationem incepisse occasione fugienda persecutionem, quamvis institutum ipsum per se electum & intentum fuerit, & non sine speciali prouidentia Dei euénisse credendum sit, ut illud esset quasi singularē exemplū illius vītē, quod postea alij sine necessitate persecutionis imitati sunt. Nec tamen affirmare possumus nullos similes eremitas antea fuisse, sed solum nullam esse de illis antiquiorem historiam, vel narrationem. Quod autem vita etiam cœnobitica præcesserit Antonium indicatur ab Athanasio dum ait, non tam crebra fuisse monasteriorum enim dicit, omnino fuisse nulla, sicut loquitur de incolentibus auiam solitudinem sentit ergo fuisse aliqua cœnobia religiosorum. Nisi per monasteria intelligamus singulas religiosorum cellulas, etiam fuisseque esset quasi dominus ab aliis separata, vnum tantum habens habitatores; solet enim verbum monasterij in hoc sensu sumi, ut patet ex Philone lib. de vita contemp. & Nicephoro lib. 8. Histor. cap. 39. nam in rigore nihil aliud significat quam habitationem monachij; unde, sicut monachus ita appellatus est ex solitaria vita, ita monasterium solitarii habitaculum seu solitudinem significare potest, ut etiam Ambrofius Calepinus interpretatur. Unde etiam olim græcē dicebantur *as-teria*, id est, ascetarum habitacula: dicebantur autem *as-teria*, qui in solitudinibus, ad perfectionem exercabantur, & eorum mentio fit in actis sanctorum martyrum, ut videre licet in Baronio tom. 2. anno 361. §. Reddemus. Veruntamen, etiam fuisse admittamus, plura monasteria in hoc sensu appellari plura habitacula singulorum monachorum inter se loco seiuēta; nihilominus verisimilius est ordinarium, & magis vīstatum modum viuendi talium monachorum fuisse, ut omnes, qui prope aliquod oppidum habitabant, aliquam inter se unionem haberent, & vnum Prælatum recognoscerent, & Archimandrita olim dicebatur. Vide in I. Nos redentes. C. de Summ. Trinit. vocantur Archimandrita sanctorum monasteriorum: nam singuli Prælati censebantur sub se habere plura monasteria in declarata significatione: *mandra* enim græcē, *speluncam* significat, & monachi tunç, licet in desertis separati tanquam in speluncis habitaret, vnum habebant quasi Principem & Prælatum, & ita similiter solitariam & cœnobiticam vitam agebār, cuius vestigium nunc in ordine Carthusiano conspicimus, & expreſſius in celebri conuentu B. Virginis Montis Serrati, ordinis S. Benedicti, & aliis similibus.

V.
Post Anto
nium vita
monastica
mire capi
propagata.

Hunc ergo statum videtur habuisse in Oriente institutio monastica usque ad tempora Antonij. Post Antonium vero mirabile incrementum accepit, ut ex Athanasio intelligimus in vita Antonij, qui etiam monachos secum habuisse commemorat, lib. de Fuga sua, circa finem. Item ex Hieronymo epist. 7. ad Lætam dicente, *De India, Pe fia, AE huius monachorum turbam quotidie suscipimus*, & ex Nicephoro lib. 11. Historia, cap. 34. vbi incipiens tractare de monachis illius etatis, & regionis, quos Ecclesiasticos Philosophos appellat, inquit, *Magnus enim tunç, & haud scio an alio*

istidem tempore unquam eorum prouentus fuit. Et significat ab Antonio originem duxisse, vt idem latius H. H. discipulos multos probatos admodum, & qui magnis vita institutione, sapientia studio, & virtutis rebus parvum in Palestina, Syria, & Arabia sum philosophati. Et idem late ostendit, & prosequitur Baromius tom. 2. ann. Domini 328. Vnde concludit, meritò posse Antonium magnum Patriarcham omnium monachorum appellari: post quem sequuti sunt Macharius, Iohannes Climacus, Hilarion, Pachomius, & similes de quibus multa leguntur in antiquis historiis, & persertum apud Palladium in historia Lætac. vbi de innumerabilis multitudine monachorum illius etatis c. 7. 9. 52 & 96. multa recenset. Videri etiam potest Hieronymus epist. 16. qui referat Athanasium aduexit in urbem nouam Pachomium, monasteriorumque ab illo institutorum disciplinam, quem etiam Angelo dictante, regulam monachorum exceptissimam refert Gennadius de Viris illustribus, ca. 7. habetur in fine primi Tomi opertim Hieronymi, & ipsa regula nunc habetur in fine operum Casianni. De regula autem, aut instituto viuendi, quod Antonius suis monachis tradidit, nihil speciale scriptū denuo reperio; præter generalia documenta, quae in eius autoritate leguntur: nec præter regulam Pachomij in ultimo aliam antiquorem Basilio. Nec etiam mihi constat quæ esset distinctio, aut varietas illo tempore inter monachos orientis, vel in vita instituto & moribus, vel in habitu, habitatione, regime, &c. præter ea que de tripli monachorum genere attingit Hieronymus epist. 22. ad Eustochium; quorum etiam meminist Casianus collat. 18. cap. 17. & S. Benedictus in principio sue Regula. Sed vt in lib. præced. cap. 2. num. 6. attigit) tertius ordo illorum monachorum potius videtur fuisse deficientia veritate & perfectione religionis, quam verorum monachorum. Alij vero duo ordines erant cœnobitarum, & Anachoretarum, de quibus iam dilute ruimus. In vtroque tamen istorum generalium statuum fuit sine dubio multiplex viuendi modus, ut ex Casianno, Climo, & historiis Ecclesiasticis in variis exemplis intelligimus, quamvis distincte non habeamus proprias singulorum regulas, vel viuendi rationem.

Igitur non multò post Antonium, id est, fere quadraginta annis, post illū successit Basilius priorum monachorum virtutes simulatus (vt ipse refert epist. 79) quorum tamen viuendi ratione ipse ad meliorem formam rediget; magisque religioni congruentem, ut de ipso Ecclesia legit: quod laudibus Basili: & inter eiusdem Basili opera exatit constitutiones, & regula, & præclarā instituta vite monastice, quæ Hieron. de script. Ecclesiast. in Basilio Asceta vocavit. Non defuerit tamen qui etiam dubium reuocarunt, & cuidam Eustacio attribuerunt, quoniam esse summam stultitiam affirmat Baronius tom. 1. anno 361. & optimè confirmat ex epis. 63. & 79. eiusdem Basili, tum etiam in quibus p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. ad populum, & in tribus

Cap. II. Que fuit religionis S. Benedicti institutio, & progressus.

323

tribus libris aduersus viruperatores vita monastica. Omnia etiam quae Cassianus de vita monachorum orientis referit in lib. de institutis renunciantium, & quæ scribit Palladius, quæque posteriores historie referunt, ad monachos sub regula Basili militantes præcipue referenda videntur. Denique ex regula Basili omnes alias religionum regulas originem duxisse tanguam riuos ex verberrimo fonte, pie senit Cardinalis Baronius tomo 4. anno Domini 363. non longe à fine. Specialiter vero illi attribui regula, quam ordo Carmelitarum profiteretur, quod infra cap. 10. expendimus: num potius suppono ex regula Basili nos nihil amplius habere, quæ ea quæ in eius operibus continentur, sub titulis regulari fuisse disputaturum, ac breviorum, & cōstitutionum monasticarum, præter quosdam sermones & epistolas, in quibus de eadem institutione monachorum differit. Ex quibus etiam circumfertur quoddam veluti compendium regularum Basilij à Rufino compositum, seu in Latinum trascritum.

VII.
Di fine huc
in religione
proprie fuit: nam his illius fuit diuinæ contemplationi vacare: & ideo separatam habitationem habere ab omnibus hominibus, qui communem viam mandatorum sequuntur, ut pater ex reg. 6. ex suis disputatis. Et quanuis in reg. 7. comparat solitariam vitam cum controbita, & hanc posteriori præferat, veramque tamen supponit debere ad contemplationem principaliter ordinari. Et quanuis actionem aliquam in monacho requirat, semper tandem orationem, & contemplationem, tāquam finem principalem ponit, ut pater in c. 2. const. monast. labore autem manuum ad corporis exercitationem, & congruentem hominis occupationem requirit, ut pater ex c. 5. earundem constitutionum.

VIII.
Dimidius
ac primus
de pauper-
tate, cœli-
Cobid.
Media autem, quæ ad illum finem proponit, in primis ea sunt, quæ ad substantiam statutus religiosi pertinet, ut sunt paupertas, obedientia, castitas sub uno Praelato, de quibus in prædictis regulis latè disputat, exhortationes potius, & generalia documenta, quām peculiare aliud & proprium illius instituti tradens, unde quoad paupertatem nō inuenio esse illis prohibitum aliiquid in communione habere, sed solum in particulari: hanc vero exactissimam requirit, adeò ut nec minimam elemosynam religiosi finis licentia facere permittat de communibus bonis, & cum licentia, non sine magna circumspectione, ut pater reg. 87. 91. 100. & 101. & 302. ex brevioribus. In castitate etiā & obedientia maximam obseruantiam postulat: & hac vota pacatum, & promissionem appellat, quæ violari aut resciendi non potest in constitutis monast. cap. 22. & 34.

Quod alia vero specialia media requirit imprimis peculiarem pauperem, & simplicem habitum, ut pater in reg. 22. ex fusoribus; non tamen declarat cuius coloris aut figuræ ab ipso fuerit institutus. Quoad habitationem, præter separationem contentus, ordinariam clausuram requirit, & ferè nullam cum secularibus hominibus conuersationem permittit, ut pater ex cap. 6. 7. & 8. constitutionum. Non inuenio tamen de modo seruandi silentium aliquid speciale ab eo statutum, præterea quæ sepe docet de moderatione circa loquitionem seruandam, ut cap. 12. & 13. const. Similiter de ratione viatis non inuenio in regulis Basili viatum carnium fuisse prohibitum, sed tantum commendari ut simplex, commune, & moderatum alimentum sit, & vniuersaliter necessitatibus accommodatum, ut pater ex reg. 19. & 20. ex fusoribus: vnde etiam nulla certa ieiunia præcipit, sed ferè hoc totum Antistitius

arbitrio relinquit. De choro etiam vel cantū non inuenio ab eo esse factam mentionem, vel horarum distributionem, sed tantum orationem tum mentalem, tum etiam vocalem sēpius ab ipso esse commendatam simul cum diuinis laudibus & praesentia Dei, ut patet ex cap. 2. & 3. const. & ex regula 5. 27. & aliis tam ex fusoribus, quām ex brevioribus, præsertim 218. & 306. Denique idem dicendum est de aliis austerioribus corporis seu actionibus poenitentia: quanvis enim fatus eam commendat & exaggerat, non tamē ad particularia prescribenda descendit. Simili etiam modo loquitur de corporali labore seu exercitatione: specialiter vero prohibet monachos, ne clericatum appetant, inc. 10. const. & supponere videatur monachos à sc̄i institutis ordinari & ex vi professionis siue non suffice clericos, quanvis ad illum statum ascendere non repugnaret. Atque haec sunt quæ de origine, & modo, ac perfectione illius statutis in particulari dicere possumus: quām vero fuerit utilis Ecclesia Dei, & quot sancti, ac perfecti viri inde manauerint, ex his, quæ ex Chrysostomo, & Cassiano superius attulimus, intelligi potest. Quibus addi possunt quæ de SS. Ephrem, Hesychio, & aliis serè eiusdem temporis leguntur apud Euagrium, Rufinum, & alios: nā post illa tempora nullam ferè lucem de orientis monachis habemus.

C A P V T II.

Que fuit religionis S. Benedicti institutio, & progressus.

DE vita monastica quando primum ceperit in occidente, non omnino certum est: significat autem Ambrosius ab Eusebio Vercelleni. Episcopo Deinuio. monachus in occidente in quid indices ambrosius. primum fuisse monachatum ex oriente in occidente adductum. Indicat tamen non fuisse ab illo institutum aliquam religionem monasticam, de qua nunc loquimur: sed statutum religiosum clericatum adiunxit. Sic enim ait serm. 15. qui est de laudibus eius, Ut ceterataceam, illud quam admirabile est; quod in hac sancta Ecclesia eostem monachos instituit esse, quos clericos, atque isdem penitentibus sacerdotibus offici consenserunt, quibus & singulari coelestia conferuntur, ut esset in istis viris contemptus rerum, & accuratio Letitia um, ut si videret monasterii letulos, infar orientalis propositi iudicares: si devotiones clerici perspiceres, angelici ordinis obseruatione gauderes. Et lib. 5. epistol. 25. Quid si in aliis Ecclesiis (inquit) tanta suspectis ordinandi sacerdotiis consideratur, quanta cura experitur in Vercelleni Ecclesia, ubi duo parter videnter exigit ab Episcopo monasterii continentia, & disciplina Ecclesia. Hac enī primus in occidente partibus diversa inter se Eusebius sancta memoria coniunxit, ut & in cunctis paustis instituta monachorum teneret, & Ecclesiam regret itinēs sobriatate.

Quæ verba, ut dixi, intelligi possunt, quia & ipse met Eusebius in persona sua austoritatem monachorum obseruare corpit, & clericos suos iuxta eam instituerat. Et forte nō denou adiunxit religiosum statutum clericatum: ostendimus enim ab initio Ecclesie ab Apostolis, & eius discipulis fuisse obseruatū: & verisimile est etiam in partibus occidentis, & maxime in Ecclesia Romana eum morem fuisse ante introductionem, ut ex epist. 5. Clementis, & ex aliis colliguntur. Austoritatem ergo monachalem illi statui adiungere potuit: vel certè propriā monachorum monasteria instituit, ex quibus postea clericos crearet: & ideo dicitur monachatum clericatum cōiunctissimum. Nam de D. Martino ferè illi æquali refert Sulpitius, dialogo 1. cap. 7. factum Episcopum extra ciuitatem duobus ferè millibus monasterium sibi statuisse. Quod sic describit, Iste ex lignis contrectam cellulara

cellulum habebat, multique ex fratribus in eundem modum
plaque fax supericti monte canato, receptaculo sibi ficeran.
Disputat vero ocdititia erant, quae exemplum beatissimorum
magistrorum exhibebant: nemo ibi quamquam proprium habebat,
omnis in medium confrerantur, non emere, aut vendere (verplerq; emora huius moris est) cuiquam licet. Ars
ibi excepit scriptoribus nulla habebatur, cui tamnoperi miseror
atque deputabatur: maiores orationes recitabant, & subdit
inferius, plusve exposita Ep scopus vidimus: que enim
esse curias, aut Ecclesia, que non sibi de monasterio M. si ne
cupret sucesserent. Videtur ergo illud fuisse proprium
monachorum institutum in fine quidem contemplationis, & in modo habitationis, & vita austera
orientalibus simile: in genere autem actionum, &
laboro manuum aliquantulum diuersum. Cuius
ratio fortasse fuit, quia ad creandos inde clericos &
Episcopatos à Martino ordinabantur. Sed & ante Epi-
scopatum legimus Martinum Mediolani mona-
sterium monachorum erexit, apud Sulpetium fu-
præ cap. 4. & cap. 5. refert condidisse aliud iuxta op-
pidum: quod non explicat quale fuerit, videtur au-
tem loqui de ciuitate Pictavensi, vbi Hilarius Epi-
scopus erat, quem ipse prosequetus fuerat Augu-
stinus etiam 8.lib. Confessionum ca. 6. refert suo tem-
pore fuisse monasterium M. diol. ni plenum boni fratribus
extra urbem mania sub Ambroso curatore. Et lib. i. de morib
Ecclesie, cap. 31. loquens de multitudine mona-
chorum, tam in vita solitaria, quam in coenobita
degenientium, dicit, per totum orbem in dies magis
magisque diffundi, & in oriente maximè, atque
Ægypto significans iam tum fuisse in occidente dif-
fusum, quoniam fortasse non æqualiter. Et cap. 33.
Vid: (inquit) diversiorum sanctiorum Mediolani, non paucorum
hominum, quibus vnu Presbyter præterat, vir optimus,
& doctissimus. & addit, Plura etiam Romagonorum, &c.
Quod autem illa Romana monasteria non multo
ante incepissent, sed tempore Athanasij, & occasio-
ne aduentus eius in Vrbem, ex Hieronymo colligite
epist. 16.ad Principiam, dicente, Nulla eo tempore
nobis in marum noverat Roma propositum monachorum,
neque audiret proper rei nouitatem in ignominiosum, ut
iunc putabatur, & vel in populus nomen assumeret. Hoc ab
Alexandrinus prius faceret, Papae athanasio, & postea
Petro, qui per executionem Ariane hereticos declinantes, qua-
si ad tutissimam communionem sue portum Romanum con-
gerant, vitam B. adhuc tunc viventium monasteriorum
que in Thebae, Palomis, & virginum, ac viduarum didic-
ti disciplinam.

III. Vnde constat, eodem ferè tempore, quo in oriēte per Antonium monachorum vita in ordinem redigi coepit, in Occidente per Athanasium inducātum esse, & ab urbe tāquam à capite facilè ad alias occidentis regiones dimanasse: quantum non defuerint heretici, qui monachorum nomen statim insectari cœperint, vt Augustinus commemorat in Psalmum 132. Postea verò ipfem Augustinus monachatum in Africam inuxit, de quo diceimus cap. 8. commodiūs, tractando de eremitis mēdicantibus. De illa ergo oratione usque ad D. Benedictū nihil certius, vel specialius de monachalibus religionibus, seu institutis in occidente dicere possumus.

IV. Post hæc verò tempora D. Benedictus anno Domini 500. vel circiter, sub religionem sub propria regula institutus, prius enim ipse sancte conuersationis habitum, ut Gregorius ait, id est, monachalem, à Romano monacho accepit, qui Romanus sub Theodati Patris regula degabat, referente eodem Gregorio lib. 2. Dialog. cap. i. Benedictus autem non videtur in eo monasterio, vel sub ea regula aliquando vixisse: quia neque à Theodato receptus est, neque illi fuit cognitus, sed statim in Sublacum secessit, ubi in spelunca diu delituit, solo Romano sciente, & cibum occulte ministrante. Post paucos

verò annos congregare discipulos coepit, & in monte Cassinate principale sūi ordinis cenobium fundauit, & plura monasteria in Italia construxit, propriamque regulam edidit, qua inter approbatas ab Ecclesia refertur in c. *pern cufum*. 17. quæst. 2. Et eam laudat Gregorius Papa lib. 2. Dialogorum in fine, & à monumentis eiusdem ordinis refertur specialis approbatio eiusdem Gregorij Papæ, & alia Zacharia I. & quando illa decessit, generali traditione, & acceptatione tot Pontificum, & totius Ecclesiæ factis approbata esset.

Constat igitur in primis religionem à Benedicto institutam; proprie & perfecte monachalem esse, nam finis illius solum est propria perfectio ad diuinam contemplationem, & laudem ordinata, & comparanda per media vita monastica propria, vix discursu eiusdem regula constat. In qua illa, que pertinent ad diuinum & canonicum officium, & Psalmodianum, expressius & distinctius tradita inueniuntur, quam in aliis regulis religionum ab Ecclesia approbat: simul tamen in eadem regula artificia, seu opera & labores monachorum commendantur, nam in ea supponitur, statum illum non fuisse per se institutum ad clericorum ministeria, sed ad vitam purè monasticam, prout ante Benedictum in vsu erat. Quocirca quantum ad finem & substantiam religionis spectat, non videatur fuisse diuersum Benedicti institutum ab antiquis intrinsecis monachorum, quamvis fortassis in habitu fuerit diversum, & ad certam regulam redactum. Antea enim non videntur monasteria omnia, præterim in Occidente, aliquam vnam regulam obseruasse, sed vnumquodque vel iuxta receptas confutuidines, vel iuxta Abbatiss., & Episcopi arbitrium gubernabatur. Post Benedictum verò monasteria omnia vel ab ipso viuente edificata (qua multa fuerunt, vix Gregorio colliguntur lib. 2. Dialog. nam prius quam Sublacum relinqueret, duodecim monasteria instruxit, & postea Caisinensis monasterium fundavit) vel ab ipsis discipulis Mauro, Placido, & aliis, in Sicilia, Gallia, & aliis prouinciis erecta eandem regulam, & religionis unitatem seruauit.

Hic verò interrogare poterit aliquis, an post be-
nedicti institutionem non solum monasteria omnia,
qua ab ipso duxerunt originem, sed etiam reli-
qua omnia monachorum domicilia, qua ab aliis
monachorum parentibus velante Benedictum, vel
eodem tempore in occidente, & praesertim in Italia
edificata erat, Benedicti institutionem suscepimus, Civitatis
et ad eius regulam fese accommodauerint. Quid ta-
enim & alia monasteria, & alij fundatores eorum
tunc fuerint, præter ea quae in principio capitis di-
ximus, conflat ex Gregorio lib. i. Dialogorum: nam
in c. 1. refert, Honoratum virtutum sanctissimum in
Samnij partibus, in loco, quo Fundis dicitur, mona-
sterium confixus, & ferme ducentorum mona-
chorum patre excituisse, de quo etiam Honorato re-
fert nullius fuisse discipulum, sed a Spiritu sancto
edoctum. Et c. 2. commemorat Libertinum eiusdem
Honorati discipulum tempore Totilæ Regis Go-
thorum, eiusdem Fundensis monasterij prepositū,
vnde colligitur Honoratus vel aqualem Benedicto,
vel paulo ante tempora Benedicti fuisse, nam exhib.
c. 2. 1. Dialogorum confat, Benedictum tempore
Totilæ vixisse, eique mortem prædixisse. Simile est
quod de S. EQUITIO refert idem Gregorius die lib.
1. c. 4. multorum monasteriorum patrē in proxim-
itate Valeria excitisse: quem tamen vel sequalem, vel
seniorem Benedicto fuisse, ex fine eiusdem capitii
constat, ubi de eius vita inquit, *Hanc Albitum Regiam*
ponuerunt. Et inferius ait, *ad huc superiunt multi, qui for-*
provinciam Valeria vexare cooperunt, Equitum
iam defunctum fuisse.

Cap. II. Quae fuerit religionis S. Benedicti institutio, & progressus.

VII. Hoc igitur posito, inquirimus, an post Benedicti institutionem manerit inter monachos veluti religionum distinctio, vel omnes cooperunt sub Benedicti regula militare. In quo in antiquis historiis nihil certum inuenio: tamen quid Anton. in 2. p. Historiali tit. 15. c. 14. sic scriptum reperio: *post Benedictum omnes monachi occidentia militari sub regula B. Benedicti, & ipsum habent in patrem, exceptu Carthaginiensib. Similia ferè habet in 3. p. Theologali tit. 16. c. 1. §. 7. Vnde verisimile mihi fit, vel statim, vel paulò post institutam & diuulgatam regulam Benedicti, omnes occidentis monachos ad illam se conformasse, quia nullum aliud initium inuenitur huius conformitatis; ergo sicut de antiquitate traditionum, quarum principium ignoratur, argumentari solemus, reuocandas esse vique ad initium Ecclesia: ita hic cum proportione colligimus, vniuersalem tunc ritum monachorum statim ab initio religionis S. Benedicti incepisse. Quod etiam possumus alii cōiecturis confirmare. Prima, quia monachi antea non videntur habuisse certam aliquam regulam in Europa (vt omittam regulam Basilij in oriente, & Augustini in Africa) nec ferd vnitatem religionis inter diuersa monasteria, sed unumquodque iuxta suas consuetudines, & propria statuta, vel fortè iuxta prudentiā sui Abbatis gubernabantur. Benedictus autem & propriam regulam instituit, & varia monasteria in Italia, & extra illam per se, & per suos discipulos Placidum, & Maurum sub viuis religionis concordia fundavit ergo facile fieri potuit, vt alia monasteria eandem regulam reciperent, cum nullam haberent. Secundum indicum est, quia omnia iura, que post illa, & prope illa tempora, qualia fuerunt circa etatē D. Gregorij, de solis monachis S. Benedicti, vel qui ab eo duxerunt originem, loquuntur. Tertiū (quod præcipue me mouet) inuenio antiquā approbationem D. Gregorij dicentes, se conformasse regulam S. Benedicti in sancto Concilio. & subdit, *Ei obseruari præcipi ab omnibus qui seculu renunciare, & ad Deum conuicti voluerint, in omnibus regimur sed prouincia Ecclesia Latina.* Quartū nullum vestigium alterius monachatus in Europa inchoati (vt Augustinianā, & Carmelitanā familiā nunc omittam) ad nos peruenit, præter religionem S. Benedicti, vel alterius quæ ab illa originem ducat, aut certè propriam & notam aliam originem multa post tempore habuerit, vt de Carthusianis infra cap. 4. dicemus: ergo verisimile fit, omnia alia cōnobia monachorum, quæ per Italiā, & alias Europæ partes erant ante Benedictum, eius regulam, & professionem assumptam, nam si postea durarent, in ea professione inuenirentur. Quod si sub regula Augustini aliqui permanerūt, vel erant Canonici regulares, vel potius sub nomine eremitarum, quām monachorum viuebant, & magis in Africa, quām in Europe multo tempore durarunt: Sicut Carmelitarum ordo si tūc iam sub monachali professione exstabat, in oriente potius, quam in occidente vigebat, vt postea videbimus in c. 10.*

VIII. Atque hinc possumus obiter expedire dubium quod circa receptam opinionem & historiam de monachatu S. Gregorij, eruditè excitatuit Cesar Baronius in tom. 7. anno 53. circa finem. Communis enim opinio fert, Gregorium Magnum ordinis S. Benedicti professorem fuisse. Hoc autē difficile creditu videtur, quia Gregorius post functionem Vrbane prefecturæ, & post edificata sex monasteria in Sicilia, monasterium quoddam S. Andreae Romæ fundauit, & in eo monasticum habitum assumpit: non videtur autem constituisse illud monasterium sub instituto S. Benedicti: ergo neque ipse illa professus est. Maior ex historiis, & vita Gregorij, & ex eodem Gregorio lib. 1. epist. 1. & in præfatione Moralium, & ex aliis locis vt certa supponitur. Minor Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

videtur colligi ex eodem Gregorio lib. 1. Dialog. cap. 4. iuncto cap. 20. lib. 4. vbi sic inquit, *Vita venerabilis Valentinus, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nescio, meoque monasterio prefuit, prius in Valeria prouincia suum monasterium rexistit.* Ex quibus verbis intelligimus, Gregorium hunc Valentimum vocasse, eique monasterium suum & seipsum subiecisse: ergo quam regulam & religionem Valentinus profitebatur, eandem Gregorius professus est. At Valentinus non videtur fusile discipulus S. Benedicti, sed S. Equitij, de quo suprà ex eodem Gregorio commemorauimus fusile institutorem monasteriorū in prouincia Valeria, vel antiquiore Benedicto, vel certè non iuniorem, neque ab eius institutione descendenter: ergo nec Gregorius fuit instituti Benedicti professor. Neque enim primum institutum mutauit, imò neque alium Abbatem vñquam habuisse creditur, preter illum primum in cuius manus professus est: nam vix biennium in monachū expleurat, cum Diaconus Cardinalis factus est. Porrò Valentimum non Benedicti, sed Equitij professorem fusile, patet in primis ex illis verbis, prius in Valeria prouincia suum monasterium rexistit. Dicit autem Gregorius in priori loco de eodem Equitio, *In Valeria prouincia patribus magna admiratione habebatur.* & infra, *Qui nimurum Equitius pro sua magni udine sanctitatem multorum in eadem prouincia monasteriorum pater extitit.* Et infra circa finem cap. Silere (inquit) vñ debeo quod de hoc viro (id est, de Equitio) *Abbate quondam meo reverendissimo Valentino narrantes agnoscit, &c.* Vnde satis constat eundem esse Valentimum vel Valentum Abbatem suum, de quo vtrobique loquitur, eumque fusile ex illis monachis, qui in Valeria instituebantur, & fusile discipulum Equitij, cuius iam defuncti miracula Gregorio narrabat, & successorem eius in aliquo ex illis monasteriis Valeriae quorum pater Equitius fuerat. Potestque hac dubitatio conjecturis confirmari, quia D. Gregorius, quamvis toto lib. 2. Dialog. & saepe alias de Benedicto sermonem habeat, nunquam indicat se fusile sive religionis alumnū, neque patrem suum illum vocat, sicut de Valentino loquitur. Similiter agens de doctrina eius lib. 2. Dialog. c. 36. solum dicit, *Doctrina quoque verbo non modicriter fusit: nam scriptis monachorum regulam, discretione precipiat, sermone luculentiam.* quod verò illam ipse professus fuit, non indicat. Imò etiam in approbatione superius citata solum dicit, se legisse regulam illā, laudasse, & confirmasse, non verò feruasse, aut professum esse.

Nihilominus tamen iuxta superiori resolutiōnum num. 7. positam facile explicare possumus cōmūnem seu receptam opinionem. Fato enim ex historiis Ecclesiasticis non satis colligi Gregorium fuisse S. Benedicti monachum, nec Ioannem Diaconum in vita eius & nec Gregorium Turonensem lib. 10. de Historia Francorum, c. 1. nec Platinam aliud affirmare; quam Gregorium adificasse monasterium, & in eo monachum fuisse. Verisimile etiam est Abbatem, quem primum præfecit suo monasterio, fusile ex prouincia Valeria: quia ex discursu facta valde probabilitate colligitur illum primum Abbatem fuisse Valentum. Vnde etiam verisimile est illum Valentum ab Equitio, & non à Benedicto institutione habuisse. Multa verò alia, ex quibus hac conjectura pendet, incerta remanent. Primum quām regulam seruaret Valentinus in suo monasterio Valeria: Fieri enim potuit, vt licet Equitij discipulus fuisse, & ei in monasterio successisset, crescente fama Benedicti, (qui fine dubio fuit vel aequalis, vel fere eiusdem temporis cum Equitio) illiusque regula diuulgata, eam in suo monasterio receperit, iuxta conjecturam superius factam. Deinde incertum est, an Gregorius aduocauerit

Eē primos

IX.

primos monachos ex prouincia Valeria, vel ex domiciliis S. Benedicti. hoc enim posterius fit verisimile tum ex propinquitate locorum; tum ex maiori notitia, & conuersatione quæ esse poterat cū monachis illius religionis. Nec huic obstat, quod Prælatus ex remota prouincia Valeria adductus fuerit, quia fieri potuit vt sanctitate, & munere regendi fuisset ceteris illiſtori, & per notitiam & famam cognitus. nam alibi legimus apud eundem Gregorium Pontificem, aliquando præcepisse homini seculari Probo, vt sui monasterij Abbas fieret li. 9. epist. ep. 12. Tertiò est incertum, sub qua regulâ voluerit Gregorius à principio fundacionis sui monasterij, eius monachos vivere: estq; verisimile ipsum Benedicti regulam elegisse, quia semper maximè approbavit, & laudauit illam, vt cōstat ex citata bullâ, & citato loco Dialogorum. Quod si quis dicat, Gregorium non approbassem illam regulam, nec præcepisse ut ab omnibus monachis Ecclesiæ Latina recipere, nisi postquam fuit Summus Pontifex. Respondeamus hoc esse verum de approbatione authentica, tamen cum Gregorius ante monachatum suum vir effet & doctus, & prudentissimus, ignorare non potuit regulam D. Benedicti, quæ illo iam tempore erat celeberrima, præseruit in Italâ partib. Item q; cum magno confilio & desiderio perfectionis rā de suo monasterio ergendo, quam de sua conuersione deliberaret, vt ex ipso ficeret Gregorius constat in prefatione Moralium, per se fit statim credibile regula Benedicti pro se, & pro suo monasterio elegisse. Hoc ergo modo nihil repugnat Valentinum Abbatem S. Gregorij fusse discipulū & successorem S. EQUITIJ, & nihilominus Gregorium fusse in professione & regula discipulū S. Benedicti. Cuius etiam magnū argumentum est, quod multa decreta sunt ab ipso edita in fauorem monachorum, quæ habentur 16. q. 1. & sequentib. præserunt 18. q. 2. quanquam in eis nulla sit specifica mentio religionis S. Benedicti.

X.
Quomodo
verificetur
ut uires in-
signis fusse
monachos
Benedictinos
in hoc fundari existimo, quod omnia, que in historiis referuntur de sanctitate, dignitate, aut qualibet alia singulari excellentia alicuius monachi, qui post Benedictum vixit in occidente usque ad ea tēpora, in quibus constat religiones monachorum fusse multiplicatas: omnia (inquam) attribuuntur religioni S. Benedicti, etiam si historiographi nō semper in speciali referant illam religionem, sed monachū. Quod merito fit iuxta coniecturam à nobis factam, & fortasse fine illa difficile erit illa omnia fundare, aut vera inuenire. Imò, quia, vt statim dicemus, Cisterciensium religio, & alia Benedictum habent parentem, ideo illustres personæ illarum religionum solent etiam Benedictinæ attribui. Et hinc oritur varietas, nam in interdum legimus fusse 18. Pontifices Benedictini ordinis, interdum 24. & alia similes: quæ in concordiam rediguntur dicta animaduersione. Nā interdum est fermo de religione S. Benedicti præcisè, vt à suis filiab. distinguatur, interdum ut illas complectitur. In hoc vero fortasse per incooperationem excelsus Trithemius, quid sua religioni attribuit Episcopos, Abbates, vel sanctos aliquos, aut Benedicti antiquiores, aut non ad occidentales, sed ad orientales monachos pertinētes, vt notauit Baron. 6. to. anno Domini 49. sub finem.

XI.
Iura qua
contingentia
liquam ob-

Tertiò ex dicto principio in nullo 7. ortum est, vt decreta antiqua, quæ de monachis aliquas leges statuant, præcipue ad Benedictinos monachos dirigantur, vt patet ex c. cum ad monasterium, & c. in singu-

la, & c. ea qua de statu monach. & Clem. Ne*in agn*
cod. tit. quæ de monachis nigris speciale mentio *præcepti*
nem faciunt, quæ appellatio solis Benedictinis *monachis* *con-*
uenit. Circa quæ iura due morales questiones o*ne* *en*
riuntur. Prima est, an illa omnia, quæ in illis iuribus *re* *en*
specialiter statuantur, obligent in conscientia, & ad malum *re* *en*
peccati mortale pro materia qualitate. Quod du*h* *en*
municandis singulis mēsibus tractauit in 4. t. 3. p. dif. *re*
36. sect. 5. & in summa dixi non addere maiorē obli-
gationem, quæ regula ipsa religiosa, iuxta suam *re* *en*
institutionem afferat: qui verba canonum nō plus *re* *en*
indicant. Quod idem consequenter cense esse di-
cendum de præcepto abstinenti à carnis, feruadi
silentium, & aliis similibus, quæ se erant à mona-
chis obseruanda ratione regule, & in quibus nec
gravior pena, nec aliquid specialius in iure addi-
tur, quo major obligatio significetur. Quod in par-
ticulari de prohibitione abstinenti à carnis docuit Sylvest. ver. R. ligo. 7. q. 14. & sumitur ex doctrina D. Thomas 2. 2. q. 185. a. 8. & 186. art. 9. & quodlib.
1. art. 20. cum tamen transgressorii huius præcepi
grauis imponatur pena in c. carnis. de confer. d. s.
Sex mensium spatio (dicitur) etre fons, & penitentia ob-
sacribit. Explicat autem D. Thomas, illud intellegendū esse, quando contra expressum præceptū Su-
perioris cum inobedientia, vel contemptu mona-
chus carnes comedat. Itaque quando statuta regula
in decreto aliquo iuris quali renovata imminuitur,
si non addatur noua censura, graue peccatum sup-
ponens, vel aliquod aliud signum seu verbum nouā
obligationem indicans, non videatur deno addi,
sed solum instaurari, & ad suum pristinum statum
restitui, quia fortasse per non vnum, vel per absum
prætermissa erant. Aliquando vero imponuntur
monachis in iure speciali præcepta ubi graui obli-
gatione, quæ iuxta generales regulas de legibus di-
gnosticata est: & de illis nonnulla articulus tracta-
precéd. agendo de habitu, & de clausura, & de regu-
la religiorum, præteralia, quæ diximus alibi tra-
stantio de censuris.

Secundum dubium est, an ea, quæ statuantur in
iure de monachis S. Benedicti, ad ceteros mona-
chos extendenda sint. Quod in specie tractari solitum
de præcepto confitendi singulis mensibus, recipien-
tibus de Euchariastia prima Dominica mensis. Quidam
enim existimant huiusmodi leges extendendas esse
propter similitudinem rationis, quod sentit Glosa
in dict. Clement. quam Abbas ibi, & alii sequuntur.
Oppositum vero docuit Stephanus, quem Glosa
refert: & in materia de excommunicatione idem
ego censui, quoad censuras latas in dict. Clem. Ni
agro. Vnde duobus modis potest dici lex aliqua Ec-
clesiastica lata pro solis monachis S. Benedicti. Pri-
mo, quia verba legis expresse & in particulari ad monachos illius religionis limitantur, vt in dicta Clement. Et tunc censeo legem ex vi dispositionis
sua non obligare alios monachos: quia non exten-
ditur ultra verba sua. Dico autem, ex vi dispositio-
ni sua: nam aliunde ex parte materia poterit extendi
vt si ex lege ipsa constet non confideral se velu
specificam differentiam illius religionis, sed gene-
rale rationem, & necessitatem monachalis statutus;
tunc enim materiale esse videatur quod tales
monachos proprio nomine appellent. Alio vero mo-
do potest dici lex lata pro solis monachis S. Ben-
dicti, quia eo tēpore lata est, quo non erat alia religio
monachorum, vel in quo omnia illorum mona-
steria sub regula S. Benedicti militabant, quamvis
verba canonis indifferenta sint, solumque de mo-
nachis mentionem faciant. Et tunc ex vi dispositio-
nis legis obligatio extenditur ad omnes mona-
chos, etiam si postea aliqui exorti sint: quia haec est
natura perpetua legis, vt ad omnes extenderetur, qui
polita

postea nascentur, si sub verbis & tenore legis comprehenduntur, ut suprā etiam diximus de legibus, que de religiosis sub hac voce, vel sub nomine regularium aliquid statuant. Nihilominus verò tunc è conuerso considerandum est, an ex materia, vel ex actis circumstatiis intelligatur dispositio legis magis esse restricta, vt si funderetur in speciali regula, vel professione S. Benedicti, aut quid simile: tunc enim indifferentia vocis, monachi, ex circumstantiis determinanda est. Et hac sufficit attigitur in particuliari de hac religione, pro ratione instituti à nobis propositi.

C A P V T . III.

Quare religiones monachorum ex Benedictina ortae sint, & an sint ab illa distincta?

Post institutionem religionis S. Benedicti multo tempore sine noua institutione monastici ordinis, & consequenter, vt credimus, totus occidentalis monachismus Benedictini ordinis erat. Postea verò post annum Domini 900. quia fortasse obseruantia illius religionis relaxata fuerat, occasione reformandi illam cœpit illa religio multiplicari, vel alias ex se producere.

I. Quarum prima esse censetur ordo Cluniacensium, quæ circa annum Domini 913. cœpisse dicitur, institutore Odone Cluniaciensi Abate, quamvis a ihi hoc tribuant Bernoni, vt primo Abbatii, & fundatori illius monasterij, iuxta Sigibertum in Chro-nico. Et alij præterea addunt opera Eutychij, seu Eutychij eiusdem monasterij monachi valde religiosi, & in Parrum regulis & institutionibus valde erudi-ti, ex quibus (vt Antoninus refert) diuersas consuetudines sumptuosa & vno volumine colligauit: & ideo fuisse dicitur institutor consuetudinum, que in monasteriis seruabantur; & specialiter de illo monasterio à Bernone construō ait Antoninus, In coferuantiis instituta Patri Eutychi, 2. p. Historiali tit. 15. c. 16. vbi propterea Scholia festa adiungit, Odonē fuisse potius propagatorem Cluniacensium ordinis, quam institutorem: sicut de Bernardo dici solet circa ordinem Cisterciensem, vt infra num. 3. notabimur. Idem tamen Bernardus in Apologia ad Hugonem Abbatem, enumerans primos parentes, de quibus Cluniacenses gloriantur, primo loco ponit Odonem, nulla facta mentione Bernonis; neque Eutychij. Quocirca existimo, Bernonem quidem fundasse Cluniace illud speciale monasterium sub regula & ordinaria institutione S. Benedicti: discursu vero temporis opera & confilio Eutychij addidisse obseruantias aliquas, & reformationem, que suo tempore duravit sub eadem religione S. Benedicti. Postea verò Odo, qui immediate succedit in Abbatia Bernoni, reformationem ampliavit, & tantam mutationem fecit, vt distincta religio inchoata fuerit, vt communiter ab authoribus iudicatur.

Quæ autem fuerit hæc distinctione, & in quibus rebus, non satis inuenio ab authoribus, vel historicis explicatum. Nam in primis non fuit in fine proprio talis instituti: nam semper retentus fuit purus monachatus, & vita contemplativa. Deinde non fuit mutatione in regula, neque in substantiali professione novitorum: nam Benedicti regula integra retenta est, idemque modus profundi conuersationem monorum secundum illam. In habitu dicūt quidam fusse factam mutationem quoad figuram, & colorem. Sed quoad colorem Antonius dicit tit. 15. c. 22. n. 2. refert Cluniacenses semper retinuisse nigrum habitum, & de eis intelligit iura, quæ de monachis nigris loquuntur, & eosdem ait fusse reformatos anno 1400. per Eugenium III. in congregacione, quæ Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

dicitur S. Iustina, quia initium habuit in Abbatia S. Iustinae Paduae, & postea per plura monasteria propagata est. Illa autem congregatio nunc eadem religio esse videtur cum ordine S. Benedicti, & nonnulla monasteria Hispaniae, quæ Cluniacensis ordinis fuissent dicuntur, præsertim S. Facundi, & sancti Vincentii Salmanticae, eiudem ordinis nunc sunt cum aliis S. Benedicti. Non videntur ergo à principio habuisse distinctionem in colore habitus; in figura verò fortasse fuit aliqua, & nonnulla etiam in constitutionibus, & obseruantiarum, propter quæ ut religio distincta, vel saltem vt familia, diuersa à religione S. Benedicti habita est: ad eum modum quo sunt in religione Minorum variae familiae, cum non modica distinctione in figura, & asperitate habitus, & aliarum obseruantiarum, & tamen non censentur plures religiones, sed una, in diuersis membris suis magis vel minus reformatæ.

III. Secunda religio, non quidem tempore, sed amplitudine, & dignitate, quæ ex D. Benedicto ortum habuit, fuit Cisterciensis. Cuius institutor vulgo censetur S. Bernardus, quia inter religiosos omnes illius familiae fuisse illustris, & eam maximè propagauit, & auxit nam dum viueret, centum sexaginta monasteria sua reformationis in variis Europæ regionibus fundasse dicitur. Re tamen vera 15. annis antequam Bernardus esset monachus, Cisterciensium reformatio incepit, vt constat ex historiis apud Vincentium lib. 25. cap. 6. 4. Antonin. 2. p. tit. 15. cap. 8. Sigibertum in Chronico anno 1028. quo anno religio illa inchoata est sub Roberto primo Abbatore Cisterciensi, vt in vita eius refert Surius tom. 2. die 29. Aprilis. Duxit autem originem à cœnobio Molisnensi, quod in prouincia Burgundia in Episcopatu Lingonieni situm erat. Cœnobium autem illud Molisnense Benedictini ordinis erat: an verò in eo seruaretur professio communis, & antiquo more, vel iuxta novam Cluniacensem institutionem, in historiis explicatum non reperio, illud tamen prius videtur probabilius. Nam Bernardus licet Cluniacensium mentionem faciat, nunquam ab eis originem vel aliquid habere recognoscit, vt patet ex Apologia ad Guillelmum Abbatem, & epist. 1. ad Robertum nepotem, vbi S. Benedictum suum, & Cluniacensium legislatorem appellat, siueque institutum longè arctius esse ostendit. Cœnobium itaque Molisnense professionis erat S. Benedicti, obseruantia tamē religiosa in eo fuerat relaxata. Quatuor autem monachi illius, Stephanus, Albericus, & alij duo maiorem perfectionem, & rigorem defiderantes, solitudinem petierunt, ac tandem in sylva Cisterciensium dicta quasi eremiticam vitam inchoarunt: postea vero eos sequutus est Robertus Molisnensis Abbas cum aliis viginti duobus, qui primum cœnobium Cisterciense sub eodem Roberto primo Abbatore incoluerunt. Post paulum vero temporis redeunte Roberto iussu Pontificis ad Abbatiam Molisnensis cœnobij, ei successit Albericus, qui intra biennium defuncto, successit Stephanus, qui constitutions illius ordinis in formam redigit, & consummavit: ideoque fundator illius ordinis appellari etiam solet. Ille vero recepit Bernardum, qui maximè ordinem nobilitauit, & ideo non men eius tandem retinuit.

IV. Habet ergo hic ordo, quoad institutum, regulam eandem, & eundem fine in cum ordine S. Benedicti: maiorem tamen ab illo distinctionem quam ordo Cluniacensis à principio habuisse, & nunc etiam habere videtur. Nam quoad habitum, magnam distinctionem habet in colore albo, vt constat, & in figura nonnulli differunt, quamvis modicum. Et præterea differt in multis constitutionibus, & specialiter ab Ecclesia approbatus est, & multis priuilegiis ornatus: & ita ut religio distincta inter monachales

numeratus, & in iure interdum fit specialis mentio illius & satis honorifica, ut patet in cap. mon. de regularib. vbi prohibetur transitus à Cisterciens ordine ad alios, vbi Glossa rationem reddit, quia nullus ordo arctior tunc inueniebatur. De qua re in superioribus dictum est tract. prae. lib. 3. & in c. lxxx. eod. tit. approbat transitus ad Cisterciensem ordinem tanquam ad arctiorem. Et in c. in fugulis. de statu monach. supponit, morem celebrandi Capitula antiquorem esse in ordine Cisterciensi, quā in ordine S. Benedicti. Et ideo statuitur, ut similia Capitula in ordine S. Benedicti hant, & vt pro illo primordiis duo Abbates Cistercienses in Capitulo eum aliis Abbatibus Benedicti praefererent. Quod satis demonstrat quāta authoritas & estimationis hic ordo fuerit tempore Innocentij III. Quanquam ante Innocentium Alexander III. in c. recolentes. de statu monach. cōqueratur, quod à prima perfectione non nihil defecisset. Dolentes (inquit) dicimus quod eis non ab omnibus, neque in omnibus, à plerisque eam, & in pluribus ab illa, plura institutione diuina declinatum in tantum, ut aliquis ex vobis prima institutione oblati, contra ordinis vestrigulam, villam Ecclesias, & altari possint, fiducias, & horum benignus suscipiunt, & suflitare, ut, & tributaras sententia, &c.

V.
Quale fuit, aut num
sit Cister
cianum
professio.

Ex quibus verbis & ex historiis supra citatis intelligi potest, religionē hanc à principio fuisse fundatam in speciali professione paupertatis: nam etiam mendicasse referuntur tempore Stephani Abbatis. Re tamen vera nunquam sunt profesi mendicatorem, aut paupertatem in communī, sed solū ex regula statuerant, & inre ab aliquibus modis seu generibus immobiliis bonorum, vel Ecclesiasticorum redditum, quibus posse vel temporalibus curis distrahi, vel ministeris à sua professione alienis occupari. Vnde Vincentius, & Antoninus referunt fecisse declarationem seu constitutionem auctoritate Apołolica conformatam, abdicandi Ecclesias alaria, olationes, & decimas, & regulas alorum hominum, & farnos, & molendinae Villas, & ruris. Tantum ergo huiusmodi bonorum genera abdicarunt, imo inferius reddendo rationem ob quā à decimaru perceptione abstinebant dicitur, decimas a sanctis Patribus in quatuor partes esse distributas, vnam Episcopo, aliam clero, tertiam pauperibus, quartam fabrice, & ideo usurpare decimas detrectabant, quia in nulo illorum membrorum comprehendendi monachum existimabant: quia monachus (dicitur ibi) terras suas possidet, vnde & per se, & per pecora sua laborando vivat. Nominis autem monachī ibi monasterium intelligo: singuli enim monachi per se nihil possidere poterant: monasterium autē habere poterat possessiones, & pecora, atque adeo bona immobilia, & se mouentia, ex quibus monachi alerentur. Igitur maiorem quidem paupertate professus est ordo Cisterciensis in principio, quā reliqui scelatores S. Benedicti, atque etiam Cluniacenses seruarent, non tamen omnino erat incapax possessionum seu immobiliis bonorum. Erideo Alexander III. in dict. capit. de ent. s. cum limitatio dixit, Relictis possessionibus, vel etiam omnibus, quas inservit, & non recipit. In illo vero genere possessionum tam moderationem obseruare viderunt, ut monachi ipsi suis manibus laborarent, & terram colerent: quod dictis verbis satis significatur, & expressis a Bernardo in dict. epist. ibi, Iesu, vigili aspergientium, manumque laborem recitat. & infra, Qualis vero religio est fodere terram sicutum excidere, & ferri & compicare? In his ergo laboribus exercabantur tunc monachii Cistercienses, etiam contemplatiū vitam maximē prosterēt, & illo modo paupertatem simul, humilitatem & austritatem confungebant, etiam si bona & possessiones suo statui accommodata non recularent. Atque in huiusmodi

obseruantis & constitutionibus simul cum extēriori habitu distincta fuit hęc religio ab aliis familiis S. Benedicti. Et ita etiam proprium habuit regimen, proprios Praelatos, & cōgregations seu Capitula, & totius religionis supremum regularem Praelatum. Pro distinctione enim harum religionū seu familiarum maximē oportet aduertere, cū D. Benedictus quasi fedem suam in monte Cassiano collocauerit, quamdui eius religio omnino una & unita permanuit, singula monasteria ita fuisse suis Abbatibus subiecta, ut aliquo modo reliqui Abbes videantur fuisse subordinati Abbatī Cassinensis, quanquam si hoc intelligatur de subordinatione quoad aliquam iurisdictionem, neque in iure, neque in historiis satis expressum inueniatur. Interdū tamen scriptum reperio, Odonum fundatorem Cluniacensem se suamque familiam ab obedientia Cassinensis Abbatis exemisse, ideoque quasi noui ordinem erexisse. Sic ergo Cisterciense monasteriū ab aliis separatum est, & quasi noua suprema abbatia in eo inchoata est, sub qua reliqua monasteria illius ordinis erigebantur, & iuxta suas constitutions, & priuilegia gubernabantur, & que hodie gubernantur, quanquam in hoc magna mutatio in diuersis regnis & prouinciis facta fuerit, quam nūc explicare ad nos non pertinet.

Hinc verò obiter conector, D. Bernardū non solum non fuisse institutorem illius ordinis, verum etiam neque vñquam fuisse supremum Praelatum illius: nonquam enim fuit Cisterciensis Abbas, sed & abbatum Clauallensis, cuius monasterij & fundator, & primus ac perpetuus Abbas, quandovis Cisterciensis fuit: monasterium autem Clauallense à Cisterciensi ortum habuit. Nam illius Abbas Stephanus triennio postquam Bernardum in monachū repperat, illum cum aliis monachis ad fundandum monasterium misit, quod postea Clara vallis vocatum est, eique in Abbatem Clauallensem praefecit, qui semper ibi perseruerat: constat autem Abbatem Clauallensem ex vi sue dignitatis nonquam fuisse a IIis superiorem: nonquam ergo Bernardus viuensalem prælationem in suo ordine habuit. neque enim aliquibi legimus, per speciale electionem aut concessionem ei fuisse aliquando datam. Neque hoc minuit Bernardi auctoritatem, sed augustinus, tantæ enim fuit inter eos estimationis, ut cī ratione iuridictionis viuensalem Praelatus non esset, nihilominus ut communis parentis ab omnibus habitus sit, proper eximiā eius sanctitatem, & religiosam, ac spiritualem doctrinam, & quā vera fuit fundator plurium, ac fere omnium monasteriorum illius ordinis. De quo hac dissimil sufficiat: nam reliqua, quæ scholastica sunt, & propria nostri instituti, non requirunt specialem dicitram, sed applicationem eius, quę generatim dicitur.

Et ob eandem causam nihil ferd dicam de multis aliis religionibus monachalibus regulam S. Benedicti prohtinentibus, & quæ ab illa per nonnullas accidentales mutationes dimanarunt in omnibus enim est idem virū institutum, & earū diversitas in parte ritibus seu constitutionibus consistit, quæ ab vñcū muscumque professoribus scribi debent, si talis professio durat, nonnullæ enim iam extinxerunt, & a lia rara habent monasteria. Itaque in hoc ordine ponimus congregationem Chamaldensem, quæ in Italia paucos quidem habet conuentus, magis tamen religionis, & estimationis, copique anno nongentimo sexagesimo septimo, auctore S. Romualdo, quanvis ipso viuente à reliqua familia S. Benedicti quoad obedientiam & vniōem separata non fuerit, sed solū quoad habitationis modum, & quoad silentium, reuia, & alias aperitores, ob quas tandem auctoritate Alexandri Chamal-

Cap. III. Quae religiones monachorum ex Benedictina orta sunt. & an ab illa. &c.

329

Chamaldulensis approbata est, & separata à reliquo ordine S. Benedicti: quia tanta diuersitas non poterat commodi in eodem corpore, & sub eodem regime conseruari. Nam Chamaldulenses non videntur communis habitatione ad dormiendum, vel ordinari comedendum, sed singuli cellas habent quasi domos separatas, & solum dominicas, ac festis diebus ad diuinam officia conuenient, & duodecies tantum in anno simul cibum sumunt; reliquo autem tempore solitariam vitam, & silentium seruant, & orationi, ac lectio, vel labori manuum dant operam. Itaque Carthusianis simillimi sunt, & colore etiam albo videntur, & a carnibus abstinent, quamvis non tempore morbi, vt Carthusiani.

VIII.

Datio ora
dine Vallis
umbra, a
tum de
suo ex Be
neditino.

Anten. 1. p.
iii 11.17.

tum. 4.

Alius ordo post Chamaldulensem ortus fuit qui Vallis umbra nominatur. Eiusque author fuit S. Ioannes Gualbertus, qui prius fuit monachus Cluniacensis ordinis in contubernio. Ministris postea verò ad Chamaldulensem peruenit, non tamen eorum institutum professus est, quia conobitum vitam potius quam eremiticam affectabat, vt historie referunt, ideoque postquam per aliquot dies Chamaldulensem mores, & vitam est contemplatus, inde discessit, & cum aliquibus focus in loco commendo, Vallis umbra nominato, monasterium S. Benedicti erexit, propriis quibusdam austerioris vita obseruantis & constitutioibus ad perfectionem regulæ custodiam adiunctis. Principè verò in clausura obseruatione religio hac in principio excelluit: habitus verò illius idem ferè est qui S. Benedicti, in colore tamen aliquantulum diuersus, quamvis non sit albus, sed medijs coloris. Atque hunc etiam ordinem approbavit Alexander II. anno 1070. quamvis in hoc annorum numero nonnulla sit in authoribus diuersitas.

Atque eodem ferè tempore post quinque aut sex annos instituta est alia familia eiusdem ordinis & regulae S. Benedicti, opera quorūdam virorum nobilium Mediolanensium, qui dictus est ordo Humiliatorum, & ab Innocentio III. tandem confirmatus est: postea verò à Pio V. omnino fuit sublatus, & ideo de illo plura dicere necesse non est. Sunt etiam qui in hoc ordine ponant ordinem Grandimontensem: sed non inuenio huius rei sufficiens fundatum, vt sequenti cap. dicami. Præterea ordo Cœlestinorum, Guillelmistarum, qui alio nomine Montis Virginis appellatur, & ordo montis Oliueti, ac denique ordo Sylvestrinorum, qui omnes in Italia videntur, & sub distinctis Generalibus seu primariis Abbatibus militant. Benedictini regule sunt, & ferè eiusdem religionis; & sicut de aliis dictum est, solum in aliquibus obseruantis, & aliquantulum in habitu differunt. Circa eorum autem originem & progressum nihil peculiare ad nostrum institutum pertinet occurrit; & ideo legi possunt historie, que de illis fusi tractant.

C A P V T IV.

An ordo Carthusiensis sit perfecta monachorum religio? Deque eius origine & obseruantia.

I. *Ons Car
thusiensis
trinitatis.*
De tribus, vel quatuor aliis monachorum ordinibus possumus hoc loco breuem mentionem facere. Primus est Carthusiensis ordo, qui inter monachales omnes actior reputatur, tum ex infinitu-
*tione, tum ex perseverentia in illa: quia de suo pri-
mo rigore minus remisit. Cecepit autem hic ordo anno Domini 1084. iuxta Sigisbertum in Chronicō,
vbi sic inquit, Bruno natione Theutonicus ex urbe Colonia
literis apparet eruditus, Rhenensis Ecclesiae canonicus, & si ho-*
Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

larum magister, relicto seculo, evenit ī Carthusie fundat, propositumque monastice conseruationis satū arduum institutus. Idem referunt Antoninus 2. p. tit. 15. c. 22. & latè Surius 10. 5. die 6. Octobris, Dionysius Carthusie opusculo de laudibus ordinis Carthusianorum. Apud quos legitur tremendum exemplum, quod Brunum, & factores eius excitauit ad illud vitæ genus afflendum, quod omittit, quia satis vulgatum est. Nō fuit autem hic ordo institutus sub aliquo ex antiquioribus regulis: nec referunt dicti authores quānam statuta, vel constitutiones ab ipso B. Bruno à principio habuerit, sed solum adiicuisse in illa solitudine Carthusie, Ecclesiam, & non procul ab illa cellulas inter se aliquantulum separatas, ne alter alterius quietem & solitudinem perturbaret.

II.

Vnde constat institutum illud ab initio fuisse maxime contemplativum, & proximè accedens ad solitudinem, seu eremiticam vitam, quamvis de conobitica multum semper participauerit. Subiungit autem Surius hæc verba, Atque in iis singulis cellulis vivi fratres degabant, & quemadmodum prius illi Aegyptii monachi silentio, orationi, lectio, cordi puritati, & rerum diuinarum contemplationi vacabant; certe etiam horum operi manuum, præstans scribendis libri incumbentes, cum ut sue inopia corsulerent, tum etiam ut nequam darent occasionem illis, qui quarum occasione, secundum eorum institutum calumniandi, quod nullam Ecclesia Dei nauarem operam, sed sui dunsax rebus studerent. Et inferius subdit, quod liceat precibus; & vite puritate ac innocentia multum possent Ecclesiam Dei iuare, tamen sanctissim patres nostri (inquit) qui Carthusiana vita prima ictus & fundamenta, nibil tales fibi tribuentes libris scribendis etiam operam dare studurunt, & vi suis successores id facerent horatissimi, vi saltem mandibus verbum Dei prædicarent, quando ore non posset missericordia (ait) loquuntur statuta regiam antiquorum. Vnde constat illud institutum quod ad substantiam & finem eius, idem est cum instituto antiquorum monachorum, principaliter quidē contemplativum cum ea mistione aliquius externi laboris vel operis manuum, quæ ad leuandum fastidium, & vitandum otium sufficiat. Nam quod hæc opera externa cedant in spiritualem virilitatem proximorum, accidentarium est ad finem illius instituti: in quo etiam per se non est studium literarum: quando verò contingit aliquem doctum & eruditum prosterri illam religionem, tunc maximè locū habet quod Surius ait, non repugnare, inquit esse consentaneum perfectioni illius instituti, actionem aliquam seu scriptioem proximo utilem efficer eō tempore, quo alias operi manuum vacandum esset: nam quod actio illa fuerit perfectior, & ex maiori charitate, eo erit magis consentanea tali instituto, non tam ex speciali ratione fui, quam ex generali faciendo quod melius est.

Differat autem hæc religio à ceteris institutis monachorum in propriis constitutionibus & obseruantia. Distinguuntque, vt verisimile est, ab ipso S. Bruno inchoatae eius ab aliis monachalibus, præferim ab aliis, & generalia capitula perfecte & consummatæ sunt. Inter quas nonnullæ sunt grauiores, & specialiter adnotandas, quia vel nonnullam difficultatem habent, vel singularem rigorem & obseruantiam ostendunt. Prime est de abstinentia à carnibus, quæ tanta integritate obseruantur, vt propter nullā causam vel necessitatem etiam extremam mortis vitæ dñe hanc legem transgrediantur: quod an licet facere possint, à Theologis dubitatum est. Quia est contra obligationem naturalem, quam homo habet conferuandi vitam, contra quam nulla lex positiva, præsertim humana obligare potest, inquit nec votum ieiunandi, vel abstinenti cum tali circumstantia videtur posse obligare, inquit nec seruari: quia est indiscretum, & in detrimentum vitæ, quæ non est hominis, sed Dei.

Ecc 3

Circa

IV.
Casus in
quo non li-
get Carthus-
iano mensa
aboſtinen-
tia carni-

Circa hoc ergo duo casus distinguendi sunt. Unus est, quando extrema necessitas oritur ex defectu alterius cibi; ita ut sit certum periculum morientis fame, nisi carnes comedantur: alius est, quando tantum est ordinarium periculum aegritudinis, & medicus iudicat esse moraliter necessarium efum carnis ad resistendum aegritudini. In priori casu cense non est licitum feruare tal statutum, propter rationes factas; & quia in eo casu talis abstinentia nullam habet rationem virtutis: quia neque ad proprium personale bonum talis abstinentia ad aliquod utilis est: neque ad aliquod bonum commune. Quod enim emolumentum prouenier religioni ex eo quod religiosus moriatur ne carnes comedat. Dicentes ipsam inuiolabilis obseruatio legis est magnum bonum commune: sicut Machabaei dederunt vitam, ne comedendo carnem suillam, legem violarent. Respondetur, si lex humana praecepit expressè non comedere carnes etiam in eo casu, iniqua esset, & irrationalis, quia est legi natura, & charitati contraria, & sine necessitate praecepit prodigere vitam. Vnde quando constitutio simpliciter fertur, non comprehendit casum illum, ideoque tunc abstinere a carnis non est feruare legem, sed agere contra animam eius, quia est charitas. Exemplum autem Machabaorum non est ad rem: quia in illo non erat necessitas naturalis (vt sic dicam) & intrinseca, sed erat violentia in contemptum religionis illius temporis: in quo casu prodigenda est vita, non per se propter abstinentiam, sed propter confessionem fidei, & honorem religionis. Sicut nunc etiam in extrema necessitate ob defectu aliorum ciborum potest, & debet Christianus comedere carnes feria sexta: si tamen a tyranis cogresur in contemptum religionis, & Ecclesie tibi precepisti, nec debet, nec posset: quia consentiret error eius.

V.
Casus in
quo licet etia-
cum porciu-
lo vita.

In posteriori autem casu licitum esse existimo obseruare inuiolabiliter illam abstinentiam, non obstante aegritudinis periculo, aut necessitate. Ratio est, quia talis abstinentia potest pertinere ad magnum commune bonum illius religionis, ne illa occasione aperiat via relaxandi sanctam illam obseruantiam in tali religione. Nam ordinariè ac regulariter loquendo, eius carnium non est adeo necessarius aegrotantibus etiam cum periculo mortis, ut si omittatur, physici, aut moraliter fiat ineuitabilis mors: quia ordinariè sunt alii cibi, & alia media, quibus possit vita, etiam in illo statu conseruari sine laesione, quantum est ex parte cibi. Quamvis ergo in aliquo casu possit necessitas esse maior, & vita periclitari abstinendo a carnis: nihilominus si ea occasione permittatur, necessarium erit arbitrio medicorum talem dispensationem relinquare, atque ita facile fieret extensio ad plures alios casus non adeo necessarios: hoc ergo ne irepat, potest esse sufficiens & rationabile motuum, absoluere, & indiferenter abstinendi a carnis: nihilominus si ea occasione permittatur, necessarium erit arbitrio medicorum talem dispensationem relinquare, atque ita facile fieret extensio ad plures alios casus non adeo necessarios: hoc ergo ne irepat, potest esse sufficiens & rationabile motuum, absoluere, & indiferenter abstinendi a carnis: etiam in simili periculo, non obstante medicorum iudicio, nisi contingat cum hoc secundo casu coniungi priorem. Ut si aegrotus nullo modo valeat alii cibis vti, siue ob pecuniam, siue ob conditionem aegritudinis: nam tunc fame potius, quam aegritudine mori finetur. Atque ita huic quæstioni respondent Gerson proprio tractatu de hac re, alphab. 39. lit. E. Maior in 4.d. 38. q. 24. Martinus de Magistris, q. de Abstinentia, & melius Victoria in Relatione de Temperantia, num. 8. & sequentibus, qui licet in principio sit dubius, & in vtramque partem proponant argumenta, tandem in hanc resolutio nem inclinat.

VI.
De obser-
vacione clau-

Alia ex principiis obseruantis Carthusianorum est perpetua clausura, de qua inquit Nauarr. Comitent. 4. de Regularib. n. 30. in hunc modum, Hanc

legem clausura iure communis statutam, aut confirmatam Carthusianis partim statutis, partim consuetudine inviolab. littera obseruata adeo auxerunt, ut eorum clausura videatur quidam carcer perpetuum. Et ibidem referri particulars constitutiones eiusdem ordinis circa huiusmodi clausuram, que in summa continent primo, quod Prior Carthusie, scilicet Generalis, nunquam terminos sui eremii egreditur: alijs vero exire possunt cum licentia Prioris Generalis, & non alterquamvis ex quo incipiunt esse Priors, vsque ad Capitulum generale, possint septies exire pro visitatione domus, & in Curias etiam Prælatorum, aut Principi ad necessaria negotia tractanda. Alij vero priuati monachi nunquam egreduntur nisi de licentia Prioris Generalis, & necessitate urgente, vel nisi mittantur ad sufficiendos ordines, vel ad habitandum in alio monasterio sui ordinis, vel nisi elegantur in Superioribus, Visitatores, vel re eant ad Capitulum generale: vel nisi necesse sit, aut aliam illis eos cogat: ac denique mitti etiam possunt ad grangias seu villas sui conuentus. ex 3.p. Statutorum antiquorum §. 11. Pote etiam in hac clausura considerari, quod ferè maiori parte temporis debent iuxta constitutiones suas intra cellam manere: possunt tamen intra suam clausuram statu temporibus exire: extra clausuram autem, & intra terminos sui eremii egreduntur semel, aut bis in hebdomada, non tamen priuatim, sed communiter cum conuentu, animi relaxandi gratia, cum mensura tamen, & religioso modo in suis constitutionibus praefixo. Vnde constar ordinem hunc perfectam fatis, & rigoram clausuram feruare. Ex illico ratione illius obtinuisse religionem hanc inter alias prærogatiuam, ut ab omnibus aliis trahit ad illam liceat iure communi, in Extraug. Vien. ambro. de Regularib. & ferè iuxta omni priuilegio religionum, nam hoc factum videtur propter maiorem securitatem, qua moraliter loquendo, & quantum humano modo iudicari potest, maior est, ubi tanta clausura, & separatio à conuersatione secularium feruatur: præterim cum coniuncta sit etiam tanta vita austerior, & iugis diuinarum rerum contemplatione. Quæ omnia sunt etiam apudissima meditatione ad magnam perfectionem consequendum.

Alii vero contendunt licitum esse quantum est ex vi iuris communis transitum à Carthusiis ad aliquem alium ordinem, vt iam in preced. transatu lib. 3. c. 9. à num. 14. artigi. Ita centen religio Prædicatores in suis constitutionibus. dicit. 1. c. 13. §. 4. cum declaratione; & Sylvest. verb. Relig. 4. q. 6. Carth. refert ita fuisse Parisii declaratum, & Nauar. con. ad capitulo 68. de Regularib. iuxta primam impressionem, religio quæstionem mouens de transitu Carthusiani ad Minores, dicit, in foro conscientie posse fieri, si bona intentione, fine scandalo, cum debitiss circumstantiis fiat. Quia, sicut ius concedat transitum à mendicantibus ad Carthusianos, non tamen prohibet eum conuertere transitus Carthusiani ad mendicantes; & alioquin dicta religiones mendicantes reputantur a suis professoriis, & strictriores, & perfectiores aliis, etiam Carthusia, vt de sua expreßa dicunt Prædicatores in citato loco suarum Constitutionum, & de sua seniūte S. Bonav. in questionibus circa suam regulam, q. 13. & latè Corduba super regulam S. Francisci c. 2. q. 17. & seniūte aliqui Casanistæ, vt intelligi potest ex Joanne Andrea, & Panormita in c. non est de regularibus.

Sed ego in hoc opere decreui religiones inter se non comparare, sed omnes venerari, & singulis transi buere quod iure illis concessum est. Ordini ergo carth. Carthuse hoc concessionem inuenio, ut id ipsam habeat transire à mendicantibus. Quod autem ab ipsa ad mendicantes liceat transitus, scriptum non inuenio in iure, neque in aliquo præiugio specialiter concer-

concessio. Dare autem hanc licentiam per illam generali regulam iuris, quod transitus ad arctorem religionem *Carthusianum* non videtur mihi tutum, tum quia ius concedens transitus ad Carthusianum, videtur supponere illam esse arctorem, vel saltet equaliter in arctitudine, & securiore: tum etiam quia si transire ad Carthusiam non est retro respicere, vt etiam supponit illud ius: ergo transire a Carthusia ad alias, vel est retrocedere, vel certe non est ultius progrederi non licet sine speciali concessione. Tum etiam quia videtur nimis ausus hanc licentiam dare, propter solum priuatum iudicium de excellente alterius religionis, praesertim in causa propria. Vnde Nauar. dicit. Comment. 3. de Regul. n. 32. concludit, à Carthusia ad nullam aliam religionem traniri, & Maior in 4. d. 38. q. 13. dixit, nullam inter religiones omnes Carthusiam in honestate, & securitate excedere; quam assertione prosequitur, & declarat late, & cum non positivè, sed negatiuè comparationem faciat, tolerari potest. Nauar. vero conf. 10. de Regul. in prima impressione, abfoluit ait, Carthusianos notabiliter esse austrieros mendicantes, etiam Minimis, quos certis in austrietate praeferit. Quæ cōparationes verū habent quoad aliquas austriates exteriores, simpliciter autem priuatum iudicium dare difficile est.

Vtimo ex dictis confitat, satis multumque esse religionem hanc ab Ecclesia approbatam, quando vero hoc approbatio copierit, interrogari potest. Refert enim Gerfon p. 2. alphab. 39. lit. D. quidam obiecit ordinis Carthusiensem, quod confirmatus non esset: ad quam ipse respondet, primum fuisse approbatam more antiquarum religionum: quia per centum triginta annos antecelsit religiones mendicantium, & consequenter etiam precelles illi iuri canonico, quod specialem approbationem scriptum requirit, quare ipso visu, & sanctitatis exemplo, & generali Ecclesiæ acceptatione approbatam est. Advertit autem Surius in vita S. Brunonis, Apostolicam Sedem statim ab initio eam complexam fuisse, Brunonemque cum primum monasterium Carthusia fundasset, vocatum fuisse ab Urbano II. Pont. Max. & cum illum apud retenire voluisset Pontifex, scripsisse eundem Pontificem in favorem monachorum Carthusia, vt eis eremus illa concederetur, vt in ea secum vita institutum prosequerentur. Et haec (inquit) fuit nisi prima litera Romani Pontificis de Carthusiano instituto, quæ magno sunt documento, ab ipsis Carthusianæ religionis initijs eam à Sede Apostolica approbatam esse. Deinde vero multis alijs priuilegijs, ac deniq; in citato decreto sapientia confirmata est. Refert denique Gerfon, & Maior, non defuisse qui perfectionem huini ordinis diminuere voluerint, eo quod ne plures habeat sanctos canonizatos, nec multis miraculis fulgeant: quibus ipse late respondent, hac signa non esse necessaria ad perfectionem, & optimam ac sufficiens esse exemplum perfecte sanctitatis, præseruit cum perseverantia tot annorum, in quibus rigor primus illius religionis ferè in nullo diminutus est.

C A P V T . V.

An regula S. Hieronymi, aut alia monachalis, sub regula Augustini militari?

I. PRÆTER religiones monachales, de quibus haec nus diximus, sunt aliquæ nunc in Ecclesia, quæ licet profiteantur regula Augustini, que antiquior est quam regula Benedicti, nihilominus recentiores sunt: nunc enim non agimus de religione Eremitarum S. Augustini, quam non inter monachales, sed inter mendicantes ponimus. Antiqui autem mona-

chi seu eremiti S. Augustini non retinent nunc eundem statum, & viuendi modum, quem primitus hahuerunt, sed vel ad mendicantium statum, qui longè post Augustinum institutus est in Ecclesia, translati fuere, de quo postea in c. 9. videbimus, vel adiunctis proprijs obseruantis, & constitutionibus, in nos monachales ordines transferunt.

In his ergo in primis numerari potest ordo appellatus *Grandimontis*, qui circa annum Domini 1080. à quadam Stephano Albanensi viro religioso inchoatus est. Et quidam referunt, eum inchoasse sub regula S. Benedicti: alij dicunt militare sub regula S. Augustini. Mihi de eorum instituto non satis constat, neutrum enim ex dictis declarant antiquiores historiographi, vt videre licet in Vincentio lib. 25. cap. 46. & Antonino 2. p. tit. 15. cap. 21. qui ait, Stephanum peragrat multis eremis, & de Canonorum, & monachorum, & Eremitarum vita, quæ imitanda sunt, memorie commen- dans, in Aquitania prope Lemouicas ad montem nemorofum qui Muretum dicitur, primum monasterium suu ordinis edificasse. Vnde potius significat nullam specialem regulam assumptissimam, sed ex omnibus, quæ viderat, & expertus fuerat, suum peculiarem viuendi modum instituisse. Vnum vero referunt in illo viro specialiter notandum, scilicet, cum Muretum solus peruenisset in locum solitarium, & contemplationi aptissimum, ibi se Deo seruitur omni tempore spopondisse, & cum quadam annulo (ait Antoninus) quem de omni substantia mundi tantum habebat, semetipsum califissimum virginem despontauit dicens, Ego Stephanus diabolo abrenuncio, & omnibus pompa eius, & officio me, ac redito Deo Patri, Filio, & Spiritu sancto, sibique professionem suam, posuit super caput suum, fundens orationem ad Iesum Dominum, & matrem eius Virginem. Qui professionis modus nouus est, & singulari Spiritus sancti instinctu attribui potest: tamen in rigore illa professio nec fuit, qualis nunc est per vota solemnia, neque constituebat verum religionem, cum vota paupertatis, & obedientiae non haberet.

Postea vero cum diuulgata eius fama multi discipuli ad illum congregati fuisse, religiosum monasterium fundatum est, actandum annuente pontifice, etiam Summo Pontifice tacite, velexprese, pro- pria & perfecta religio esse coepit. Accidit autem ut post morem Stephani fratres S. Augustini item mouerent monachis S. Stephani, contendentes locum illum Mureti, ad ius suum pertinere. Illi autem remedium à Deo postulantes, & in Missa humiliter Deo supplicantibus, vocem hanc audierunt, I. Grandinonte, in Grandimonte: & ita in locum illum, & monasterium totum, & corpus fundatoris transtulerunt.

Ex qua historia, quæ communis est, duo colliguntur, vnum est, vnde sit hic ordo Grandimontensis vocatus: alius est, non esse admodum verisimile, Stephanum fuisse monachum S. Augustini suscepimus, qui ante fundatus esset in loco eiusdem, in aliquo conuentu, qui antea fundatus esset in loco illius Mureti, quia nulla mentio talis conuentus existit. Non videtur ut in aliquo vicino monasterio viuebant, & ins aliquod in solum illum, quamvis sylvestre, & deserrum pretendebant, præterquam quod id repugnat modo professionis superioris relatæ. Vnde etiam non est verisimile sub regula S. Augustini hunc ordinem fuisse fundatum, aliquo in illo principio potius habitus fuisse ut reformatio eiusdem ordinis, quam ut ordo dieretur, neque esset tanta occasio contentionis, præseruit si reformatio ex eisdem fratribus facta fuisse, vt Fr. Hieronymus Romanus vult.

V.
Net sub se
gulas. Bene
dicit, sed de
nso inflar
Carthusia.
Vide Vela
ter lib. 12.
Op. polyder
Vv. gil lib. 7.
cap. 2.
Vide Cappa
beam in ca
rateg glori
mudi.

Neque etiam inuenio fundamentum ad afferendū, in institutum esse sub regula S. Benedicti, vel sub aliqua alia antiquiori, sed verisimile est, sicut religio Carthusianorum cum proprijs statutis absque alia regula eodem fere tempore fundata est, ita & hunc ordinem inuenisti propter vivendi modum. Qualis autem hic fuerit, in particulari nobis non conitat, sed solum esse ordinem monasticum, contemplationi, & psalmodiae deditum, cum magna solitudine & austritate corporali, cum magnis ieiuniis etiam in pane & aqua. Et de fundatore specialiter referunt, quod incedebat indutus locatica ferrea contra carnis tentamenta; quem moriem in totum ordinem introduxit fuisse quidam aiunt. Refert item Platinus in Joanne XXXII. alias X XI. Pontificem illum, ordinem hunc aliquantulum iam labefactatum instaurasse, & additis quibusdam institutionib. in meliorem formam redigisse. Huius vero ordinis nulla habemus in Hispania monasteria: an vero in Gallia duret, vel in alias prouincias propagatus fuerit, incertum habeo.

VI.
De ordine
Præmonstra
tentium ex
Regula S.
Augustini
descendente.

Secundò loco possumus in hoc ordine ponere ordinem Præmonstratensem, nam illum monachalem vitam nunc profiteri, & habitum portare manifestum est, & regulam S. Augustini profiteri. Cœpit autem hic ordo anno 1120. quamvis in hoc nonnulla sit differentia inter autores, ex quibus quidam aiunt fuisse approbatum à Pafchali II. alij à Gelasio II. alij vero ab Innocentio II. Primum autem huius religionis fundatorem omnes referunt fuisse Norbertum virum nobilem Lotharingia oriundum, qui factus Presbyter, & habitu paupertatis assumptus, ac nudis pedibus incedens, predicare coepit verbum Dei, & a Gelasio Papa II. licentiam & autoritatem illud munus praestandi obtinuit. Postea vero Calixtus Papa cum Lugdunensi Archiepiscopo commendauit, cuius autoritate in quadam loco Præmonstratum dicto vitam solitariam agere coepit; & postea tredecim socios congregauit, & cum eis secundum canonicę institutionis normam, & regulam S. Augustini religionem congregatum inchoauit: postea vero quadragesima clericos cum multis laicis secum iam habens, professionem omnes fecerunt iuxta institutionem Apostolicam, & regulam B. Augustini, & ad voluntariam paupertatem, ceterasq; religionis observantias eos instituit: & adeo sancte vixit, & intra breue tempus in longinquas regiones Angliae, Hispaniae, Burgundie propagata fuerit eius religio. Quæ omnia sumpta sunt ex his quæ referunt Surius die 6. Iunij, & Antonius. 3. p. tit. 15. cap. 19. & tit. 17. c. 1. S. 3. Vincentius, & alij. Ex quibus videtur colligi ordinem hunc in principio fuisse Canonicorum regularium reformatorum, quamvis non confet, an in principio vii fuerint hi religiosi communī habitu Canonicorum regularium, vel aliquo proprio habitu monachali. Nunc vero huiusmodi habitum deferunt, præferim in Hispania: in alij vero Provincijs Canonicorum rochetum, seu lineam vestem albam deferre dicuntur: quia iuxta sua statuta possunt in hoc consuetudini vniuersiusq; regionis se accommodare. In reliquis nihil habet speciale hæc religio: nam ex instituto contemplativa est; nullam vero speciale austritatem proficit, sed constitutiones habere dicitur ordini Canonicorum regularium accommodatas, seu similes.

VII.
Ordo nun
cupatus S.
Hieronymi
ab Augu
sti regula
descendens.

Tertiò ac præcipue possumus hoc loco numerare ordinem Eremitarum S. Hieronymi, sub quo patromotam in Hispania, quam in Italia ordo monachalis inuenitur, non tamē constituant unum corpus religionis, neque secundum eandem regulam proficiunt, qualis ex eadem radice prodigie videantur. Copit ergo hæc religio in Hispania in eo loco, in quo nunc situm est monasterium S. Bartholo-

mai, quod ab oppido vicino, de Lupiana dicitur. Circa annum enim Domini 1370. nonnulli viri eremitici & austeravit vitam agentes ibi congregari coeperunt, cumque & numero, & vita sanctitate augerentur, tandem religionem fundare decreverunt, ad quod obtainendum, præcipuum quedam ex sua societate virum, fratrem Petrum Fernandez appellatum, Romanum miserunt, qui a Gregorio XI. confirmationem obtinuit, & simul cum socio in manibus Pontificis professionem emisit, & in Hispania rediens alitorum fratrum professionem recepit, & propterea nonnulli hunc Petrum Ferdinandum huius ordinis fundatorem vocant: Nam ille dicitur Hieronymus appellatur, certum est non fuisse ab illo fundatum, quia ferè per mille annos Hieronymus præcessit, quibus omnibus non legitimus fuisse in Ecclesia aliquem ordinem S. Hieronymi numeratum.

Cur autem hic ordo Hieronymum patronum habeat, & non potius Augustinum, interrogari potest, quia ab Augustino labeat regulam, quam a Gregorio XI. accepit, vt secundum eam religiosi prouenterent, ab Hieronymo autem nihil peculiare habentur. Dicunt aliqui, Hieronymum rati hunc ordinem, vel omnino similem Bethleem fundasse, & aliquo tempore conservatum esse, postea vero interisse, & ab his religiosis excutatum esse, & ideo Hieronymum tamquam fundatorem recognoscere. Veruntamen, quamvis ex ipso Hieronymo nobis constet & monachum fuisse, & monasterium adificasse prope Bethleem, vt ipse referat ep. 26. ad Pammachium, circa finem, Nos (inquit) ista prouincia exadiſto monachio tantum de toto oriente fluentibus obruimur multitudine monachorum, vi necessarium opus defere, nec supra vires ferre valamus. Et in ep. 27. quæ est epitaphium Paulæ, metionem facit monasterii virorum, quod ibi eius sumpibus sustentabatur, præter tria monasteria virginum. De celula etiam, in qua manebat in Bethleem, mentionem facit epist. 61. & in lib. de nominib. Hebraicis, & multis alijs in locis ostendit semper monachicam, & eremiticam vitam affectasse, præferim ep. 4. Quod vero peculiare institutum religiosum infitterit, aut quod regulam aliquam religiosam, vel peculiare habitum ordinaverit, vel quod post mortem suam pro aliquo tempore haberit proprios ali quos sui instituti imitatores sub eius titulo seu ducatu, affirmari non potest, quia nullum habet in antiquitate fundamentum.

Alij vero dixerunt, D. Hieronymum apparuisse primis eremitis huius ordinis in eo habitu, quem nunc ipsi gestant, & inde & nomen, & habitum accepisse. Sed in nulla historia fide digna hanc reuelationem inuenio, vt factam esse affirmare possem, quamvis non negem accidere potuisse. Probabelius autem ergo est, illos primos fundatores ex peculiari affectu & devotione ad D. Hieronymum, illum in patronum & monachalem & solitariam vitam, quam ipse exemplo, & scriptis plurimum commendauit.

Hinc factum est, vt aliquo tempore post institutionem huius ordinis in Hispania nonnulla mutatio circa eius regulam intentata fuerit. Nam tempore Martini V. religiosus quidam eiusdem ordinis, quem aliqui Petrum de Olmedo vocant, regum Italia monachorum compofuit, vel porcius ex scriptis Hieronymi concinnauit, vt qui eius ferebant nomen, illam proficerentur. Quæ regula in Romo operum Hieronymi habetur auctorem autem eius Lupum de Oliueo nominat ibi Marianus Victor, & ibidem referunt approbatum Martini V. Congregatio autem huius ordinis in Hispania noluit cam ac regulam retinuit. Ea vero occasione ortus est Italia

Italia similis ordo D. Hieronymi industria & auctoritate predicti Petri, seu Lupi, aut fortasse Petri Lupi, qui sub regula a se collecta, & a Martino V. approbata monasteria copit & dicere in Italia que postea multiplicata fuerunt. Et licet aliquando intentatum fuerit congregationem Hispanie, & Italie in unam cogere, sub uno Generali, nunquam tamen obtentum est, & ita relicta sunt tamquam religiones distinctae: ambæ vero monachales sunt, multumque similes in instituto, & in habitu, non nihil tamen differunt, sed præsertim in regula. Secus vero accidit in Castella, & Lusitanie: hæc enim religio eodem tempore, quo in Castella orta est, cepit etiam in Lusitanie habere monasteria, opera cuiusdam religiosi, quem virum sanctum fuisse, & Fr. Vascon fuisse appellatum, historiæ referunt. An vero illæ fuerit socii, aut discipulus Petri Fernandez, & aliorum eremitarum S. Bartholomæi necne: item an in principio monasteria Lusitanie, & Castelle habuerint inter se unionem, & sub ordinacionem, nihil non constat. Solum est certum eandem regulam Augustini, eundemque finem, ac vitæ modum, & sub eodem inter se habitu professam semper fuisse. Et ita, licet ante diuersas cōgregationes sub distincione Generalibus constituerent, facile posse in eandem coalefcere, & unum communem Generalem eligere, ut nunc faciunt.

XI. De toto ergo hoc ordine certum est, vnum esse ex precipuis monachalibus, qui contemplatiuam vitam principaliter proferunt; maximèque excelle in cura diuini cultus, & ceremoniarum Ecclesiasticarum, & in choro, & Psalmodia, cum magna quiete, ac deuotione, ac temporis diuinitudine. Est etiam valde obseruans in clausura, & silencio, & in vita, & velut sufficiens obseruat non solum religiosam modestiam ac mediocritatem, sed etiam austeritatem. De quibus rebus omnibus praeter Augustini regulam, habet proprias constitutions pro suo instituto optimas, & accommodatisimas, in quarum obseruatione peculiarem curam, & rigorem proficitur. Et hinc sit, ut hæc religio in sua prima institutione, & obseruantiæ ferè semper durauerit, habueritque multos viros religionis antignos. Gaudet etiam multis priuilegijs Pontificis vel proprijs, vel per aliorum communicatio[n]es. Circa quæ omnia nihil occurrit peculiarem habens dubitationem, aut declarationem positulans.

XII. Solùm superest annotandum, præter hunc ordinem S. Hieronymi, quem suo modo per Italiam diffusum esse diximus, esse alios in eadem Italia, qui eiusdem nominis S. Hieronymi nuncupantur. Vnde dicitur *leujatorum S. Hieronymi*, a Ioanne Columbo Senens fundatus, & ab Urbano V. Pontif. Max. anno 1467, approbatus fuit. In multis autem differunt hi religiosi à nostris Hieronymianis. Primo in regula, nam licet in principio receperint regulam Augustini, postea dicuntur accepisse propriam à quodam suo religioso Episcopo electo, cum approbatione Pontificis. Secundò in habitu, nam vntum capitulo quadrato à cerice ad humeros delecto, & pallio canusino; tertio maximè distant in vita instituto, quia sacris non initiantur: vnde nec chorum, nec alia sacra ministeria proficentur, sed alij precibus more laicorum, orationem Dominicam, & Angelicam recitando occupantur, & more antiquorum monachorum, manibus laborant, & inde sufficiuntur. Vnde constat huiusmodi religionem propriæ monachalem esse, & in ea vestigia quedam antiquitatis conferuari, quod Ecclesia Christi valde vult est. Pius cu[m] V. vt super lib. i. cap. 8. dixi, inter mendicantes etiam numerari voluit, quia non repugnat monachalem ordinem esse mendicantem quoad paupertatem;

priuilegia. Aliæ vero duæ congregations, quæ sub nomine Hieronymi in Italia militant, ad hunc locum non spectant. Nam una earum, quæ dicitur Petri Pisani, ex institutione sua non est vera religio, quia nec vota substantialia in ea siebant, nec regula aliqua approbata seruabatur. Aliqui tamen referunt Pium V. fecisse vt sub regula Augustini omnes huius instituti professores tria vota emitteret. Alij dicunt Pium V. hoc intentasse, sed morte preventum non potuisse proficere. Altera vero familia, quæ vocatur S. Hieronymi in Fesulanis, licet dicatur esse religio approbata à Gregorio XII. magis ramen accedit ad religiones mendicantes, quam pub. Chrysmonachales, vt intelligi potest ex Paulo Moriga in *Siana*, c. 224 sua historia religionum:

C A P V T VI.

Virum religio Prædicatorum vna sit ex mendicantibus, quamque originem, & insluitionem habuerit?

Post religiones monachales, dicendum sequitur I. de mendicantibus, quæ post illas incepérunt; & *Ordo fernan-* licet in multis cum illis conuenient ab eis differunt *Ordo fernan-* *dui circaret* ut diximus, tam in fine, quam (quod consequens *ligiones sibi* est) in multis obseruantibus, & conuersione vite *dicantur*, multumq; participant de clericorum statu, ac ministerijs. & ideo veluti mista, & media inter monachales, & clericales religiones censer possunt. Incipimus autem à religione Prædicatorum; non quia institutus dignitate, vel antiquitate eam alijs preferre (has enim comparationes omnino in hoc opere vitamus, quia non sumus inter eas iudicēs constitutū,) sed quia in iure hoc ordine pónuntur: *Prædicatorum Minorum Augustinianorum, & Carmelitarum. c. vni-* co. §. *sane de relig. domib. in 6.* Et in motu proprio Pij V. edito anno 1567, qui incipit *Romanus Pont. fax iam ruer falsus, &c.* Et rursum altero incipiente: *Apo-* *stolica Sedis benignitas.* Hunc ergo iuris ordinem sequemur, quia hoc etiam iuri magis consentaneum est, vt non tauta Glossa in cap. *cum dulcta verb. Transponentes de scriptis. Felin. in rubric. de maiorit. & o-* bed. n. 5. & 6. Cur autem iura hunc ordinem servauerint in his religionibus numerandis, statim in n. 3. attингemus.

Hæc igitur sacra religio auctorem habuit magnum Ecclesiæ propugnatores S. Dominicum; *De fundatione* cuius vita, & sanctitas notissima est; & à grauissi- *vere religio-* mis viris latè conscripta. Inter alia vero videri *ni Prædicatorum,* possunt præclaræ huius viri sanctissimi prærogati- *rum,* ut in eius ordinis constitutionibus d. i. cap. 15. lit. E. in declarationibus. Initium autem eius fuit tempore Innocentij III. & Concilij Lateran. sub illo celebatur, anno Domini 1215, ad quod B. Dominicus cum Episcopo Tolosano acceſſit; vt cum Summo Pontifice sui instituti rationem communicaret; eiusque approbationem, & confirmationem ab eo obtineret. Pontifex autem, quanvis de Dominicis summam opinionem haberet, cinque cogitationes, ac desideria valde probaret; quia tamen res noua videbatur, & difficultas, maturius de illa deliberandum censuit; remisitque S. Dominicum, vt cum locis suis aliquam ex regulis approbatis eligerent, ad quam suum institutum, & vita ratione accommodaret; atque ita benedictionem suam & approbationem postea obtineret. Quod vir sanctus intra breue tempus perfecit; & regulam D. Augustini elegit cum consensu sociorum: quibus etiam (vt *Castille lib.* historiæ referunt) tunc placuit adiungere constitutiones aliquas ex Præmonstratenſi ordinis desumptas, quæ maxime ad rigorem vite, & obseruationem religio-

religiosam pertinebant. Quia deliberatione, ac institutione facta, Dominicus Romanum redit de permissione Pontificis certus, ut confirmationem eius obtineret. Inuenit autem Innocentius iam defunctum, & Honорium III. in Sede constitutum, apud quem non minorem gratiam inuenit, statimq; sui defiderij complementum accepit.

III.

Eius appro-
batio inter
primas sa-
lentes.

Atque ita eius ordo approbatus fuit ab Honore, in initio Pontificatus sui, anno Domini 1216. solenni ritu, & literis expeditis in hac verba: *Honorius Episcopus &c. Nos attendentes fratres Ordinis sui futuros pagi-les sibi, & vera mundum in una, confirmamus ordinem tuum cum omnibus scilicet, & possessoribus habentibus, & habendis, & ipsorum ordinem, eiusq; possessio[n]es, & iura sub nostra gubernatione, & protectione fulguramus. Vnde hoc videtur esse unum ex proprijs priuilegijs huius religionis, quod prima fuerit inter religiones omnes, que similem approbationem solennem, & authenticam scriptam statim in ortu suo obtinuerit. Ut affirmat Pius V. suo motu proprio 69. *Dei adiutorio dicens, sacerdos ordinem Prædicatorum inter mendicantes ordines primò fuisse ab Ecclesia approbatum, & confirmatum. Ante Concilium enim Lateran. non erat adeò vistatum in Ecclesia timilem approbationem expectare, vt in superiorib. vidiimus: sed necessitas eius ab eodem tempore Innocentij III. & in eodem Concilio Lateran. indicata est, & præceptum latum, ne quis deinceps novam religionem inueniret, ca-vit de religio[n]e domib. scilicet, abq; speciali, & expressa summa Pontificis approbatione. Et quamvis ante illud Concilium B. Dominicus, & Franciscus de suis religionibus instituendis tractarent, tamen eodem spiritu moti, & quia forte iam tunc religiones non ita approbatæ, minus bene audiebant, vterq; ad Innocentium III. pro huiusmodi confirmatione obtinenda accessit: sed antecessit Franciscus, quia licet esset religione, & etate iunior, patria erat propinquior, vt Antoninus notauit 3.p.tit.23. c.1. Prius ergo approbationem obtinuit, sed solo viuæ vocis oraculo: nam approbationem solenem habuit multo post ab Honore III. anno 8. sui Pontificatus, & 1223. Incarnationis Dominicæ. Ob hanc ergo causam dicitur ordo Prædicatorum primo approbatus, & confirmatus, tali scil. modo, & ritu solenni. Atq; ratione huius solenitatis approbationis verificantur, quæ de prioritate temporis ordinis Prædicatorum afferuntur in eius constitutionibus. d. i. c. 15. lit. I. in declarationibus.**

IV.

Dicitur adi-
catorum re-
ligio est per-
fetta, etiam
quoad for-
matum, &
ex aliis,
Et conser-
vatur
mixta.

Vnde constat primò hunc ordinem esse veram, & perfectam religionem, nihil enim ex omnibus, quæ diximus necessaria esse ad hunc statum, in eo desiderari potest. Dico autem esse perfectam, non solum quoad ea, quæ sunt de substantia talis status, quod est per se notum, sed etiam quoad gradum, seu excellentiam instituti, quod, vt se p[ro]p[ter]e diximus, ex finis nobilitate, & mediiorum ad illum consequendum aptitudine dignoscitur. Et quidem finis is est, quo excellentior religio stutus presfigi non potuit (propria scilicet, cuiusq; religio spiritualis perfectio, & proximorum externa salus) vt faciliter intelligitur ex ijs, quæ superiori lib. c. 6. à n. 8. cum D. Thomas, & alijs plerisq; ostendimus. Et tractatu sequenti lib. I. ca. 7. à n. 3. ex eodem fundamento, seu excellentia finis, iterum circa Societatem docebimus.

V.
Salus proxi-
morum vir-
di unicum
ordinis Pra-
dicatorum
finem.

Est autem hoc salutis animarum propositum ad eò ingentium huic sacro Ordini, vt videri posset in hunc solum finem institutus. Primò, quia B. Dominicus hinc planè sumpit occasionē illius instituendi, quod viderit Chriti Ecclesiam à deſeritoribus hereticis magna in dies pati detrimet. Secundò, quia Pontifices dictum ordinem vel primum approbantes, vel deinde approbatum confirmantes, nomen *Predicatorum* (quod munus proximi bonum respicit) appropriatè donarunt: vt in prologo ipfa-

rum constitutionum: & latius in earum declarationibus dist. i. ca. 15. lit. I. refertur. Eudem quoque ordinem varijs privilegijs munierunt Pontifices, hoc alibi motu, quod ad praedicti officium fratres destinarentur. Vnde huius finis, tanquam vincimentum fit in bulla confirmat. & in dicto prologo constitutionum, n. 3. his verbis: *Ordo nostri specialiter ob-
putationis, & animarum salutem ab initio nos fecit, inslu-
tum, & studium nostrum hoc debet principaliter intendere, &
proximorum animabus per suos vitas effici.*

Sed reuera magna esset perueritas propria neglecta, aliena salutis finem intendere, & vepore contra debitum charitatis ordinem, ut ex propria materia constare potest. Item, quia amor proximi ex Dei amore, in quo propria confitit perfectio, quadammodo refutat. Quia ergo ratione salus proximi promoueretur, absque amoris Dei intentione? Ad hanc, omnis vera approbataq; religio, qualis est hec, de qua loquimur, primariò ordinatur ad perficiendos subditos, sive ad alias etiam perficiendos extendantur, sive non. Præterea multa in hac religione exercita, media sunt ad perficiendos ipsos meos religiosos ordinata; vt oratio, ieiunia, auferentesque alia, de quibus statim: non ergo aliorum salutem, prætermis propria perfectione, tanquam finem vnicum sibi proposuit. Deniq; hoc ipsum apertere satis dicitur in ipsorum constitutionum declaracionibus, dist. i. ca. 15. lit. C. ad illa verba: *Promoto, & vbi exprimitur finem religionis (vtq; quod suos) esse charitatis perfectionem.*

Quæ autem in contrarium allata sunt, id tantum probant, salutem proximorum esse finem principaliorem intentum in hac religione, ab eaq; impensis, procurari, non tam quoniam excludit finem etiam principiū perfectionis propriæ, ita ut ambu fini totalem cōfiant: quod etiam de nostra Societate in sequenti tractatu lib. I. c. 2. differeremus, ubi simul declarabimus, quid in hoc fine peculiarter vindice, ad sui distinctionem ab alijs religionibus, quæcumque totaliter sibi præfixerant. Similiter, quod ad *Prædicatorum* nomen attinet, nouum non est, appellationem acipi aliquando ab una tantum parte, & magis particulari ipsius, quam sit propria perfectio, quæ (vt diximus) communis est omnireligioso statui. Et in materia propria exemplum sufficit. *Nostra enim religio ideo ab apostolica sede Societatis Iesu nomine fuit donata, quoniam ipsi Christo in salute animarum multis modis cooperatur. Vnde nuncupatio haec voce quidem diversa est, re autem ipsa, prædicandi munus, quod pro hereticis reducendis a S. Domingo opportunitum, ac sufficiens iudicatum est, complectitur, & ad minora alia, sed non minus fructuosa, ruderiora instruenda ministeria extendit. Cum tamen S. Ignatius partem alteram finis propriæ, nimirum, perfectiois cuiusque nostrorum explicitè proponerit in constitutionibus. Non ergo nomen *Prædicatorum*, aut *Societatis Iesu*, aut simile aliud proximorum salutem representans, propriæ salutis, ac perfectionis finem excludit.*

Iam, quod ad media prædicto fini idonea se-
stat, si consideretur pars illa finis, quæ est propria *Prædicatorum*, constat in hac sacra Prædicatorum relatio[n]e non desiderari. In primis enim de tribus sub-
stantiali votois ordinariis, manifestum est perfe-
cta satis in ea nuncupari. Non enim parcialiter ca-
rissimam, vt militares aliquor religiones, perfe-
ctionem, ut omnino materiam complectentem prædicatores
profidentur. Sed quia id etiam vulgare est alieni re-
ligioni militari, nedium reliquis non militarisibus
cura certè prædicti vori obseruandi, non vulgaria
media adhibent. Hic enim ordo est in primis de B.
Virgine, quæ planè omnigena calitati studioſis-
cibus patrocinatur, singulariter bene meritus, quippe

Cuius fundator S. Dominicus receptissimam in Ecclesia devotionem, Rosarium Virginis introducebatque etiam ut n. 12. referam vestis formam ab eadem B. Virgine accepit, quæ candore suo puritatem, nigrore autem penitentiam, quæ puritatem foveat, significabat. Abstinenciam quoq; perpetuam à carnibus, atque etiam à cena non minore parte ann, statuto prescripsit. Cura denique honestatis, & decentij in cubano, ac diligens communis dormitorij clausura de nocte, in eisdem statutis prætermis non est ut pater in d. i. c. 9. & 10. Satis igitur perfectè pro huius voti obseruatione, media prouidit Dominicanum institutum. Addit religionem hanc sacra doctrinæ tam Scholasticæ, quam positivæ studijs esse deditissimam, quæ quantopere à lapibus contra castitatem auocent, ex D. Hieronymo, & ex ipso experimento didicimus, quemadmodum scitè consideratum est in dictis declarationibus d. 2. c. 14. n. 1. lit. A.

IX. Quod attinet ad paupertatem, si ad eos stimulos attendamus, quos ad illius rigorem sensit eiusdem Ordinis fundator Dominicus, nihil minores apparebunt, quam rigor illius, quem S. Franciscus vniè coluit. Nam licet a principio S. Dominicus, ac tota familia, more Canonicorum regularium, quoad habitum, ac bonorum dominium in communi viuerent, ut lib. 1. c. 8. n. 8. attigimus, non multo post s. Francisci exemplo (ut etius annales tradunt) in primo generali capitulo, cui præfuit, omni prioris dominio, etiam in communī renuntiatum est, ac bona eo usque possessa, qua donatoribus, quæ sui Ordinis, quæ Cisterciensibus quoque monialibus reliqua fuere. Quin etiam in eodem generali capitulo institutum est, ut soli calices ad sacrificandum admittantur ex argento; ut non nisi ex vili, sed mundo panno, sacra vestes conficerentur. Lectione preterea, ac vestitus ratio satis parca describitur in citato ca. 9. & 10. Denique circa habitationem paupertatem, in d. 2. c. 1. n. 3. ita determinatur. *Mediorum domes, & humiles fratres nostri habeant, nec permittatur euriſtare, neque fluitare, &c. que paupertatem nob̄. am deformant.*

X. At enim quod ad communes reditus attinet, quoniam experientia monstrauit varia ordinis detrimenta, præterim in studijs literarum, ad finem illum predicationis, ac salutaris doctrinæ ad eo necessarijs, indicatum est conducere omnino, ut rigor ille ex ea parte remitteretur. Quare eti neque ad mitiorem regularium Canoniconum habitum, (in eum, quem B. Virgo designarat, iam ante communatum) neque ad amplias admodum possessiones sic factus regressus, attamen anno 1475. à Sixto IV. est obtenta dispensatio, quam postea Concilium Tridentinum omnibus, præter Minores, religionibus indulxit, ut reditus in perpetuum habere licet in communi. Nimirus intellexerunt illius Capituli Pares, ut videre est, in declaratione citati numeri 3. lit. H. paupertatem non esse ipsam religiosam perfectionem, sed eius instrumentum, siue medium; ideoque pro exigentia finis à religione intenti, esse attemperandum: quemadmodum etiam S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 7. copiosè differuit, de quo iterum in sequenti tractatu lib. 1. cap. 9. & lib. 4. cap. 4. circa Societatis nostræ paupertatem, rigoreisque alios, sermo redibit. Hic vero declarandum est in promendicitate huius religionis, cum ex non mendicante a principio, facta si mendicans ob renuntiationem redditum in communi, post regressedum tamen ad redditum, non amiserit rationem religionis mendicantis. Sed hæc dubitatio tractando diuisionem religionis in monachalem & mendicantem expedita manet lib. superiore in cap. 8. à num. 8.

XI. Denique obedientia votum satis arduum est in

hoc sacro Predicatorum ordine; de quo declaratio *De obediencia*, cap. 15. lit. K. in dist. 1. ita haber : *Declaramus, quod religio amplius non tenetur obidire Prelato in iis, qua sunt contra iudicium principia Dei, & Ecclesie, &c. In dubio autem tenetur omnino obedire.* Vnde a contrario, palam intelligitur extendi eius voti materiam (salem post dictam declarationem) ad id omne, quod culpant non deuolutum, quod tamen iuxta propriam regulam & institutionem limitandum est, ut infra in seq. tractatu agendum de obedientia Societatis latius explicabimus. Ut autem omittam, satis arduum est institui hunc Ordinem peculiarter ad reducendos hereticos, quia ea de causa ad conuersandum inter illos, non sine vita discrimine, utpote fidei Catholicae hostes, est exppositus. Sed & subiectio non minima iudicium illud est, non posse quemlibet religiosum à correctione, quantumvis rigida, si regularis sit, appellare ad Superiorum, etiam intra religionem, prout in constitutionibus d. 2. c. 8. n. 5. disponitur. & in declarationibus eius loci latius habetur. Atque hoc de medijs, quæ ad substantiam perfectionem ordinantur, sicut satis.

De medijs accidentarijs, regula scilicet, & obseruantijs alijs, sunt qui ex Carthusiensem ordine *De accidentiis* sumptus fuisse credant, fortasse quod in externo taris media habitu aliquam preferant conuenientiam, & à caro *ad finem aſſumpti* nibus tota vita, ut diximus, ex statuto abstineant. *sumptus.* Id tamen minus probabile appetat, ex declaracione ad cap. 15. num. 1. lit. E. in dist. 2. constitutionum, & ex historia Fr. Ferdinandi de Castillo lib. 1. cap. 33. vbi à B. Virgine designatum fuisse Prædicatoribus habitum refert. Itaque delegit sibi B. Dominicus in primis probatissimam sancti Augustini regulam, ut patet in forma ipsa professionis proposita in d. 1. c. 15. initio, additus ad finem quah specificum noui Ordinis, constitutionibus accommodatis, de oratione, de abstinentia, aliisque corporis austeritatibus, quas iam diximus, & amplificat etiam Castillo lib. 1. cap. 60. De studijs denique sacra doctrina, ac prophana quoque ad illam capessendam requiritur, quorum quidem studiorum curam, & prouidentiam quam habuerit S. Dominicus, satis *Quot. 6* describitur in distin. 2. cap. 14. per totum iuncta de *quales inde* claracione. Satis etiam probavit eventus, cum ex *prodigiis* eo Ordine, tanquam ex Troiano equo, vel potius *religiosis.* arce instructissima, ad destructionem munitionum, ut Paulus loquitur, ab Ecclesia hostibus oppositum, produuerint strenui propugnatores fidei, quæ vel editis libris illustrem fecerunt. Inter quos S. Thomas, tanquam inter reliqua minora lumina fulgentissimum astrum, longè, larè, coruscat. *Castillo fol.* Vel certè in pertinaces, ab ea deerrantes reuocauerint: vel certè in pertinaces, à Sede Apostolica Inquistores delegati animaduertierunt; quam denique nobili martyrio fuerunt testati. Sed piget omnium catalogum texere, cum facile constare possint ex ipsius ordinis monumentis: imò & constare quot, & quales produuerint Ecclesiæ Prælati, Sacri, ut vocant, Palatij magistri, Monarcharum Hispaniarum Confessarij. *Castillo fol.* Quot in celeberrimis Academijs professores primarij, ut facilè credas, omnia hac iure penè hereditario huic illustri Ordini obuenisse: adeò ut per annos non paucos rari fuerint in Republica litteraria alicuius nominis viri in doctrina sacra conspicui, qui Dominicanae familie non essent a lumni.

Præter hanc regulam, sub qua ipse B. Dominicus sanctissime vixit, & obiit, instituit duos alios *Ex hoc ordine* religiosæ vitæ ordines, unum pro fororibus, quæ ne dux alii sanctimoniam æquè, ac generis claritate non pauca fluxerunt. fœminæ decorarunt, ut videre licet in eiusdem religionis annalibus. Alterum pro fratribus & fororibus, primò quidem de militia Christi nuncupatis; eo quod ad bona Ecclesia, ab iniustis per id tempus inua-

inuaforibus tuenda instituerentur. Postea vero tanta contra Ecclesiam cessante iniuria, nuncupatis de Pœnitentia, seu de Tertiâ Regula. Quod viræ genus, licet ad essentiam religionis status non pertingat, ut ex ipsa regulâ intelligitur, atque etiam ex similibus S. Francisci, & S. Augustini Tertiariis constat, attamen à Sede Apostolica varijs priuilegijs fuit communittum: & tandem ipsis eius professoribus supplicantibus ab Innocentio VII. & Eugenio IV. tanquam pium, & laudabile confirmatum. Vide, si placet, tractatum de initio, seu fundatione huiuscœ confraternitatis, qui cum ipsis Prædicatorum constitutionib[us] circumfertur, & citatum Ferdinand. de Castillo lib. i.c. 49.

XIV.

*Conclusio
insti. uti Pra
dicatorum
prefectio.
Castillo fol.
298. &
301. p. 2.*

Spoliatum.

*XV.
Observatio
prima circa
idem insti
tutum.
Secunda.*

Spoliatum.

Non potest igitur prædictum ordinis Prædicatorij institutum non esse perfectissimum, ac in supremo gradu statuum religiosorum numerari, cùm talem finem, talique media amplectatur; totque, ac tam ingentes fructus in Ecclesia Dei produxerit. Et (quod in minimis laudibus ponendum non est) cùm acerbis odij sit impugnatum ab externis, & a domestis, discolisque religiosis turbatum; & non nunquam ab ipsa Sede Apostolica priuilegijs exauthoratum: inconcussum nihilominus hucusq[ue] perseverauit.

In ipsis porrò constitutionib[us] obseruandum primò, eas ex vi sua, ad nullam culpam obligare, vt passim in eisdem exprimitur, & declaratur. Exceptio vero de contemptu, quæ in eis fit, latè discussitur superiori tract. lib. i. c. 4. Secundò, declarationis illius, quæ in dist. i. c. 15. n. 1. lit. I. §. Præterea, habetur ordinem Prædicatorum præstare inter alios ratione maioriæ articularium, & aperissati, quod si: articulorū omnibus religionibus mendicantibus ob paritatem tibi, & longiora ieiunia. Huius, inquam, declarationis sensum esse, hanc vnam esse ex artiorib[us] religionib[us]. secundum quid, non vniuersim, cùm probatio illa de paritate cibi, & longis ieiunijs non amplius conficiat. Alijs enim sunt austeriorib[us] apud mendicantes etiam religiones, quibus (vt purè monachalem Carthusiam, de qua citata declaratio id non inficiatur, & alijs fortasse concedet) astringuntur, & commendantur, pedum scilicet nuditas, vestitus simplicitas, & asperitas, numerus preceptorum grauium non exiguis, & similes, quæ in ordine Minorum videntur. Praterquam quod religionis arctitudo ex alijs obseruantib[us] eo difficilioribus, quod interioribus maximè est metienda; vt tractatu sequenti, lib. i. cap. 9. vberius ostendemus.

XVI.

Tertia.

Tertiò obseruandum declarationem alteram indefinitely prolatam, cod. cap. 15. lit. A. Nimurum profissorem solennem certe religiosum, si q[uod] obligacionem absolute factam, vt vera sit, necessario intelligendam esse de obligatione absoluta ex parte videntis; vt sumi potest ex ijs, quæ sequenti tract. lib. 3. per tria priora capita latè prosequemur. Quod autem sensus hic sit, sufficenter colligitur ex similitudine Homagij ibidem allata; hoc enim acceptantem non obligat, sed dantem. Similiter, quod in lit. K. subiungitur, professionem religiosam ab omni voto simplici liberare, non procedit de ijs simplicibus, quæ Societatis scholares post biennium Novitatus emittunt. Constat siquidem, vt sequenti tract. dicimus, donec talia vota ab ipsa Societate, aut à Pontifice relaxentur, validam vbius, præter Carthusiam, professionem ab eis emitte non posse. In hoc enim, sicut in plerisque alijs prærogatiis, ea vota fuerunt à Pontificibus solenni profissioni æquiparata. Non procedit rursum ea declaratio de simplici voto, etiam in seculo nuncupato, si tertia persona iuri quæsito prædicaretur, velut si qui diuini honoris intuitu voueret, largiturum se alicui pio loco bona sua, tunc enim, licet alibi profiteretur, voti tamen simplicis reus esset. Atq[ue] hæc de hoc toto ca-

pite dicta sufficient. Reliqua ad hunc ordinem spe. Etantia, sc. de creatione Prælatorum, deque eorum officijs, & obligationibus, siue regulis, de forma Capitulorum, ac judiciali correctione minutius persequi nostrum non est: ac s[ecundu]s citato lib. Constitutionum traduntur accuratè.

C A P V T VII.

*Virum religio Minorum una si ex men
dicantibus: & quam originem,
& institutionem ha
buerit?*

Sacra Minorum religio Dominicane germana f[est]or est, eodemque ferè tempore nata, & vinculo Diuina charitatis iam olim tam in suis parentibus, quam in filiis coniunctissima. Authorem habuit Seraphicus cum Patrem Franciscum Afnisianum, qui post conversionem suam singularis sanctitatis prodigium fuit, & notum humilitatis, ac mundi contemptus exemplar. Hic ergo glorioissimum Patriarcha omnis ijs, quæ ad initia conuercionis, & vocacionis eius pertinent) de noua religione instituenda deliberauit ac decreuerit anno Domini 1209, qui annus (quod mirabile est) vigesimalis septimus erat etatis illius, & quintus à sua conuercione, quia natu dictatur anno 1182. & anno 22. etatis sua fuit conuersus ad Dominum, hoc est anno 1204. Post quinque gutt[er] annos socios habuit, & de religione instruenda traçauit, ac regulam scripti, tandemque ad Innocentium III. cum duodecim socijs deceperit ordinis confirmationem supplicatus. Et licet in principio repulsa passus fuerit, tandem diuina revelatione Pontifex commotus, illam concessit anno Domini 1212. non quidem solennem, nec literis consignatam, sed viuis vocis oraculo. Et D. Anton. 3. p. titul. 23. cap. 1. dicit solum fuisse velut permisitionem illius status pro tunc; tamen reuera extenuit constitutus verus status religiosus. Et Franciscus cum socijs in manib[us] Pontificis solennem professionem fecit, fuitque à Pontifice Generalem constitutus.

Hinc vero factum est, vt licet ordo Prædicatorum approbatu[m] non fuerit, vtque ad primum annum Honorij, nihilominus antiquitate præcellere, manifesteatur, semperque in iure prius nominetur, ubi in nomine sive nominantur cap. in iis. Et D. Anton. 3. p. titul. 23. cap. 1. dicit solum fuisse velut permisitionem illius status pro tunc; tamen reuera extenuit constitutus verus status religiosus. Et Franciscus cum socijs in manib[us] Pontificis solennem professionem fecit, fuitque à Pontifice Generalem constitutus.

non solum verbo, quomodo prædicare debeant (nā & hoc unum est ex opusculis quæ scripta reliquit, vt in tomo 13. Bibliotheca magna è pag. 348. vide-
re licet) sed etiam exemplo sepe ostendit: nam cum
primum de religione instituenda cogitauit, præ-
dicare cœpit exhortando homines ad peniten-
tiam, verbis quidem simplicibus, tamen ignitis,
& efficacissimis, quibus homines plurimum com-
moueberat, statim etiam ac spectatores sui instituti
habere cœpit, illos ad prædicandum misit, prius
etiam quām confirmationem primam ab Innocen-
tio obtinuit: vt in Chronicis eius legitur: Viffo et-
iam illa, qua diuinus fuit admonitus vt labantē
Ecclesiastis sustinere, plāne indicat non solum
vitæ perfectione, sed etiā predicatione verbi Dei,
& doctrina futuram religionem illam utlissimam
Ecclesiastis, ac proinde ob eundem finem fuisse insi-
tuendam.

III.
Depositorius
eius modo
quid est
maxima
pugnare.

Praefertim vero ac singulari modo profitetur
hæc religio perfectionem Euāgelicam, quoad pau-
pertatem, & nuditatem Euāgelicam, quia nihil
proprium non solum in particulari, verum etiam
neque in communī admittit ex vi regula. Sic enim
intelligunt cap. 6. suæ regulae, quod sic habet. *Fratres
nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquid.* Et
Constat enim hoc nō tantum de singulis dicti, quid
enim necesse fuisset fratribus, ne domos, aut
loca singuli sibi appropriarent. Intelligitur ergo
de vniuersis, & de tota communitate, & ideo sub-
ditur. *Sed tanquam peregrini, & adueniāt hoc secūlo in
paupertate, & humilitate Domino seruientes, vadant pro-
leemojynis confidenter.* Et in cap. 4. hanc paupertati
restrinendo, prohibentur fratres eleemosy-
nas petentes ne pecuniam recipiant, sed res alias
victui, aut veltui necessarias. Atque in hac
excellenta paupertatis multum eminet hæc sacra
religio inter alias. Fuit enim prima omnium, que
hoc genus paupertatis in communī professa est:
nam religiones, quæ præcesserunt ante mendicantes, illam non seruabant, sicut nec nunc seruant.
Religio autem S. Dominici ex vi primæ initia-
tionis, & approbationis illam non coluit, vt suprà
lib. i. cap. 8. num. 8. ostendi: neque vlla ex religionibus,
qua sub regula S. Augustini militat, ex vi re-
gula illam seruat. Religio autem Carmelitarum li-
cer ex aliquorum sententia id habuerit ex primi-
tia regula, tamen neque id certum est, neque quo-
ad res omnes, vt infra cap. 10. ostendemus. Est ergo
hæc singularis prarrogatiua S. Francisci, & ideo
fortasse Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. de regulari-
bus, cum omnibus religiosis faciat facultatem ha-
bendibona in communī, Minores excipi, vt præ-
cipuum illam regulam, & institutionem illibata-
seruaret.

IV.
Blandiis
maxime pro
missus ex
mendicantibus
Declaratio
recitatione
cum ordine
Festigatio
rum.

Atque ex his constat religionem hanc esse vnam
ex præciuis mendicantibus, & quadam ratione
maxime pro summa proprietate, & singularitate hoc no-
men sibi vñpurare. Probatur, quia ex duabus condi-
tionibus, quas diximus de facto postulari in
religionibus mendicantibus, scilicet, vt vitam
misericordiam profiteantur, & paupertatem in com-
muni, vtraque in hæc sacra religione sati perfec-
reperit: vt ex dictis patet. Et declarari potest per
comparationem ad religionem Prædicatorum:
habent enim se sicut excedens, & excessum in a-
liis duabus conditionibus. Religio enim Prædi-
catorum ex parte finis excedit, quia principalius,
& magis ex se videtur prædicationem intenderet. I-
tem in hoc quod præcipue videretur contra hereti-
cos, & ad fidei defensionem instituta: Religio
vero S. Francisci magis ad communionem Chris-
tianum populum ad penitentiam agendum, & ad
mundi contemptum: quæ differentia in ipsis etiam
fundatoribus cernitur: nā prædicatio S. Dominici
Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

maximè fuit contra hæreticos, & inde sumptue
occasione fundandi religionem suam: prædica-
tio vero sancti Francisci simpliciter fuit ad curan-
dos, & purgandos Catholicos, & licet ex seruore
spiritus voluerit etiam, & procurauerit inter infi-
deles prædicare, tamen ex diuina revelatione sta-
tim ad suos rediit, quia reuera illa erat propria
eius vocatio, & à Deo intenta, vnde etiam circa li-
terarum studium diuerfos haberunt spiritus illi
sancti Patriarcha. Nam Dominicus literarum stu-
dium præcipue suis alumnis commendauit. Fran-
ciscus vero in capite 10. suæ regule præmonuit, vt
qui literas nescirent, illas non discant, vterque au-
tem prudenter agebat eligens medium suo fini ac-
commmodatum. At vero in mendicitate, & pauper-
tate excedit Minorum religio, tum quia, vt dixi, ex
regula præfiter paupertatem in communī, quod
alii sic non habent, tum etiam, quia in ipsamer pauper-
tate in communī, singularem, magisque rigorosum
modum in multis obseruat, tum etiam, quia
in exteriori habitu maiorem quandam pauperta-
tem pra se fert.

Præter hæc, quæ sunt velut substantiales pro-
prietates huius religionis, habet etiam plures ob-
seruantias, ad vita rigorosa perfectionem perti-
nentes, quas etiam magna ex parte ex vi regule
seruare tenet. Nam quod ad corpus attinet, præ-
ter habitus asperitatem, & tenuitatem, calceau-
mentis solū ob necessitatē vtuntur, iuxta cap.
1. suæ regule, & pedestres incedunt iuxta cap. 3.
nisi necessitas, vel infirmitas cogat. A festo omnium
Sanctorum usque ad nativitatem Christi Domini
ieiunant, & ad ieiunandam aliam quadragesimam
ad die Epiphaniae numerandam cum benedi-
ctione inuitantur, licet non præcipiantur; qua ie-
iuniorum obseruantia aliam Prædicatorum de ab-
stinentia à carnibus in communī refectorio satis
compensant. Et iuxta hæc seruant eandem austeri-
tatem in lecto, & in alijs corporis afflictionibus. Et
ad nonnullas alias, per constitutiones, & consue-
tudines obligantur. Vnde concluditur religionem
hanc non solum ex fine, & medijs esse valde perfe-
ctam, sed etiam esse satis arctam, & austera. Nec
desunt multi ex professoribus eius, qui cæteris o-
mnibus perfectionem, & austriorem appellant,
sed hæc comparationes semper sunt odiose, pa-
rumque viles ipsi sunt religiosi, ac professoribus
cuiuscumq; religionis. Nam vt ipsi non solum con-
tentissim vocazione sua, sed etiam ad illam fint im-
pensè affecti, satis est, vt dignè, ac perfectè de sua re-
ligione sentiant, etiam si alijs eam præferat. Quam-
uis ergo hæc religio ex fine suo valde perfecta sit,
& media habeat illi consentanea, & austera satis
vitam profiteatur, & in multis rebus alias exce-
dat, non est tamen dubium, quin supereretur in alijs,
qua omnia exactè ponderare, & ferre absolutum
de comparatione iudicium, difficillimum esse ex-
stimo.

Quoniam vero religio hæc in illa celistidine
paupertatis, quam à suo authore accepit, princi-
paliter fundata est; (nam per illam promissa est
professoribus eius virtus sublimitas, & har-
ditas regni colorum in capite 6. suæ regule) hinc orta
factum est, vt in zelo, vel tædio huius paupertatis
religio sit in plures quodammodo diuisa, dum
quidam tam arctam paupertatem male ferunt, alij
pro illa amulantur. Paulò enim post Diuī Franci-
aci mortem ab Innocentio IV. circa rigidam illam
paupertatem dispensationem obtinuit, & annuos
reditus ac immobilia bona in communī habere
cepit, & per plures annos tota ferè religio in eo
statu durauit. Nunquam tamen defuerunt primi-
tia regula, ac paupertatis zelatores, & obserua-
tores, qui se à reliquis segregarunt. Nam quidam

VI.
Varia Minos
ritarum fa-
milia unde
orta.

frater Casarius cum paucis sectatoribus loca separata, ac solitaria petuerunt; ibique successione continua per sexaginta, & eo amplius annos à reliqua Franciscana familia separati vixerunt. Non constat autem mihi omnino certò an sub obedientia eiusdem Generalis, vel Provincialis viuerent, vel omnino per se congregationem distinctam constituerent, illud autem prius probabilitus videtur, quantum ex monumentis eiusdem Ordinis diligentia Reuerendissimi Patris Fr. Francisci Gonzage colligere possum. Postea eodem spiritu separati sunt alij, qui Clarense dicti sunt, & de licentia Summi Pontificis Celestini V. omnino ab obedientia religionis exempli eremiticam vitam sub regula sancti Francisci vixerunt, qui tandem postea ad obedientiam, & unionem totius religionis rediere, licet in vita austeritate, & paupertatis puritate perseverauerint, & separatam prouinciam per se constituerint, licet sub eodem Generali. Postea verò tempore Clementis VI. noua reformatio in hoc ordine inchoata est, & per Italiam, Galliam, Hispaniam paulatim crevit, & in duas principales familias totus Ordo eiusfus est, quarum altera proprietatem in communione reuinuit, & Conuentualium dicta est, altera repudiavit, & vocata est de Observantia, ad quam omnes alia varijs nominibus nuncupate reductæ sunt. Et in principio quidem vtraque familia vni Prelato generalissimo parebat, qui ex Conuentualibus, vñque ad Leonem X. eligebatur, sub Leone autem X. translatum est sigillum ad Observantium, ex qua Generalis totius ordinis eligi coepit, qui nomen Ministri Generali retinuit. Ex Conuentualibus autem coepit eligi proprius Generalis, qui magister appellatus est, supremam etiam iurisdictionem habens, similemque confirmationem sua electio-
nis à Ministro generali recipiens, ex prescripto Leonis X. qui familias has in hanc concordiam rededit, sub certis conditionibus, quas peculiari bulla expedita declarauit, atque in eo statu vñque in hodiernum diem duas illas familias permanent; quibus postea tertia adiuncta est, qua Capucinorum dicitur, & ex Observantia pro-
m. diuit, siuque quad nonnullas provincias proprium Generalem habet, & in communione paupertate, ac tota regula sancti Francisci de Observantia conuenit, solumque differt, quia simpliciter, & fine declarationibus easam obseruantem, & superiori aliquo modo, habitu, & forma capucij ali-
quantulum diuersa vñtitur.

VII.
Hac varie-
tas arduita-
tem n' inisti-
tuto Franci-
scano ar-
guis.
Sed hæc diuersitas non tollit religionis vni-
tatem saltem specificam , vt si dicam ; nam nu-
mericam , & moralem aliquo modo auferre vi-
detur , quia salteria unitas capitum , seu Generalis
non retinetur. Non tamen hoc indicat imperfe-
ctionem instituti , sed potius arduitatem , & dif-
ficultatem , quam mirum non est , in tanta ho-
minum multitudine non ab omnibus æquè ser-
uari , & adamari , sed illud potius magna laude
dignum est , quod tot fint , nunquamque defint
illius perfectionis zelatores , quamquam fieri po-
test , vt qui dispensatione illa circa paupertatem
in communī vii voluerunt , non remissione ani-
mi , sed bona intentione , & probabilib[us] opinione
mouerentur , ad maiorem spiritus quietem , ac se-
curitatem id conferre existimantes , sicut alia mul-
ta religiones mendicantes sibi expedire iudica-
runt , nec ob id creduntur à perfectione defescisse ,
quia paupertas per se non est regula perfectionis ,
sed quanta , & qualis ad perfectionem magis deser-
uire potest. Verum est tamen peculiaritatem in
hoc instituto Diti Francisci zelum , & custodiā
paupertatis in communī valde esse conformem
spiritui , & vocationi talis religionis , ac proinde

præferendum esse cæteris paribus, ideoque non
ne speciali prouidentia Spiritus sancti Concil. Tri-
dent. sess. 25. cap. 3. de regular. cum omnibus reli-
gionibus concedat facultatem habendi bona im-
mobilia in communio, non obstante quacunque re-
gula, excepti Minores, Capucinos, & de Officiorum
tian, tantum specialiter ad hanc paupertatem vo-
catus.

Hic vero occurabant variae difficultates, que circa hanc paupertatem Minorum ortae sunt; & deinceps inter Summos etiam Pontifices discepuntur, ut per difficultatem in variis decretis de verborum significacione, quae in 6. in Clementina & extra. Iohann. XXII. summa autem haec difficultates in triplici differentia, quae admodum spectant ad paupertatem in communione, propter se conuenient omnibus religionibus mendicantibus, & haec tractata sunt a nobis sufficienter superiori tom. agendo de voto paupertatis. Alio versantur circa paupertatem quae excludit dominium rerum omnium etiam mobilium, quae vnde consumuntur; quaeque videtur esse propria Franciscanorum; & difficultates hue spectantes magis videntur speculatiu[m] quam morales, ut apud quem sit talium rerum dominium; & quomodo in rebus, quae vnde consumuntur, separantur vissus & dominium, ita ut non habeat dominium, qui habet vissum pro sua voluntate. Quibus questiones etiam illae adiunguntur, An Christus & Apostoli aliquid proprium in hac vita haberint, & an illa carentia omnis dominij ad maiorem perfectionem pertinet. Quas omnes in supradicto loco pro opportunitate sufficienter attigimus, & in tom. 2. pp. de Christi Domini paupertate disserimus. Et nouissime eas quæstiones eruditæ tractat Iohannes Azor. in. tom. Quatuor institutionum lib. 12. cap. viii. Tertius caput dubitationum esse potest, & adhuc magis proprium huius religionis; quod veritatem circum facti, & habet fundamentum in propria regulâ S. Francisci.

Vnum autem ex præcipuis dubiis est, circa cap. 4.
vbi sanctus Franciscus firmiter præcipit, ne filii monachii pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam, an hoc sit præceptum, & haec fit pars materiae voti paupertatis specialis huius religionis, nam verba regulae hoc videntur sonare, & ita etiam sunt à Pontificibus explicata: vñs autem videtur alius indicare, & pro humanis necessitatibus. vñdetur moraliter necessarium. Sed hic articulus latissimè declaratus est à Nicolao IV. in cap. xxiij. §. cœterum. & à Clemente V. in Clement. exiuit. §. p. 30. Summa est illud quidem sibi præceptum, & materiam voti paupertatis, ita tamen esse intelligendum, vt liceat per tertias personas eleemosynam in pecunia recipere, & habere cum nonnullis limitationibus; & præcipua sunt. Primaria vñ pecunia intelligatur manere semper sub domino dantis eleemosynam, quamdiu est in manu tertie, & ita sona, ita vt possit ab aliis libere reperi quamdiu in alios vñs consumpta non est. Secunda vt non proficit à fratribus peti, nec administrari tanquam propria. Item non possint rationem eius exigere, sed fidei, ac conscientie depositarij rem toram committere, non peccabunt tamen (vi opinor) litigari, vt Dominus pecunia rationem à Communitario petar pecunia fibi credita, quando viderint expedire, quamvis regulariter cauendum hoc est, præseri si dans eleemosynam tales ius fibi à principio non reseruauit respectu communis. Tertia est, vt solum pro necessariis vñs responatur, & expendatur, non ipsorum fratrum nomine, quorum pecunia non sunt, sed eius, qui eleemosynam contulit, ita vt si necesse sit contratum facere, non fratres dicant emere, & dare pecuniam, sed alius emat pro fratribus vñbus. Quac.

X. *An possint
Minores
contrahere
muni cito-
bina.*
Quarta prohibetur ibi mutuo accipere pecuniam etiam per procuratorem, quia per mutuum transfertur dominium in accipientem, & manet obligatio soluendi apud eundem: utrumque autem repugnare constat huic regulae, si tamen necessitas virgat, & defint eleemosynas, conceditur eis, ut possint pecuniam per procuratorem recipere offerendum curam, & diligentiam procurandi eleemosynas, quibus illi satisfracti, sine obligatione propria, hoc enim in rigore non est mutuum, sed quedam eleemosyna, quamvis cum aliquo onere paupertati minime contraria.

Quæ vero obiter potest, an res alias, quæ pecunia non sunt, possint mutuo recipere cum obligatione ex iustitia ad soluendum; quamvis enim ex parte materie non ita sit eis prohibitum alias res accipere fecerit pecuniam, tamen ex parte obligationis videtur sequere repugnare paupertati in virtute generis rerum. Et timile dubium est, an possint credita pecunia emere huiusmodi res, sive mobiles sive consumptibles, aut permanentes vel se mouentes, sive etiam immobiles, ut terram, sive paumentum ad fundandum domum vel Ecclesiastem, aut hortum, &c. Respondeo nunquam posse ita emere aliquid credita pecunia, ut ipse etiam in communione obligentur ad soluendum illud ex iustitia in pecunia, quia hoc planè repugnat eorum instituto, quia non possunt illam obligationem implere, nisi accipiendis pecuniam, & suo nomine solvendo. Quod si aliis prius solutores est, non possunt illi obligari de iustitia ad factum alterius; solum ergo possunt promittere diligentias procurandi eleemosynas, quib. talis res solvatur. Quando vero res mutuo accipit soluenda in eadem specie, vel etiam si in alia specie, quæ non sit pecunia, soluenda sit, alia commutatione interueniente, tunc directè non sit contra hanc regulam de non accipienda pecunia, in qua nunc versamur; tamē aliunde videtur repugnare illa obligatio statuti paupertatis in communione, sicut enim priuatim religiosus obligari non potest, quia nihil habet proprium priuatim, ita communis, quæ nihil habet proprium in communione, obligari non potest ad quæcumque bona temporalia reddenda: & reuera ita est, si obligatio sit pure personalis; quia nemo potest obligari ad dandum, quod non habet, nec quod sperat habere solum ex eleemosynis. Possunt tamen obligari altero è duobus modis. Primo si quis obligatur intelligat inuolui condicionem, sì per eleemosynas obtinere posse in eabous, quædatur sunt. Tunc enim non obligatur ad impossibile, & aliter non decipitur. Secundo si obligatio non sit pure personalis, sed realis, saltem implicita, id est, si iam habeant res alias eiusdem valoris, & pretij, per quas possint in omni euentu satisfacere: nam licet non sint earum Domini, habent tamen absolutam administrationem earum, unde possunt illas obligare, sicut possunt etiam in casu necessitatis calicem vel rem aliam preciosam in pignus dare, & similia.

XI. *Pontificatus
Pugnatio
declarationis
de aliis, q. q.
alii minori-
tae acceptatis.*
Cætera quæ hic dubitari poterant, in citatis decretri satis attinguntur & declarantur, & in superiori tomo agendo de paupertate à nobis allata sunt. Solum hic aduerto illas declarationes Pontificum circa hanc Minorum paupertatem, solum fratris de Observantia esse vñi, nam conuentuales maioribus dispensationibus vtuntur, cum propria bona in communione habeant: Capucini vero proficiunt se nudam obseruare regulam, & illis declarationibus renunciant. Nam in hoc maximè dicuntur ab Observantibus distinguiri. Videant ergo ipsi quid vocant, & quo sensu, illudque obseruent, mihi enim de eorum more, aut vñi non satis constat. Non possunt tamen declarationem aliquam Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

non admittere, quia votum & lex debet esse de re certa & clara. Solum ergo possunt non admittere declarationes illas, quatenus aliquid de iure humano & arbitrariis inuoluunt, quod minorē fortè rigorem in dicare videtur: in quo potuerunt ipsi maiorem rigorem eligere; necessarium verò est, ut in hoc aliquid certum, & stabile declaratum habeant, ne conscientia facilè ligentur; quod in tanta communitate, & in rebus quæ quotidie præ manus habentur, & necessaria sunt, facile potest contingere.

C A P V T VIII.

De origine ordinis eremitarum S. Augustini.

I. Hæc tenus de proprio ordine monachorum à D. Augusto, instituto nihil diximus, sed reseruauimus, quia non est adeò manifestum D. Augustinum instituisse huiusmodi ordinem, quin aliqua inquisitione, & disputatio indigat: Et licet fuerit institutus, nunc tamen velidem non maneat, vel non sub pura, seu speciali ratione monachus, id est, sub instituto vita solum contemplativa, & Eremita; sed mixta, & sub nomine a ratione mendicantis religionis, qualis nunc est sacra religio, qua Eremitarum sancti Augustini appellatur. De antiquitate ergo, & origine huius ordinis multa sunt ab scriptoribus præsertim eiusdem ordinis scripta, & disputata in defensionem sua antiquitatis, quibus nos nihil addere possumus, neclitem cum alijs intendere volumus, sed ea tantum, quæ probabiliora videntur proponere, ac institutionem, authoritatem, & perfectionem huius ordinis, quæ sine dubio magna est, breuiter declarare.

Primo ergo probabilius existimo Beatum Augustinum statim à principio conuersionis sue reliquias vitam professum fuisse. Id enim non obsecrū colligitur ex verbis eiusdem in libro 8. & 9. num post Confessionum; nam in libro 8. ca. 6. & sequentibus commemorat internum bellum, quod adhuc Catechumenus patiebatur, deliberans de statu quem post baptismum accepturus erat, matrimoniis scilicet, vel coelibus; nam ad rem vxoriam & secularia negotia propensus erat, aliunde autem exemplis, & verbis Sanctorum ad perfectionem factandam excitatatur. Tandem vero in cap. 12. diuinam inspirationem, & mirabilem vocationem referit, quæ tractus, & adiutus iam non solum Christianam, sed etiam perfectam vitam sequi firmiter elegit. Quam cum matre narrasset, loquens cum Deo, Exultat (inquit) & benedic tibi, qui potes efflentia quam primus, aut intelligentia facere, quia tanto amplius fibi, à te concepsum, de me videbar, quam petere solubat mierabilibus eius fibilibusque gemisibus. Conuersisti enim ita me ad te, vi neque vxorem quæarem, nec aliam quam spem seculi huius, stans in eæ regula fidei, in qua me ante tot annos et reuelaveras. Hoc ergo est, quod Deus Monica concessit, vlera id quod petebat; illi enim conuersione Augustini ad fidem solum postulabat, Deus autem etiam conuersionem eius ad sequendam perfectionem concessit. Et hoc est quod subdit; Conuersisti lucum eius in gaudium multo ruerius quam voluerat, & multo clarius, atq. astius, quam de nepotibus carnis mea requirebas. Et lib. 9. cap. 1. magis explicans hoc propositum adeò perfectum, & firmum, ut iam veluti opere consummatum (ait) Iam liber erat animus meus à curia mordacibus ambiens, & acquirendi, & volutandi, atq. scalpendi scabiem libidoque quibus verbis perfectissimam renuntiationem seculi expressit, quoad illa tria, quæ per tria religionis vota abnegamus, scil. propriam voluntatem, seu dominandi libidinem, diuitias, & corporis voluptates. In cap.

autem 2. huius libri magis declarat contemplati-
uam & monasticam, seu solitariam vitam elegisse,
& ideo inquit de creuisse munus docendi rhetori-
cam relinquere. *Sagittaueras (inquit) tu cor nostrum
charitate tua, & gestabamus verba tua transfixa visceribus,*
*& exempli seruorum tuorum. Et infra. Plena voluntas pa-
candi, & vivendi, quoniam tuis Dominus, aborta mihi sit
atque firmata, nos! Deus mens.*

III.
*Nec multū
id distulisse
conceperis
etiam suā
datur.*

Ex his ergo intelligi potest Diuum Augustinum, vel in ipso baptismo, vel non multo post religio-
sam vitam professum esse. Probatur, quia firmo-
proposito, & magna Dei vocatione, iam illam
conceperat, vt declaratum est: ergo non est veri-
simile, post baptismum executionem multum di-
stulisse. Probatur consequentia. Primo, quia talis
dilatio, vel non fuisse sine aliqua culpa, vel
non sine magna remissione animi, & imperfe-
ctione, quam certe si Augusti, commisiteret, in con-
fessionibus suis recognouisset & indicasset. Nam
libro 9. capite 2. cūm haberet à Deo inspirationem
omittendi publicum legendi munus, vt Deo vaca-
ret, & per aliquot dies distulisset executionem, ob
causam satia apparentem, & rationabilem, illam
dilationem tanquam alio modo culpabilem recon-
gnoscit, & à Deo veniam petit, quid ergo factu-
rus fuisse, si post baptismum viam perfectionis in-
gredi distulisset. Secundo ad huiusmodi statum
iam ante baptismum se præparauit, tum relin-
quendo munus officij publici, quod per se cum ba-
ptismo non repugnabat: tum colligendo se cum so-
cijs in villam, vbi Deo, & considerationi rerum di-
uinarum vacaret, vt ipse refert libro 9. Confessio-
num capite 4. nullumque impedimentum habuit,
vel à socijs, vel à matre; nam omnes mirum in mo-
dum illo genere vita latabantur, & ipse diuina a-
more flagrabat, qua omnia ipsomet refert, quæ
igitur causa dilationis ex cogitari potest. Tertiò ex-
pendo, quod eodem lib. cap. 3. de Nebridio refert
cum Deo loquens, & dicens, *Quem non multo post
conuersum nostrum, & regenerata tunc per baptismum
tum, ipsius etiam fideli Catholicius castitate perficit.* Ita
aque continentia tibi seruendum in Africam apud suos, cum
totadomus eius per eum Ch. ist. an fidei effet, caro soluisti.
vbi expendo verba illa, castitate, & continentia perfe-
cti tibi seru enim; nam clare significant statum fir-
mum vita continentis, & consecrata ad perfectè
seruendum Deo. Pondero etiam illam coniunctio-
nem ipumeriam, supponit enim, se & socios suos,
quos Nebridius imitabatur, eadem castitate per-
fecta, & continentia seruuisse Deo post suam regene-
rationem.

IV.
*An is vivendi
modus fue-
rit propriè
religiosa
professio.*

*Quod ad casu-
ratem veri-
tatem ser-
vire.*

*De pauper-
tate incer-
tum.*

Hæ igitur conjecturæ satis, vt opinor, suadent,
Augustinum simul cum baptismo viam perfectio-
nis, & statum continentiae amplexum esse. Nec
vero continuo, & sine maiore probatione affirmauerim, illum statum fuisse propriè religiosum
per tria vota præsertim solennia, prout nunc fit.
Credibile quidem mihi est, statum continentiae
firmo, ac deliberato animo deliberasse, & fortasse
etiam Deo promisisse; nam hoc mihi indicant illa
verba quæ suprà ponderauit, castitate, & con-
tinentia perfecta. Imò verisimile censeo votum hoc
continentie etiam ante suscepsum baptismum
adhuc Catechumenum emisse; nam hoc satis
ipse indicat in ultimis ferè verbis libri 8. Confes-
tionum. De voto autem paupertatis, vel obediencie
nihil affirmare possumus, saltem de eo tem-
pore quo Augustinus fuit in Italia, priusquam in
Africam rediret, quia nec Possidius in vita Augus-
tinii, neque Augustinus ipse in Confessionibus,
neque in alijs libris quicquam de hoc significat,
imo Antoninus ait, Augustinum reuersum in pa-
triam, ex patrimonio suo domum in cromo edificasse
pro se & socijs suis, & reliqua in pauperes

distribuisse: ipse vero Augustinus sermon. i. qd
communi vita clericorum scribit, tenuem suam
substantiam vendidisse, & pauperibus erogare:
vnde constat superiori tempore nondum se expo-
lisse omnibus bonis, vel dominio illorum, quan-
tus habere potuerit propositum, & votum dimen-
tendi omnia quamprimum commode posse, & in
vslis pios & paupertati consentaneos; an vero ita
fecerit, scriptum ab aliquo antiquo, vel satis inde
digno authore non inuenio. Magis autem inter-
venit mihi est obedientia votum, quia neque in missa
monasterio aliquo ex his, que ante ipsum erant, nec
que in manibus aliquicunque illud emisse, vel Mediolani,
vel Romæ, vel in alio Italia loco legimus, nec in
congregatione, seu familia sua videtur eo tempore
talem viuendi modum habuisse; oportuit enim ap-
probante aliquo Episcopo talem vita modum in-
choari, & in manibus eius votum obedientie emit-
tere, quod fine dubio non fecit. Quod etiam ex
modo, quo idem Augustinus in citatis libris con-
fessionum de se, & de suis amicis, & de suo reditu in
Africanam loquitur, non obscurè intelligitur, vnde
Possidius in vita Augustini, c. 3. sic inquit. *Ac placuisse
percepta baptismi gracia cum divino cunctu, & amicis suis
pariter seruientibus ad Africam & propriam domum agri-
remere. Quæ verba indicant totam illam familiam
fuisse laicam, & liberam ab obedientia iugo, Deo
tamen seruentem, & inter se amicitia, & charitate
coniunctam.*

Neque aliud significasse existimo, quod Moni-
ca sanctissima iam morti vicina filio dixit, *Vnde Teatis
refert libro 9. confess. capite 10. Vnde etiam possidius
quod in hac vita aliquam immorari sapiebam, ut te
Christianum Catholicum viderem prius quam moreris, ut
mularis hoc mihi Deus meus praefecit, vi te etiam contem-
pla fuisse terrena seruum eius vidam. Quo vltimo
verbo indicare videtur illum iam fuisse religio-
sum, sed, licet non sit verum latè loquendo, quia
iam profitebatur viam perfectionis, & conuenientia,
& decreuerat seculares curas relinquere, vt
explicimus; tamen quod monasticam vitam pro-
priè sumptum iam tunc proferetur, non fatus inde
colligitur. Quamvis credibile sit Augustinum iam
concepisse proprieatum illius vitæ, tamen, cum es-
set, quasi in via, & in reditu ad patriam, non vide-
batur tempus aptum, & commodum exequendi
omnino, & quasi consummandi illud propositum,
præseruit viuente matre; & ideo verisimilius etiam
est illam executionem distulisse usque ad redi-
tum in Africanam.*

Non desunt vero qui putent Diuum Augusti-
num similis cum baptismo accepisse de manu Am-
broſij monachi habitum: nam in quodam sermone *contra
inter sermones Ambroſij, sic Ambroſius logi-
tur de Augustino. Nouum Ch. istam non nūfinitus in Africam
cucullia nigra invenimus, cingulo ex corio non nisi prædicta
sunt, quod Simplicianus noster in genit. Lascia donavit. In his
quam sententiam ob autoritatem Ambroſij de-
scendit Antoninus 3. p. historiali titul. 2. capite 14.
§. 2. vnde facilè potest quipiam addere, tunc etiam
Augustinum religiosorum vota in manu Am-
broſij emisse. Veruntamen sermo ille expunctus tem-
est ab operibus Ambroſij Romæ impensis, & ma-
gna diligentia emendatis, omnibus suppositis inde
peribus reiectis. Et Cæſar Baronius como 4. an. 2000.
no 388, grauitate reprehendit imperitum (vt ipse
quod illius sermonis fictorem, primum, quia
ineptè finxit, cum eius stylus omnino sit alienus ab
eloquentia, grauitate & sententiarum pondere
Ambroſij. Secundò, quia facilè potest mendaciter
dargui, duo enim aperte falsa dixit; unum est quod
Augustinum Carthaginem vocat, cùm confite-
fuisse Tagastensem; aliud est, quod illum dicit
fuisse conuersum à Gentilium cultu, cùm tamē
certum*

certum sic nunquam coluisse idola, licet in alijs erroribus verfatus fuerit. Veruntamen haec duo aliquo modo colorari possunt dicendo, Africanos omnes interdum fuisse vocatos Carthaginenses à Metropoli Ciuitate, vel Augustinum ita fuisse vocatum quia Carchagini multo tempore vixerat & docuerat, & vnde immedieat venerat cum difcessit ex Africa. De cultu autem Gentilium conuersus dici potuit, non propter dololatriam, sed quia fine fidei, & baptismi tanquam gentilium quidam philosophus, & Academicus de Deo opinabatur. Illud vero difcicilis potest ad verum sensum trahi, quod ibi dicitur, sèpius Ambrosium tentasse Augustinum, & cum eo disputasse, & è conuerso Augustini disputationis fuisse acrimonia, & vehementia Ambrosium vicerisse, cum tamen Augustinus ipse lib. 6. confessionum cap. 3. & 11. dicat sibi non fuisse datam copiam sciscitandis ab Ambroſio, quia cupiebat, nisi cum magna breuitate, quia non pacabat Ambroſio.

VII. Ex quibus planè incertum redditur quod de cuculla nigra dicitur, saltem quod id fuerit ab Ambroſio scriptum, nam utrum in re ita fuerit, ignoratur. Et coniectura est non ita fuisse, quia erat vniuersalis consuetudo baptizatos indui albis vestibus, ut idem Augustinus sepe commemorat lib. de fide, & symbolo, & lib. de catechizandis rudibus, nullamque mutationem consuetudinis in suo baptismo factam aliebi indicat, quâuis baptisimi lauacrum ministerio Ambroſio receperis commemorat lib. 1. contra Iulianum cap. 3. Ad hoc tamen responderi potest super cucullam nigrum impositionem fuisse Augustino candidam vestem baptizatorum. Sed licet hoc contingere potuerit, etiam est præter morem, quia ipsamet vñus vestis soleretur candida, ut nunc Roma in neophytes conspiciatur. Denique aduento Antoniūm ex sermone Ambroſii longe alter verba illa referre dicentem, Hanc Christogenū, & postquam baptizauit eum, induit cucullam nigrā, & ipse ad differentiam monachorum se cinctus zona pergens ad Simplicianum, &c. Ex hoc ergo sermone nihil affirmare possumus eorum, quæ in illo referuntur.

VIII. Nec maiorem fidem faciunt alia verba, quæ idem Antonius refert ex eodem Augustino in quodam sermone ad fratres in eremo: Duodecim fumus fratres in eremo tres, qui induimus cucullam nigrā, & calceamenta, & rade predi znam nigrā defuper cinctam ad differentiam monachorum. Nam hi etiam sermones incertam habent autoritatem, & in Authorem eorum grauior inueniuntur. Cæsar Baroniūs in tom. 4. ad annum Domini 382. & 385. & 387. & in Martyrologio 5. Ianuarij, & multi alii authores sermones illos, vt Augustinianos non recipiunt, quamvis interdum ab alijs sub nomine Augustini citentur. Et licet fortasse aliqui illorum sint Augustini, sicut olim inter eos ponebantur duo sermones de communī vita clericorum, quos constat esse Augustini, & num ponuntur inter sermones de diuerſis, siveque quadragesimus nonus, & quinquagesimus: licet, inquam, ita potuerint aliqui alii veri Augustini sermones ibi inseriri, ut lib. præced. cap. 2. num. 3. attigi, nihilominus certum existimo quanplures eorum non esse Augustini, quia multa falsa, & Augustino indigna in eis continentur; vnde fit ut omnes sint incerti. Quapropter illud testimonium de cuculla nigra, & zona ex corio, nullam inde autoritatem accipit, et ergo res incerta, & de ipso, seu pro ipso tempore baptisimi parum verisimilis, quid verò credi posset de reliquo tempore ante clericatum Augustini paulo post subiiciam.

Vnde etiam incertum esse reperio, quod Antonius supra refert, Augustinum postquam Mediolano decessit rediurus in Africam priusquam Ita- Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

liam relinquenter, visitasse eremitas, qui erant in monte Pissano, & per aliquod tempus ibi moratude religioso esse, & postea visitasse alios eremitas qui erant in statu Augu- Centuncellis prope Romam. Adduntque alij Augustinum eo tempore, quo eremitas Pissani monans eiusq; ditum in Africam. Volaterra- nus lib. 21.

Hier. Rom. lib. 6. Rep. Christian.

verò visitando alios eremitas in Centuncellis se

cundam regulam eis tradidisse. Sed hæc à Possidio

in vita Augustini non referuntur, neque ab Au-

gustino in lib. Confessionum, aut alibi insinuan-

tur; nec videntur posse cum Chronographia, de

estate Augustini conuenire; nam constat Augusti-

num expleto 33. atatis anno, & 34. inchoato, ba-

pitzatum esse; ipse enim lib. 1. Soliloquiorum cap.

10. hanc atatem se habuisse dicit cum illud opus

scriberet, scriptis autem illud ante baptismum, ut

ipsem refert 1. retractationum cap. 4. Post bapti-

sinum autem statim Romam se contulit, ubi fal-

tem per annum commoratus est, tempus aptum

nauigationi expectans; nam ibi multa conscripsit,

qua ipse commemorat lib. 1. retractat. cap. 7. 8. & 9.

Et inter alia scripti libros de moribus Ecclesiæ Ca-

tholicæ, in quorum primo cap. 33. commemorat

monasterium quod prius Mediolani, & plura alia,

qua Romæ postea cognovit; de monte autem Pis-

fano, aut Centuncellis nihil memorat. Ait præter-

ea idem Augustinus 9. Confess. cap. 11. sanctam Mo-

nicanam matrem suam mortuam esse anno 33. atatis

eiudem Augustini, ubi potius legendum videtur

anno 35. vt constat exilio loco Soliloquiorum; er-

go non potuit Augustinus postquam Mediolano

difcessit, per duos annos commorari cum eremitis

Pissani montis, & Centuncellarum ante mortem

santæ Monice. Neque etiam verisimile est post

mortem matris retro redisse, & tam longas moras

fecisse; tum quia ipsem Augustin. lib. 9. Confes-

sionum cap. 10. de se, & matre inquit, Apud ostia

Tyberina post longissimæ laborem in latrabamus nos nau-

igationem; ergo cum hac intentione illuc perueni-

sent, licet mors matris post paucos dies acciderit,

non est per se credibile, neque illa ratio probabilis

apparet, ob quam Augustinus murauerit confi-

lum, & tam diuturnas moras fecerit: tum etiam,

qua in sermone primo de communī vita clericorum,

dicit inueniem fuisse, cum in Africam re-

didi; ergo verisimile est non excessisse 35. annum

atatis cum illuc peruenit. Igitur hæc omnia tan-

quam incerta, & ad huius religionis veram origi-

nem, seu antiquitatem explicandam tanquam in-

efficiacia relinquo, nec definitè assero Augustinum

ante redditum in Africam non fuisse monachum,

aut regulam monachorum non scripsisse, sed assero

hoc non constare satis fide digna historia, vel au-

thoritate.

Nihilominus dico secundò Augustinum reuer-

X. sum in Africam prius quam Presbyter feret, mo-

u. Assirio nachum fuisse, & in proprio monasterio monachos Augustinuse congregasse, & instituisse. Hæc assertio non satis col-

legitur ex Possidio in vita Augustini; nam in cap.

teraturum mo 3. solitum ait, Placuit si percepta baptisimi gratia cum aliis nachus fuit, & amicis suis Deo pariter servientibus ad Africam religionis instituit.

erit, etiam instituit.

curū secularib⁹, cum in qui eidem adhærent, Deo viue-

bari tenitis, orationibus, bonisque operibus in lege Domini

meditans die ac nocte. Que verba indicant quidem

vitam satis religiosam, & perfectam, nondum ta-

men satis explicit proprium statum religiosum &

monachalem; nam illa omnia dici possent de illo

genere vita quod Augustinus Mediolani etiam an-

te baptismum inseparata villa inchoauerat. Vnde

Baroniūs in 4. tom. anno 380. de hac re tractans,

solum dicit rediens (scilicet August.) vera cum locis

Alypius, & Eudoxius in patriam, quem condixerant vita statum, cum adhuc in Italia essent, exercere cuperunt. Deinde vero reseru verba Posidij, & in predictis verbis suis alludit ad relationem Augustini 9. confess. cap. 7. & 8. Ex quibus solum licet colligere cepisse in Italia amare cum socijs solitariam, & contemplatiuam vitam, in castitate perfecta, & quasi uile locum ad hunc finem aptum, & hac intentione in patriam remeasse, & statim ac illuc peruenit, prout potuit, opere compleuisse; an vero id fuerit cum monachali professione, non satis a dictis authorib. explicatur.

XI.
r. Probatio.

Nihilominus ipsemet Augustinus sermon. 1. de communia vita clericorum qui non dubitatur esse ipsius, nam citatur a Beda 2. ad Corinth. 8. & a Concilio Aqui granensi sub Ludouico Imperatore anno 1016. cap. 112. ipse, inquam, Augustinus satis ibi declarat statim ac peruenit in Africam, monasterium construxisse, in quo cum suis fratribus vitam communem, & Apostolicam ageret. Inuenit (inquit) veni ad istam ciuitatem, vi multis vesti inueniuntur, quarebam vbi constituerem monasterium, & vivi cum fratribus meis, si em quippe omnem seculi reliquiam, &c. Dicit aliquis Augustinum non dicere contruxisse se illo tempore monasterium, sed quasi uile locum vbi illud construeret. Sed licet expresse non afferat, nec etiam negat, & per se verisimile est non caruisse illo tanto tempore. Veruntamen in sequentibus verbis id planè supponit; ait enim; Veni ad istam ciuitatem propter videndum amicum, quem paucabam me lucrari ipso Deo, ut nobiscum esset in monasterio. habebat ergo iam monasterium in quo cum fratribus religiosam vitam agebat, ad quam amicum adducere cupiebat, & hoc vocat lucrari illum Deo. Deinde refert ea occasione alium pectus esse ad statum presbyteri, in quo iam constitutus subiungit, Non ait ut aliquid, non veni ad hanc Ecclesiam nisi in iumentis, quibus illo tempore reficiebar. Et quia hic disponebam esse in monasterio cum fratribus, cogito institutos, & voluntates meas, beata memor sinec Valerius aedit mihi horum illum in quo nunc est monasterium. Ex quibus omnibus satis constat Augustinum adhuc laicum, monasterium unum construxisse, & alterum postea iam presbyterum, sed prius in eremo, seu loco ab oppidis separato, posterius in loco ciuitati vicino; nam illud prius colligitur ex illis verbis; Veni ad istam ciuitatem propter videndum amicum, quia scilicet in loco separato habitabat. Posterior autem indicat cum subdit, hic (id est, in hac ciuitate Hipponensis ad quam loquitur) disponebam esse in monasterio cum fratribus. Quod postea dicit denovo & edificante, cum iam prius esset antiquius. Et (quauis hoc non explicet) verisimile est, non desfruuisse priorem domum, aut vacuam reliquiae transferendo fratres omnes ad nouum monasterium; sed cum paucis fratribus primi monasterij secundum inchoasse, alijs fratribus in alio relictis, prout in aliarum religionum initijs factum esse conspicimus, quod etiam ipse non obscurè indicat; nam de secundo monasterio subdit, Capi boni populi fratres colligere comparsis meos nihil habentes, si usum habebam, sed imitantur mei, ut quomodo ego tenue parva etiam meos habentes, & pauperibus ergo, si facerent, & illi qui me um esse voluerint, ut de communione uenerint. Ait autem Posidius in vita Augustini cap. 5. Augustinum factum Presbyterum, monasterium intra Ecclesiam mox instituisse, & cum Dei seruus uiuere cepisse secundum regulam sub Apostolis constituta. At vero Augustinus ipse in dicto sermone non dicit adificasse monasterium intra Ecclesiam, sed in horto sibi a Valerio donato, in quo monasterium durabat, etiam postquam ipse erat Episcopus. & infra subiungit, peruersus ad Episcopatum, videlicet habere Episcopum exhibere humanitatem

affiduam quibuscumque, uenientibus, sive transuentibus, quod si non facit, Episcopus inhumanes dicteret. Si autem consuetudo sita in monasterio permisit esset, indecens esset, & id est volui habere in ista domo Episcopus monasterium clericum. Non ergo adificauit Augustinus intra Ecclesiam monasterium, nisi iam factus Episcopus, & tunc non sine causa explicat fecisse monasterium clericorum, indicans prius fuisse monasterium monachorum, seu laicorum. Significat etiam diuersa fuisse illorum instituta; nam cum primo ait non decisus admittere in eo confuetudinem habendi frequenter hospites. De secundo vero supponit, non habuisse talern indecentiam, nam ad hunc finem illud construxit; erat ergo primum rigidioris vite solitariae, & contemplativae, eiusdem minirum instituti, cum alijs prius constructo in loco a ciuitate remoto. Aliud vero licet religiosum esset, era ramen vita (vt sic dicam) humanioris ad hospitalitatem accommodatae, & ad ministeria Episcoporum & proximorum.

Præterea colligo ex superioribus verbis habuisse Augustinum adhuc laicum in eo statu pecuniam habitum, qui nec presbyterorum proprius erat, nec vulgaris laicorum, sed tam honestus, ut a presbytero etiam retiniri posset, nam haec omnia mihi significant illa verba; non senti nesciū illi induitum, quibus eo tempore vobis; quando enim illa verba dixit August. iam erat Episcopus, in quo statu indumenta mutauerat, (vt indicat) antea vero eadem retinebat etiam in monasterio ciuitatis, quia si non fuissent speciales, & ab indumentis aliorum secularium distincta, non de illis tanquam de singularibus, & proprijs loqueretur. Qualia autem illa fuerint, aut cuius figura, vel coloris, splendoris non explicitur, & ideo nihil certum in specie dicere possumus, quamus in genere non dubitemus quin fuerint monachalia, propter ea quae iam subiiciam.

Colligo enim vltius ex eodem loco adiutatis alijs, Augustinum in illo primo monasterio propriam, ac perfectam monasticam vitam instituisse, quod probo primum, ex voce Monasterium, quae proprijs dicitur, & tunc maximè dicebatur, de habitatione monachorum. Secundò, quia ibidem ait professum fuisse cum fratribus voluntarii paupertatem, & professum esse vitam communem ad imitationem Apostolorum. Tertiò, quia idem Augustinus libro 3. contra Peluanum cap. 40. de illo hæretico sic inquit. Perexit ortu maleuio in usurpationem monasteriorum, & mors horum, arguens etiam me quod hoc genus vita a me fuisse institutum, quod genus vita omnino qualiter nequit, vel possumus omnino noscere, ut ire eponuit. Vbi Augustinus tacitum consentit, & fatetur, se illud genus vita instituisse, quod intelligi potest, vel quia illud institutum amplexus, & professus est, vel quia in illo genere vita proprium, & peculiarem modum instituit, non enim totius generis, vt sic dicam, seu totius vita monastica inuentor cogitari potuit, nisi per magnam ignorantiam, vel maliciam, illorum hæreticorum, cum ante Augustinum esset, & monachorum nomen, & genus vita in orbem diffusum, vt ipse commemorat tum hic, tum etiam alijs multis in locis, præseruit in libris de moribus Ecclesie, & de opere monachorum, & Psalm. 75. & 99. & optimè in 132. vbi, & nomen monachi declarat, & vitam laudat, & modum etiam laudat Deo gratias agendo commemorat, & in epistola 89. quart. 4. disputando contra hæreticos, qui diuines omnes damnari dicebant, ne amore diuinarum id facere calumniaretur, inquit. Ego, qd haec seruo perficior, de qua Dominus loquutus est, quando diuinitus ad Iesum. Vnde videntur quae habeat & deperibit. & habebit thesaurum in celo, & reni, & querentem.

videlicet ad amorem, & non meis viribus, sed gratia ipsius adiuuante sic fecit. Subiungitque deinceps, & ad hoc profectum, quantum possum viribus aliosex horis, & in nomine Domini habeo confortes, quibus hoc per minus ministerium perfici um est. Scriptit autem Augustinus haec verba ad Episcopum, possuntque tam ad monachos, quam ad canonicos regulares applicari. Certum tamē est ex dictis, ante Episcopatum, & ante presbyterium ipsum adamasse, & amplexum esse illum statum, & ad illum alias traxisse, & cum illis monasterium nō clericorum, sed laicorum monachorum construxisse. Hac ergo ratione dictus est monachum institutor, & quia fortasse illud vita institutum primus in Africam inuenit, ac denique, quia in Latina Ecclesia primus etiam monachis viuendi regulam dedit, quam Apostolica Ecclesia postea probata, ut iam ostendam.

XIV. Dico ergo tertio Augustinum pro suis monachis regulam illam, quam Ecclesia sub nomine illius recepit, & probauit, edidisse. Solent quidēm Diaconi Augustini regulam attribui, duæ breviore, & tercia integra, & magis completa, prima incipit, *Comuni de p̄fessione dicitur enim, &c.* Secunda post illa verba p̄amble; *Ante omnia fratres charissimi diligatur domus deinde proximam, incipit, Quāliter autem nos operitorare, &c.* Sed haec regula incerti auctoris sunt, & probabilius creduntur non esse Augustini, & ita in i. tom. operum eius separatis, & quasi in angulum reiecta sunt, simul cum alia regula femininarum, itaque de his nullam rationem habemus praterquam, quod nihil speciale continent, quod in certa Augustini regula non contineatur, prater ea quae in regula secunda habentur de ordine psallendi, & recitandi diuinum officium, quae statu fortasse potuerunt ab Augustino, sed propter illa, non oportet regulas multiplicare, satis est enim id quod in sua regula Augustinus posuit, *Orationi in statu horis, & temporibus constituta, & infra psalmū, & hī unū cum orat̄ Deum, hoc versetur in corde, quod preferetur in ore, & nolite cantare nisi quod l̄git̄ est, & cantandum, quod auct̄ non ita scriptum est, ut canatur, non canetur.* Ex quibus verbis intelligitur habuisse monachos institutionem aliquam scriptam circa tempora, & modum psallendi, & cantandi, illam vero non fuisse positam in regula, quia fortasse iuxta locorum, aut consuetudinem diuerteret variari poterat. Itaque vna fuit ab Augustino religionis regula cōposita.

XV. De hac vero regula dubium est, an Augustinus regulam pro regularibus canonicis, vel pro eremitis illam scripsisse pro p̄fessiōne, omittit enim censuram Erasmi, ab omnibus suis, & doctis viris merito damnatam, qui negavit Augustinum scripsisse illam regulam pro viris religiosis, sed tantum illam, quae virtute habetur in epistola 109. Augustini, quae est ad monachas, que reuera eadem est, sed fine dubio fuit pro viris scripta, & facile potuit ab eodem auctore ad feminas accommodari, & in hoc sensu communiter recepta est, & citatur à D. Bernardo in lib. de precepto, & dispensatione, & exposita ab Hugone de Sancto Victore, ut notarunt Doctores Louanienses in fine primi tūi Augustini tacitè contempta censuerat.

XVI. Supposito ergo Augustinum pro religiosis viris qui posse illam scripsisse, dicunt aliqui primò ac p̄cipue regularibus canonicis, & clericis eam tradidisse, quod pro eis sensisse videtur Gratianus in titulo capituli non discutit. Quæst. 1. quod conflat sumptum esse ex hac regula. Gratianus vero citat sermon. 3. de communione vita clericorū, & in decreto Gregoriano in quodam scholio eodem modo dicitur caput illud sumptum ex sermone 3. de communione vita clericorum, in quo regula D. Augustini continetur. Verumnamen-

inter opera, quæ Augustini esse creduntur, non inuenio tertium sermonem de communi vita clericorum, sed primum tantum, & secundum, si tamen potuit, ut illa regula per modum concessionis, aliquando imprimetur, & ita adnotatur in quadam libro antiquo de quatuor regulis ab Ecclesia approbatis, ubi in principio sic dicitur: *regula tercia Augustini in qua latum tradidit, quæ ad ordinarem vitam clericorum pertinent, quæ nonnulli inter sermones de communi vita clericorum enumerantur.* quæ omnia supponunt hanc regulam pro clericis fuisse scriptā, & idem affirmat Vincentius in speculo historiali li. 29. c. 44. vbi ait, Augustinum scripsisse regulam, & institutionem pro clericis regularibus, qui etiam dicuntur canonici regulares. Idem habet Antoninus 2. p. Historiæ tit. 9. cap. 8. §. 2. & 3. & Volaterranus lib. 21. Anthropologia; hoc autem non aliter probatur, nisi quia ab hac regula maximè videntur vocati canonici regulares, qui veri religiosi sub Augustini disciplina fuerunt, ut supra dictum est, & optimè confirmat Trullus lib. 1. de Antiquitate sui ordinis c. 2. & 3. qui etiam adducit testimonium Possidij, de quo starim.

Nihilominus persuasum mihi est Augustinum illam regulam primò scripsisse pro suis eremitis, & *viris scriptis* monachis, qui eo tempore ex vi professionis sua *scriptis omo- laici erant*, & ab Augustino adhuc laico instituti *nachtere- sunt*, & normam viuendi accepunt. Hoc pro certo habent omnes defensiones antiquitatis eremitarum S. Augustini. Quorum probationibus omis- solam afferam conjecturas, quæ me maximè mouent. Prima est, quam in secunda assertione insinua- ^{1. Cœlestra} XVII.

uit, ostendimus enim Augustinum, antequam esset presbyter, monachorum monasterium instituisse, ergo per se credibile est virum iam valde doctum, & perfectum, statim eis deditis regulam, & normam viuendi, non legimus autem aliam ab ipso conscrip- tam.

Secundūdū Possidius ca. 5. sic de Augustino inquit, ^{2. Coniect.} XVIII.

Factus Presbyter monasterium intra Falesti in max. insti- tuit, & cum Discipulis visere capi secundum modum, & regulum sub sanctis Apollonii constitutam, maxime, vi nemo quidquam proprium in illa Societas haberet. Ex quibus verbis colligit aliqui, Augustinum deditis regulam suis clericis, quos in monasterio congregauit, ad quod tamē verba non cogunt, quia ibi non est sermo de noua regula ab Augustino facta, sed sub Apostolis constituta, quæ solū illa est, quæ contineat substantialia vota religionis. Tamen, vi dicet, hinc satis verisimiliter colligitur Augustinum prouidentissimum Prælatum adiunxit suam regulam. Veruntamen consideranda sunt verba, quæ statim adiungit Possidius, scilicet, quod iam ipse prior fuerat dum de transmarinis ad sua resuisset. Quæ verba sunt notanda, confirmant enim quod supra numer. 9. diximus, Augustinum non fuisse verè professum regulam religiosam donec ad sua rediit. Deinde probant optimè, ante presbyterium, cum Dei seruis viuere coepisse secundum regulam ab Apostolis approbatam, & consequenter, quam regulam postea suis clericis dedit, prius suis monachis tradidisse.

Tertio idem probo ex ipsam regula, in qua sic dicit, *Præposito tanquam Patri obediat, mul. o magis, & Coniect.* Presbitero, quoniam vestrum curam gerit. & iteram infra, si quidseruat minime facit, non negligenter praeteriretur, sed remendandum, corrigendum quecuratur, ad Præpositum p̄cipue perimebit, ut ad Presbyterum, cuius est apud vos maior autoritas, referat, quod modum vel regula. Ex quibus verbis colligo, religiosos illos ad quos primò Augustinus illam regu- ^{Quid pro cōd.} ^{lectura ix} lam direxit, fuisse monachos, similes illis, quoad *his verbis* statum, & professionem, ac modum regiminis, qui *eruerant* in oriente, & per Italiam, qui ordinarii

& per se ac ratione status non erant clerici, sed laici monachi, & similiter eorum praefectus, seu Abbas non erat presbyter regulariter loquendo, vt in superioribus oftensum est, & sumitur ex c. *A subdiacono* d. 23. & ex aliis multis 16. q. 1. & ex Hieronymo in epist. ad Nepotianum. Semper vero talia monasteria fuerunt subiecta Episcopis, & verisimile est ab eis semper habuisse singula monasteria Presbyterum aliquem ad quem præcipua cura monasterij, saltem quoad correctionem morum, & in rebus grauioribus pertineret, pro qua re vide, si placet, Cassianum collat. 18. c. 15. & Epiphanius epist. ad Ioannem Hierosolymitanum. Et quidquid sit de aliis monasteriis, de monasterio Augustini id clare colligitur ex citatis verbis. Nam singulare nomen Presbyteri apertere indicat, unum tanquam fuisse in illa congregacione, & consequenter illam non fuisse congregacionem clericorum. Item colligitur Praepositum non fuisse Presbyterum, quamvis haberet ordinarium regimen, & administrationem monasterij, vt ex aliis locis eiusdem regulæ satis constat. Denique colligitur reliquias omnes regulariter, ac per se loquendo fuisse monachos laicos. Vnde in epistol. 109. eodem modo loquitur Augustinus ad monachas, ut scilicet Praepositi obediunt, multo autem magis Presbytero, &c. Ad canones autem regulares difficile possunt illa verba applicari, quia illis Praepositus semper ac per se Presbyter est, neque est verisimile fuisse unquam aliam consuetudinem. Nihilominus tamen verum existimat, postquam Augustinus presbyter, vel Episcopus, clericos, seu canonicos religiosos sibi adiunxit, eandem regulam illis seruandam tradidisse, vt notauit Anton. 3. p. tit. 24. c. 14. §. 2. quia, vt rectè ait, regula ipsa de se indiferens est, & communis ad utrumque statum religiosorum. Vnde factum est, vt plures regiones, tū monachorum, tum etiam clericorum sub illa militent; sic ergo potuit Augustinus illam dare fratribus, & postea sub eadem religiosos clericos congregare, neque necessarium fuit illa pauca verba Praefetti, & Presbyteri mutare, quia faciliter poterant cum proportione intelligi, & seruari, si ceteri praefectus etiam presbyter sit, sive contingat unum tantum esse presbyterum, & praefatum, sive duas personas subordinatas, vt sunt nunc inter canonicos regulares, Prior, & Vicarius, qui ambo presbyteri sunt.

XX.

4. Afferio, dicitur reli- gionem lai- corum vis- te Augusti- no diffam per Africam

Dico quartè religionem illam monachorum ita fundatam, & optimam regula instrutam, & Episcopali autoritate probatam viuente Augustino, in Africa propagatam fuisse. Hanc assertione colligo in primus ex Posidio in vita Augustini cap. ultimum, vbi de Augustino iam defuncto sic inquit, Cleram sufficientissimum, & monasteria virorum ac feminarum coniunctionem cum suis Praepositi plena Ecclesia reliquit. Nā sine dubio credibile est illa monasteria virorum fuisse magna ex parte horum eremitarum D. Augustini, quia non erant tunc in Africa alia monasteria religiosorum virorum, de quibus videtur loqui Posidius. Nam prius ponit clericum sufficientissimum, qui vel totus, vel precipuus erat religiosus, & illa verba virorum ac feminarum coniunctionem valde propriè indicant personas laicas. Quod etiam colligitur ex eodem Augustino epistola 76. ad Aurelium, vbi dicit ad militiam clericatus, nō deserentes monasteriorum eligendos esse, sed ex iis qui in monasterio permanent, non nisi probatores, atque meliores in clericum afflumendos esse. Cum aliquando (inquit) bonus etiam monachus vix bonum clericum faciat, si ad se et sufficiens coniunctionia, & tamen de se in principio necessaria, sive persone regulari integritas. Et ex eadem epistola constat quantum curam, & prouidēti suorum monachorum haberet Augustinus, etiam post adeptum episcopatum. Denique per se est valde credibile Augustinum sue religionis propagationem,

non minus in fratribus quam in canonice procurasse; nam utramque videbat esse necessarium populo suo ad utriusque statutum perfectionem. Ex generali charitatem, ac zelum animarum habebat, quod ex omnibus eius operibus satis constat; specialiter vero colligitur ex epist. 64. ad Aurelium Carthaginensem Episcopum in qua eum exhortatur diligenter adhibeat extirpandi quadam vita per viuerciam Africam, & in fini gratias agit deo, prouisione, & liberalitate ipsius fratribus donata. In quo indicat iam tunc fuisse monasterium suorum fratrum Carthaginense. Clarius vero lib. 2. retractatione 21. art. cum apud Carthaginem monasteria esse coepissent, ea occasione scripsisse librum de opere monachorum. Quæ duo coniungendo, illa monasteria monachorum fuisse intelligimus; cum, vt supra vidimus, ipse Augustinus primus in Africam monachorum institutum inueniret, planè concluditur monasteria Carthaginensis ab Augustinianis fluxisse, & licet certe aliqua ab Augustini disciplina desciberetur, plura illius institutum retinuisse. Quod satis etiam ipse Augustinus indicat lib. de opere monachorum c. 30. vbi ait scriptissimum librum, *ad maxime curans* (inquit) *ne huius fratris Apostolicis preceptis obedientes, a pigris, & mob. d. enus, prævaricatores dicerentur. & infra. Nemonafricæ doctrina fuisse fundata corrum parvus. & infra. Scientia fratris & filii nostri, qui bani, per ignorantiam definitio inveniuntur, &c.* Per quæ omnia iudicantur illa monasteria, quæ sana erant, ex filiis Augustini fluxisse, & in doctrina eius fundata.

Hinc vero multi pro certo habent, omnia monasteria, & omnes monachos, qui post Augustinum fuerunt in Africâ, Sancti Augustini eremites fuisse, vt Beatum Fulgentium, & alios similes, qui post Augustinum floruerunt; quibus ego non contradico, quia conuincere non possum id falsum esse. Dico tamen rem esse incertam, quia licet forte ante Augustinum monachi in Africa introduci non fuerint, vt in superioribus diximus, & artigiternam Cæsar Baronius 4. tom. ann. 391. Nihilominus postea faciliter potuerunt alij Episcopi, ad imitationem quidem eius, monasteria in suis diocesibus edificare, non tamen sub regula eius, sed iuxta propriam institutionem, sicut iam nouerunt fieri in Italia. Sic legimus in vita Sancti Fulgentij cap. 3. Felicem quidam Episcopum adificasse sibi monasterium, in quo Sanctus Fulgentius monachus factus est, ut refertur c. 4. & inde transiit ad aliud monasterium alterius Felicis Abbatis, vt dicitur c. 8. quod Abbatis nomen videtur alienum a regula & professione eremitarum D. Augustini. Vnde quod de Fulgenio dicitur, incertum etiam sit, quia ille etiam dicitur fuisse Abbas, & Pater multorum monasteriorum. Sed de hoc paulò post redibi sermo. Atque hec sunt que de prima origine illius religionis Augustinianæ connectare possumus.

CAPUT IX.

An Augustiniani eremita, qui nunc existant, sint idem, qui olim tempore Augustini in Africâ: an diversi, & men- dicantes.

Nunc explicandum superest, an religio que sub eodem modo nomine Eremitarum S. Augustini nunc est in Ecclesia, eadem cum illa superiori capite tractata sit ipsa, vel tantum nomine. Ad hoc autem definendum unum aliud tanquam certum supponendum est, scilicet hanc religionem pro tempore ut nunc est, tempore Innocentij IV. & Alexandri IV. fuisse in eam formam redactam, quam nunc habet & solen-

& solenni ritu approbatam, & confirmatam, quod
quomodo factum fuerit, paulo post videbimus.
Hoc ergo posito tria puncta inquirenda sunt. Pri-
mum, an ille ordo qui ab Augustino fuit institutus,
vix ad tempora Innocentij IV. durauerit in Eu-
ropa. Secundum, an omnes eremiti qui iussu &
opere Innocentij in hac familia congregati sunt, fuer-
int illius professionis vel religionis Sancti Augu-
stini. Tertio, et si omnes vel plures illorum Augu-
stini fuerint, nihilominus noua fuerit religio ex
omnibus facta, vel eadem instaurata, & aliquantu-
lum immutata.

Arguim. negativa.

ideoque nihil certi de duratione monachatus, seu

vita eremita ab Augustino instituta pro toto il-

lo tempore affirmari posse. Nam in primis, que de

Pontificibus Innocentio I. Zozimo, & Leone I. di-

cuntur, incerta sunt, quia in communibus historiis

non referuntur, neque in actibus illorum Pontifi-

cum. Illa vero iura decretorum non satis rem pro-

bant, tum quia potuerunt esse multæ Ecclesiæ, vel

Cœnobia monachorum S. Augustini nuncupata, quia

ad illius imitationem informabantur, quamvis ab

eo institutionem non haberent, sicut de monachis

S. Hieronymi suprà diximus, vel etiam potuerunt

sic appellari, quia sub regula S. Augustini militabat;

Imo etiam si admittamus, nunquam defuisse huius

regula, ex quo ab Augustino facta est, aliquos pro-

fessores, & obseruatorum non tantum clericos, sed

etiam monachos, & eremitas; hoc tamen non satis

est, vt dicamus omnes illos esse successores eremita-

tum S. Augustini, alias etiam eremita S. Hiero-

nymi & plures alii possent dici successores illorum;

opere ergo ostendere, & idem genus vita, & eun-

dem aut similem habitum, ac denique continuum

successiōnē, & vniōnē, sub continua etiam

Prælatorum successione tenuisse, quod difficulta-

te ostendit potest. Et sane res est satis obscura, &

incerta; Nihilominus tamen prior sententia cum

moderatione explicata, suam habet probabilita-

tem, quam in sequenti punto melius declarabitur.

Part. affirm.

ca quibusdā

moderatio-

nibus aucti-

bindis arran-

det.

IV.

Circa secundum ergo punctum propositum nu-
mero I. quidam contendunt omnes eremitas quos
Innocent. IV. in hunc ordinem redigit, fuisse ex his,
qui à primo Augustini monasterio descendenterunt.
At præcepto hoc nec probari potest, nec facile credi;
nam ante Augustinum multi eremiti fuerūt, prius
quidem in oriente, & postea in Occidente, præser-
tim in Italia, vt ipsem Augustinus commemorat.
In præsenti enim non sumuntur eremita strictè
prout distinguuntur à Cœnobitis, quia vita om-
nino solitaria agunt, sed pro quibusunque qui
religiosam vitam contemplatiā in locis ab op-
pidis, & consortio hominum separatis obseruant,
etiam in communī monasterio viuant, sicut re-
vera vixit Augustinus cum suis fratribus, & viue-
bant monachi quos ipse Mediolani sub disciplina
vidit, & alij quos fuisse diximus in Gallia in mona-
sterio S. Martini. Et Antoninus, & alij referunt ante
Augustinum fuisse similes eremitas in monte Pissano,
& in Centuncellis, & fortasse erant in aliis lo-
cis; ergo non est cur credamus omnes eremitas,
qui in Italia, Gallia, Hispania, & aliis locis dura-
runt, vñque ad Innocentium IV. natos fuisse ex dis-
peritione eremitarum Africanorum; cur enim illi
magis durarunt quam alij, vel cur post illos non
potuerunt alij insurgere sub diuerso habitu, nomi-
ne, & regula, seu viuendi modo. Accedit, quod
ante Augustinum dicuntur fuisse in Italia similes
eremita, in monte Pissano, & Centuncellis, & for-
tasse in aliis locis, ergo vel ea, vel plura alia, potue-
runt esse postea monasteria eremitarum, quia non
duxerunt ex Augustino originem, sed aliunde; ergo
per successionem potuerunt etiam durare, vel etiā
multiplicari vñque ad tempora Innocentij, & Ale-
xandri IV.

Dicendum ergo est, vñionem illam factam esse
non solum ex eremitis Augustinianis, sed etiam ex
aliis cuiuscunq; regule, vel nominis essent, hoc
constat ex bullâ Alexандri IV. de prædictâ vñione.
Præcipue vero dicuntur eo tempore fuisse eremiti,
qui appellabantur Guillermi, alias Villemita, à
Guillermo duce Aquitanus, qui eremita factus nō
solum sanctam vitam egit, sed etiam author mul-
torum eremitarum fuit, præserit per Galliam, matos qui
Germaniam & Flandriam, qui ex nomine authoris
dam putantur
Guillel-

V.

Authoris

refutatio.

Eremitas S.

Augustini à

Guillermo

fuisse p-

ro-

matos qui

dam putantur

Vide Onuphrium in chronis anno 1160.

VI.
Ostenditur
tamen non
fuisse eorum
reformatore.

VII.
Imo nec fuisse
professum
statum reli
gesum.

VIII.
Quomodo
potuerit duc
riformator
arqueinda
Guillermi
ipsos refer
mat.

Vide Alna
rum Pelagi
lib. 2. de pla
eta Ecclesia
c. 21. § 23.

Guillermi e nominati sunt. Ita referunt historiographi nonnulli moderni, qui addunt hunc Guillermum profectum fuisse regulam S. Augustini, atque ita ex eremita S. Augustini fuisse, & consequenter eius congregationem eiusdem ordinis fuisse, Guillermumque tantum fuisse reformatorem, & instauratorem eremitarum S. Augustini, quamvis in illis Provinciis Galliae & Germaniae ab illo Guillermi tamen nominentur.

Sed ut verum fatear, in eius vita, quam ex Theobaldo Episcopo refert Surius die decimo Februarij, nihil invenitur, quod Augustini regulam, vel aliquam peculiarem professionem redoleat, sed solum viue modum eremiticum, solitarium, & nimis austерum. Nec ibi legitur ipsum suscepisse habitum S. Augustini, sed solum, postquam ad meliorem mentem a S. Bernardo conuersus est, consiluisse virum eremitarum, sanctam, & solitariam vitam agentem (de quo etiam non legitur cuius professionis esset vel regulæ) & ab eo fuisse induitum lorica ferrea, quam semper portauit, & missum fuisse ut renunciaret omnibus suis bonis, & pedes peregrinando conspexit. Pontificis se presentaret, quod ipse perfecit, & postea Hierusalem transit, & tum ibi, tum postea in locis aliis per multos annos solitariam & rigidissimam vitam dicitur egisse. Nec etiam ibi legitur fecisse Cenobium aliquid, aut reformationem in eremita S. Augustini. Solum in c. 18. refertur, eum post redditum ab Hierusalem in Tusciam in speluncam horribilem se recepisse breuitate, aliquem numerum sociorum religiosorum ei fuisse copulatum, cum quibus aliquandiu vixit, & hospitale in eo loco construxit. Sed quia socij ab instituto breui defecerunt, ab eis discelisit, & hospitale cuidame eorum Perro vocato commendavit, transiitque ad alium montem, vt eandem vitam rigidam, & solitariam ageret, vbi etiam alij socij ei adiuncti sunt, qui tamen eum non sunt imitati, & ideo cum eis non perseverauit, vt ex c. 21. constat. Vnde (vt ex c. 22. subiungitur) solus recessit in terram desertam vocatam Itabulum Rhodus, quæ est in territorio Senensi, vt recte probat Caesar Baronius in annotationibus ad Martyrologium decima die Februarij) ibi ergo usque ad finem vite solitariam vitam egit, vnum tantum socium, & ministrum habens. Neque quidpiam aliud de Cenobio ab eo constructis, nec reformatione ab eo facta, in ordine eremitarum Sancti Augustini, nec de habitu particulari eius aut regula a Theobaldo refertur.

Imo quod magis notandum est, ex tota narratione eius non colligitur hunc sanctum virum aliquando fecisse professionem, seu vota substantialia religionis, & presentem non constat, alicui obedientiam promisisse, sive enim, & mutauit eremum, & aliqua ex parte viuentum modum fine dependentia ab alterius voluntate, quapropter statutus vita eius propriè videtur fuisse eremitus, qualis olim fuit in Paulo, Hilarione, & aliis Anachoretis, quos supra diximus non esse integrè religiosos ex defectu subiecti, & obedientiæ.

Fieri tamen potuit, vt exemplo huius sancti viri eremiti, qui tunc erant, fuerint reformati. itaque licet per se ipsum Cenobia non aedificauerit, neque haberit, nisi vnum, vel duos veros discipulos, per illos postea potuerit plures procreare. Quod indicatur in vita eius cap. 22. vbi de Alberto eius discipulo dicitur, nec fraudatus est a suo desiderio vir desideriorum (id est, Guillermus) præficiente in hoc eius discipulo (id est, Alberto) vt postmodum multorum Pater fieret filiorum, vbi significatur Albertum illum eremitas illos propagasse. Ibidem etiam fit mentio alterius discipuli Venerabilis Petri prioris Montis de Pruno, qui videtur esse ille cui hospitale commendauit, vt supra diximus per hunc ergo potuerit etiam congregatio seu

vita eremitarum reformari, & à primo auctore Guillermi teneat vocari. Quomodo autem hi omnes pertineant ad progeniem Augustini, aut ad ordinem eius, non video, nisi aliunde constet, aut discipulos Guillermi regulam Augustini, & habitum eius receperit, & rigorem aliquem iuxta exemplar & consuetudinem suum magistri addidisse.

Idem censco de alio genere eremitarum, qui ad hanc congregationem reduci sunt ab Alexander IV. quorum author fuisse dicitur Ioannes Bonus, originis floruit tempore Innocentii III. & fuit vir eremita egregie sanctitatis, & magna austeritatis, ut refert Antonius 3. p. tit. 2. cap. 13. Ex quo loco constat, ut ad eum, in suo eremitorio permanentem, plures accessisse, qui imitatores vita illius facti sunt, illi ergo usque ad Alexandrum IV. propagati fratres Antonii Boni, vocati sunt, & iidem esse scientur, quicunque tempore Fratres persistentes Iesu Christi vocabantur. In gestis autem ab hoc Ioanne Boni, nihil referri potest de habitu, aut regula, aut ordine S. Augustini, sed tantum de vita eremita, & austeritate. Vnde seculatores eius ficut ab Augustino nomine non acceperunt; ita nec in speciali modo viuendi, seu in specifica ratione statutus, vt sic dicunt, sed solum in genere eremitarum cum successoribus Augustini, si qui fortasse tunc erant, conuenienter videntur. Atque ad eundem modum fuerunt forte eo tempore per Italiam, & alias provincias alij eremiti, vel anachoretici, vel cenobiticam vitam agentes, variis, tum habitibus, tum etiam consuetudinibus, vel constitutionibus videntes, de quibus nobis nihil certò constat in particulari, sed solum in haec generitate, & confusione, hanc enim varietatem historiae indicant, & Bulla Alexandri IV. supponit. In hac autem multitudine eremitarum veritimum est multis fuisse sub hoc nomine eremitarum S. Augustini nam coniecturæ suprà facta id ostendit, & in multis provinciis, & regnis reperiuntur antiqua monasteria illius appellationis, & nominis, & Scripturæ etiam antique, quæ talium monasteriorum mentionem faciunt. An vero plura, vel pauoriora horum monasteriorum, vel eremitarum fuerint huius, vel alterius religionis, mihi non constat.

Non omittam autem hic aduertere, satis esse obscurum, & incertum in historiis, an monachus, & eremita, sive solitarius, sive cenobiticus, qui in occidente fuerunt a morte Augustini, usque ad D. Benedictum, fuerint eiusdem professionis, ita vt illa nomina tamquam synonyma acceptienda sint, vel in re ipsa distinctione sit inter eos constituta differentia, nam hinc ostendit alia questio; an scilicet tempore Alexander IV. solum illi qui eremita nuncupabantur, & a monachis in aliquo sibi proprio distinguabantur, ad hanc religionem ordinis eremitarum reduci fuerint, vel utrum aliqui etiam ex monachis in hac reductione fuerint comprehenti. Nam in hoc etiam inveniuntur diuersitas in chronicis huius religionis, & ex illis terminis pendent multa, quæ de hac antiquitate dicuntur. Interdum enim dicunt eremitarum Augustini institutum fuisse distinctum a monachali, interdum vero huius professionis faciunt ferè omnes antiquos sanctos, qui post Augustinum monachi fuerunt, ante Benedictum, vel extra regulam eius, vt Fulgentius, Columbanum, & similes, sed quod ad primum attinet, difficulter est differentiam illam explicare, quia licet nomen Breuite profutatio, seu anachoretæ summi solet, vt praecedenti libro notauimus cum Isidoro lib. 7. Originum cap. 13. & lib. 2. de officiis Ecclesiasticis cap. 15. tamen hic ad cenobitas extenditur, qui in eremis degunt, combat enim eremita S. Augustini cenobitas fuisse, Monachus autem propriè, & specificè sumptu in hoc sensu etiam agunt solitariam vitam ex vi sua professione, vt con-

Vt constat de S. Benedicto, Bernardo, Bruno, & aliis, & ante hos de Antonio, Basilio, & aliis orientalibus; quæ igitur differentia assignari potest inter eremitas, & monachos eorum temporum.

XI. Dicunt aliqui, non tam in instituto vita, quam ^{rum signū} in aliquo signo externo distinctos fuisse. Duo autem signa ponuntur, unum est, quia eremita incedebat ^{significatio} iuxta monachos, & cingulo ex corio; nam Antonius supra ^{cham & s-} remittit Aquilinam ^{remittit} dixit illud non habet autoritatem, & preterea differentia illa parum momenti esse videatur. Nā Celsianus lib. I. instarum institutionum cap. 2. cingulum monachi ponit inter vestimenta eius, quod cingulum dicit fuisse pelliceum ad imitationem Eliae, qui incedebat zona pellicea accinctus renibus 4. Regum 2. quod etiam dicitur de Ioanne Baptista Matthaei 3. idem habet Basili in reg. fusi. disp. c. 23. & Ioann. Hierosolym. lib. de inst. prim. monach. cap. 37. qui omnes tanquam insigne monachi ponunt zonam pelliceam. Alii pro differentia assignant quod eremita incedebat baculos in manibus portantes, ex quadam brevi Alexandri IV. vbi indicat hanc fuisse differentiam inter habitum eremitarum Sancti Augustini, & habitum monachorum; quod eremita baculos in manibus ferebat; sed haec etiam differentia, & parui momenti est, & incerta, quia non constat vel eremitas hoc habuisse ex institutione, aut ex generali consuetudine, neque etiam est conuersus confitit monachos nunquam incessanter portantes baculos in manibus. Quin potius Ioan. Hierosolym. de institut. antiqu. monach. cap. 41. hoc ponit tanquam ex more antiquorum monachorum, quod ab Eliseo deducit, quem baculum habuisse confitit ex 4. Reg. 4. Apud Augustinum quoque inter eremitam cenobiticam lupus diff. vitam agentem, & monachum nullum discrimen inuenitur, vt constat ex locis adductis, præseruit enim ex psalmis, & ex sermonibus ad fratres in eremis, mo, cuiuscunq; tandem authoris fuit, idem constat, vt videtur licet sermone 14. 22. & sequentibus. Imo nomen eremita raro, vel nunquam apud Augustinum inuenitur, sed tantum nomen monachi, aut solitarii.

XII. Existimo ergo discriberemus hoc inter monachum & eremitem non esse antiquum, nisi haec voces in illa significative sumuntur, vt eremita significet anachoretam, & monachus cenobitam contemplatione deditum, & a communione hominum habitatione separatum, quorum vitam distinctam descripsit Augustinus, lib. I. de moribus Ecclesie cap. 21. licet propria nomina eis non imposuerit. Vnde sicut omnes monachi, qui fuerunt post Augustinum, professores sui instituti fuerunt, ita neque omnes eremiti, quod est manifestum, præseruit extra Africam: nam in Africa aliqui volunt religiosos omnes, sicut etiam o. qui post Augustinum fuerunt, sive clericos, sive laicos, quoconque nomine monachos, vel eremitarum appellentur, fuisse progenitos ex aliquo monasterio illius Augustini, quod non repugnat ita contiguitas fuisse, vt per se patet, tamen non satis ostenditur ita fuisse. Quia in illo tempore non erant monasteria religiorum exempta, neque ita inter se unita sub uno Prelato communi, seu generali, sicut nunc sunt, sed in unaquaque Diocesi, monachi erant subditi Episcopo illius loci, & ab illo approbabatur ritus viuendi illorum. Vnde sicut Augustinus in sua Diocesi monasteria condidit, vel antequam esset Episcopus approbante Valerio, vel iam Episcopo, sua autoritate; ita potuerunt postea alii Episcopi in Africa condere propria monasteria vel secundum regulam Augustini, vel secundum aliam propriam, & ita in vita Fulgentij cap. 4. legimus Faustum Episcopum sibi monasterium construxisse, in quo

Fulgentius factus fuit monachus, & in cap. 8. fit metio alterius monasterij Felicitis Abbatis, vbi postea Fulgentius Abbas fuit, & cap. 12. fit mentio Beati Euhalij, Episcopi Syracusani, & cap. 14. commemoratur aliud monasterium Viuencensem; ad quod tentauit Fulgentius diuertere, quia in eo rigidi propofici antiqua disciplina seruabatur. Et ipse Fulgentius iam factus Episcopus in suo Episcopatu proprium monasterium edificauit cap. 19. & postea aliud cum esset a Tyranno relegatus, in quibus omnibus nulla fit mentio regulæ S. Augustini. Imo ab aliem nominat, quod nomen in religione S. Augustini videatur inusitatum. Item commemorat perpetuam abstinentiam à carnis, de qua non est vsus inter eremitas S. Augustini. Quæ coniecturæ non coniunctum illos monachos non fuisse eremitas S. Augustini; potuerunt enim in his accidentibus esse varii mores, licet religio esset eadem, & eandem haberet originem, faciunt tamen rem dubiam. Vnde etiam incertum est, an omnes monachi, qui ex Africa prodierunt, fugientes aut Vandolorum persecutionem, aut postea Maurorum, Augustini fuerint, quia si in Africa discursu temporis multiplicata fuerunt instituta, ex omnibus illis exire potuerunt.

Multo autem certius est non omnes eremitas, qui extra Africam fuerunt, post tempora Augustini, fuisse illius successores, nam vt diximus, etiam extra Africam Augustinum erant eremiti in Italia. Item res est certa, quia diximus eremitas, & monachos cum proportione sumptus, eodem fuisse illo tempore, id est, vel cenobiticos inter se comparatos, vel anachoretas inter se. At constat non omnes monachos Italicae Augustinianos fuisse illo tempore. Denique D. Gregorius in Dialogis plures commemorat monachos ante tempora S. Benedicti, vt in lib. 1. de Equitio, Anafrasio, Martino, & lib. 2. de Romano monacho, qui Benedicto habitum religiosum tradidit, ac ministravit, quem nullus hactenus dixit esse eremitam Augustinianum, nec dereliquis cum fundamento affirmari potest. Illi autem monachi erant reuera eremiti, vel ex solitariis, vel socialibus.

Probabile autem est post tempora D. Benedicti aliquam fuisse obseruatam distinctionem inter monachos, & eremitas, præsertim in Europa, seu in Italia: nam religiosi S. Benedicti nunquam vocati fuerunt eremiti, vt constat ex modo loquendi, tam iurium, quæ historiarum, imo videtur nomen monachorum, quasi per antonomasiam fuisse accommodatum, ad professores illius instituti, & aliorum, qui ab eo manarunt, vel qui Benedicti regulam suscepserunt, vt supradicte coniecturæ. Eremiti autem nomen retentum est ab aliis, qui in eremis religiosam vitam agebant, vel sine speciali regula Augustini, imo multi erant, qui veram religionem non profitebantur, vt notat Archidiaconus in cap. cum ex eo §. vltimo de excessibus Prælatorum in 6. & eremiti illi qui ab Alexandro IV. in hanc religione redacti sunt, religiosi omnes erant, vt videbitur verisimilis, distincti vero à monachis in sensu explicatio, id est, ab his, qui monastica instituta, quæ Augustinianas nunc sunt in Ecclesia, profitebantur. Inter se vero familiam non vniuersitatis erant, sicut nec vniuersitatis redacti, aut regulæ: verisimilis autem est quamplures eorum, seu aliquam familiam ex eis præcepisse.

An ex eremitis, quos Alexander IV. in unam religionem coegerit, noua religio fuerit instituta, an tantum Augustiniana reformata.

XV.
Argu. par-
tis affir-
mam religio-
nem fuisse
instituta.

Supereft, vt de tertio punclo n. i. proposito breuiter dicamus, nam ex eo maximè penderet resolutio dubitationis, circa originē, & antiquitatem huius religionis, nam si in vniione facta ab Alexandro IV. ex multis familiis vna religio ab illis distincta orta est, erit hanc noua religio, cuius initium ab eo reperire computandum erit, si verò aliter facta est illa vno, alter etiam de origine huius religionis censendum erit. Videtur autem noua religio tunc inchoata. Primum, quia sicut in naturalibus, quando ex simplicibus inter se mischi aliiquid vnum generatur, illud distinctum est ab ipsis simplicibus, nouamque originem, & distinctam ab illis habet, ita in moralibus, atque adeo in praesenti mixtione, & quasi transmutacione censendum videtur.

XVI.
Responso ad
hoc arg.

Ad hoc tamen optimè responderi potest, non esse comparandam illam vniionem substantiali mixtionem, quae fit ex conuersione plurium in vnum tertium à singulis miscibilibus distinctū, sed mixtionem, vel vniioni, quae fit ex pluribus, quorum vnum certa in se substantialiter conuerit, quamvis inde fortasse maneat effectum aliquibus qualitatibus animalium rerum, quas in se conuerit, sicut ex aqua, & vino fit vnum lymphatum, quod totum substantialiter vniuum est, quia vnum aquam in suam substantialiam conuerit, licet qualitatibus aquæ effectū maneat. Sic enim in praesenti non ita fuerunt ex multis familiis vna effecta, vt omnes reliquerint institutum suum, & vnum nouum acceperint, quasi nouam omnino formam, sed retento Augustini instituto in ea familia, quæ sub illo militabat, relique omnes illi se subdiderunt, & relicta sua origine, ad Augustini familiam transierunt, ideoque eadem religio, Augustiniana in tota illa congregatio permanuit, & aucta est, non substantialiter mutata, quamvis quod aliqua accidentalis nouam formā acceperit. Quod autem res ita acciderit, coniectura fit, Primo, quia in Bulla Alexandri IV. non dicitur, vt omnes eremiti ad nouam religionem transerant, sed vt ad eremitos S. Augustini reliqui omnes aggregatebant, sub eiusdem constitutionibus, & regimine. Et Antonini loci infra citando his verbis refert hanc vniionem. Erant tum temporis in diversis mundi regionibus diversi eremiti sub diversis titulis diversimode viventes, quos omnes in vnius eremiti S. Augustini consumxit, reducens eos ad vnum osiile sub uno pastore, & infra. Muniens eos pluribus prius legijs & grasijs, quorum omnium exemplaria, & nonnulla originalia sub bullo ego vidi. Secundū ex nomine, regula, & habitu, quæ maximè indicant originem & institutum: hæc enim vno facta est sub regula S. Augustini, & sub appellatione eremitarū S. Augustini, & sub habitu quæ Augustinus induisse creditur, vel in baptismo, si sermo ille Ambrosij recipitur, vel certè post baptismum, antequam fieret presbyter. Nam ex vita Fulgentij c. 18. colligitur, similem habitum fortasse in monachismo, & ita illum amasse, vt in Episcopatu illum non reliquerit, quod est magnum signum Augustinum illum monachalem habitum in Africam inuexisse. Tertiū, quia alias dicendum est, Innocentium IV. vel Alexandrum IV. fuisse huius religionis fundatorem, & ab illo primam duxisse originem, quod est plane falsum, & contra mentem istorum Pontificum, & aliorum quos statim refemus.

XVII.
Infraserv-
ta satisfacere, adhuc supereft difficultas, quia in ea v-
mō contra vniione ipsam Augustiniana professio ita videtur

mutata, vt nihil ex ea retentum fuerit, præter regu-
lam & titulum Sancti Augustini, quæ duo non sufficiunt, vt hæc censeatur eadem religio, quæ fuit ab Augustino instituta, & consequenter, neque ut ab illo sumat antiquitatem, & originem. Major declaratur, quia in primis quod ad habitum spectat, iam diximus incertum esse an Augustinus tempore baptismi monachalem habitum receperit. Deinde vel tunc, vel saltem in Africa ante presbyterium illum habitum suscepserit, vt probabilius credimus, nihil tamen singulariter, vel speciale de illo habitu affirmari potest, præter id quod tunc reliquis monachis commune erat. Duo enim si quis euilem habitum præcipua esse creduntur, scilicet corrigia ex corio, & cuculla nigra, hæc enim duo in eo sermone Ambrosij commemorantur, & in vita Fulgentij inveniuntur, neutrum autem ex his fuit peculiare ornamenti eremitarum S. Augustini. Nam corrigia ex corio, & zona pellicea idem sunt, ostendimus autem suprà numer. 11. zonam pelliceam communem fuisse omnibus monachis, tam orientis ex Basilio, Ioan. Hierosolym. & Celsiano, quam occidentis & Africæ ex vita Fulgentij, de quo dicitur, pliatio cingu-
lo tangnam monachus cingebatur. Ex quo verbo constat, quam sit difficile intellectu, quod apud Antonium legitur ex sermo. Ambrosij Augustinum assumptissim cingulum ex corio ad differentiam monachorum, cum monachis commune sit, nec nisi potest differētia inter cingulum Augustini & zonam monachorum: In quo enim polita fuit? aut vnde constare potest? Nam de figura, aut latitudine illius zone, vel de colore eius albo, aut nigro, vel fortasse naturali, & nulla arte elaborato, nihil certum affirmari potest. Quod verò spectat ad nigrum colorē habitus, vel cucullæ, referit etiam Joannes Hierosolymitanus lib. de institutione monachorum cap. 38. tunica lanæ quam gestabant monachi subtilis scapularia vestimenta, seu nigro fuisse infidam. Et in vita Fulgentij solum dicitur subtilis cucullam nigra, vel latico palicio circumdatu incepit, ubi obscuri est, quid nomine *cuculla*, & quid nomine *pallium* significetur, manifestum autem est ex contextu nomine *cuculla* extermam, seu superiore vestē, & togam, vel v. clavis dicam, capam significari. Pallium autem, licet alias proprie significet externum vestimentum, hoc significari internū, nam subtilis cucullam sufficitur, & de hoc solū assertur fuisse nigelli, aut latine coloris, id est, album aut nigrum, probabile est non fuisse artificiosi coloris, sed illius, qui erat lanæ connaturalis. Ergo ex habitu quem nunc gestat hæc religio, nihil peculiare colligi potest de institutione Augustini.

Sed hæc non multum obstant, nam habitus non facit monachum, vt iura dicunt, & sepe religio muta. His ratione aliquam in habitu admittit, & non propter, ita ut varietur religio. Vnde multo minus obstat, quod in habitu niger, & zona pellicea fuerint alii monachis communia, sicut nunc etiam sunt: nam verisimile est fuisse ab Augustino usurpatum cum aliquo peculiari modo, quo sui monachii differerentur a reliquis, quod etiam nunc eremiti Augustiniani obseruant, cum proportione quadam, non cum identitate, aut integra similitudine, quis enim hoc posset cum fundamento affirmare? aut que est necessitas, cum potuerit optimè esse succelio in religione, cum nulla mutatione in habitu quoad figuram, vel quoad qualitatem materiae, & timiles conditiones, iuxta temporum varietatem & opportunitatem. Videatur Antonius 3. p. 11. v. 11. cap. viii. §. 5. vbi ait Alexandrum Pontificem determinasse hunc habitum exterioriem, quem hi religiose nunc portant; vel reficiendo ad primam institutionem, vel declarando in sua prima institutione nullum determinatum habitum habuisse a D. Au-

gulfino, & ideo hunc ipsum Pontificem definiuisse tanquam presentibus temporibus & regionibus conuenientem, satisque religiosum; interorem vero habitum ipsi religiosi determinandum reliquit, prout in secunda parte constitutionum huius ordinis c. 5. factum est.

Sed quamvis sola varietas in habitu non sufficiat, si tamen cum illa iungatur diversitas in fine, & mediis, seu obseruantis religiosis, videtur plane concludi nullam relinqui conuenientiam inter haec religionem, & ab Augustino institutam, praeter nomine & communem regulam. Constat autem tota haec mutatione esse in hac religione factam. Quod patet primò ex fine. Nam Augustinus institutus eremita ad finem vite purè contemplativa, qualem erat vita omnium monachorum, & in ea estate: & ideo elegit habitationem eorum in eremo, & ex laicis adhuc ipse laicus monasterium congregauit; ac denique solum orationi, & psalmodia cum aliquo labore manuum eos vacare voluit, quod est proprium institutum monasticum, & purè contemplativum. Nunc verò finis huius religionis est mixtus, quia non solum contemplationi, sed etiam actioni circa proximos vacat, ex peculiari, & noua institutione. Ut enim refert Antoninus 3. p. historiali tit. 2. cap. 14. §. 3. & habet etiam in Annalibus Augustini ordinis. *Innocentius I V. anno Domini 1240. considerans ordine Predicatorum, & Minorum, fructus salubres in Ecclesia Dei preferre. Eremita vero S. Augustini sibi sois per bonam vitam professe, capit velle agere, quatenus & ipsi usi Predicatores & Minorum fructum salutarem in Ecclesia Dei producere possent; ergo mutauit Pontifex illum ordinem quoad finem suum.*

Inde vero facile cocluditur mutatio etiam quoad media; nam prius per se, & ex vi instituti, in locis à communis hominum habitatione remotis habitabant, postea in ciuitatibus & oppidis vivere necesse fuit. Prius per se, & ex vi instituti, erat religio laicorum, quia non postulabat ministeria clericorum; postea vero præcipuum religionis partem, ad ordines a summi necessarium fuit, quia ad concionandum, & sacramenta ministrandum destinabantur. Item prioribus eremitis necessarium non erat literis vacare, quod tamen facta predicta mutatione omnino fuit necessarium. Unde tandem factum est, ut illa religio ex monachali, in mendicantem transierit; antea enim, quamvis fortasse redditus non haberet, ex manualibus operibus sustentari poterat; postea vero, cùm propter studi, & actiones erga proximum manus laborare non possent, mendicitatem profiteri necessarium fuit; & ita tam ex fine, quam ex modo viuenti,cepit esse religio mendicans, ergo ab eo tempore debet censeri instituta in quo mendicans esse ceperit.

Quod autem non sufficiat regulam, aut nomen Augustini retinuisse, ut ab illo instituti censeatur patet, quia etiam religio Predicatorum retinuit regulam S. Augustini, quam Beatus Dominicus in religione canoniconum regularium prius profitebatur, & nihilominus nouam ipsam religionem instituit, quia sub illa regulâ, nouum finem, & noua media illi attribuit, atque eadem fuisset, licet sub Augustini patrocinio, & nomine religionem suam specialiter dicasset; nam hoc ad substantiam religionis valde extrinsecum, & accidentarium esse videtur. Sicut è conuerso ordo sancti Hieronymi, licet patrocinium, imitationem, & nomen Hieronymi acceperit, non propterea ab eo instituti censemur, quamvis fortasse in instituto quoad finem, & modum viuenti similius sit illi monasterio, quod Hieronymus cum suis monachis construxit, & coluit, quam haec religio cum Augustiniano eremico.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Confirmatur tandem ac declaratur; nam eo tempore quo Alexander IV. eremita omnes in hanc religionem coniunxit, necessarium fuit omnes illos denuo profiteri in tali religione, quia propter nouum obedientia genus, ad multa obligabantur, vel obligari poterant, ex vi nouæ obedientiae, ad quæ non extendebat prior obedientia eremita, vt per se constat, & è conuerso multa cefarunt in hoc viuendi modo, quæ in priori ex obedientia iniungi poterant. Paupertas etiam multum immutata est, vt ex dictis constat, ergo necessaria fuit noua professio; ergo signum est fuisse conditam nouam religionem ad quam professores eius ex priori viuendi modo translati sunt. Et ideo licet multi ex illis fortasse fuerint ex eis successoribus Augustini, non potest dici in illa conservata prior religio, quia ad aliam religionem translati fuerunt, vt discursus factus conuincere videatur.

Nihilominus dicendum est, eandem religionem Augustini quæ ante era erat, permanisse post reformationem Alexandri IV. quamvis in multis rebus immutata fuerit. Hanc posteriorē partem satis probant omnia haec tenus adducta. Priorem autem probat primò Concilium Lugdunense sub Gregor. X. in cap. vniuo §. Sane. de religiosis domibus in e. vbi de hoc ordine Sancti Augustini dicitur, institutum fuisse ante Concilium Generale, scilicet Lateranense sub Innocentio III. quod habetur in capitulo extra, dereligious domibus. quo tempore nondum hic ordo erat redactus in eam religionis formam, quam nunchabet. Nam eam formam recepit ab Innocentio IV. & Alexandro IV. anno Domini 1246. trigesima annis post Concilium Lateranense, & totidem fere annis ante Gregorium X. ergo ex sententia Concilij Lugdunensis Alexander, vel Innocentius IV. non fecit institutionem huius ordinis, alias non esset verum, quod institutio eius præcessit Innocentium IV. ne dum III. & Concilium sub illo celebratum. Ergo post reformationem Alexandri manit nihilominus eadem religio, quæ ante era erat, nam retinuit eandem institutionem quæ præcesserat ante Concilium generale; sed ante illa religio erat descendens hereditario iure ex institutione Augustini, vt oftensum est, quia nulla alia institutione potest illi attribui; ergo eadem postea manit.

Secundò idem probatur ex bullâ, & intentione Alexandri IV. nam vt diximus, non eremitas squaliter commutauit, sed reliquos variis nominibus nuncupatos ordinis eremitarum S. Augustini, cum personis, & locis (ait Antoninus suprà) effectualleretur, ac vnuis ergo necessarium fuit ordinem eremitarum eundem conseruatum esse; alioqui non magis alij essent illi vni, quā ipse ceteris, imo nulla fuisse vnu, sed confusio omnium in vnam.

Tertiò, alij summi Pontifices priuilegia, & gratias huic ordinis concedentes declarant professores eius esse veros filios, & Augustini successores. Sic Ioannes XXII. concessit eremiti Sancti Augustini præcipuam curam corporis Sancti Augustini, & dicitato Patri monasterio iuxta Ecclesiam in qua erat sepulcrum eius. Quamvis enim etiam ibi esset monasterium canoniconum regularium, voluit & dicitari aliud eremitarum, & Ecclesiam esse communem dicens (vt Antoninus suprà §. 4. referr.) descendere, & rationi consonum, vt tanquam membra capiti, discipuli magistro, filii Patri suo vniire debeant. Martinus etiam V. Roma transferri fecit corpus S. Monice in Ecclesiam eremitarum, & in Bulla rationem reddit, quia sunt filii, & successores Beati Augustini. Eisdemque verbis, & ratione vietur Clemens VIII. in quadam Bulla, in qua indulgentias, qualdam concessit Lusitanie Provincie

XXXI.
s. Arguitus
ex mutata
materia in
voto ob-
diuvia, &
pauperia.

XXIII.
Prima affir-
matio busus
puncti bi-
partita.

XXIV.

XXV.

pro capitulis Generalibus: senserunt ergo dicti P̄t̄fices institutionem Augustini de eremitis, in hoc ordine conservari, alioqui non magis essent hi religiosi Augustini successores, & hæredes, quam alij, qui eius regulam profertur.

XXVI.

Denique in hac religione inuenientur quidquid ad moralem vnitatem cum ea, quam Augustinus instituit, sufficit. Nam (quod caput est) conservata est continua successio: Et enim usque ad Alexandrum IV. familia eremitarum S. Augustini, pura ut sic dicam, perseverabat, sicut ostendimus usque ad Innocentium IV. per mixtionem autem (ut ita loquamur) factam ab Alexandro non est interrupta successio, sed numerus filiorum crevit per translationem aliorum ad ipsos: vnde Antoninus supra §. 3. cum dixisset Pontificem incorporasse alios eremitas ordinis S. Augustini, subdit, *Dispensans cum eis super diuersorum profissionum, & obseruantiarum ligamine, quibus ante a prædictis, vel alijs ordinibus, stricti quomodobet tenebanur.*

XXVII.

*Ad 3. argu-**in num. 22.**Ritua.**22.**23.**24.**25.**26.**27.**28.**29.**30.**31.**32.**33.**34.**35.**36.**37.**38.**39.**40.**41.**42.**43.**44.**45.**46.**47.**48.**49.**50.**51.**52.**53.**54.**55.**56.**57.**58.**59.**60.**61.**62.**63.**64.**65.**66.**67.**68.**69.**70.**71.**72.**73.**74.**75.**76.**77.**78.**79.**80.**81.**82.**83.**84.**85.**86.**87.**88.**89.**90.**91.**92.**93.**94.**95.**96.**97.**98.**99.**100.**101.**102.**103.**104.**105.**106.**107.**108.**109.**110.**111.**112.**113.**114.**115.**116.**117.**118.**119.**120.**121.**122.**123.**124.**125.**126.**127.**128.**129.**130.**131.**132.**133.**134.**135.**136.**137.**138.**139.**140.**141.**142.**143.**144.**145.**146.**147.**148.**149.**150.**151.**152.**153.**154.**155.**156.**157.**158.**159.**160.**161.**162.**163.**164.**165.**166.**167.**168.**169.**170.**171.**172.**173.**174.**175.**176.**177.**178.**179.**180.**181.**182.**183.**184.**185.**186.**187.**188.**189.**190.**191.**192.**193.**194.**195.**196.**197.**198.**199.**200.**201.**202.**203.**204.**205.**206.**207.**208.**209.**210.**211.**212.**213.**214.**215.**216.**217.**218.**219.**220.**221.**222.**223.**224.**225.**226.**227.**228.**229.**230.**231.**232.**233.**234.**235.**236.**237.**238.**239.**240.**241.**242.**243.**244.**245.**246.**247.**248.**249.**250.**251.**252.**253.**254.**255.**256.**257.**258.**259.**260.**261.**262.**263.**264.**265.**266.**267.**268.**269.**270.**271.**272.**273.**274.**275.**276.**277.**278.**279.**280.**281.**282.**283.**284.**285.**286.**287.**288.**289.**290.**291.**292.**293.**294.**295.**296.**297.**298.**299.**300.**301.**302.**303.**304.*

XXXII. Respondeo in primis, interdum tacitam approbationem posse esse tantam; vt expresse aquinaleat, & aequaliter cum illa habeat autoritatem, sicut de canonizatione sanctorum dici solet, & constat de antiquis sanctis, sola vniuersali traditione totius Ecclesiae canonizatis, par enim est ratio de authentica approbatione religionis, vt vide etiam licet in antiquis religionibus S. Benedicti, & Basili, & in eodem gradu ponenda est religio eremitarum S. Augustini; nam in cap. *perniciosa* i. 8. q. 2. regula Augustini, & consequenter ordo eius, aquae consistunt sufficere ad religionem approbatam ac regula Basili, vel Benedicti, est autem illud decretum Concilij Romani sub Innocentio II. quod constat esse multo antiquius; potest igitur duplex approbatio tacita distinguui: Vna quia solam permittit aliquis modus vivendi, non sub cerro, & firme iudicio de illius perfectione vel congruitate ad perfectionem assequendam, sed quasi negatiue se habendo, & non improbando talem vivendi modum, quia de illius malitia non constat. Alia vero est approbatio, quae licet consuetudine introducatur, & ideo tacita vocetur, ad eum camen gradum peruenient, ut recepta, & firma opinione totius Ecclesie, & iudicio summorum Pontificum, factis ipsiis priuilegiis sufficienter declarato, sit sufficiens, ut per eam proponatur aliquis status, tanquam vera perfectionis via, & hanc approbationem dicimus aquinale expessa. Hoc igitur secundo modo dicimus ordinem D. Augustini fuisse ab Ecclesia approbatum longe ante Concilium Lateranense, nam hoc indicatur in dicto cap. *perniciosa*, iuncto cap. *ne nimiam* de religiosis dominis. ibi. Sed quicunque ad religionem conuerit volunt, vnam de approbatis assamus, & qui voluerit religiosi domum de novo fundare, regulam, & institutionem accipiat de approbatis. Nam certum est ibi esse sermonem de approbatione perfecte; certum item est sub illis religionibus approbatis comprehensam tunc fuisse religionem eremitarum. Sancti Augustini, quidquid fuerit de aliis eremitis; nam hoc probat dictum cap. *perniciosa*. & cap. *in suauitate*. Qui clerici, vel videntes, quod est eiusdem Innocentii III. & de simili institutione existimo loqui §. Sane.

XXXIII. Denique explicatur in hunc modum, nam D. Augustinus circa statum monachorum, quem in Ecclesia inuenit, & Mediolani ac Rome vidit, duo tantum factis videtur, vnum est, quod illum inuenit in Africam vbi nondum erat in usu aliud est, quod peculiarem regulam illi addidit, in ceteris nihil immutasse, aut statuisse videtur, ne de habitu, vt ex his, quae supra expendimus, satis confitare videatur, & planè sensit Antoninus supra, & Baronius 6. tom. circa annum Domini 5. nec de aliis ritibus, aut ceremoniis praeferat ea quae in dicta regula continentur, quia neque ex scriptis eius, neque ex villa historiâ, vel traditione aliud quippam habemus. Status autem monasticus, seu eremiticus, qui, vt à numero 10. diximus, idem erat, satis fuit approbatus, & confirmatus etiam ante Augustinum per traditionem Apostolicam, vt supra lib. præced. late probatum est, regula item Augustini multo ante Innocentium III. Ecclesiæ vniuersalis approbationem meruit, & obtinuit, & aliqui affirmant Innocentium I. tam expresse approbase, & præcepisse eremitis omnibus per Italiam, vt secundum eam vivent, de qua approbatione aut præcepto nihil in Concilio inuenio, neque inter opera Innocentii III. Tamen inter priuilegia & chronica ordinis eremitarum contineri dicitur à Hieronymo Romano li. 6. Reipub. cap. 5. & 6. Quidam etiam referunt approbationem Eugenii II. in concilio Remensi, sed nec Remense Concilium, neque aliquid aliud inuenio sub hoc Pontifice celebratum. In Remensi Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

autem Concilio celebrato sub Leone III. solam fit mentio regula S. Benedicti in canone 9. Eadem vero approbatio satis supponitur ab Innocentio II. in dicto *perniciosa*. Igitur ex eo saltem tempore, ex quo coepit regula Augustini habere hanc approbationem, coepit ordo ab ipso institutus esse approbatus, eo modo quo ordo S. Benedicti suo tempore approbatus fuit.

XXXIV. Nihilominus addendum est, hunc ordinem eremitarum habuisse nouam, & solemnem approbationem ab Alexandro IV. quia reuera illa indiguit, quamvis enim non fuerit religio de novo instituta, talem formam, & mutationem accepit, ut sine speciali approbatione Pontificis firmitatem habere non potuerit. Primum enim omnia monasteria, quae antea erant diuisa, in unum corpus redacta sunt, sub uno Generali Praelato, quem antea etiam non habebant. Secundò, quoad multa nouum vivendi modum accepit haec religio, quæ in superioribus tacta sunt, sicut ex rebus præcipuis ad religiosum statum pertinentibus præter substantia lia vota, & regulam. Tertiò hinc factum est, ut haec religio ab eo tempore inter mendicantes numerari coepit, nam antea, & imperfectam unitatem religionis habebat, & monachalis potius, seu eremitica reputabatur, quia sibi soli, & non proximis incumbebat, & quia ex propriis redditibus, & his deficitibus, ex labore manuum, non emendato viuebat, & quod caput est, à nullo Pontifice inter mendicantes recepta fuerat. Quartò ex tunc coepit esse exēpta, & sub speciali sedis Apostolica protectione recepta. *** Haec sunt quæ de hac sacra eremitarum S. Augustini religione in Authographo manuscripto inuenire potuimus.

C A P V T X.

Virum sacer ordo Carmelitarum unus ex mendicibus si; quamque originem, & institutionem habuerit?

Carmelitarum religio, quæ antiquorem creditur habere institutionem, eo minus certam, & *Vera traditio successio* nis ex Elia exploratam habet originem, ac perpetuam successionem; est autem valde recepta, & fatis antiqua traditio, religionem hanc à temporibus prophetarum, & signatim ab Elia institutione suam dicere originem, & quasi hæreditariam successionem in monte Carmelo, à quo nomen etiam accepit, quam traditionem, vt veram suscipimus, præcipue quia septem summi Pontifices Sixtus IV. Ioannes XXII. Iulius III. Pius V. Gregorius XIII. Sixtus V. & Clemens VIII. in bullis huic ordini concessis, de professoribus huic sacri instituti ita loquuntur: *tangua religiosum speculum, & exemplar charitate fulgente, sanctorumque prophetarum Eliae & Elisei, & alterorum Patrum, qui montem sanctum Carmeli, iuxta Elatoum habitarunt, successionem hæreditariam tenentes, &c.* Vnde Sixtus V. huic religioni concessit, vt Eliam & Eliseum, tanquam suæ institutionis patronos coleret, dies festos in eorum honorem celebrando, propriaque officia in eorum memoriam recitando: quod ipsa religio studiose seruat, & in ipso officio nomen & solennitatem Patroni Eliae tribuant. Quale autem sit, & in quo fundetur hoc (vt ita dicam) ius patronatus, que sit etiam haec origo & successio, licet à multis multa dicantur, non facile explicatur; breuiter autem dicam, quid mihi certum, quid probabilius, quid verosimile, quid obscurum, & ambiguum, vel etiam minus verum videatur.

Primum ergo certum est, Eliam vitam eremiticam coluisse, vbi cum magna corporis austerritate, diu-
turnam animi contemplationem coniunxit, quam-

G g 2 uis

*Contempla-
viam, & a-
Eliam ergo
proximos
ex eius.*

uis interdum diuinio iussu & propter Dei honorem, & proximorum salutem, ad prædicandum, & docendum descenderet. Totum hoc colligitur ex Scriptura à capite 17. libri 3. Regum usque ad c. 2. libri 4. Cum enim ante hæc loca nulla facta fuisset mentio Eliæ, nec superioris vita eius, neque ortus, aut parentum illius, quasi ex abrupto introducitur Elias magna libertate prophetizans coram Achab, & statim subiungitur vocatio Dei illum vocantis ad solitariam, & eremiticam vitam. Recede hinc, & vade contra orientem, & abscondere in torrente Carib, qui est contra Iordanem, & ibi de torrente bipes, corrisque præcepit pascant te. Quem locum luculenter ad hoc propositum expedit Ioannes Hierosol. lib. de institutione primorum monachorum à c. 3. usque ad 9. tom. 9. biblioth. Patrum.

III.
*Obiectio
contra pro-
muntalium.*

Confirm.

IV.

*Sustinetur
zamen, & ro-
boratur am-
plius prou-
ratum quo
ad vitam
contemp-
tum.*

Eliam

V.
*Verisimile
est Eliam
solitariam
vitam egisse.*

indicit ante illud tempus fuisse singulariter illum dicens, Elias homo eras similis nobis pessibus, & oratione tua non plueret super terram, & non pluit annos tria & quatuor. Vnde constat (quamvis in libris Regum non refertur) sicutatem illam, quam Elias prædictus, oratione ipsius fuisse antea à Deo imperata. Erat ergo antea vir iustus & potens apud Deum, & zelo diuino iam vehementer vrgebat, non enim ex inordinata aliqua affectione afflictiones illas suo populo postulabat, sed vt percutitus à Deo, suum errorem agnosceret, ergo verisimile est iam fuisse à Deo vocatum ad altius genus vitæ, in quo tantam sanctitatem consequutus erat, ita ut sicut Iohannes Baptista in cremo fuit à Deo electus ad eum sanctitatis gradum, in quo posset liberè veritatem prædicare, & regibus resistere, eosque reprehendere, ita etiam Elias, quamvis non tam citò sicut Iohannes, conuenienti tamen tempore, fuerit ad nouum, ac mirabile viuenti genus electus, vt coram Rege, & populo magna cum autoritate, & libertate posset pro diuino honore pugnare. Simili arguento Hieron. lib. 11. contra Iulianum, illum, quia Eliam in catalogo coniugatorum posuerat, impugnat. Quis si Iohannes Baptista (inquit) venit in spiritu, & vnde Elias, & Iohannes vero est; vtique non solum in spiritu immo, sed etiam in corpore castissime. Ambrosius etiam in epistola 25. ad Vercellenses in hoc comparat Eliam, & Iohannem, quod uterque in deserto constantiam prius exercuit, vt fortior prodiret ad increpandum regem, & mundum. Et lib. 1. de Virginib. in principio Eliam dicit nullus corpore coitus permixtum capiatur inueniri. Et ideo inter virgines communiter numeratur, quia cum iustus semper fuerit, extra matrimonium pollutus non est; & licet Scriptura politue non declarat eum vxorem non duxisse, tamet quia nec vxoris, nec filiorum eius mentionem facit, colligunt Sancti nuncquam matrimonium contrahisse; quod etiam eius muneri & prædicationi magis accommodatum fuit; inde etiam fit conjectura, vitam à conforto hominum separatam à principio elegisse saltem tempore maturæ etatis, in quo posset statim viuendi eligere, quia illo tempore valde insuetum erat homines, praesertim laicos, ut rat Elias, si communem, & cum ceteris vitam ageret, à matrimonio abstineret.

Verum quidquid sit de illo anteriori tempore, Vl. certè ex quo ad prophetazadum vocatus est, & milites suis, planè videtur à Deo separatus ab urbium habitatione, & ad vitam solitariam agendum traducimus; nam ex discursu vita eius à prædicta Dei vocatione, usque ad translationem eius, constat semper in desertis habitat, solumque transitorie ad negotium aliquod iussu Dei peragendum, ad communes hominum habitationes rediisse; quod ex discursu sequenti clarius patet, neque huic obstat quod inclusus fuerit ad torreem Carib, se occupandi gratia, utrumque enim simul confistere potest; non enim Deus similibus vii occasionibus, vt sios electos vocet ad perfectioris vitæ: imò hoc exemplo monstratum, & præfiguratum fortasse est, quod Deus in lege gratiae fecit cum Paulo eremita, & alii sanctis, vt occasione persecutionum, eos duceret ad vitam solitariam, & perfectissimam agendum; vnde haeretici calumniant hoc vita genit, casu & necessitate quadam inchoarat esse; non aduentores dieuinæ prouidenti sapientiam, cui nihil casu accidit, eadem in malitia hominum, exordia sumere perficiendi opera sua; hoc indicare voluit Deus etiam Eliæ, & ideo licet proxima intentione, & ad literam, vt sic dicam, missus fuerit ad se oculandum hominibus; ex altiori quoque prouidentia missus est, vt separatus ab hominibus lugiter, & perfide Deo vacaret, & mirabilem viuendi rationem inter homines inchoaret; quod autem satis fuerit illa vo-

An vero coperit Elias sequi hoc vita institutum antequam primò mitteretur ad Achab, vel iubetur abscondi in torrente Carib, certò affirmare non possumus. Non est autem improbable antea incepisse. Nam Iacobus in sua canonica cap. ultimo

ratio, dicti Patres sentium, & indicat Ambrosius dicta epistola ad Vercellenses prope initium dicens. *Elias quem Dominus ad virtutis eruditus est perfectionem: atque etiam effectus monstrauit, nec enim postea vnam legimus Eliam in civitatibus commoratum; Quod namque ad tempus missus fuerit ad Sa- receptam Sidonie, vt ibi in secreto pasceretur a vita, non impedit quominus ibi vitam solitariam, in suo cenaculo, & purè contemplatiua duceret. Cum autem ibi potius, quam in alio deserto ibi es- set aqua, seruatius a Deo fuerit; vel sicut cibum per eorum accipiebat, non etiam aquam accepit, in diuina sapientia thesauro absconditum est, forte voluit Deus ea occasione, illi vidua magna beneficia conferre, vt effectus ostendat, & significavit Christus Dominus Lucas 4. forte etiam il- lud factum mysticam habuit significationem, qua egregie prosequitur Ambros. in comment. ad caput 6. Apocalyp. versus finem; Postea vero quam manifestauit Achab, in montem Carmelum a- scendit, vbi prophetas Baal interfecit, indeque in desertum abiit, & inde ad montem Dei Oreb, ex quo iussi Dei descendit ad vngendos reges, & E- lisaeum; Atque ita ferè semper in deserto inuenitur, nisi cum diuino iussu, seu inspiratione alio mittitur.*

VII. Ex his ergo, pro materia capacitate, satis patet tota assertio; quæ vero addidimus de austeritate vita, & iugi contemplatione, sumuntur ex 3. & 4. Re- gnum libris; & ex comparatione inter Eliam & Ioan- nem Baptizatam apud Sanctos Patres frequentissi- ma, & fundata in illo Marci 4. lo. annes spē est Elias. Et Lucas 1. Praedicta spiritus & virtute Eliae.

VIII. Dico secundo, probabile est Eliam permanētem suam habitationem vita eremita, pricipue ha- buisse in monte Carmelo. Notauit hoc Abulens. 3. Reg. 21. quando Elias iussus est descendere vt occur- reret Achab, eumque de grauissimo peccato repre- renderet, eidemque, & vxori, debitam mortis po- nam prediceret, expendit ergo Abulensis verbum descendit dicens, Ex eo tempore, quo Deus fecit mira ultim, misericordiam super sacrificium suum in monte illo, habu- deo nō Elias, manend in illo, & semper manet, vsque ad tempore quo rapta est in curu gno. Vnde lib. 4. Re- gnum cap. 1. circa illa verba, Surge, & ascende in occu- sum numeris Regis Samariae, notat idem Abulens. di- ci, scende non quia Elias maneret in aliquo loco in fimo, ma- nebat enim in monte Carmelo, sed quia ipsi descendens erat de monte, & postea a seipso usque viam per quam veniebant russi Ochoz. In his autem verbis Abulensis vnum videtur ratè supponi; & aliud aperte assertur, in- dicatur enim Eliam ante illud infigne factum non habitasse in monte Carmelo, sed tunc concepisse devotionem & propositum manendi ibi; quæ pars negativa ex Scriptura probari non potest, nec mihi de illa constat, nam si verum est Elias, priusquam prophetare inciperet, vitam egisse solitariam, for- tale in monte Carmelo habitabat, nam idea for- tale illuc ascendit, ad conuincendos, & puniendo prophetas Baal: quod etiam eius verba indicant ad Achab. M. tte. & congrega ad me vniuersum Israelin mon- tum Carmel. 3. Reg. 18. quia si erit, ibi nam est, sicut so- lo, prius enim, quia se occultabat, aliis in locis ver- sabatur, iuxta diuinam reuelationem. Sed, vt dixi, hoc totum incertum est, quantum ad illud tempus spektat.

IX. Secunda erga pars, de reliquo tempore vita Eliae, postquam occidit prophetas Baal, maius aliquod fundamentum habet in Scriptura, vt statim n. seq- deducam. Et que multum recepta opinio, & locu- tionibus Patrum conformis: ad illam enim alludens Basilius in epist. ad Chilonem discipulum dixit: Hic mons celeb r Carmelus, in quo Eliae demoratus perplacuit Dio Sicerianus ait Nazianz. orat. 16. de pauperum a- Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

more initio, pulchra res solitudo, & quietis, idquem docet *Elias Carmelus.* Vbi Nicetas exponit, id est, Elias in C- mello degens quemadmodum 3. Regum liber narrat. Eandē late prosequuntur Ioan. Hierosolym. dicto libro de institu. monach. à cap. 17. ad 21. vbi aut post sedatam persequitionem contra Eliam mortua Iezabel, fi- xisse Elias domicilium suum in monte Carmelo; tu- rum quia erat aptissimus ad vitam monasticam; tu- etiam proper insignia miracula, quæ Deus ibi o- stendit. Additique fecisse ibi oratorium, & per sex- decim annos ibi mansisse usque ad suam transla- tionem.

*Vida No-
tian. orat.
in Maxim.
& Guille-
mum Tyriū
in continua-
tione velli
facilius.*

Et quidem hoc posterius de mansione Eliæ usque c. 5. ad suam translationem, insinuatur in martyrolo- gio Romano, dum 20. die Iulij dicitur in m. nte Car- melo, sancti Eliae Propheta. Quod si obicias, quod Elias non ex monte illo, sed ex ripa Jordanis raptus est, responderi potest, non quidem permanisse in illo monte usque ad articulum translationis sua, sed ibi habuisse domicilium usque ad illum diem, quo Dei monitus inde discessit leuandus in celum. Sed adhuc obsta quod 4. Reg. 2. dicitur, Cum leuare vellet Domini Elias per turbinem in celum, ibans Elias & Eli- seus de Galgalâ, & non dicitur de monte Carmelo. Oc- currunt vero dicendo, non ita habuisse Eliam fixam habitationem in illo monte, quin interdum ad alia loca diuerteret, cum diuinum obsequium, vel ratio sui munera id postularet. Ita ergo tunc per occasionem aliquam descendebat in Galgalâ, tunc iam præmonitus à Deo de suo tranitus, sive (quod magis Scriptura significat) quia occasione alia illuc iuerat, de qua non nihil infra dicemus, & ibi postea accepit oraculum de sua translatione: & ideo ab illo termino discessus eius incipit narrari citato loco. Conuincit autem hæc obiectio, non satis probari ex diuina Scriptura domicilium hoc & habitationem Eliæ in monte Carmelo usque ad transi- tum suum, quamus verum si Scripturam non re- pugnare huic historie, quæ magis videtur in tradi- tione fundata, licet ex uno quadam Scriptura lo- co probabiliter colligatur, ut statim dicam numer. sequenti.

X. Alterum vero quod de oratorio ædificato ab Eliæ dicitur a Joanne Hierosolymito, coniectura fortasse, vel traditione assertum est, nam apud alios autores, nihil de ea re intentio satis expressum. Re- ferunt autem communiter historiographi & cos- mographi, usque in illo monte speluncam, & forsan Eliæ, vt ex Brochardo, & aliis, refert author theatri terræ sanctæ, in tribu Isachar, unde etiam est verisimile, usque ibi aliquem locum cultui Dei dicatum. Aut thrae. tristerre s. Præterea Cedrenus in compendio historie in Ba- filio refert, templum Eliæ per Basilius Imperatorē usque restitutum, vt meminit Baron. in scholiis ad martyrologium Romanum 20. die Iulij, vbi etiam ait extare epigramma D. Gregorij Nazian. de æde Eliæ Dominum nuncupata; quæ possunt intelligi de templo Eliæ, id est, ædificato ab Eliæ, & sic con- firmant dictam sententiam. Vel de templo Eliæ, id est, dicato Deo in honorem Eliæ: & in hoc sensu no- ita directe faciunt ad rem praesentem, sed alludunt ad ædem sacram, quam dicitur Helena mater Con- stantini ædificasse in monte Eliæ Thesbitæ, vt signi- ficat Niceph. lib. 8. c. 3. vbi licet non expresse ponat montem Carmelum, videtur tamen de illo loqui cum ait, in acclivitate montis ædificasse Helenam pulcherrimam ædem Eliæ Prophetæ. Non autem etiam est magnum indicium, montem illum usque aliquem diuino cultui singulariter dicatum.

XI. Vnum denique inuenio Scripturæ locū, qui pri- man sententiam mihi valde probabilem fa- cit, nam lib. 4. Regum capit. 4. mulier illa Sunamiti- tis, quæ per Elisei intercessionem, filium à Deo prius in Carmelo.

obtinuerat, & postea ex gravi morbo mortuum habebat, dixit ad virum suum. *Mitte quod mecum vnum de pectus & exintram usque ad virum Dus in montem Carmeli, ubi significatur montem illum fuisse locum proprium ubi Eliseus domicilium habebat; constat autem ex narratione Scripturae 4. Reg. 2. & 3. & ex omnibus expositoribus ac Partibus, Eliseum successisse Eliam, sicut in spiritu, ita & in munere, & in habitatione, seu sede propria, quam ad Deum melius colendum sibi elegerat. Hoc autem magis declarant verba interrogacionis viri, ad vxorem suam. *Quam ob causam ratus ad eum habet, non tam k. l. nda, neque sabbata.* Nam in his verbis duo insinuantur; unum est, habuisse illam festinam consuetudinem adeundi illis diebus in montem Carmeli, ad conuenientiam Prophetam illic habitantem. Aliud est, solitam esse illuc ire causa religionis, ad verbum Dei cum aliis audiendum a Prophetâ, vel orandum, & canendum diuinâ laudes, sicut mos erat Iudeis, eundi ad synagogas, & orationis loca, in diebus sabbatorum, & kalendarum, & festiuius alii, ut indicauit ibi Lyranus, & latius Abulensis questione 30. Erat igitur mons illi habitatio istorum Prophetarum, & in eo habebant locum aliquem operibus religionis & diuinî cultus destinatum.*

XIII.
Eliseus successor Eliam.

Vnde obiter constat, quod de Elia diximus, cum proportione habere locum de Eliseo, hac tantum differentia conferuata, quod Elias fuit preceptor, Eliseus discipulus ille pater, hic filius, sicut ipse clamabat *Pater mihi, Pater mihi*; ille quasi author, & institutor illius virtutis generis, hic sectator, & haeres. In reliquis vero fuit conuenientia: nam ex quo Eliseus,

iussu Dei vocatus est ab Elia, & illum sequi corpori per perpetuâ ministravit; Regum 19. v. 19, que ad 4. Regum 3. Post raptum vero Eliae, cunctum Carmelum incoluit, ut ex citato loco colligitur, & communiter authores docent, atque Eliae in spiritu & ministerio successit. Vnde 4. Reg. 3. in huius rei figurâ, iij. Prophetarum venerunt in occursum eius, quem adorauerunt, & tanquam caput & principalem Prophetam, Eliamque successorem agnoverunt.

Obici autem potest, quia Eliseus vix semel au-
ter regum legitur in monte Carmelo, aut in alio de-
ferto loco resedisse; si pius vero in canticis, & in
ter reges versatius fuisse, & praecipue in Samaria, quia curia regni erat. Vnde 4. Regum 5. dixit puer
Hebreus, quia erat captiuus in Syria, *Vnam fuisse Deum minus nemus ad Prophetam qui est in Samaria.* & postea Naaman veniens in Samariam, ibi conuenit Eliseus, & ea contigerunt quia illo loco Regum narrat Scriptura, & ex c. 6. & 7. constat illuc permanenter habita-
tasse Eliseum, ac tandem in capite 13. ibidem occu-
puisse. Respondeo rationem viuendi Eliae & Elisei, non ita fuisse solitariam & contemplationibus ab-
stractam, ut non etiam ad conuerendum cum po-
pulo, in eius beneficium, per quædam, ritu dicam,
interualla, defenderent; namque & eorum pro-
phetiarum, quod habebant, in eum maximè sine milles
à Deo communicabatur. ****

Hec tantum de sacro Carmelitarum ordine in manu scriptis authoris Soarij inuenire posuimus, quem nisi mors bonis omnibus inuidens præoccupasset, tam de hoc ipso ordine, quam de reliquo plura scripturam fuisse non dubitamus.

INDEX

INDEX CAPITVM LIBRI PRIMI.

*De religione Societatis IESU, quo ad Institutionem, &
institutum in generali.*

- Cap. I. **S**Itne Societas IESV vera religio, & cur ita appelletur?
- II. **D**e fine huius religionis.
- III. **D**e mediis quibus hac religio vtitur ad finem sibi prestitutum.
- IV. **A**n Societas IESV religio conuenienter instituta sit, & approbata.
- V. **A**n Societas IESV sit per se religio Clericorum, non solum habitu, sed etiam re ipsa; & quasnam proprietates inde consequatur?
- VI. **A**n Societas IESV contemplatiua, an potius actiuam vitam complestat.
- VII. **I**n quo gradu perfectionis Societas IESV instituta sit?
- VIII. **S**atisfit prima obiectioni capituli precedentis,
- IX. **S**atisfit secunda obiectioni,